

Bisale-i Nur Külliyyatında

Hazret-i Muhammed

﴿Aleyhissalâtu Vesselâm﴾

İNDEKS - DİPNOT - SÖZLÜK - KRONOLOJİK BİLGİ

Müellifi

Bediüzzaman
SAİD NURSÎ

YENİ ASYA NEŞRİYAT

Evren Mahallesi, Günay Sokak, No: 4, Güneşli, İstanbul.

Tel: (212) 655 88 59 Pbx (7 Hat) **Fax:** (212) 651 92 09

e-posta: risaleinur@yeniasya.com.tr

Copyright © Her hakkı mahfuzdur.

ISBN 975-525-375-0

(2. BASKI)

Baskı-Cilt

Yeni Asya Gazetecilik, Matbaacılık ve Yayıncılık
Sanayi ve Ticaret A.Ş.

İSTANBUL

NİSAN 2006

İçindekiler

Takdim	7
Bedüzzaman Said Nursî Kimdir	9

ŞAHSİYET, MAHİYET ve HAKİKAT-İ AHMEDİYE (A.S.M.)

Kalem-i İlahînin mürekkebi olan nur-i Muhammedî	13
Şecere-i hilkatın çekirdeği olan Hazret-i Muhammed (a.s.m.)	14
Şeçere-i kâinatın meyvesi olan Hazret-i Muhammed (a.s.m.)	14
Hayatın hayatı olan hakikat-i Muhammediye	15
İmamü'l-Evliya ve'l-Ulema olan Hazret-i Muhammed (a.s.m.)	15
Feyz-i İlahî ile sulanmış olan iki âlemin güneşi şecere-i Muhammediye	16
İsm-i Azama mazhar Resul-i Ekrem (a.s.m.)	18
Hazret-i Muhammedin (a.s.m.) şahsiyet-i maneviyesinin büyüklüğü	18
Şuur-i kâinatın şuru olan risalet-i Muhammediye	21
İki cihanın en parlak güneşi olan hakikat-i Muhammediye	22
Bütün resullerin seyyidi ve bütün enbiyanın imamı olan Hazret-i Muhammed (a.s.m.)	24
Başta Hazret-i Muhammed (a.s.m.) bütün peygamberlerin davası imanın esaslarıdır	26
Allah'a imanın delilleri hakikat-i Muhammediyeyi dahi ispat eder	27
Tevhid nübüvvet-i Ahmediyeyi ispat eder	28
Kelime-i Şahadetin iki kelâmı birbirini ispat eder	28
Tevhidin bürhan-ı natıkı olan Hazret-i Muhammed (a.s.m.)	29
Güneş gibi aşikâr olan nübüvvet-i Muhammediye (a.s.m.)	31
Bürhan-ı Sâniin en büyüğü olan nübüvvet-i Muhammediye (a.s.m.)	31
Nübüvvet-i Muhammediyenin (a.s.m.) ispatı	47
Risalet-i Muhammediye (a.s.m.) bütün enbiyanın şahadetini tazammun eder	60
Hazret-i Muhammed (a.s.m.) resullerin en ekmevidir	61
Hazret-i Muhammed (a.s.m.) en mükemmel elçidir	62
İsm-i Hakem ve Hakîm risaleti gerektirir	62

UBUDİYET-İ AHMEDİYE (A.S.M.)

<i>Ayetü'l-Kübra</i> Risalesinin, risalet-i Ahmediyeden bahseden On Altıncı Mertebesi	67
Peygamberimizin (a.s.m.) ubudiyeti küllîdir	77
Hazret-i Muhammed'in (a.s.m.) ubudiyeti bütün ümmetin ve enbiyanın ubudiyetini tazammun eder	97
Bütün insanlardan ziyade ibadet etmiştir	103
En parlak âyine-i Ehad ve Samed'dir	103
Tesbihat-ı Peygamberînin külliyeti	105

RİSALET VE NÜBÜVRET-İ AHMEDİYE (A.S.M.)

Risalet-i Ahmediyeye en güzel ve en hoş şahadet: Namaz	107
Hz. Muhammed'i (a.s.m.) en yüksek mertebeye çıkararak, sıdktır	107
Risalet-i Muhammediyenin (a.s.m.) reddi mümkün değildir	108
İnsanlık kervanının reisi Resul-i Ekrem'dir (a.s.m.)	109

Resul-i Ekrem (a.s.m.) Hatemü'l-Enbiyadır	110
Nev-i beşerin andelib-i zîşanı	115
Delâil-i nübüvvet haşri gerektirir	117
Nübüvvet-i Ahmediyeye (a.s.m.) delil olan bütün mu'cizat-ı Peygamberî haşir ve ahirete dahi şahadet eder	117
Kur'ân ve Resulullah haşir hakikatının en parlak iki bürhanıdır	118
Resulullahın sözleri saadet-i ebediyeye bir penceredir	119
Âdeta bu kâinat onun için yaratılmıştır	120
ON DOKUZUNCU SÖZ	
Risalet-i Ahmediyeye dairdir	122
PEYGAMBERİMİZİN MU'ÇİZELERİ	
KUR'ÂN	
Kur'ân-ı Mu'cizülbeyan, talim-i esmanın hakikatine mufassalan mazhardır ..	139
Kur'ân'ın benzeri yapılamaz	142
Kur'ân Hazret-i Muhammed'e (a.s.m.), Hazret-i Muhammed (a.s.m.) Kur'ân'a delildir	146
Kur'ân, sikke-i i'caz taşımaktadır	147
Hazret-i Muhammed'in (a.s.m.) izhar ettiği mu'cizelerinin üç nev'i	147
On Dokuzuncu Mektup	149
Mu'cizat-ı Ahmediye (a.s.m.)	151
Otuz Birinci Söz	
Mirac-ı Nebeviyeye (a.s.m.) dairdir	332
Miraç küllî ve mahşer-i acaip bir seyahatin anahtarıdır	377
Mirac-ı Muhammediyenin dört kelimesi	378
Mükâleme-i Miraciye	388
Altıncı Şua	388
Yirmi Dördüncü Mektubun İkinci Zeyli	402
Mevlid-i Nebeviyeye dair	402
Ayın ikiye bölünmesi mu'cizesi	412
On Dokuzuncu ve Otuz Birinci Sözlerin Zeyli: Şakk-ı Kamer Mu'cizesi	412
On Birinci Lem'a: Mirkatü's- Sünnet ve Tiryaku Marazî'l-Bid'a	419
Sünnet-i seniye ve ahkâm-ı şeriat haricinde tarikat (yol) olabilir mi?	440
ÂL-İ BEYT VE ECDAD-I RESUL	
Ecdad-ı Resul hakkında sualler	465
Peygamber Efendimiz (a.s.m.) ile Cennette beraberlik	468
Bir Müslümanın risalet-i Muhammediye haricinde nur araması mümkün değil	470
Dördüncü Lem'a	
(Resulullahın torunlarına ve Âline sevgisi)	471
Hazret-i Muhammed'in (a.s.m.) Hazret-i Zeynep ile evlenmesi	484
BATILI DÜŞÜNÜRLERİN HAZRET-İ MUHAMMED HAKKINDAKİ MEDIHLERİNDEN (ÖVGÜLERİNDEN) BİRKAÇI	
Prens Bismarck'ın beyanâtı	486
Carlyle (KARLAYL) şöyle diyor	487
İslâm akıl ve mantık dinidir	487

Takdim

“Doğrudan doğruya Kur’ân’dan alıp ilhamı, / Asrın idrakine söyletmeliyiz İslâmı.”

Din, vatan ve hürriyet şairi Mehmed Akif’in, Kur’ânî bir nur ve mukaddes kitabımızdan müjdeli bir mesaj beklentisi içindeki İslâm dünyası adına bu mısralarla dile getirdiği ideal, elinizdeki eserin müellifi Bediüzzaman Said Nursî tarafından telif edilen *Risale-i Nur Külliyyatı* ile gerçekleşmiş; Kur’ân’ın çağımız insanına verdiği mesajlar bu eserlerle ortaya konulmuştur.

Modern çağ insanının aradığı Kur’ân yorumunu, en mükemmel şekliyle *Risale-i Nur*’da bulmak mümkündür. Bu yorum, “ruh-i aslî”yi rencide etmeden, asrın idrakine uygun izahları ihtiva eden bir hususiyete sahiptir. *Risale-i Nur*, Kur’ân’ın bu asra bakan mesajını anlayıp yorumlama hususunda “tecdit” vazifesini ifa etmiştir.

Çağımızın hususiyetlerini derin bir vukufu tahlil ile maddî ve manevî hastalıklarını isabetle teşhis eden Bediüzzaman, “Zaman iman kurtarmak zamanıdır” formülü çerçevesinde kaleme aldığı *Risale-i Nur*’la, bu zamanın manevî ihtiyaçlarına tatmin-kâr cevaplar veren bir iman hazinesini ortaya koymuştur.

Neden zaman, iman kurtarmak zamanıdır?

Çünkü çağımızda iman, eski devirlerde görülmemiş hücum ve taarruzlara maruzdur. Eskiden iman, böylesine büyük tehlikelerle karşı karşıya değildi. Cemiyetlere, büyük ölçüde teslimiyete dayalı bir iman hâkimdi. O itibarla, büyük zatların sözleri, delilsiz de olsa kabul ediliyordu. Bugün ise, materyalist cereyanların yaygın hâle gelmesi sebebiyle, bu imanı tehdit eden şüpheler birçok zihni meşgul edecek seviyeye ulaşmıştır. Asırlardır Kur’ân aleyhine yığılagelen şüphe, itiraz ve evhamlar, bu asrın çalkantıları içinde yol bulup, çağın modern imkânları kullanılarak birçok insana mal edilebilmiştir.

İşte Bediüzzaman Said Nursî, bu gelişmelerin, Müslümanların dahi imanını tehlikeye sokacağını görerek, bir sel gibi gelen inançsızlık telkinleri karşısında, doğrudan doğruya Kur’ân’dan ilham alarak telif ettiği *Risale-i Nur* gibi muhkem bir seddi tesise muvaffak olmuştur.

Bu eserlerde, her insanın zihnini meşgul eden ve modern çağ insanların da bigâne kalamayacağı, “Ben kimim? Nereden geldim? Nereye gidiyorum? Bu dünyadaki vazifem nedir?” suallerine doyurucu izahlar getirilmekte; başta Allah’a iman olmak üzere bütün iman esasları izah ve ispat edilmekte; bu konularda fen ve felsefe adına ortaya konulan şüphe ve sualler ikna edici bir üslûpla cevaplandırılmakta; ilimle dinin uzlaşmazlığı yolundaki iddialar püskürtülerek, ilme din namına sahip çıkılmakta; İslâmî dejenere etmek maksadıyla girilen tahrifatçı tahrip teşebbüsleri boşa çıkarılmakta; maddeci anlayışa bina edilen medeniyetin insanlığı sürüklediği manevî buhranlar, Kur’ân’ın tevhid ve haşir gibi geniş hakikatlerine dair akli doyuran, ruhu okşayan, kalbi tatmin eden tatlı izahlarla tedavi edilmekte; ruhun ve kalbin vazifesizliğinden doğan sıkıntıların sürüklediği sefahat ve başıboşluk hâli, Kur’ân mesajıyla izale edilmektedir.

Risale-i Nur'un çok büyük önem taşıyan bir diğer özelliği de, çağımızın sosyal ve siyasî problemlerine; din ve demokrasi, din ve siyaset, cihad, terör gibi tartışma konularına küresel boyutta ve kalıcı geçerlilik taşıyan ufuk açıcı yorumlarıyla sağlam ve tutarlı çözümler getirmesi; demokrasiyi, hak ve hürriyetleri, sivil toplumu öncelleyen ve müspet hareket esasına dayanan orijinal ve örnek bir hizmet metoduna kaynaklık etmesidir.

Risale-i Nur'un pek çok dünya diline çevrildiği; dünya üniversitelerinde tezlere ve ilmi araştırmalara konu olduğu; hakkındaki peşin hükümlerin sür'atle yıkılmaya yüz tuttuğu; muhteva ve mesajının her geçen gün daha iyi anlaşıldığı şu günlerde, bu paha biçilmez kıymetteki eserleri orijinal bir tanzimle ve istifadeyi kolaylaştıracak yeniliklerle tekrar neşrederek, önemli bir hizmeti daha ifa ettiğimiz inancındayız.

Yapılan yenilikleri şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Metinde geçen bilinmeyen kelimelerin anlamları aynı sayfada verilmiş; kelimelerin seçiminde 8-11. sınıf öğrenci düzeyi esas alınmıştır. Kelimeye, geçtiği yerdeki anlamın verilmesine özen gösterilmiş; farklı anlamları peş peşe sıralanmıştır. Ayrıca, bilinen sözlük anlamının dışında, *Risale-i Nur*'un orijinal üslubu içinde kendisine has bir anlamda kullanılan kelime veya kelime gruplarının açıklaması da, buna uygun şekilde yapılmıştır.

2. *Risale-i Nur*'un metni, üslûp ve özelliği de dikkate alınarak, Türkçenin imlâ kurallarına göre dizilmiştir.

3. Müellif Bediüzzaman Said Nursî'nin kısa biyografisinden başka; onun hayatında önem taşıyan tarihlerin sıralandığı bir tarih cetveline, ayrıca yer verilmiştir. Bu cetvel, aynı tarihlerde Türkiye'de ve dünyada meydana gelen önemli olayları da ihtiva etmektedir. Bu tercih ile, *Risale-i Nur*'a taallük eden önemli olayların, cereyan ettikleri konjonktür çerçevesinde değerlendirilebilmesi hedeflenmiştir.

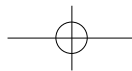
4. *Risale-i Nur*'da geçen şahıs ve mekân bilgilerinin yer aldığı listelerle birlikte, "şahıs ve mekân indeksi" de mevcuttur. Böylece okuyucu, şahıs ve mekânlar hakkında bilgilenmekle birlikte, onların metindeki yerlerine de kolaylıkla ulaşabilecektir.

5. Metinde geçen ayet ve hadisler için iki ayrı başlık altında indeks hazırlanmıştır. İndekslerin alfabetik sıralanışında, metinlerin Türkçe okunuşları esas alınmıştır. Böylece, Arap alfabesini bilmeyenlerin de indeksten istifade edebilmesi hedeflenmiştir.

6. Genel indeks, konu başlıkları belirlenirken alt başlıkların da dikkate alındığı bir titizlikle hazırlanmıştır.

7. Her risalenin "telif tarihi" ile ilgili olarak elde bulunan bilgiler hem o risalenin başlangıcına, hem de liste olarak eserin sonuna konulmuştur.

YENİ ASYA NEŞRİYAT

Bediüzzaman Said Nursî kimdir?

1878'de Bitlis'in Hizan ilçesinin Nurs köyünde doğan Bediüzzaman, ilk eğitimini ağabeyi Molla Abdullah'tan aldı. Değişik medreselerde kısa aralıklarla kalarak beş yıl süren tahsil hayatına, Tağ Köyünde sekiz yaşında başladı. Sonunda, Doğubayazıt'ta Şeyh Mehmet Celâlî'nin medresesinde üç ay süren bir eğitimden sonra icazetini aldı ve Doğubayazıt'tan ayrıldı. İlmî münazaralardaki başarısı, genç yaşta ulaştığı seviye, anlaşılması en zor konuları kolaylıkla anlaması ve mütalâa ettiği kitapları kolaylıkla ezberine alması gibi farklılıkları sebebiyle, zamanın âlimleri ona "Bediüzzaman" lâkabını uygun gördüler.

Bitlis'e gelen Bediüzzaman, Vali Ömer Paşanın konağında iki yıl kaldıktan sonra Van'a gitti. Burada kaldığı on yıl boyunca, çalışmalarını pek çok farklı ilimde derinleştirirken, Horhor Medresesini kurarak dersler de vermeye başladı. Eğitim çalışmaları sırasında, fen ilimleriyle din ilimlerinin birlikte okutulacağı, "Medresetüzzehra" adını verdiği üniversite projesinin eğitim esasları ve yönetim şeklini de belirledi.

Vali konağında bir gazetede okuduğu haber üzerine Bediüzzaman, hayatının bir gayesi olarak "Kur'ân'ın sönmez ve söndürülmez manevî bir güneş hükmünde olduğunu, ben dünyaya ispat edeceğim ve göstereceğim!" diyerek kesin kararını verdi. Bu haber, İngiliz Sömürgeler Bakanı Gladstone'un ağzından bir "oyun"u dile getiriyordu: "İslâm dünyasına hâkim olmak için, ya Kur'ân Müslümanların elinden alınmalı, ya da Müslümanlar Kur'ân'dan soğutulmalı." Van'daki uzun ikametinin neticesi olan bu karar ve Şarkta kurulmasını istediği üniversite fikri, Said Nursî'nin bundan sonraki hayatını şekillendiren en önemli iki hedefti.

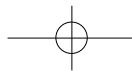
Üniversite düşüncesini hükümete iletmek isteyen Said Nursî, Van valisi İskodralı Tahir Paşanın teşviki ve referansıya, 1907 yılının başlarında İstanbul'a gitti. İlk iş olarak, Doğuda kurulmasını istediği üniversite ile ilgili bir dilekçeyi padişahın özel kalem dairesi olan Mabeyn-i Hümayuna sundu. Ancak, hükümet dilekçenin konusunu gerçekleştirmek için hiçbir girişimde bulunmadı. Gelişinden iki ay sonra Fatih'teki Şekerci Handa kalmaya başladı. "Burada her suale cevap verilir, her müşkül halledilir; fakat sorulmaz" şeklinde bir daveti kapısına asma, kısa sürede bütün İstanbul'da değişik çevrelerde yankı buldu. Evhamlanan hükümet tarafından birkaç kere tutuklanan Bediüzzaman, hukukî açıdan suç isnat edilemeyince, serbest bırakıldı. Ancak, suçsuzluğu onu Toptaşı Tımarhanesine gönderilmekten kurtaramadı.

Doktorların "sağlam" raporu vermesine rağmen, o gözetimde kalmaya devam etti, sadece yeri değişti; tımarhaneden tekrar hapishaneye gönderildi. Çünkü, hükümet ile uzlaşmamıştı. Zaptiye Nazırı Şefik Paşanın, "ihsan-ı şahane" ile birlikte getirdiği Padişah selâmını reddetmişti-kurulmasını önerdiği üniversitenin rektörü tayin edilmesine ve rektörlük maaşının hemen ödenmeye başlanacağı sözünü almasına rağmen. Bu arada, elbette, eğitim hakkındaki teklifi Bakanlar Kurulunun gündemine alınacak ve görüşülmesi sağlanacaktı. Bediüzzaman, bu teklifleri sus payı olarak gördüğünden kabul etmedi ve hapishaneye gönderilmeyi tercih etti.

23 Temmuz 1908'de II. Meşrutiyetin ilân edilmesiyle serbest bırakılan Bediüzzaman Said Nursî, İstanbul'da çok hareketli bir siyasî hayat yaşamaya başladı. Gazetelerde, "Hürriyete Hitap" adıyla yayınlanan nutkunu, önce hürriyetin üçüncü gününde Sultanahmet'teki mitingde, daha sonra İttihatçıların ileri gelenleriyle birlikte gittiği Selânik Meydanında okudu.

İstanbul'daki sosyal hareketlilik devam ederken, cemiyetlere üye oluyor, gazetelerde makaleler yazıyor, konferanslara ve toplantılara katılıyor, kendisine yakın bulduğu toplumsal gruplara görüşlerini aktarıyordu. Meşrutiyetin ilânı ile birlikte, çeşitli çevrelerde meydana gelen tepkiyi ortadan kaldırmak için, önemli teşebbüslerde bulundu. Bediüzzaman imzasıyla Sadrazamlık aracılığı ile Doğu illerindeki nüfuzlu şahıslara telgraflar çekti. İstanbul'un muhtelif yerlerindeki avcı taburlarını dolandı. Medrese mensuplarının toplandıkları yerlere gitti. Meşrutiyetin ve anayasal sistemin İslâmiyete aykırı olmadığını, Asr-ı Saadet'teki yönetim ruhuna uygunluğunu anlatarak, gerilimi hayli yatıştırdı.

Tarihe 31 Mart Vak'ası olarak geçen ayaklanmada yatıştırıcı bir rol oynamasına rağmen, Bediüzzaman da, sıkıyönetim mahkemesinde, diğerleri gibi idam talebiyle yargılandı.

Meşrutiyetin İslâmiyete olan uygunluğunu ve ülke için gerekliliğini içeren kapsamlı bir savunmanın sonunda beraat etti. Serbest bırakıldıktan sonra İstanbul'dan ayrıldı. Bu müdafaası, *İki Mekteb-i Musibetin Şehadetnamesi* veya *Divan-ı Harb-i Örfî* adıyla neşredildi.

1910 yılı baharında Van'a ulaşan Bediüzzaman, birkaç ay Horhor Medresesinin yeniden düzenlenmesi işiyle meşgul oldu. Hakkâri, Bitlis, Muş, Diyarbakır ve Urfa yörelerindeki aşiretleri ziyaret etti. Meşrutiyeti, hürriyeti, anayasayı ve bunların İslâmi temellerini, meşrutiyetin nimetlerinden faydalanmaları için gayret göstermelerinin gerekliliğini anlattı. Daha sonra bu görüşmelerin ve açıklamaların özetini *Münazarat* adı altında yayınladı.

Kış mevsiminin girmesiyle Şam'a giden Said Nursî, âlimlerin daveti üzerine Emeviye Camiinde, sonradan *Hutbe-i Şamiye* adı ile neşredilen, İslâm dünyasının siyasî, ekonomik ve sosyal sorunları ve çözüm yollarını anlattığı bir hutbe okudu.

Üniversite projesini iletmek amacıyla İstanbul'a dönen Bediüzzaman, Sultan Reşad'a, Rumeli seyahatinde Doğu Vilâyetlerini temsilen eşlik etti. Daha sonra, Balkan Savaşının başlamasıyla inşası durdurulan Üsküp Üniversitesi için ayrılan tahsisatın aktarılması ile birlikte Bediüzzaman'ın "Doğuda bir üniversite kurulması" teklifi, hükümetçe kabul edildi. Üniversitenin temeli, 1913 yılında atıldıysa da, I. Dünya Savaşının başlaması bu projenin de ertelenmesine sebep oldu.

Birinci Dünya Savaşının başlamasıyla birlikte Doğu İllerimizin Ruslar tarafından işgal edilmesi üzerine, talebeleriyle beraber Doğu Milis Teşkilâtını kurdu ve Van-Bitlis cephesinde gönüllü alay komutanı olarak Ermenilere ve Ruslara karşı savaştı. Bitlis savunması sırasında Ruslara esir düşünce, Kosturma'ya sevk edildi. Şubat 1917'de başlayan Rus ihtilâli sırasında firar ederek, Kosturma, Petersburg, Varşova, Viyana, Sofya üzerinden, Kasım 1918'de İstanbul'a ulaştı.

Gelişi büyük bir ilgiyle karşılanan Bediüzzaman, Harbiye Nazırın Enver Paşanın teklifi üzerine, İstanbul'da kurulma aşamasında olan Dârülhikmeti'l-İslâmiyeye üye tayin edildi. Şeyhülislâm Mûsa Kâzım Efendinin teklifi ile de, Sultan Vahdettin tarafından kendisine ilmiyede "Mahreç" payesi verildi. "Mahreç Mevleviyeti" olarak da anılan bu paye, Osmanlı ülkesindeki bütün resmî ulemanın reisi olan "Başmüderriş"ten sonraki ilmî rütbe anlamına geliyordu.

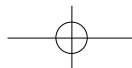
Çamlıca'da, Yusuf İzzettin Paşa Köşkünde kalan Bediüzzaman, Kur'an'ın mu'cizeliğini çağın insanına göstermek için yazdıklarını neşretmeye başladı.

İman rükünlerinin ispatına dair *Nokta*, çeşitli ayet ve hadisleri tefsir eden *Sünuhât*, Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed'in (a.s.m.) peygamberliğini ispat eden *Şuaat*, Kur'an'ın mu'cizeliğini anlatan *Rumuz*, sosyal konularda *Tulûat*, tevhidin ispatı hakkında *Katre*, özlü sözleri içine alan *Hakikat Çekirdekleri*, ahlâk ve ubudiyet derslerini ihtiva eden *Habbe*, *Zerre* ve *Şemme* adlı risalelerini yazdı ve yayınladı.

Bu sırada Birinci Dünya Şavaşı da bitmiş ve İngilizler payitahtı işgal etmekle kalmamış, Türkiye'de kendi politikalarını destekleyecek bir kamuoyu da oluşturmaya başlamışlardı. Kamuoyunda ciddî kuvvet kazanan İngiliz taraftarlığı, etkisini, Bediüzzaman'ın *Hutuvat-ı Sitte* adlı eserini İstanbul'un önemli yerlerinde dağıtmasıyla, kaybetti.

Anadolu'da başlayan İstiklâl Savaşının ve Kuva-i Milliyenin aleyhine, İngilizlerin etkisinde kalan bazı çevrelerin baskısıyla çıkarılan Şeyhülislâm fetvasına karşı bir fetva yayınladı. Yazı ve makalelerinde İstiklâl Savaşını "cihad," Kuva-i Milliyecileri de "mücahit" ilân ederek istiklâl mücadelesini destekledi. Büyük Millet Meclisi Hükümeti de, Bediüzzaman'ı yakından takip ettiğinden, ısrarla Ankara'ya davet etti.

Bediüzzaman, 25 Kasım 1922'de Ankara'da Büyük Millet Meclisinde düzenlenen resmî "hoş geldin" merasimiyle karşılandı. Bir yandan meclis çalışmalarına katılıyor, bir yandan da milletvekilleriyle önemli konuları tartışıyordu. Yeni kurulan devletin yapılanmasına katkıda bulunmak için 10 maddelik bir beyanname hazırlayarak milletvekillerine dağıttı. Bu faaliyetleri bazı çevreleri oldukça rahatsız ettiğinden, Büyük Millet Meclisi başkanı Mustafa Kemal Paşa ile aralarında ciddî bir tartışmaya yol açtı. Mustafa Kemal özür dileyip tartışmayı daha fazla uzatmasa da, bu olay Bediüzzaman ve yeni rejimin kurucuları arasındaki görüş farklılıklarının ilk işareti oldu.

Ankara'da kaldığı sırada, tabiatçılığı ve inkârcılığı ortadan kaldırmayı hedef alan, *Hubab* ve *Zey - lü'z-Zeyil* gibi eserlerini yayınladı. Sultan Reşad döneminde karar verildiği hâlde, savaş yüzünden inşası sürdürülemeyen Medresetüzzehra'nın yeniden kurulması için TBMM'ne sunulan teklif kabul edilerek kanunlaştı.

Bediüzzaman, bu çalışmalarını sırasında, yeni rejimin önde gelenlerinin farklı bir yolda olduğunu ve onlarla birlikte hareket etmenin mümkün olmadığını anladı. Kendisine Ankara'da kalma karşılığında sunulan, Büyük Millet Meclisi Hükümetinin en yüksek dinî makamı olan Şark Umumî Vaizliği ve milletvekilliği imkânlarını reddederek 1923 yılının Mayıs ayı başlarında Van'a gitti.

Bir süre sonra Ereğ Dağında, talebeleriyle ders yapmaya başladı. Bu arada Ankara'ya karşı tepkiler artıyordu. Mektup yazarak ayaklanmada kendisinden destek isteyen Şeyh Said'i plânından vazgeçirmeye çalıştı. Hamidiye paşalarından Kör Hüseyin Paşayı Şeyh Said'e destek kararından vazgeçirtti. Yatıştırıcı bir rol oynamasına rağmen, Şeyh Said Hâdisesi sonrası, Doğu'daki diğer nüfuzlu kişiler gibi, o da Burdur'da zorunlu ikamete gönderildi.

1925 yılının Mayıs ayı ortalarında getirildiği Burdur'da *Nurun İlk Kapısı* adı ile kitaplaştırdığı iman hakikatlerini anlatmaya başladı. Daha önce Arapça olarak yazdığı *Şemme* ve *Şule* risalelerinin ek parçalarını kaleme aldı. Yine hükümetin emriyle, 25 Ocak 1926'da önce Isparta'ya, sonra da ücre bir köy olan, Barla'ya nakledildi.

Öldükten sonra dirilişi ispatlayan *Haşir Risalesi*, Kur'ân-ı Kerim'i esas alan ve insanların imanlarını kurtarmalarına vesile olan *Sözler* ve *Mektubat* tamamen, *Lem'alar* ise 26. Lem'aya kadar, Barla'da yazıldı.

Bu sırada Ankara'da, yeni yönetim dinden uzak dünyevî bir temel üzerine oturtulmaya çalışılıyordu. 1928 yılında gerçekleşen harf inkilâbı ile, Arap harfleriyle kitap yayınlamak yasaklanınca, risaleler el yazısıyla yüz binlerce yazılarak çoğaltılmaya başlandı.

Sekiz yıllık Barla hayatından sonra Bediüzzaman 1934 yılının yaz aylarında Isparta'nın merkezine getirildi. 20 Nisan 1935'te savcının talimatıyla evi aranan Said Nursî'nin kitaplarına el konuldu. Bediüzzaman'la birlikte Isparta ve havalisinden 120 Nur Talebesi, tutuklanarak askerî araçlarla Eskişehir hapisanesine gönderildi.

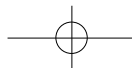
Bediüzzaman, Eskişehir hapisanesinde Yirmi Yedinci, Yirmi Sekizinci, Yirmi Dokuzuncu ve Otuzuncu Lem'alar ile Birinci ve İkinci Şua risalelerini yazarak *Risale-i Nur*'un telifine devam etti. Eskişehir Ağır Ceza Mahkemesi, 19 Ağustos 1935 tarihinde verdiği kararla, Said Nursî'ye, hukukî bir suç isnat edilememesine rağmen, *Tesettür Risalesi* bahanesiyle, ancak "kanaat-i vicdaniye"ye dayanarak, 11 ay hapisle birlikte Kastamonu'da "mecburî ikamet" cezası verdi. On beş talebesini ise altışar ay hapis ile cezalandırdı.

Tahliye edildiğinde serbest bırakılmayarak, polis gözetimi altında mecburî ikamet için Kastamonu'ya gönderildi. Üçüncü Şua olan *Münacat Risalesi*, Dördüncü Şua olan *Hasbiye Risalesi*, Altıncı Şua ve Yedinci Şua olan *Ayetü'l-Kübra* Risalesi burada yazıldı.

Bediüzzaman, 20 Eylül 1943'de Isparta Savcısından gelen talimat üzerine yeniden tutuklanıp, 3 Ekim 1943 tarihinde Isparta'ya gönderildi. Önce askerî konvoy eşliğinde kara yoluyla Çankırı üzerinden Ankara'ya, sonra Isparta'ya getirildi. *Risale-i Nur* ile ilgili davaların birleştirilmesi kararı alındığı için, Isparta, Kastamonu ve Denizli'deki Nur Talebeleriyle beraber 25 Ekim 1943'te Denizli'ye sevk edildi.

Tecrit altında başlayan Denizli hapsinde On Birinci Şua, On İkinci ve On Üçüncü Şuaları yazdı. 15 Haziran 1944 günü Denizli Ağır Ceza mahkemesinden beraat ve tahliye kararı çıkmasına rağmen serbest bırakılmadı. Bakanlar Kurulu kararıyla Emirdağ'da zorunlu ikamete tâbi tutuldu. Burada, camie gitmesine bile müsaade edilmeyecek kadar ağır takip ve tarassuda uğruyordu. Bediüzzaman, hayatı boyunca yirmi üç defa denenecek zehirleme teşebbüslerinin ilk üçünü Emirdağ'da yaşadı.

Bu arada Yargıtay Birinci Ceza Dairesi, 30 Aralık 1944 tarihinde verdiği kararla, savcı tarafından temyiz edilen Denizli Ağır Ceza Mahkemesinin beraat kararını onayladı. 1946 yılından itibaren Isparta ve İnebolu'da *Risale-i Nur*'lar teksir edilmeye başlanmış ve 1947 yılında, haccın sınırlı da olsa serbest bırakılmasıyla, Nurların İslâm âlemine yayılması sağlanmıştı. Yeni yazı ile teksir edilen

Asa-yı Mûsa ve baskısı yapılan *Gençlik Rehberi* gibi risaleler Hristiyan misyonerlere verilmiş ve *Risale-i Nur*'lar Amerika'ya kadar gönderilmişti.

Bu tür gelişmelerden duyulan rahatsızlıkla, 17 Ocak 1948 günü Said Nursî ve Risale-i Nur Talebeleri Afyon Ağır Ceza Mahkemesine sevk edildi. Denizli mahkemesinde gizli cemiyet kurma, rejim aleyhinde olma, inkılâpları kabul etmeme, Mustafa Kemal'i tahkir, v.b. gibi iddialarla yargılanıp beraat kararı almalarına rağmen, Afyon Ağır Ceza Mahkemesinde de aynı iddialarla yargıldılar. Said Nursî, Afyon Cezaevinin bütün ağır ve zor şartlarına rağmen, On Dördüncü ve On Beşinci Şuaları burada yazarak *Risale-i Nur*'ların telifini tamamladı.

Mahkeme, 6 Aralık 1948 tarihinde Said Nursî hakkında 20 ay ağır hapis cezasına hükmetti. Temyiz edilen kararı Yargıtay, Bediüzzaman'ın lehine bozdu. Ancak, Afyon Ağır Ceza Mahkemesi yargılamayı uzatarak, 20 aylık sürenin cezaevinde geçmesini sağlayıp 20 Eylül 1949'da serbest bıraktı. 72 gün Afyon'da polis kontrolünde iskâna tâbi tutulup, ancak 28 Aralık 1949 tarihinde mecburî ikamet yeri Emirdağ'a dönebildi.

Bediüzzaman, 14 Mayıs 1950'de başlayan çok partili dönemi, 23 Ağustos 1953'e kadar kaldığı Emirdağ'da karşılamıştı. Türkiye'de 27 yıl aradan sonra yeniden başlayan demokratikleşme dönemini büyük bir sevinç ve ümitle karşılayan Bediüzzaman, talebeleriyle birlikte demokratlara çok önemli bir destek sağladı. Toplumun iç dinamiklerine ve bünyesine uygun değişiklikleri teşvik eden Bediüzzaman, hayatının sonuna kadar Demokratlardan ve demokrasiden yana olan tavrını korudu. 1952 yılında İstanbul'da, *Gençlik Rehberi* adlı kitabı hakkında Bediüzzaman'a bir dava daha açıldı. 5 Mart 1952'de yapılan son duruşmada, dava konusu kitabın 1943 yılında Denizli mahkemesinden beraat kararı aldığı ve bu kararın da Yargıtayca onaylanmış olduğu anlaşıldığından, men-i muhakeme kararı verilerek dava sonuca bağlandı. Ardından, Said Nursî Emirdağ'a döndü.

Daha sonra 1953 yılı başlarında İstanbul'a gelen Bediüzzaman, Fener Rum Patrikhanesini de ziyaret etti. Patrik Athenagoras ile görüşmesinde Hz. Muhammed'in (a.s.m.) peygamberliğini, Kur'an-ı Kerim'in de Allah'ın kitabı olduğunu kabul etmeleri hâlinde, Hristiyanları kastederek, ehl-i necat olacaklarını bildirdi.

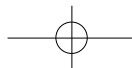
23 Ağustos 1953'te yerleşmek üzere geldiği Isparta'da açılan bir davanın daha sorgu hâkimliğinde iken reddedilmesi ile Bediüzzaman'la ilgili mahkemeler devri kapandı.

Bu arada biyografisi talebeleri tarafından kaleme alındı; Bediüzzaman tarafından düzeltmeler yapılarak *Tarihçe-i Hayat* ismi ile *Risale-i Nur Külliyyatına* dahil edildi.

Bediüzzaman, bundan sonraki hayatını ziyaretle geçiriyor, gittiği yerlerde talebelerine dersler yapıyordu. Takvimler 21 Mart 1960 tarihini gösterirken, ağır hasta bir vaziyette, yanındaki talebeleriyle Urfa'ya gitti. Seksen iki yıllık ömrünü 23 Mart 1960 günü, İpek Palas Otelinde 27 numaralı odada sabaha karşı tamamladı.

Ömrü boyunca verdiği iman ve hürriyet mücadelesi yüzünden baskı altında kalan Bediüzzaman, 27 Mayıs 1960'daki hükümet darbesinden sonra kabrinde de rahat bırakılmadı. Halilürrahman Derghâhına defnedilen naaşı, 12 Temmuz 1960 gecesi kabrinden alınarak Isparta-Afyon civarında kimse bilmediği bir mezara defnedildi.

Dayanılması güç baskılara maruz bırakılmasına rağmen, hayat tarzıyla bir destan yazan Bediüzzaman, arkasında miras olarak Kur'an'ın çağa dersi ve mesajı olan *Risale-i Nur Külliyyatı* ile milyonlarca Nur Talebesini bıraktı.

Şahsiyet, Mahiyet ve Hakikat-i Ahmediye (a.s.m.)

KALEM-İ İLÂHÎNİN MÜREKKEBİ OLAN
NUR-İ MUHAMMEDÎ

İlem eyyühe'l-aziz!

Şu gördüğün büyük âleme büyük bir kitap nazarıyla bakılırsa, nur-i Muhammedî (a.s.m.) o kitabın kâtibinin kaleminin mürekkebidir.

Eğer o âlem-i kebir bir şecere tahayyül edilirse, nur-i Muhammedî hem çekirdeği, hem semeresi olur.

Eğer dünya mücessem bir zîhayat farz edilirse, o nur, onun ruhu olur.

Eğer büyük bir insan tasavvur edilirse, o nur onun akıllı olur.

Eğer pek güzel şaşaalı bir Cennet bahçesi tahayyül edilirse, nur-i Muhammedî onun andelibi olur.

Eğer pek büyük bir saray farz edilirse, nur-i Muhammedî o Sultan-ı Ezel'in makarr-ı saltanat ve haşmeti ve tecelliyat-ı cemaliyesiyle âsâr-ı sanatını havi olan o yüksek saraya nazır ve münadi ve teşrifatçı olur. Bütün insanları davet ediyor. O sarayda bulunan bütün antika sanatları, harikaları ve mu'cizeleri tarif ediyor. Halkı o

âlem: dünya, kâinat, evren.
âlem-i ekber: büyük âlem, kâinat, evren.
andelip: bülbül.
antika: değerli, tarihî sanat eseri.
âsâr-ı sanat: sanat eserleri.
davet etmek: çağırmak.
farz edilmek: kabul edilmek, var sayılmak.
hakikat-i Ahmediye: Peygamberimizin mahiyeti, varlığının gayesi, varlığının önemi.
havi olmak: içinde bulundur-

mak, içermek.
ilem eyyühe'l-aziz: ey aziz kardeşim bil ki.
kalem-i İlâhî: kâinatı bir kitap gibi yazan İlâhî kudret kalemî.
kâtip: yazıcı.
makarr-ı saltanat ve haşmet: yücelik ve hâkimiyetin görüldüğü, açığa çıktığı yer.
mücessem: cisimleşmiş, maddî.
münadi: yüksek sesle çağırarak, seslenen, ilân eden.

nazarıyla bakmak: bakış açılarıyla bakmak, anlayışıyla bakmak.
nazır: bakan.
nur-i Muhammedî: kâinatı ve tüm varlıkları aydınlatan Peygamber Efendimizin davası, iman ve Islâm hakikatleri.
nübüvvet: peygamberlik, Allah'ın elçiliği.
risalet: elçilik, peygamberlik.
semere: meyve, netice, sonuç.
Sultan-ı Ezel: başlangıcı ol-

mayan ve sonsuz zamandır her şeyin hâkimi olan Allah.
şahsiyet: kişilik.
şaşaalı: gösterişli.
şecere: ağaç.
tahayyül: hayal etme, hayale getirme.
tasavvur edilmek: tasarımıyla, fikren şekillendirmek.
tecelliyat-ı cemaliye: güzelliğin yansımaları, görünmeleri.
teşrifatçı: tanıtan ve ağırlayan rehber, mihmandar.
zîhayat: canlı, hayat sahibi.

Saray Sahibine, Sâniine iman etmek üzere cazibedar, hayretetfa davet ediyor.

Mesnevî-i Nuriye, Yeni Asya Neşriyat, 2006, s. 186-187.

ŞECERE-İ HILKATİN ÇEKİRDEĞİ OLAN HAZRET-İ MUHAMMED (A.S.M.)

Ve keza, insan hilkat semeresi olduğundan anlaşılır ki: İnsanlardan bir çekirdek var ki, Cenab-ı Hak şecere-i hilkati o çekirdekten inbat etmiştir. O çekirdek de, ancak ve ancak bütün ehl-i kemalin ve belki nev-i beşerin nısrının ittifakıyla efdalü'l-halk, seyyidü'l-enâm Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmdir.

Mesnevî-i Nuriye, Yeni Asya Neşriyat, 2004, s. 156.

ŞECERE-İ KÂİNATIN MEYVESİ OLAN HAZRET-İ MUHAMMED (A.S.M.)

İ'lem eyyühe'l-aziz!

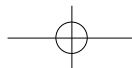
Kâinat bir şeceredir; anasır onun dallarıdır, nebatat yapraklarıdır, hayvanat onun çiçekleridir, insanlar onun semereleridir. Bu semerelerden en ziyadar, nurlu, ahsen, ekrem, eşref, eltaf, Seyyidü'l-Enbiya ve'l-Mürselîn,

ahsen: en güzel.
aleyhissalâtü vesselâm: Salât ve selâm onun üzerine olsun.
anasır: unsurlar, esaslar.
cazibedar: çekici, cazibeli.
Cenab-ı Hak: Allah; doğru, gerçek, Hakkın tâ kendisi olan, şeref ve azamet sahibi yüce Allah.
efdalü'l-halk: yaratılmışların en faziletlisi, en üstünü.
ehl-i kemal: olgun ve değerli kişiler, kemal sahibi olanlar.
ekrem: daha (en, pek) kerîm; çok

şeref sahibi, pek cömert, eli açık.
eltaf: daha lâtif, en lâtif, pek güzel, hoş (olan).
eşref: en şerefli, daha şerefli, en iyi, en güzel.
hayretetfa: hayret verici, hayranlık uyandıran.
hayvanat: hayvanlar.
hilkat: yaratılma, yaratılış.
i'lem eyyühe'l-aziz: ey aziz kardeşim bil ki.
inbat: bitirme, bitki büyütmeye, bitmesini sağlama.

ittifak: birleşme, birlik.
kâinat: evren; yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlemler.
keza: böylece, aynı şekilde.
mu'cize: insanı acze düşüren; yapılmasından âciz kalınan olağanüstü iş.
nebatat: bitkiler.
nev-i beşer: insanoğlu, insanlar.
nısf: yarım, yarı.
Sâni: sonsuz sanatkarlık sahibi olan Allah.

semere: meyve, güzel netice.
Seyyidü'l-Enâm: bütün mahlûkatın efendisi; Hz. Muhammed (asm).
Seyyidü'l-Enbiya ve'l-Mürselin: peygamberler ve resul-lerin efendisi; Hz. Muhammed (a.s.m.).
şecere: ağaç.
şecere-i hilkat: yaratılış ağacı.
şecere-i kâinat: kâinat ağacı.
tarif etmek: tanıtmak.
ziyadar: Aydın, münevver.

İmamü'l-Müttakîn, Habîb-i Rabbülâlemîn Hazret-i Muhammed'dir.

عَلَيْهِ أَفْضَلُ الصَّلَوَاتِ مَا دَامَتِ الْأَرْضُ وَالسَّمَوَاتُ¹

Mesnevî-i Nuriye, Yeni Asya Neşriyat, 2004, s. 169.

HAYATIN HAYATI OLAN HAKİKAT-İ MUHAMMEDİYE

Hem meselâ² لَوْ لَأَكُ لَوْ لَأَكُ لَمَا خَلَقْتُ الْأَفْلَاقَ² beyanında,

“Bu hitap zahiren Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâma müteveccih ise de, zimnen hayata ve zevî'l-hayata racidir” fıkrası, tadile muhtaçtır. Çünkü, küllî hakikat-i Muhammediye (a.s.m.) hem hayatın hayatı, hem kâinatın hayatı, hem İsm-i Azamın tecelli-i azamının mazharı ve bütün zîruhlarmın nuru ve kâinatın çekirdek-i aslîsi ve gaye-i hilkatî ve meyve-i ekmele olmasından, o hitap doğrudan doğruya ona bakar. Sonra hayata ve şura ve ubudiyete onun hesabına nazar eder.

Emirdağ Lâhikası, Yeni Asya Neşriyat, 2004, s. 153.

İMAMÜ'L-EVLIYA VE'L-ULEMA OLAN HAZRET-İ MUHAMMED (A.S.M.)

Öyle Muhammed (a.s.m.) ki, icma ve tasdiklerine mazhar olmakla, enbiya ve mürselîne siyadet ünvanını

1. Yer ve gökler devam ettikçe salâvatın en üstünü onun üzerine olsun.
2. Sen olmasaydın (yâ Muhammed), sen olmasaydın kâinatı yaratmazdım! (Hadis-i Kudsi: Keşfü'l-Hafa, 2:164, No: 2123.)

aleyhissalâtü vesselâm: Salâat ve selâm onun üzerine olsun.

beyan: anlatma, açıklama.

çekirdek-i aslî: asıl çekirdek, öz; kâinatın özü, asıl çekirdeği.

enbiya: nebiler, peygamberler.

fıkra: kısım, fasıl, bölüm.

gaye-i hilkat: yaratılış gayesi, maksadı.

Habîb-i Rabbülâlemîn: Âlemlerin Rabbi olan Allah'ın habibi, sevgilisi, Hz. Muhammed (asm).

hakikat-i Muhammediye: Hz. Peygamberin manevî şahsi-

yeti, İslâmiyetin aslı ve esası.

hitap: söylem, konuşma.

icma: fikir birliği etme, görüş birliğine varma.

İmamü'l-evliya ve'l-ulema: velilerin ve âlimlerin imâmı.

İmamü'l-müttakîn: güven sahibi, her şeyi iyice bilen önder; doğruluğu, hakikatî tam

anlayan rehber.

İsm-i Azam: Cenab-ı Hakkın bin bir isminden en büyük ve manaca diğer isimleri kuşatmış olanı.

kâinat: evren; yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlemler.

küllî: bütüne ait olan, umumî, genel.

mazhar: ilâhî tecellilerin görüldüğü yer.

meselâ: örneğin.

meyve-i ekmele: mükemmel meyve, sonuç.

muhtaç: gerektirmek.

mürselîn: gönderilenler, peygamberler.

müteveccih: dönük.

nazar: göz atma, bakma, bakış.

nur: aydınlık, parlaklık, ziyâ, ışık, şule.

racî: dair, ait, alâkası olan.

salâvat: Hz. Muhammed'e rahmet ve esenlik dileme, salât ve selam etme.

siyadet: seyyitlik, Hz. Hüseyin vasıtasıyla Hz. Muhammed'in soyundan olma.

şuur: bilinç; bir şeyin inceliklerini iyice idrak etme, anlayış.

tadil: doğrultma, düzeltme.

tasdik: doğrulama, onaylama.

tecelli-i azam: en büyük tecelli, muazzam, celâli ve heybetli tecelli.

ubudiyet: kulluk.

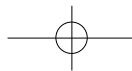
ünvan: şöhret, ad, isim.

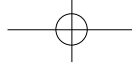
zahiren: görünüşte.

zevî'l-hayat: hayat sahipleri, canlılar.

zimnen: açıktan olmayarak, dolayısıyla, üstü kapalı olarak, kapalı bir şekilde.

zîruh: ruh sahibi, ruhlı, canlı, hayattar.

afak-ı âlem: âlemin ufukları.
ahlâk-ı âliye: yüksek ahlâk, yüce ahlâk, üstün ahlâk.
âlem: dünya, cihan.
âlem-i gayp: gayp âlemi, görünmeyen, fakat varlığı kesin olan ve mahiyeti Allah tarafından bilinen başka dünyalar.
âlem-i şahadet: gözle gördüğümüz, şahit olduğumuz âlem, kâinat.
âyât-ı bâhire: apaçık deliller.
beşir: müjde getiren, müjdecî.
cin: gözle görünmez, lâtif cisimlerden ibaret bir yaratık.
düstur: kanun, kural, esas.
ervah: ruhlar, canlar, hayatın cevherleri.
feyz-i ilâhî: Allah'ın feyzi, bolluğu, lütfü.
fihriste: katalog, liste, özet.
gaybiyat: gayba, bilinmeyen alemlere ait, gelecek ve ahirete ait.
haber: bilgi, bilgilendirme.
havi: içine alan, kapsayan, kuşatan.
i'lem eyyühe'l-aziz: ey aziz kardeşim bil ki.
ilâm: bildirme.
ilân: yayma, duyurma, bildirme.
İmamü'l-Evliya ve'l-Ulema: velilerin ve âlimlerin imamı.
iman: inanç, itikat.
irşat: doğru yolu gösterme, gafletten uyandırma.
itminan: inanma, güvenme, gönül rahatlığı içinde tereddütsüz kabul etme.
ittifak: birleşme, fikir birliği etme.
kâinat: evren; yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlemler.
kemal: olgunluk, fazilet.
kemal-i ciddiyet: ciddiyetin son derecesi, tam bir ciddiyet.
lâkap: ünvan.
medeniyet: medenîlik, şehirlik, uygarlık.
mehbit-i vahy-i ilâhî: Allah tarafından gönderilen vahyin iniş yeri.
melâike: melekler.
melekût: melekler ve ruhlar âlemi.
mu'cizat-ı kâta: apaçık ve kesin olan mucizeler.
musahabe: sohbet etme, söyleşme, görüşme.
müşahede: ilahî güzellikleri ve sırları görme, seyretme.
nev-i beser: insanoglu, insanlar.

ve ittifak ve tahkiklerini almakla, İmamü'l-Evliya ve'l-Ulema lâkabını almıştır. Ve öyle Muhammed (a.s.m.) ki, âyât-ı bâhire, mu'cizat-ı kâta ve secaya-i samiye ve ahlâk-ı âliye sahibi olmakla mehbit-i vahy-i ilâhî olmuştur.

Ve öyle bir Muhammed ki (a.s.m.), âlem-i gayp ve melekûtu seyir ve ziyaret etmekle, ervahı müşahede ve melâike ile musahabe, cin ve insanlara irşat vazifesini almıştır.

Ve öyle bir Muhammed'dir ki (a.s.m.) şahsiyet-i maneviyesiyle kâinatın kemaline bir fihriste olmakla, bütün saadetlerin ve medeniyetlerin düsturlarını havi bir şeriatla sahiptir.

Ve öyle bir Muhammed'dir ki (a.s.m.), âlem-i şahadette iken gaybiyattan haber verir bir beşir ve nezir olup, bütün kuvvetiyle, kemal-i ciddiyetle ve vüsuk ile ve itminan ile, yüksek bir iman ile, nev-i beşere karşı tevhid dinini ¹ **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** ile ilân ve ilâm ediyor.

Mesnevî-i Nuriye, Yeni Asya Neşriyat, 2006, s. 87-88.

FEYZ-İ İLÂHÎ İLE SULANMIŞ OLAN İKİ ÂLEMİN GÜNEŞİ ŞECERE-İ MUHAMMEDİYE

S'lem eyyühe'l-aziz!

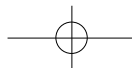
Tavus kuşu gibi pek güzel bir kuş, yumurtadan çıkar, tekâmül eder, semalarda tayerana başlar. Afak-ı âlemde

1. Allah'tan başka ilâh yoktur. (Muhammed Suresi: 19.)

nezir: insanları doğru yola sevk etmek için uyararak korkutan, uyaran. Hz. Muhammed (a.s.m.).
saadet: mutluluk.
secaya-i samiye: yüksek ve kıymetli seciyeler, hususiyetler, vasıflar.
sema: gökyüzü, gök.
seyr (seyir): uzaktan bakma; gezip dolaşmak.

şahsiyet-i maneviye: manevî şahsiyet, manevî kişilik.
secere-i Muhammediye: Hz. Muhammed'e (asm) ait, onunla ilgili yaradılış ağacı.
şeriat: İslâm dini ve prensipleri.
tahkik: doğruluğunu ispat etme, doğrulama.
tavus: sülüngillerden, erkeğinin tüyleri uzun, kuyruğu par-

lak, güzel renkli, acı ve tiz sesli bir kuş.
tayeran: uçma, uçuş.
tekâmül: kemal bulma, kemal erme, olgunlaşma.
tevhid: Allah'ın bir olduğuna inanma, birleme.
vazife: görev.
vüsuk: sağlam inanma, güvenme.

şöhret kazandıktan sonra, yerde kalan yumurtasının kabuğu içerisinde o kuşun güzelliğini, kemalâtını, terakkiyatını arayıp bulmak isteyen adamın ahmak olduğunda şüphe yoktur.

Binaenaleyh, tarihlerin naklettikleri Peygamberimizin (a.s.m.) bidayet-i hayatına maddî, sathî, sûrî bir nazar ile bakan bir adam, şahsiyet-i maneviyesini idrak edemez. Ve derece-i kıymetine vâsıl olamaz. Ancak bidayet-i hayatına ve levazım-ı beşeriyetine ve ahval-i zahiriyesine ince bir kışır, nazik bir kabuk nazarıyla bakılmalıdır ki, o kışır içerisinde iki âlemin güneşi ve Tuba gibi şecere-i Muhammediye (a.s.m.) çıkmıştır. Ve feyz-i İlâhî ile sulanmış ve fazl-ı Rabbanî ile tekâmül etmiştir.

Binaenaleyh, Nebî-i Zîşan (a.s.m.) mebde-i hayatına ait ahval-i sûriyesinden zayıf bir şey işitildiği zaman, üstünde durmamalı, derhal başını kaldırıp etraf-ı âleme neşrettiği nurlara bakmalı. Maahaza, mebde-i hayatına şek ve şüphe ile bakan adam, herhâlde, mastar ile mazhar, menba ile ma'kes, zatî ile tecelli aralarını fark edemiyor. Ve bu yüzden şüpheye düşer.

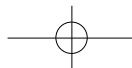
Evet, Nebî-i Zîşan (a.s.m.) tecelliyat-ı İlâhîye mazhar ve ma'kestir, mastar ve menba değildir. Çünkü, o zat, yalnız abddir ve ibadetçe herkesten ileridir. Demek, bu kadar görünen terakkiyat, kemalât onun zatî malı değildir, ancak hariçten verilen Rahman-ı Rahîm'in tecellileridir.

abd: Allah tarafından yaratılmış olan, mahlûk, insan.
ahval-i sûriye: görünürdeki hâller, şekli durumlar, sureten görünüşler.
ahval-i zahiriye: zahiri hâller, görünürdeki hâller, durumlar.
âlem: dünya, cihan.
bidayet-i hayat: hayatın başlangıcı.
binaenaleyh: bundan dolayı, bunun üzerine.
derece-i kıymet: kıymet derecesi.

etraf-ı âlem: kâinatın çevresi, uçları, kıyıları.
fazl-ı Rabbanî: Cenab-ı Allah'ın Rab ismine mazhar olarak ihsan, kerem ve cömertliğinin bolluğu.
feyz-i İlâhî: Allah'ın feyzi, bolluğu, lutfu.
hariç: dışarıda.
idrak: akıl erdirmeye, anlama, kavrama kabiliyeti.
kemalât: kemaller, olgunluklar, mükemmellikler.
kışır: kabuk, dış taraf.

levazım-ı beşeriyet: insanlık için gerekli olan şeyler, insanın ihtiyaçları.
maahaza: bununla birlikte, böyle olmakla beraber.
maddi: madde ile alakalı.
ma'kes: akseden yer, yansıma yeri.
mastar: kaynak, bir şeyin çıktığı yer.
mazhar: bir şeyin çıktığı görüldüğü yer; nail olma, şereflenme.
mebde-i hayat: hayatın baş-

langıcı.
menba: kaynak.
nakl (nakil): anlatma, söyleme, hikâye etme.
nazar: bakış, dikkat.
nazik: narin, ince; dikkat gerektiren, önemli.
Nebî-i Zîşan: şan sahibi peygamber (asm).
neşr (neşir): dağıtma, yayma, saçma, serpmeye.
Rahman-ı Rahîm: rahman ve Rahim olan Allah; dünya ve ahirette yaratıklarına sonsuz rahmet, şefkat ve merhametiyle muamele eden Allah.
sathî: yüzeysel.
sûrî: görünüşte olan, şekli.
şahsiyet-i maneviye: manevî şahsiyet, manevî kişilik.
şecere-i Muhammediye: Hz. Muhammed'e (asm) ait, onunla ilgili yaratılış ağacı.
şek: şüphe, zan, tereddüt.
tecelli: görünme, belirme, yansıma.
tecelliyat-ı İlâhîye: İlâhî tecelliler, İlâhî lütufların tezâhürü.
tekâmül: kemal bulma, kemalere, olgunlaşma.
terakkiyat: ilerlemeler, gelişmeler, yükselişler.
Tuba: sürekli mutluluk, ebedî saadet; Cennetteki bir ağacın adı.
vâsıl: erişme, ulaşma, kavuşma.
zat: kişi, şahıs.
zatî: zata ait, zatın kendisinden olan; kişisel, hususî, özel.

Evvelce beyan edildiği gibi, hiçbir şey, bir zerreye bile mana-i ismiyle mastar olamaz. Amma, bir zerre, mana-i harfiyle semanın yıldızlarına mazhar olur. Yalnız, gaflet ile o zerrenin mastar olduğu zannıyla bakıldığından, sanat-ı İlâhiyeyi tağutî bir tabiata mal ederler.

Mesneuf-i Nuriye, Yeni Asya Neşriyat, 2006, s. 137-138.

İSM-İ AZAMA MAZHAR RESUL-İ EKREM (A.S.M.)

Hem İsm-i Azama mazhar olan Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâmın bir ayette mazhar olduğu feyz-i İlâhî, belki bir peygamberin umum feyzi kadar olabilir. Veraset-i Ahmediye ile İsm-i Azam zilline mazhar bir mü'min, kendi kabiliyeti itibarıyla, kemiyetçe bir nebînin feyzi kadar sevap alıyor denilse, hilâf-ı hakikat olamaz.

Sözler, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 560.

HAZRET-İ MUHAMMED'İN (A.S.M.), ŞAHSİYET-İ MANEVİYESİNİN BÜYÜKLÜÇÜ

YEDİNCİ İŞARET

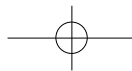
İşte bu tevhid-i hakikîyi bütün meratibiyle en mükemmel bir surette ders veren, ispat eden, ilân eden Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmın risaleti, elbette o tevhidin kat'iyeti derecesinde sabit olmak lâzım gelir. Çünkü,

aleyhissalâtü vesselâm: Salât ve selâm onun üzerine olsun.
amma: ama, lakin, ancak.
ayet: Kur'an'ın her bir cümlesi.
beyan: anlatma, açıklama.
evvelce: daha önce.
feyiz: ilim, irfan; ihsan, bağış.
feyz-i İlâhî: Allah'ın feyzi, bolluğu, lutfu.
gaflet: dikkatsizlik, endişesizlik, Allah'tan uzaklaşıp nefsin arzularına dalmak.
hâlât: haller, durumlar, vaziyetler.
hilâf-ı hakikat: gerçeğe ve hakikate zıt, aykırı.
ilân: yayma, duyurma, bildirme.
İsm-i Azam: Cenab-ı Hak'ın bin bir isminden en büyük ve manaca diğer isimleri kuşatmış olanı.
ispat: kanıtlama, doğrulama.
itibarıyla: bakımından.
kabiliyet: istidat, yetenek.
kat'iyet: kat'îlik, kesinlik.
kemiyet: az veya çok oluş.
mana-yı harfî: bir şeyin kendisini değil de sanatkârını, ustasını, sahibini bilip tanıtan mana.
mana-yı ismî: bir şeyin kendi başına taşıdığı anlam.
mastar: kaynak, bir şeyin çıktığı yer.
mazhar: bir şeyin çıktığı yer, zühur ettiği, görüldüğü yer; nail olma, şereflenme.
meratip: mertebeler, basamaklar.
mü'min: iman eden, inanan.

nebi: Allah'ın elçisi, habercisi; peygamber, resul.
peygamber: Allah tarafından haber getirerek ilâhî emir ve yasakları insanlara tebliğ eden elçi, nebi.
Resul-i Ekrem: çok cömert, kerim olan peygamber, Hz. Muhammed (a.s.m.).
risalet: elçilik, resullük, peygamber olarak gönderilme.
sabit: durağan, değişmeyen; ispatlanmış.
sanat-ı İlâhiye: İlâhî sanat,

Allah'ın sanatı; Cenab-ı Hak'ın sanat ile yaratması.
sema: gökyüzü, gök.
sevap: hayırlı bir işe karşı Allah tarafından verilen mükâfat; Allah'ın nzasına sebep olan hayırlı hareket, güzel iş ve davranış.
suret: biçim, şekil, tarz.
şahsiyet-i maneviye: manevî şahsiyet, manevî kişilik.
tabiat: maddî âlem.
tağut: azgın, sapık, zorba.
tevhid: Allah'ın bir olduğuna

inanma, birleme.
tevhid-i hakikî: araştırarak, delil ve bürhan ile Cenab-ı Hak'ın varlığını ve birliğini kabul etme ve bunu anlayabilme.
umum: bütün, hepsi.
veraset-i Ahmediye: Hz. Muhammed'in (asm) vârisliği, Peygamberimizin tebliğ vazifelerine vâris olma.
zerre: en küçük parça, molekül, atom.
zill: gölge.

madem daire-i vücudun en büyük hakikati olan tevhidi bütün hakaikıyla o zat ders veriyor; elbette tevhidi ispat eden bütün bürhanlar, dolayısıyla, onun risaletini ve vazifesinin hakkaniyetini ve davasının doğruluğunu dahi kat'î ispat eder denilebilir. Evet, böyle binler hakaik-ı âliye-yi cem eden ferdiyet ve vahdaniyeti hakkıyla keşfedip ders veren bir risalet, gayet kat'î bir surette o tevhid, o ferdiyetin muktezasıdır ve lâzımıdır. Onlar, onu her hâlde isterler.

İşte o vazifeyi tam tamına yerine getiren Zat-ı Ahmediye Aleyhissalâtü Vesselâmın şahsiyet-i maneviyesinin derece-i ehemmiyetine ve ulviyetine ve bu kâinatın bir güneşi olduğuna şahadet eden pek çok delillerden, sebeplerden üç tanesini numune olarak beyan ediyoruz.

BİRİNCİSİ: Umum ümmet, umum asırlarda işledikleri umum hasenatın bir misli, ¹ **السَّبَبُ كَالْفَاعِلِ** sırrınca, Zat-ı Ahmediye Aleyhissalâtü Vesselâmın sahife-i hasenatına geçtiği gibi; umum ümmet, her günde ettikleri salâvat duasının kat'î makbuliyeti cihetiyle, o hadsiz duaların iktiza ettikleri makam ve mertebeyi düşünmekle, şahsiyet-i maneviye-i Muhammediye Aleyhissalâtü Vesselâmın bu kâinat içinde nasıl bir güneş olduğu anlaşılır.

İKİNCİSİ: Âlem-i İslâmın şecere-i kübrasının menşei, çekirdeği, hayatı, medarı olan mahiyet-i Muhammediye Aleyhissalâtü Vesselâmın, fevkalâde istidat ve cihazatıyla, âlem-i İslâmiyetin maneviyatını teşkil eden kudsî kelimatı,

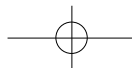
1. Bir şeye sebep olan onu işleyen gibidir.

âlem-i İslâm: İslâm âlemi, İslâm dünyası.
âlem-i İslâmiyet: İslâm âlemi, İslâm dünyası.
aleyhissalâtü vesselâm: salâvat ve selâm onun üzerine olsun.
asır: yüzyıl.
beyan: anlatma, açıklama.
bürhan: delil, ispat, hüccet.
cem: toplama, biriktirme.

cihazat: cihazlar, kendilerine ihtiyaç duyulan maddî manevî aletler.
cihet: sebep, vesile, mucip, bahane.
daire-i vücud: varlık dairesi.
dava: takip edilen fikir, iddia, ülkü.
delil: kanıt, tanık, burhan.
derece-i ehemmiyet: önem derecesi.

dua: Allah'a yalvarma, niyaz.
ferdiyet: teklik, birlik, fertlik.
fevkalâde: olağanüstü.
gayet: son derece.
hadsiz: sınırsız, sonsuz.
hakaik: hakikatler, doğrular, gerçekler.
hakaik-ı âliye: yüce gerçekler, ulu hakikatler.
hakikat: gerçek, doğru.
hakkaniyet: haktan ve doğ-

ruluktan ayrılmama.
hasenat: iyi ameller, iyi işler, hayırlar.
iktiza: gerektirme, lüzumlu kılma.
ispat: kanıtlanma, doğrulanma.
istidat: kabiliyet, yetenek.
kâinat: evren; yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlemler.
kat'î: kesin, şüpheye ve tereddüde mahal bırakmayan.
kelimat: kelimeler, sözler.
keşif: gizli bir şeyi bulma, meydana çıkarma.
kudsî: mukaddes, yüce.
lâzımı olmak: gereği olmak.
madem: değil mi ki.
mahiyet-i Muhammediye: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) mahiyeti, Hz. Muhammed'e ait özellik.
makam: büyük yer, mevki.
makbuliyet: makbullük, beğenilmişlik, geçerlilik.
maneviyat: mana âlemine ait olanlar, hisse ve inanca ait şeyler.
medar: dayanak noktası, sebep, vesile.
mense: esas, kaynak.
mertebe: derece.
misil (misil): kat; eş.
muktezâ: gereği.
numune: örnek.
risalet: elçilik, resulülük, peygamber olarak gönderilme.
sahife-i hasenat: iyiliklerin sayfası; yapılan iyiliklerin, iyi hâllerin ve hayırlı işlerin yazılmış olduğu sayfa.
salâvat: Hz. Muhammed'e rahmet ve esenlik dileme, salât ve selam etme.
sır: gizlenen gerçek, saklanan bilgi.
suret: biçim, şekil, tarz.
şahadet: şahit olma, şahitlik; açık alâmet, işaret.
şahsiyet-i maneviye: manevî şahsiyet, manevî kişilik.
şecere-i kübra: her tarafa dal budak salmış en büyük ağaç.
teşkil: oluşturma, sekillendirme.
tevhid: Allah'ın bir olduğuna inanma, birleme.
ulviyet: ulvilik, yücelik, yükseklik.
umum: bütün; herkes.
ümmet: hak dine davet etmek için Allah tarafından kendilerine peygamber gönderilen ve bu peygambere inanıp bağlanan cemaat, topluluk.
vahdaniyet: Allah'ın birliği ve varlığı, Allah'ın bir oluşu.
vazife: görev.
zat: kişi, şahıs.
zat-ı Ahmediye: Hz. Peygamberin zâtı, kişiliği.

tesbihatı, ibadatı, en evvel, bütün manalarıyla hissedip yapmaktan gelen terakkiyat-ı ruhiyesini düşün, habibiyet derecesine çıkan ubudiyet-i Muhammediyenin (a.s.m.) velâyeti sair velâyetlerden ne kadar yüksek olduğunu anla.

Bir zaman, bir tek tesbihin, bir tek namazda, Sahabelerin tarz-ı telâkkisine yakın bir surette bana inkişafı, bir ay kadar ibadet derecesinde ehemmiyetli görüldü; Sahabelerin yüksek kıymetini onunla anladım. Demek, bi-dayet-i İslâmiyede kelimat-ı kudsiyenin verdiği feyiz ve nurun başka bir meziyeti var, tazeliği haysiyetiyle başka bir letafeti, bir taraveti, bir lezzeti var ki, gaflet perdesi altında mürur-i zamanla gizlenir, azalır, perdelenir. Zat-ı Muhammediye (a.s.m.) ise, onları menba-ı hakikîsinden (Zat-ı Akdes'ten) turfanda, taze olarak, fevkalâde istidadıyla almış, emmiş, massetmiş. Bu sırta binaen, o zat, bir tek tesbihten, başkasının bir sene ibadeti kadar feyiz alabilir.

İşte bu nokta-i nazardan, Zat-ı Muhammediye Aleyhissalâtü Vesselâmın, haddi ve nihayeti olmayan meratibi kemalâtta ne derece terakki ettiğini kıyas et.

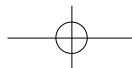
ÜÇÜNCÜSÜ: Bu kâinatın Hâlık'ı, bu kâinattaki bütün makasudunun en ehemmiyetli medarı nev-i insan olduğundan ve bütün hitabat-ı Sübhaniyenin en anlayışlı bir muhatabı nev-i beşer olduğundan; o nev-i beşer içinde en meşhur, en namdar ve âsârıyla ve icraatıyla en mükemmel, en muhteşem fert olan Zat-ı Muhammediyeyi (a.s.m.) o nevi namına, belki umum kâinat hesabına

aleyhissalâtü vesselâm: Salât ve selâm onun üzerine olsun.
âsâr: eserler.
bidayet-i İslâmiye: İslâmiyetin başlangıcı.
binaen: -den dolayı, bu sebepten.
ehemmiyetli: önemli.
evvel: önce.
fevkalâde: olağanüstü.
feyiz: ilim, irfan; ihsan, bağış.
gaflet: Allah'tan uzaklaşıp nefsinin arzularına dalmak.
habibiyet: sevilen olma durumu.
haddi ve nihayeti olmamak: sonu ve sınırı olamamak.
Hâlık: yoktan yaratan, her şeyi yoktan var eden, yaratıcı; Allah.
haysiyet: itibar, şeref, değer.
hitabat-ı Sübhaniye: Allah'ın kusursuz ve noksanz konuşması.
ibadat: ibadetler.
icraat: işler.
inkişaf: ortaya çıkma, gelişme.
istidat: kabiliyet, yetenek.
kâinat: evren; yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlemler.
kelimat-ı kudsiye: mukaddes sözler, kutsal kelimeler.
kıyas: karşılaştırma, oranlama.
kıymet: değer.
letafet: incelik.
makasid: maksatlar, gayeler.
mana: anlam.
massetmek: emmek, emerek çekmek, söğürmek.
medar: sebep, vesile.
menba-ı hakikî: gerçek kaynak, herhangi bir şeyin çıktığı asıl yer.
meratib-i kemalât: mükemmellik, uygunluk mertebeleri, basamakları.
meziyet: kıymetli özellik.
muhatab: kendisine hitap olunan, söz söylenen kimse.
muhteşem: haşmetli, yüce.
mürur-i zaman: zamanın geçmesi, zaman aşımı; zamanla.
namına: adına, yerine.
namdar: meşhur, ünlü, şöhretli, namlı.
nev-i beşer: insanoglu, insanlar.
nev-i insan: insan türü, insanoglu.
nevi: çeşit.

nokta-i nazar: görüş açısı, bakış açısı; görüş, fikir.
nur: aydınlık, parlaklık, ziya, ışık, sule.
Sahabe: Peygamberimiz Hz. Muhammed'in mübarek yüzünü görmeye şereflenen ve onun sohbetlerine katılan mü'min kimse.
sair: diğer, başka, öteki.
sır: gizli mana, çıkan anlam.
suret: biçim, tarz.
taravet: tazelik, körpelik.
tarz-ı telâkki: anlayış tarzı,

yolu.
terakki: yükselme, ilerleme.
terakkiyat-ı ruhiye: ruhla ilgili ilerlemeler, ruhen yükselmeler.
tesbih: Allah'ı bütün kusur ve noksan sıfatlardan uzak tutma, Cenab-ı Hakkı şanına lâ-yık ifadelerle anma.
tesbihat: tesbihler, Cenab-ı Hakkın bütün noksan sıfatlardan uzak ve bütün kemal sıfatlara sahip olduğunu ifade eden sözler.

turfanda: yeni, ilk kez ortaya çıkan.
ubudiyet-i Muhammediye: Hz. Muhammed'in (asm) mükemmel kulluk ve ibadeti.
umum: bütün.
velâyet: yakınlık, dostluk.
zat: kişi, şahıs.
Zat-ı Akdes: en mukaddes zat, her türlü kusur ve noksandan uzak ve pak olan zat; Allah.
zat-ı Muhammediye: Hz. Muhammed'in zati, kişiliği.

kendine muhatap ittihaz eden *Zat-ı Ferd-i Zülcelâl*, elbette onu hadsiz kemalâta hadsiz feyzine mazhar etmiştir.

İşte, bu üç nokta gibi çok noktalar var, kat'î bir surette ispat ederler ki, şahsiyet-i maneviye-i Muhammediye (a.s.m.), kâinatın manevî bir güneşi olduğu gibi; bu kâinat denilen Kur'ân-ı kebirin ayet-i kübrası ve o Furkan-ı azamın ism-i azamı ve ism-i *Ferd*'in cilve-i azamının bir âyinesidir. Kâinatın umum zerratinın, umum zamanlarındaki umum dakikalarının bütün aşirelerine darp edilip, hâsıl-ı darp adedince o *Zat-ı Ahmediyeye salâtüselâm*, nihayetsiz hazine-i rahmetinden inmesini, *Zat-ı Ferd-i Ehad-i Samed*'den niyaz ediyoruz.

1 **سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ**

Lem'alar, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 909-912.

ŞUUR-İ KÂİNATIN ŞUURU OLAN RİSALET-İ MUHAMMEDİYE

Evet, nasıl ki hayat bu kâinattan süzölmüş bir hülâsadır ve şuur ve his dahi, hayattan süzölmüş, hayatın bir hülâsasıdır; ve akıl dahi, şuurdan ve histen süzölmüş, şuurun bir hülâsasıdır ve ruh dahi, hayatın halis ve safî bir cevheri ve sabit ve müstakil zatıdır. Öyle de, maddî ve manevî hayat-ı Muhammediye (a.s.m.) dahi, hayattan ve

1. Seni her türlü noksandan tenzih ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Sen her şeyi hakkıyla bilir, her işi hikmetle yaparsın. (Bakara Suresi: 32.)

aşire: dakikanın on katrilyonunda birine denir. Yani 10.000.000.000.000.000 aşire bir dakikadır.
ayet-i kübra: en büyük ayet, en büyük delil.
âyine: ayna.
cevher: esas, maya, öz.
cilve-i azam: en büyük tecelli, en büyük Rabbanî cilve.

darp: çarpma.
feyiz: ihsan, bağış, kerem.
Furkan-ı Azam: hakkı batıldan ayıran en büyük ve muazzam kitap olan Kur'ân-ı Kerim.
hadsiz: sınırsız, sonsuz.
halis: katıksız, saf, duru.
hâsıl-ı darp: çarpım, çarpmanın neticesi.

hayat-ı Muhammediye: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) hayatı.
hazine-i rahmet: rahmet hazinesini.
hikmet: İlâhî gaye, yüksek bilgi, fayda.
hülâsa: bir şeyin özü, esası, özeti.
İsm-i Azam: Cenab-ı Hakkin bin bir isminden en büyük ve

manaca diğer isimleri kuşatmış olanı.

ism-i Ferd: tek, yalnız, eşi bulunmayan anlamında Allah'ın bir ismi.

ispat: kanıtlanma, doğrulanma.

ittihaz: edinme, kabul etme.

kâinat: evren; yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlemler.

kat'î: kesin, şüpheye ve tereddüde mahal bırakmayan.

kemalât: kemaller, olgunluklar, mükemmellikler.

Kur'ân-ı kebir: Büyük Kur'ân-ı Kerim; kâinat.

kusur: eksiklik, noksan, özür.

maddî: madde ile alakalı.

manevî: manaya ait, maddî olmayan.

mazhar: nail olma, şereflenme.

muhatap: kendisine hitap olunan, söz söylenilen kimse.

müstakil: tek kişi, tek olarak.

nihayetsiz: sonsuz, sınırsız.

niyaz: yalvarma, yakarma.

risalet-i Muhammediye: kâinatın nuru ve şuru olan Hz. Muhammed'in (asm) peygamberliği.

ruh: dirilik kaynağı, hayatın temeli ve sebebi olan manevî varlık.

sabit: durağan, değişmeyen; ispatlanmış.

safî: halis, temiz.

salât ü selâm : Hz. Peygambere dua; Hz. Muhammed'e Ashabına, ailesine Allah'ın rahmet ve mağfi-retini, meleklerin istiğfârını ve mü'minlerin dualarını dileme.

suret: biçim, şekil, tarz.

şahsiyet-i maneviye: manevî şahsiyet, manevî kişilik.

şuur: akıl, bilinç.

şuur-i kâinat: kâinatın şuru, evrenin bilinci, anlayışı.

tenzih: Allah'ın şanına lâyık olmayan şeylerden, her türlü eksik ve noksandan uzak ve yüce tutma, münezzeh sayma.

umum: bütün.

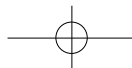
zat: kendi, asıl, öz.

zat-ı Ahmediye: Hz. Peygambere zatı, kişiliği.

Zat-ı Ferd-i Ehad-i Samed: herşey kendisine muhtaç olduğu halde, kendisi hiçbir şeye muhtaç olmayan ve birliği herşeyde tecelli eden, tek ve bağımsız olan Allah.

Zat-ı Ferd-i Zülcelâl: sonsuz büyüklük sahibi, eşsiz, benzersiz olan Zat, Allah.

zerrat: zerrelere, atomlar.

ruh-i kâinattan süzölmüş hülâsatü'l-hülâsadır ve risalet-i Muhammediye (a.s.m.) dahi; kâinatın his ve şuur ve akından süzölmüş en safî hülâsasıdır. Belki maddî ve manevî hayat-ı Muhammediye (a.s.m.) dahi, âsârının şahadetiyle, hayat-ı kâinatın hayatıdır. Ve risalet-i Muhammediye (a.s.m.), şuur-i kâinatın şuurudur ve nurudur. Ve vahy-i Kur'ân dahi, hayattar hakaikının şahadetiyle, hayat-ı kâinatın ruhudur ve şuur-i kâinatın aklıdır.

Evet, evet, evet! Eğer kâinattan risalet-i Muhammediyenin (a.s.m.) nuru çıksa, gitse, kâinat vefat edecek. Eğer Kur'ân gitse, ¹ kâinat divane olacak ve küre-i arz kafasını, aklını kaybedecek, belki şuursuz kalmış olan başını bir seyyareye çarpacak, bir kıyameti koparacak.

Sözler, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 182.

İKİ CİHANIN EN PARLAK GÜNEŞİ OLAN HAKİKAT-İ MUHAMMEDİYE

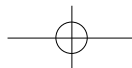
Evet, Kur'ân'da zat-ı Ahmediyeye en büyük makam vermek ve dört erkân-ı imaniyeyi içine almakla

² **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** rüknüne denk tutulan ³ **مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ** risalet-i Muhammediye (a.s.m.) kâinatın en büyük hakikati ve zat-ı Ahmediye (a.s.m.) bütün mahlûkatın en eşrefi ve hakikat-i Muhammediye (a.s.m.) tabir edilen küllî şahsiyet-i maneviyesi ve makam-ı kudîsi iki cihanın en parlak bir güneşi olduğuna ve bu harika makama liyakatine

âsâr: eserler.
cihan: dünya, âlem.
divane: deli, akli başında olmayan.
erkân-ı imaniye: imana ait esaslar.
eşref: en şerefli, daha şerefli, en iyi, en güzel.
hakaik: hakikatler, doğrular, gerçekler.
hakikat: gerçek, doğru.
hakikat-ı Muhammediye: Hz Peygamberin manevî şahsiyeti, İslâmiyetin aslı ve esası.
harika: olağanüstü.
hayat-ı kâinat: kâinatın hayatı.
hayat-ı Muhammediye: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) hayatı.
hayattar: canlı, yaşayan.
hülâsa: bir şeyin özü, esası, özeti.
hülâsatü'l-hülâsa: hülâsanın hülâsası, özünün özü.
kâinat: evren; yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlemler.
kıyamet: bütün kâinatın Allah tarafından tayin edilen bir vakitte yıkılıp mahvolması.
küllî: bütüne ait olan, umumî, genel.
küre-i arz: yer küre, dünya.
liyakat: lâyık olma, ehliyet.
maddî: madde ile alâkalı.
mahlûkat: yaratıklar, Allah tarafından yaratılanlar.
makam: büyük yer, mevki.
makam-ı kudîsi: kudîsi, mukaddes makam.
manevî: manaya ait, maddî olmayan.
nur: aydınlık, parlaklık, zıya, ışık, şule.
risalet-i Muhammediye: kâinatın nuru ve şuru olan Hz. Muhammed'in (asm) peygamberliği.
ruh: dirilik kaynağı, hayatın temeli ve sebebi olan manevî varlık.

1. Sevdiği Peygamberimiz (a.s.m.), kıyamete yaklaştığında Kur'ân'ın yeryüzünden çekilip alınacağını ifade buyurmuşlardır. (İbni Mâce, Fiten: 26; İbni Hibban, Sahih, 15:267; Hâkim, Müstedrek, 4:520, 587.)
2. Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur.
3. Muhammed (a.s.m.) Allah'ın resulüdür.

ruh-i kâinat: kâinatın ruhu, canı.
rükün: esas, kaide, prensip.
sâfi: halis, temiz.
seyyare: gezegen.
şahadet: şahit olma, şahitlik, tanıklık.
şahsiyet-i maneviye: manevî şahsiyet, manevî kişilik.
şuur: akıl, bilinç.
şuursuz: idraksiz, bilgisiz.
şuur-i kâinat: kâinatın şuru, evrenin bilinci, anlayışı.
tabir: ifade, söz.
vahy-i Kur'ân: ilâhî vahiy, Allah tarafından vahiy ile gelen emir ve yasakların bütünü olan Kur'ân.
vefat: ölen, ölüm, ölü.
zat-ı Ahmediye: Hz. Peygamberin zati, kişiliği.

dair pek çok hüccetleri ve emareleri kat'î bir surette Ri-sale-i Nur'da ispat edilmiş. Binden birisi şudur ki:

¹ **السَّبَبُ كَالْفَاعِلِ** düsturuyla, bütün ümmetin bütün zamanlarda işlediği hasenatın bir misli onun defter-i hasenatına girmesi ve bütün kâinatın hakikatlerini getirdiği nur ile nurlandırması, değil yalnız cin ve insi ve meleği ve zihayatları, belki kâinatı ve semavatı ve arzı minnettar eylemesi ve istidat lisaniyle nebatatın duaları ve ihtiyac-ı fitrî diliyle hayvanatın duaları gözümüz önünde bilfiil kabul olmasının şahadetiyle, milyonlar, belki ruhanilerle beraber milyarlar fitrî ve reddedilmez duaları makbul olan süleha-i ümmeti her gün o Zata (a.s.m.) salât ve selâm ünvanı ile rahmet duaları ve manevî kazançlarını en evvel o Zata (a.s.m.) bağışlamaları ve bütün ümmetçe okunan Kur'ân'ın üç yüz bin harufunun her birisinde on sevaptan tâ yüz, tâ bin hasene ve meyve vermesinden, yalnız kıraat-i Kur'ân cihetiyle, defter-i a'maline hadsiz nurlar girmesi haysiyetiyle, o Zatın (a.s.m.) şahsiyet-i maneviyesi olan hakikat-i Muhammediye (a.s.m.) istikbalde bir Şecere-i Tuba-i Cennet hükmünde olacağını, Allâmü'l-Guyûb, bilmiş ve görmüş ve o makama göre Kur'ân'ında o azîm ehemmiyeti vermiş. Ve fermanında, ona tebaiyeti ve sünnet-i seniyesine ittiba ile şefaatine mazhariyeti en ehemmiyetli bir mesele-i insaniye göstermiş. Ve o haşmetli Şecere-i Tubanın bir çekirdeği olan şahsiyet-i beşeriyetini ve bidayetteki vaziyet-i insaniyesini, ara sıra nazara almasıdır.

Sözler, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 745-746.

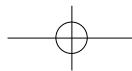
1. Bir şeye sebep olan onu işleyen gibidir.

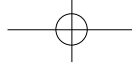
Allâmü'l-Guyûb: gaybı bilen, görünmeyen şeyleri bilen, Allah.
arz: yer, dünya.
azîm: büyük.
bidayet: başlangıç.
bilfiil: bizzat yaparak.
cihet: yön.
cin: gözle görünmez, lâtif cisimlerden ibaret bir yaratık.
dair: alakalı, ilgili.

defter-i a'mal: insanların işlediği ve yaptığı şeylerin kaydedildiği defter; amellerin defteri.
defter-i hasenat: iyilikler, güzellikler defteri, insanların yaptığı iyiliklerin yazıldığı manevî defter.
düstur: kanun, kural, esas.
ehemmiyet: önem, değer, kıymet.

emare: alâmet, belirti, nişan.
ferman: emir, buyruk.
fitrî: tabii, doğal.
hadsiz: sınırsız, sonsuz.
hakikat-i Muhammediye: Hz. Peygamberin manevî şahsiyeti, İslâmiyetin aslı ve esası.
hasenat: iyi ameller, iyi işler, hayırlar.
hasene: iyilik, güzel iş.
haşmetli: ihtişamlı, gösterişli,

heybetli.
haysiyetiyle: bakımından, sebebiyle, itibarıyla.
hayvanat: hayvanlar.
hissedar: pay sahibi.
huruf: harfler.
hüccet: delil.
hükmünde: değerinde, yerinde.
ihtiyac-ı fitrî: yaratılışın gereği olan ihtiyaç.
ins: insan, beşer, âdemoğlu.
istidat: kabiliyet, yetenek.
istikbal: gelecek zaman.
ittiba: uyuma, itaat etme.
kat'î: kesin.
kıraat-i Kur'ân: Kur'an okumak.
lisan: dil.
makam: yer, mevki.
makbul: kabul edilmiş, geçerli.
manevî: maddî olmayan.
mazhariyet: elde etme, nail olma, kavuşma, şereflenme.
mesele-i insaniye: insana ait mesele, insanlıkla ilgili mesele.
minnettar: bir iyiliğe karşı teşekkür duygusu içinde olan.
misil: kat, eş.
nazar: dikkat.
nebatat: bitkiler.
rahmet: Allah'ın kullarını esirgemesi, onlara maddî ve manevî nimetler vermesi.
salât: Hz. Peygambere dua; Hz. Muhammed'e Ashabına, ailesine Allah'ın rahmet ve mağfiretini, meleklerin istiğfarını ve müminlerin dualarını dileme.
selâm: barış, rahatlık, selamet ve esenlik dileme.
semavat: semalar, gökler.
suret: biçim, şekil, tarz.
süleha-i ümmet: ümmetin salihleri, iyi şeyler yapanlar, hayırlı iş sahipleri.
sünnet-i seniye: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) yüce sünneti; yüksek hâl, söz, tavır ve tasvipleri.
şahadet: şahit olma, şahitlik, tanıklık.
şahsiyet-i beşeriyet: insanlığa ait özel haller, karakterler.
şahsiyet-i manevîye: manevî şahsiyet, manevî kişilik.
Şecere-i Tuba: Cennetteki Tuba ağacı.
Şecere-i Tuba-i Cennet: Cennette Sidre'de bulunan ve dalları bütün Cenneti gölgeleyen Tuba ağacı.
şefaaf: günahkâr bir kimsenin affını Allah'tan niyaz etme.
tebaiyet: tâbîlik, tâbi olma, uyuma.
ümmet: Müslümanların tamamı; bütün Müslümanlar.
vaziyet-i insaniye: insanın vaziyeti, tarz ve hareketi.
zihayat: hayat sahibi.

BÜTÜN RESULLERİN SEYYİDİ, BÜTÜN ENBİYANIN İMAMI OLAN HAZRET-İ MUHAMMED (A.S.M.)

Hem, hiç mümkün olur mu ki, nihayet kemalde olan bir cemal, gösterici ve tarif edici bir vasıta ile kendini göstermek istemesin?

Hem, mümkün olur mu ki, gayet cemalde bir kemal-i sanat, onun üzerine enzar-ı dikkati celp eden bir dellâl vasıtasıyla teşhir istemesin?

Hem, hiç mümkün olur mu ki, bir rububiyet-i ammenin saltanat-ı külliyesi, kesret ve cüz'iyat tabakatında, vahdaniyet ve samedâniyetini zülcenaheyn bir mebus vasıtasıyla ilânını istemesin? Yani, o zat, ubudiyet-i külliye cihetiyle kesret tabakatının dergâh-ı İlâhiye elçisi olduğu gibi, kurbiyet ve risalet cihetiyle dergâh-ı İlâhînin kesret tabakatına memurdur.

Hem, hiç mümkün olur mu ki, nihayet derecede bir hüsnüzatî sahibi, cemalinin mehasinini ve hüsnünün letaifini âyinelerde görmek ve göstermek istemesin? Yani, bir habip resul vasıtasıyla—ki, hem habiptir, ubudiyetle kendini Ona sevdiren, âyinedarlık eder; hem resuldür, Onu mahlûkatına sevdiren—cemal-i esmasını gösterir.

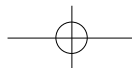
Hem, hiç mümkün olur mu ki, acıp mu'cizelerle, garip ve kıymettar şeylerle dolu hazineler sahibi, sarraf bir tarif edici ve vassaf bir teşhir edici vasıtasıyla enzar-ı halka arz ve başlarında izhar etmekle, gizli kemalâtını beyan etmek irade etmesin ve istemesin?

acip: tuhaf, hayrette bırakan.
arz: sunma.
âyinedarlık: aynalık yapma, gösterme.
beyan: bildirme, açıklama, söyleme.
celp: çekme, çekiş, kendine çekmek.
cemal: güzellik.
cemal-i esma: isimlerin güzelliği; Cenab-ı Allah'ın isimlerinin güzelliği ve güzelliğinin parıltıları.
cihet: yön; sebep, vesile.
cüz'iyat: ehemmiyetsiz, değersiz, ufak tefek şeyler.
dellâl: ilân edici; hakka davet eden.
dergâh-ı İlâhî: İlâhî dergâh, sığınak, Allah kati.
enbiya: nebiler, kitap verilmemiş peygamberler.
enzar-ı dikkat: dikkat bakışları, dikkatli bakışlar.
enzar-ı halk: halkın bakışları, nazarı.
garip: tuhaf, hayret verici.
gayet: son derece.
habip: seven, dost.
hazine: zengin ve değerli kaynak.
hüsün: İlâhî güzellik.
hüsni-zatî: zatının güzelliği, bir şeyin zatında güzellik olması.
ilân: yayma, duyurma, bildirme.
imam: önder.
irade: dileme, isteme, bir şeyi yapma yapmama konusunda için için olan iktidar, güç.
izhar: gösterme, açığa vurma.
kemal: olgunluk, fazilet.
kemalât: kemaller, olgunluklar, mükemmellikler.
kemal-i sanat: sanattaki mükemmellik.
kesret: çokluk.
kıymettar: kıymetli, değerli.
kurbiyet: yakınlık, yakın olma, yakınlık kazanma.
letaif: güzellikler, incelikler.
mahlûkat: yaratıklar, Allah tarafından yaratılanlar.

mebus: Allah tarafından peygamber olarak gönderilmiş olan.
mehasin: güzellikler, iyilikler.
mu'cize: benzerini yapmaktan insanların aciz kaldığı şey.
nihayet: son derece, son.
resul: Allah'ın elçisi, kitap verilmiş peygamber.
risalet: elçilik, resullük, peygamber olarak gönderilme.
rububiyet-i amme: Cenab-ı Allah'ın her şeyi içine alan terbiye ediciliği.

saltanat-ı külliye: her şeyi kuşatan, hükmeden saltanat.
Samedâniyet: her şey kendisine muhtaç olduğu hâlde, Allah'ın hiç bir şeye muhtaç olmaması.
sarraf: kişinin veya eşyanın değerini, kıymetini anlayan, bilen.
seyyid: efendi.
tabakat: katmanlar, tabakalar.
tarif: bir şeyi bütün vasıflarını içine alacak şekilde anlatma.

teşhir: ilân etme, herkese duyurma, gösterme.
ubudiyet: kulluk.
ubudiyet-i külliye: büyük, geniş ve umumî kulluk.
vahdaniyet: Allah'ın birliği ve varlığı, Allah'ın bir oluşu.
vasıta: vesile, neden, aracı.
vassaf: vasıflandıran, vasıflarını bildiren anlatan veya öven.
zat: ululuk sahibi kişi, şahıs.
zülcenaheyn: dünya ve ahiret bilgisine sahip olan.

Hem, mümkün olur mu ki, bu kâinatı bütün esmasının kemalâtını ifade eden masnuatla tezyin ederek seyir için garip ve ince sanatlarla süslenilmiş bir saraya benzetsin de, rehber bir muallim tayin etmesin? ¹

Hem, hiç mümkün olur mu ki, bu kâinatın sahibi, şu kâinatın tahavvülâtındaki maksat ve gaye ne olacağını müş'ir tılsım-ı muğlâkını, hem mevcudatın “Nereden? Nereye? Necisin?” üç sual-i müşkülün muammasını bir elçi vasıtasıyla açtırmazın?

Hem, hiç mümkün olur mu ki, bu güzel masnuat ile kendini zîşuura tanıttıran ve kıymetli nimetler ile kendini sevdiren Sâni-i Zülcelâl, onun mukabilinde zîşuurdan marziyatı ve arzuları ne olduğunu bir elçi vasıtasıyla bildirmezsin?

Hem, hiç mümkün olur mu ki, nev-i insanı şuurca kesrete müptelâ, istidatça ubudiyet-i külliyye müheyya suretinde yaratıp, muallim bir rehber vasıtasıyla onları kesretten vahdete yüzlerini çevirmek istemesin?

Daha bunlar gibi çok vezaif-i nübüvvet var ki, her biri bir bürhan-ı kat'îdir ki, ulûhiyet risaletsiz olamaz.

Şimdi, acaba âlemde Muhammed-i Arabî Aleyhissalâ-tü Vesselâmdan, beyan olunan evsaf ve vezaife, daha ehil ve daha cami kim zuhur etmiş? Ve rütbe-i risalete ve vazife-i tebliğ ondan daha elyak, daha evfak, hiç zaman göstermiş midir? Hayır, asla ve kat'a! Belki o, bütün resullerin seyyididir, bütün enbiyanın imamıdır, bütün

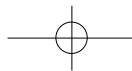
1. Bkz. *Ibni Mâce*, Mukaddime: 17; *Darimî*, Mukaddime: 32.

âlem: dünya, cihan; bütün yaratılmışlar.
aleyhissalâtü vesselâm: Salât ve selâm onun üzerine olsun.
arzu: istek, heves, niyet.
beyan: anlatma, açıklama.
bürhan-ı kat'î: kat'î, kesin delil; en sağlam, şeksiz delil, her hangi bir şüphe bırakmayan delil.
camî: toplayan, içine alan,

kapsayan.
ehil: maharetli, usta, kabiliyetli, becerikli.
elyak: daha (en) layık olan.
enbiya: nebîler, peygamberler.
esma: adlar, isimler.
evfak: daha, en, çok muvafık, pek uygun.
evsaf: vasıflar, nitelikler, özellikler.
garip: tuhaf, hayret verici.

imam: önde ve ileride olan, delil, rehber.
istidat: yaratılıştan olan ve zamanla geliştirilen kabiliyet, bir şeyin kabulüne ve kazanılmasına olan fitrî meyil.
kâinat: evren; yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlemler.
kat'a: hiç bir vakit, asla.
kemalât: kemaller, olgunluklar, mükemmellikler.

kesret: çokluk.
maksat: kasıt, amaç, düşünce.
marziyat: razı olunacak şeyler, Allah'ın rızasına dair olanlar, Allah'ın rızasına mazhar olacak hâl ve hareketler.
masnuat: sanatla yapılmış şeyler.
mevcudat: mevcutlar, var olan her şey, mahlûklar.
muallim: ders veren, öğreten.
muamma: karışık, manası zor anlaşılır şey, anlaşılmayan, anlamı gizli ve güç anlaşılır söz.
Muhammed-i Arabî: Arapların içinden çıkan Peygamberimiz Muhammed (asm).
mukabil: karşılık.
müheyya: hazır, hazırlanmış, amade.
müptelâ: tutulmuş, tutkun, bağımlı.
müş'ir: gösteren, haber veren, bildiren.
nev'i insan: insan türü, insanlığı.
nimet: lütuf, ihsan, bağış.
resul: Allah'ın elçisi, peygamber.
risalet: elçilik, resullük, peygamber olarak gönderilme.
rütbe-i risalet: risalet mertebesi, peygamberlik rütbesi.
Sâni-i Zülcelâl: sonsuz büyüklük sahibi ve her şeyi sanatla yaratan Allah.
seyir: uzaktan bakma, karışma.
seyyid: efendi, en önde olan.
sual-i müşkül: zor, çetin soru.
suret: biçim, şekil, tarz.
suur: akıl, bilinç.
tahavvülât: tahavvüller, değişmeler.
tayin: vazifeye gönderme, bir işe yerleştirme, atama.
tezyin: bezeme, donatma.
tılsım-ı muğlâk: anlaşılması zor, kapalı, gizli sır.
ubudiyet-i külliye: büyük, geniş ve umumî kulluk.
ulûhiyet: ilâhlık, Allahlık; her şeyin mutlak yaratıcısı ve hükmedicisi oluş.
vahdet: birlik ve teklik.
vasıta: vesile, neden, aracı.
vazife-i tebliğ: tebliğ vazifesi, Allah'ın bildirdiği emir ve yasakları insanlara ulaştırma vazifesi.
vezaif: vazifeler, işler.
vezaif-i nübüvvet: Peygamberlik vazifeleri.
zîşuur: şuurlu, akıllı, bilinç sahibi.
zuhur: ortaya çıkma.

asfiyanın serveridir, bütün mukarrebînin akrebidir, bütün mahlûkatın ekmelidir, bütün mürşitlerin sultanıdır.

Evet, ehl-i tahkikatın ittifakıyla, şakk-ı kamer ve parmaklarından su akması gibi bine baliğ mu'cizatından had ve hesaba gelmez delâil-i nübüvvetinden başka, Kur'ân-ı Azîmüşşan gibi bir bahr-i hakaik ve kırk vecihle mu'cize olan mu'cize-i kübra güneş gibi risaletini göstermeye kâfidir.

Sözler, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 104-106.

BAŞTA HAZRET-İ MUHAMMED (A.S.M.) BÜTÜN PEYGAMBERLERİN DAVASI İMANIN ESASLARIDIR

Başta Kur'ân, bütün semavî kitaplar ve suhurlar ve başta Muhammed Aleyhissalâtu Vesselâm olarak, bütün peygamberler (aleyhimüsselâm), bütün davaları beş altı esas üzerine döndüyorlar, mütemadiyen o esasları ders vermeye ve ispat etmeye çalışıyorlar. Onların peygamberliklerine ve doğruluklarına şahadet eden bütün hüccetler ve deliller, o esaslara bakıyorlar. Onların hakkaniyetlerine kuvvet veriyorlar. O esaslar ise, iman-ı billâh ve iman-ı bilahiret ve sair rûkûnlere imandır.

Sualar, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 378.

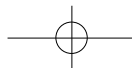

akreb: en yakın, daha yakın, çok yakın.
aleyhimüsselâm: Allah'ın selâmı onların üzerine olsun.
asfiya: safiyet ve takva sahibi olan, Hz. Peygamberin (a.s.m) vârisi hükmünde, onun meslek ve gayelerini hayata geçirmeye çalışan âlim zatlar.
bahr-i hakaik: apaçık hakikatler denizi, gerçekler, denizi.
baliğ: ulaşmış, erişmiş.
dava: takip edilen fikir, iddia.
delâil-i nübüvvet: peygamberlik delilleri, peygamberliğin hak olduğunu ispatlayan deliller.
delil: kanıt, tanık, burhan.
ehl-i tahkikat: araştırma yapanlar, soruşturanlar.
ekmel: daha (en, pek) mükemmel, en olgun, kusursuz ve eksiksiz olan.
had: sınır, ölçü.
hakkaniyet: hak ve adalete uygunluk, hak ve doğruluktan ayrılmama.
hüccet: delil, şahit.
iman: inanç, itikat.
iman-ı bilahiret: ahirete iman.
iman-ı billâh: Allah'a inanma, Allah'ı, onun kâinata tecelli eden bütün sıfat ve isimleriyle beraber kabul ederek Ona inanma.
ispat: kanıtlama, doğrulama.
ittifak: birleşme, fikir birliği etme.
kâfi: yeterli.

Kur'ân-ı Azîmüşşan: şan ve şerefi yüce olan Kur'ân.
mahlûkat: yaratıklar, Allah tarafından yaratılanlar.
mu'cizat: mu'cizeler, Allah tarafından verilir, yalnız peygamberlerin gösterebilecekleri büyük harika işler.
mu'cize: benzerini yapmaktan insanların âciz kaldığı şey.
mu'cize-i kübra: en büyük mu'cize.
mukarrebîn: Allah'a yakın olanlar.

mürşit: irşat eden, doğru yolu gösteren, rehber, kılavuz.
mütemadiyen: sürekli olarak, devamlı.
peygamber: Allah tarafından haber getirerek ilahî emir ve yasakları insanlara tebliğ eden elçi, nebi.
risalet: elçilik, resullük, peygamber olarak gönderilme.
rûkûn: esas, kaide, prensip.
sâir: diğer, başka, öteki.
semavi: semaya ait, gökten gelen.

server: baş, başkan, reis.
suhuf: dört büyük kitap dışında sahifeler şeklinde, bazı peygamberlere vahiy ile gelen emirler.
şahadet: şahit olma, şahitlik, tanıklık.
şakk-ı kamer: ayın ikiye bölünmesi; Hz. Muhammed'in (a.s.m) Cenab-ı Hakkın izniyle, bir parmak işaretleriyle ayı ikiye bölmesi suretiyle gösterdiği büyük mu'cize.
vecih: cihet, yön.

ALLAH'A İMANIN DELİLLERİ HAKİKAT-İ MUHAMMEDİYEYİ DAHİ İSPAT EDER

Hem, hiçbir cihet-i imkânı var mı ve hiç akıl kabul eder mi ki, bütün masnuatıyla kendini tanıttırana ve sev-direne ve teşekküratı fiilen ve hâlen isteyene mukabil, kâinatı velveleye veren hakikat-i Kur'âniye ile, zülcelâl o Sanatkârı ekmel bir tarzda tanıyıp ve tanıttırıp ve sevip ve sevdirep ve teşekkür edip ve ettirip ve

¹ **سُبْحَانَ اللَّهِ ۞ الْحَمْدُ لِلَّهِ ۞ اللَّهُ أَكْبَرُ** 'ler ile küre-i arzı se-mavata işittirecek derecede konuşturup ve kara ve deniz-leri cezbeyle getirecek bir vaziyetle, bin üç yüz sene zar-fında, nev-i beşerin kemiyeten beşten birisini ve keyfiye-ten ve insaniyeten yarısını arkasına alıp, o Hâlık'ın bü-tün tezahürat-ı rububiyetine geniş ve külli bir ubudiyetle mukabele eden ve bütün makasid-ı İlâhiyesine karşı Kur'ân'ın sureleriyle kâinata ve asırlara bağırın, ders ve-ren, dellâllik eden ve nev-i insanın şerefini ve kıymetini ve vazifesini gösteren ve bin mu'cizatıyla tasdik edilen Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm, en müntehap mah-lûku ve en mükemmel elçisi ve en büyük resulü olmasın? Hâşâ ve kellâ, yüz bin defa hâşâ!

Demek ² **أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** hakikati, bütün hüccetle-riyle ³ **أَشْهَدُ أَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ** hakikatini ispat eder.

Şualar, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 375-376.

1. Allah her türlü kusur ve noksandandır. · Ezelden ebede kadar her türlü hamd ve şükür Allah'a mahsustur. · Allah en büyüktür, en yücedir.
2. Allah'tan başka hiçbir ilâh bulunmadığına şahitlik ederim.
3. Hz. Muhammed'in, Allah'ın elçisi olduğuna şahitlik ederim.

Allahü ekber: Allah en büyük yin olabilirlik tarafı, yönü.
ve en yücedir.
asır: yüzyıl.
cezbe: çekme, çekim; heyecan, coşkunluk.
cihet-i imkân: mümkün olma yönü, imkân tarafı. bir şe-

defa: kere, kez, yol.
dellâl: ilân edici; hakka davet eden.
ekmel: daha (en, pek) kâmil, mükemmel ve kusursuz olan, en uygun, en olgun, en eksik-

siz.
elhamdülillâh: Allah'a hamd olsun, hamd Allah'a aittir.
fiilen: fiille, davranış ve hareketle.
hakikat: gerçek, esas.
hakikat-i Kur'âniye:

Kur'ân'ın hakikati, Kur'ân'ın ifade ettiği gerçek.

hakikat-i Muhammediye: Hz. Muhammed'in varlık gayesi, mahiyeti, manevî şahsiyeti, aslı esası.

Hâlık: yoktan yaratan, her şeyi yoktan var eden, yaratıcı; Allah.

hâşâ: asla, kat'iyen, hiç bir vakit.

hüccet: delil.

iman: inanma, itikat.

insaniyeten: insanlık bakımından, insanlık mahiyeti itibarıyla.

ispat: kanıtlama, doğrulama.

kâinat: evren; yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlemler.

kellâ: hiç bir zaman, asla, kat'iyen, kesinlikle.

kemiyeten: sayı itibarıyla, sayıca.

keyfiyeten: keyfiyet yönünden, nitelik ve özellik bakımından.

kiymet: değer.

külli: bütüne ait olan, umumî, genel.

küre-i arz: yer küre, dünya.

mahlûk: yaratık, Allah tarafından yaratılmış olan.

makasid-ı İlâhiye: Allah'ın makasatları, yaratıcının gayeleri.

masnuat: sanatla yapılmış şeyler.

mu'cizat: mu'cizeler, Allah tarafından verilir, yalnız peygamberlerin gösterebilecekleri büyük harika işler.

mukabele: karşılık verme.

mukabil: karşılık.

müntehap: seçilmiş, seçkin, güzide, mümtaz.

nev-i beşer: insanoglu, insanlar.

nev-i insan: insan türü, insanoglu.

resul: Allah'ın elçisi, peygamber.

sanatkâr: sanatçı, usta.

semavat: semalar, gökler.

sure: Kur'ân-ı Kerim'in ayrıldığı 114 bölümden her biri.

sübanallah: Allah her türlü eksiklikten uzak ve bütün üstün sıfatlara sahiptir demek, tesbih etmek.

şeref: onur, haysiyet.

tarz: biçim, şekil.

tasdik: doğrulama, onaylama.

teşekkürat: teşekkürler, minnet, memnuniyet ve şükür ifade etmeler.

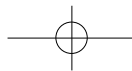
ubudiyet: kulluk.

vaziyet: durum.

velvele: gürültü, patırtı, yaygara.

zarfında: süresince.

Zülcelâl: celâl sahibi, büyüklük, izzet, heybet ve azamet sahibi Allah.

TEVHİD, NÜBÜVET-İ AHMEDİYİYİ İSPAT EDER

İ'lem eyyühe'l-aziz!

Nübüvvet-i Ahmediyeyi (a.s.m.) ispat eden delillerden biri de tevhiddir. Evet, meratibiyle tevhid bayrağını kâinatın en üst tepesi üstünde dikmiş olan ve enzar-ı âleme karşı makamlarıyla beraber tevhide dellâllik eden ve enbiyanın mücmel bıraktıkları hakaiki tafsilâtıyla beyan eden ve açıklayan, ancak ve ancak Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmdır. Binaenaleyh, tevhidin hakikat ve kuvveti nispetinde, nübüvvet-i Ahmediye (a.s.m.) hak ve hakikattir.

Mesnevî-i Nuriye, Yeni Asya Neşriyat, 2004, s. 159.

KELİME-İ ŞAHADETİN İKİ KELÂMİ BİRBİRİNİ GEREKTİRİR

Saniyen: Mektubunuzda “Mücerret ¹ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ kâfi midir? Yani, ² مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ demezse ehl-i necat olabilir mi?” diye, diğer bir maksadı soruyorsunuz. Bunun cevabı uzundur.

Yalnız şimdi bu kadar deriz ki:

Kelime-i Şahadetin iki kelâmı birbirinden ayrılmaz, birbirini ispat eder, birbirini tazammun eder, birbirsiz olmaz. Madem Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm Hatemü'l-Enbiyadır, bütün enbiyanın vârisidir; elbette bütün

aleyhissalâtü vesselâm: salât ve selâm onun üzerine olsun.
beyan: anlatma, açıklama.
binaenaleyh: bundan dolayı, bunun üzerine.
delil: kanıt, tanık, bürhan.
dellâl: ilân edici; hakka davet eden.
ehl-i necat: kurtuluş ehli, kurtulanlar, selâmete erenler.
enbiya: nebîler, peygamberler.
enzar-ı âlem: âlemin dikkati, nazarı.
hakaik: hakikatler, doğrular, gerçekler.
hakikat: gerçek, doğru.
Hatemü'l-Enbiya: peygamberlerin en sonuncusu Hz. Muhammed (a.s.m.).
İ'lem eyyühe'l-aziz: ey aziz kardeşim bil ki.
ispat: kanıtlama, doğrulama.
kâfi: yeterli.
kâinat: evren; yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlemler.
kelâm: söz, lâfz.
kelime-i şahadet: şahadet kelimesi,

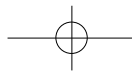
1. Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. (Kelime-i Şahadetin birinci kelimesi.)

2. Muhammed (a.s.m.) Allah'ın resulüdür. (Kelime Şahadetin ikinci kelimesi.)

mesî, şahadet ifadesini hülâsa eden “eşhedü en lâ ilâhe illâlah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve Resulüh” cümlesi.
madem: değil mi ki.
makam: büyük yer, mevki.
meratip: mertebeler, basamaklar, kademeler, dereceler, rütbelere.

mücerret: tecrit edilmiş, yalnız, tek.
mücmel: öz olarak anlatılmış, kısa ve az sözle ifade edilmiş, öz, özet.
nispetinde: oranında, ölçüsünde.
nübüvvet-i Ahmediye: Hz. Muhammed'in (a.s.m) peygamberliği.

peygamber: Hazret-i Muhammed.
saniyen: ikinci olarak.
tafsilât: tafsiller, açıklamalar, izahlar.
tazammun: ihtiva etme, içine alma, içinde bulundurma.
tevhid: Allah'ın bir olduğuna inanma, birleme.
vâris: mirasçı.

vusul yollarının başındadır. Onun cadde-i kübrasından hariç hakikat ve necat yolu olamaz. Umum ehl-i marifetin ve tahkikin imamları, Sadi-i Şirazî gibi derler:

مُحَالَسَتْ سَعْدِي بَرَاهِ نَجَاتٍ ٥

ظَفَرَ بُرْدَنْ جَزْ دَرَبِي مُصْطَفَى ١

Hem ² كُلُّ الطَّرِيقِ مَسْدُودٌ إِلَّا الْمِنْهَاجَ الْمُحَمَّدِيَّ ٢ demişler.

Fakat bazen oluyor ki, cadde-i Ahmediyede (a.s.m.) gittikleri hâlde, bilmiyorlar ki cadde-i Ahmediyedir ve cadde-i Ahmediye dahilindedir.

Mektubat, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 560.

TEVHİDİN BÜRAN-I NATIKI OLAN HAZRET-İ MUHAMMED (A.S.M.)

Onuz İkinci Pencere

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ
وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا ٣ قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا
إِلَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ ٤

1. Ey Sadi! Muhammed'i (a.s.m.) örnek almadan bir kimsenin selâmet ve safa yolunu bulması imkânsızdır.
2. Bütün yollar kapalıdır; ancak Hazret-i Muhammed'in (a.s.m.) yolu açıktır.
3. Bütün dinlere üstün kılmak üzere Resulünü hidayet ve hak din ile gönderen Odur. Buna şahit olarak Allah yeter. (Fetih Suresi: 28.)
4. De ki: Ey insanlar! Ben sizin hepinize, göklerin ve yerin sahibi olan Allah'ın gönderdiği peygamberim. Ondan başka ibadete lâyık hiçbir ilâh yoktur. Dirilten de Odur, öldüren de. (A'raf Suresi: 158.)

bürhan-ı natik: konuşan delil; Allah'ın varlığını ispat eden Hz. Muhammed (asm).

cadde-i Ahmediye: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) gittiği ve tarif ettiği cadde; Kur'an ve sünnet yolu.

cadde-i kübra: en büyük

ehl-i marifet: bilim, hüner ve

sanat sahibi kişiler; usta ve mahir olanlar.

hakikat: gerçek, doğru.

hariç: dışında.

imam: önder, rehber.

necat: kurtuluş, kurtulma.

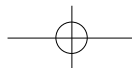
sema-i risalet: peygamberlik seması, göğü.

tahkik: inceleme, araştırma.

tevhid: Allah'ın bir olduğuna inanma, birleme.

umum: bütün, herkes.

vusul: ulaşma, erişme, yetişme.

Şu Pencere sema-i risaletin güneşi, belki güneşler güneşi olan Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmın penceresidir. Şu gayet parlak ve pek büyük ve çok nuranî Pencere, Otuz Birinci Söz olan Miraç Risalesiyle, On Dokuzuncu Söz olan Nübüvvet-i Ahmediye (Aleyhissalâtü Vesselâm) Risalesinde ve on dokuz işaretli olan On Dokuzuncu Mektupta ne derece nuranî ve zahir olduğu ispat edildiğinden, o iki Sözü ve o Mektubu ve o Mektubun On Dokuzuncu İşaretini bu makamda düşünüp, sözü onlara havale edip, yalnız deriz ki:

Tevhidin bir bürhan-ı natıkı olan Zat-ı Ahmediye Aleyhissalâtü Vesselâm risalet ve velâyet cenahlarıyla, yani kendinden evvel bütün enbiyanın tevatürle icmalarını ve ondan sonraki bütün evliyanın ve asfiyanın icmakârâne tevatürlerini tazammun eden bir kuvvetle, bütün hayatında, bütün kuvvetiyle vahdaniyeti gösterip, ilân etmiş ve âlem-i İslâmiyet gibi geniş, parlak, nuranî bir pencereyi, marifetullaha açmıştır. İmam-ı Gazalî, İmam-ı Rabbanî, Muhyiddin-i Arabî, Abdülkadir-i Geylânî gibi milyonlar muhakkikîn-i asfiya ve siddikîn o pencereden bakıyorlar, başkalarına da gösteriyorlar.

Acaba böyle bir pencereyi kapatacak bir perde var mı? Ve onu ittiham edip, bu pencereden bakmayanın akli var mı? Haydi, sen söyle!

Sözler, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 1122-1123.

âlem-i İslâmiyet: İslam alemi, İslam dünyası.

aleyhissalâtü vesselâm: Salât ve selâm onun üzerine olsun.

asfiya: safiyet ve takva sahibi olan, Hz. Peygamberin (asm) vârisi hükmünde, onun meslek ve gayelerini hayata geçirmeye çalışan âlim zatlar.

bürhan-ı natık: konuşan delil; Allah'ın varlığını ispat eden Hz. Muhammed (a.s.m).

cenah: kanat, taraf, kısım.

enbiya: nebîler, peygamberler.

evliya: velîler, Allah dostları.

evvel: önce.

gayet: son derece.

havale: bir şeyi başkasının üstüne bırakma.

icma: fikir birliği etme, görüş birliğine varma.

icmakârâne: söz birliği edercesine, bir mesele üzerinde birleşmesine.

ilân: yayma, duyurma, bildirme.

ispat: kanıtlama, doğrulama.

ittiham: suç altında bulunma, töhmetli olma.

makam: yer, mevki.

marifetullah: Allah'ı tanıma, anlama, bilme.

Miraç: Peygamberimiz Hz. Muhammed (asm) Efendimizin, Recep ayının 27. gecesinde Cenab-ı Hakkın huzuruna ruhen, cismen, hâlen çıkması mu'cizesi.

muhakkikîn-i asfiya ve siddikîn: asfiya ve siddiklann

muhakkik olanları, yani safi

kalpli, her şeyin gerçeğini araştırıp bulan ve inancına samimiyetle bağlı, özü sözü doğru büyük İslâm âlimleri.

nuranî: nurlu, ışıklı, parlak, münevver.

nübüvvet-i Ahmediye: Hz. Muhammed'in (a.s.m) peygamberliği.

risale: Risale-i Nur Külliyyatını meydana getiren kitaplardaki her bir bağımsız bölüm.

risalet: elçilik, resullük, peygamber olarak gönderilme.

tazammun: ihtiva etme, içine alma, içinde bulundurma.

tevatür: bir haberin ağızdan ağıza dolaşarak yayılması.

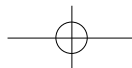
tevhid: Allah'ın bir olduğuna inanma, birleme.

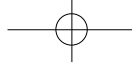
vahdaniyet: Allah'ın birliği ve varlığı, Allah'ın bir oluşu.

velâyet: velîlik, ermişlik, Allah dostluğu.

zahir: açık, aşikâr.

zat-ı Ahmediye: Hz. Peygamberin zati, kişiliği.

GÜNEŞ GİBİ AŞİKÂR OLAN NÜBÜVVET-İ MUHAMMEDİYE (A.S.M.)

İlem eyyühe'l-aziz!

Kur'an'ın ayetleri birbirini tefsir ettiği gibi, bu kitab-ı âlemin de bir kısmı diğer bir kısmını izah ediyor. Mese-lâ, maddiyat âlemi, Cenab-ı Hakkın envar-ı nimetini cezbetmek için, hakikî bir ihtiyaç ile şemse muhtaç olduğu gibi; âlem-i maneviyat dahi, rahmet-i İlahiyenin ziyalarını almak için, şems-i nübüvveti muhtaçtır. Binaenaleyh, Resul-i Ekrem'in (a.s.m.) nübüvveti, şemsin kat'iyet ve vuzuhu derecesinde kat'î ve vazıhtır.

Mesnevî-i Nuriye, Yeni Asya Neşriyat, 2006, s. 223.

BÜRHAN-I SÂNIİN EN BÜYÜĞÜ OLAN NÜBÜVVET-İ MUHAMMEDİYE (A.S.M.)

Tembih

Ey birader! Eğer bürhan-ı Sâniin suğrası senin sahife-i zihninde intikaş etmiş ise, hazır ol, kübrâsı olan nübüvvet-i Muhammed'in (a.s.m.) bahsine geçiyoruz.

İşaret ve İrşat

Kübra sadıktır. Zira sahife-i itibar-ı âlemde menkuş olan âsar-ı enbiyayı mütalâa etsen ve lisan-ı tarihte cereyan eden ahvallerini dinlersen ve hakikati, yani

ahval: haller, durumlar.

âlem: dünya.

âlem-i maneviyat: mana âlemi, görünmeyen âlem.

âsar-ı enbiya: peygamber eserleri, peygamberlerin bıraktıkları izler.

aşikâr: açık, belli, meydanda.

ayet: Kur'an'ın her bir cümlesi.

bahis: konu.

binaenaleyh: bundan dolayı, bunun üzerine.

birader: kardeş.

bürhan-ı Sâni: Yaraticının kesin şahidi, kanıtı.

Cenab-ı Hak: Allah; doğru, gerçek, Hakkın tâ kendisi olan, şeref ve azamet sahibi yüce Allah.

cereyan: olma, meydana gelme.

cezp: kendine doğru çekme, çekilme.

envar-ı nimet: nimet nurları, nimet parlaklıkları.

hakikat: gerçek, doğru.

hakikî: gerçek.

İlem eyyühe'l-aziz: ey aziz kardeşim bil ki.

intikaş: nakşedilme, nakşolunma, kazılma, çizilme.

irşat: doğru yolu gösterme, gafletten uyandırma.

izah: açıklama, ayrıntıları ile anlatma.

kat'i: kesin, şüpheye ve te-reddüde mahal bırakmayan.

kat'iyet: kat'îlik, kesinlik.

kitab-ı âlem: âlem kitabı, bir kitap hüviyetinde olan âlem, kâinat.

kübra: büyük olan.

lisan-ı tarih: tarih dili, tarihi anlatan.

maddiyat: maddî ve cismanî şeyler, gözle görülüp elle tutulur cinsten şeyler.

menkus: nakşolunmuş, işlenmiş, nakış yapılmış, boya ile süslenmiş.

meselâ: örneğin.

muhtaç: gerek duyan.

mütalâa: dikkatli okuma, tetkik etme.

nübüvvet: nebîlik, peygamberlik, Allah elçiliği.

rahmet-i İlahiye: Allah'ın sonsuz rahmeti, İlahî rahmet.

Resul-i Ekrem: çok cömert, kerim olan peygamber, Hz. Muhammed (a.s.m.).

sadık: doğru, gerçek; sözünde, vaadinde, işinde doğru olan.

sahife-i itibar-ı âlem: âlemin itibar sayfası, dünyanın önemli ve değerli olan, dikkate alınan sayfası ki bir kısım zaman demektir.

sahife-i zihin: anlayış sayfası, "anlama, bilme, hatırlama, ezberleme"den oluşan bilinç sayfası.

suğra: daha küçük, en küçük, çok küçük.

şems: güneş.

şems-i nübüvvet: peygamberlik güneşi.

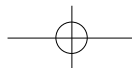
tefsir: açıklama, izah.

tembih: hatırlatma, ihtar.

vazih: açık, aşikâr; kolay anlaşılır.

vuzuh: kolay anlaşılabilirlik, ifade açıklığı.

ziya: ışık, aydınlık, nur.

âliye: yüksek, yüce.
bürhan-ı bâhir: büyük ve geniş delil.
cemî: bütün.
cihetülvahdet: birlik ciheti.
düstur-i hareket: hareket prensibi, kuralı.
ekmel: daha (en, pek) kâmil, mükemmel ve kusursuz olan, en uygun, en olgun, en eksiksiz.
enbiya: nebîler, peygamberler.
evlâd-ı beşer: insan oğlu, insan evlâdı.
ezhar: en zahir, en açık, en belli.
febihâ: ne âlâ, ne güzel; öyle olsun, o hâlde, çok güzel.
hakaik: hakikatler, doğrular, gerçekler.
hakikat: gerçek, doğru.
hukuk-i ibad: kul hakkı, insan hakları.
hukukullah: kullar üzerinde Allah'ın hakları.
hususan: bilhassa, özellikle.
hususiyat: ayıncı özellikler.
iane: yardım, destek.
illâ: mutlaka, muhakkak, ne olursa olsun.
inayet-i ilâhiye: Allah'ın yardımı.
intizam-ı muttarit: düzgün muntazam düzenlilik.
istikra-i tam: tam karar bulma, tam yerleşme, tam oturma.
itizar: özür dileme, bir sebep göstererek affını dileme.
keyfiyet-i telâkki: şahsi anlayış durumu.
kiyas-ı evlevî: daha öncelikli kıyas, üstün tutulmaya lâyık örnek, diyecek kalmayacak derecede uygun olan.
kiyas-ı hafî: gizli kıyas, sebebi gizli olan ve zihne birden gelmeyen kıyas.
kühulet: olgunluk çağı, 30-50 yaş arası, orta yaşlılık.
lâsiyyema: hele, bahusus, en çok, hususan, özellikle, her şeyden ziyade.
lisan-ı mu'cizat: mu'cizelerin dili, Allah tarafından verilip, yalnız peygamberlerin gösterebilecekleri olağanüstü olayların anlatımı.
mahsur: muhasara edilmiş, kuşatılmış.
mazur: özür, özrü olan.
medar: sebep, vesile.
medrese-i Ceziretü'l-Arab: Arap yarımadası medresesi, İslâm dünyasında düzenli öğretim kuruluşu, mektep, ders yeri.
mehasin-i mücerrede: saf, temiz olan iyilikler, güzellikler.
menba-ı ulûm: ilimlerin menbaı, kaynağı.
muğlâk: anlaşılma, karışık, açık olmayan, çapaşık söz.
müesses: tesis edilmiş, kurulmuş

cihetü'l-vahdeti tesir-i zaman ve mekân ile girdiği suretlerden tecrit edebilirsen, göreceksin ki, inayet-i İlâhiyenin ziyası olan mehasin-i mücerredenin şulesi olan hukukullah ve hukuk-i ibadî, enbiya, düstur-i hareket ettiklerini ve nev-i beşer tarafından enbiyaya karşı keyfiyet-i telâkkileri ve ümeme karşı suret-i muameleleri ve terk-i menafi-i şahsiye ve sair umurlar ki, onlara nebî dedirmiş ve nübüvvet medar olmuş olan esaslar ise, evlâd-ı beşerin sinn-i tekemmül ve kühulette olan üstadı ve medrese-i Ceziretü'l-Arab'da menba-ı ulûm-i âliye ve muallimi olan zat-ı Muhammed'de (a.s.m.) daha ekmel ve daha ezhar bulunur. Demek oluyor ki, istikra-i tam ile, hususan nev-i vahitte, lâsiyyema intizam-ı muttarit üzerine müesses olan kıyas-ı hafînin ianesiyle ve kıyas-ı evlevînin teyidiyle nübüvvet-i Muhammed'i (a.s.m.) netice vermekle beraber, tenkihü'l-menat denilen hususiyattan tecridi nokta-i nazardan cemî enbiya lisan-ı mu'cizatlarıyla vücud-i Sâniin bir bürhan-ı bâhiresi olan Muhammed'in (a.s.m.) sıdkına şahadet ederler.

İtizar

Kısa cümlelerle söylemiyorum; muğlâkça oluyor. Zira şu hakaik her tarafa derin köklerini attıklarından, mesele uzunlaşıyor. Suret-i meseleyi bozmak ve parça parça etmek ve hakikati incitmek istemiyorum. Hem de hakikatin etrafına bir daireyi çekmek istiyorum, tâ hakikat mahsur kalıp kaçmasın. Ben tutmazsam, başkası tutsun. Beni mazur tutsanız, febihâ... Ve illâ hürriyet var; tahakküm yoktur. Keyfinize...

olan, kurulu.

nebi: Allah'ın elçisi, habercisi; peygamber, resul.

nev-i beşer: insanoğlu, insanlar.

nev-i vahit: tek bir çeşit, tek tür.

nokta-i nazar: görüş açısı, bakış açısı; görüş, fikir.

nübüvvet: nebîlik, peygamberlik, Allah elçiliği.

sıdk: doğruluk.

suret: biçim, şekil.

suret-i mesele: konunun şek-

li, biçimi.

suret-i muamele: davranış şekli, muamele tarzı.

şahadet: şahit olma, şahitlik, tanıklık.

sule: parıltı, ışıltı; alev, ateş.

tahakküm: zorbalık, zorla hükmetme, baskı yapma.

tecrüt: ayırma, bir tarafta tutma, yalnız bırakma.

tenkihü'l-menat: illetin ayıklanması, kıyasın dört rüknünden biri olan illetin, diğer benzeri hususiyetlerden ayık-

lanması.

terk-i menafi-i şahsiye: şahsa ait faydaların terk edilmesidir.

tesir-i zaman ve mekân: yer ve zamanın tesiri, etkisi.

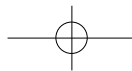
teyit: doğrulama, destekleme.

umur: işler.

ümem: ümmetler.

vücud-i Sâni: sanatkârın varlığı, varlıkları sanatlı yaratan Allah'ın varlığı.

ziya: ışık, aydınlık, nur.

Mukaddeme

Peygamberin (a.s.m) delil-i sıdkı, her bir hareket, her bir hâlidir. Evet, her bir hareketinde adem-i tereddüt ve muterizlere adem-i iltifat ve muarızlara adem-i mübalât ve muhalif olanlardan adem-i tahavvüf, sıdkını ve ciddiyetini gösteriyor. Hem de, evamirinde hakikatin ruhuna olan isabeti, hakkıyetini gösterir.

Elhâsıl: Tahavvüf ve tereddüt ve telâş ve mübalât gibi hile ve adem-i vüsuku ve itminansızlığı ima eden umurlardan müberra iken, bilâperva ve kuvvet-i itminan ile en hatarlı makamlarda olan hareketi ve nihayette olan isabeti ve iki âlemde semere verecek olan zihayat kaideleri; harekâtıyla tesis ettiğine binaen, her bir fiil ve her bir tavrının iki taraftan, yani bidayet ve nihayetten ciddiyeti ve sıdkı, nazar-ı ehl-i dikkate arz-ı didar ediyor. Bahusus mecmu-i harekâtının imtizacından ciddiyet ve hakkıyet şule-i cevvale gibi; ve in'ikâsâtından ve muvazenatından sıdk ve isabet, berk-i lâmi gibi tezahür ve tecelli ediyor.

İsaret

Zaman-ı mazi ve zaman-ı hâl, yani, Asr-ı Saadet ve zaman-ı istikbal, tazammun ettikleri berahin-i nübüvvet, lisan-ı vahit ile maden-i ahlâk-ı âliye olan zat-ı Muhammed'de (a.s.m.) dâî-yi sıdkı ve dellâl-ı nübüvveti olan bürhan-ı zatînin nidasına cevap ve hemdest-i vifak olarak

ademe-i tahavvüf: korkuya düşmeden, korkmadan.
adem-i iltifat: iltifat etmeme, dikkate almama, önemsememe.
adem-i mübalât: dikkatsizlik, itina göstermeme, aldırış etmeme.
adem-i tereddüt: şüphe ve kararsızlığın olmayışı, doğru sağlamlık duruş; engelleri önemsemeyip yoluna devam etme.
adem-i vüsuk: güven olma-

yiş.
âlem: dünya, cihan.
arz-ı didar: yüz gösterme, yüzünün güzelliğini gösterme.
Asr-ı Saadet: Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (asm) peygamber olarak dünyada bulunduğu devir.
bahusus: hususiyetle, en çok, hele.
berahin-i nübüvvet: peygamberlik delilleri.
berk-i lâmi: parıldayan şim-

sek, parlak şimşek.
bidayet: başlangıç.
bilâperva: korkusuzca, çekimmeden.
binaen: -den dolayı.
bürhan-ı zat: Allah'ın zatının delili.
ciddiyet: ciddilik.
dâî-i sıdk: doğruluğu gerektiren, samimiyeti icab eden.
delil-i sıdk: doruluk delili, kanıtı.
dellâl-ı nübüvvet: peygamberliğin ilancısı.

ehl-i dikkat: dikkatlılar, dikkat sahipleri.
elhâsıl: hasılı, netice itibarıyla, kısaca.
evamir: emirler, buyruklar, buyruktular, işler.
fiil: iş, hareket.
harekât: hareketler, devinimler.
hatar: tehlike.
hemdest-i vifak: bir meselede anlaşarak el ele verme, elbirliği.
hile: aldatma düzeni.
ima: cariyeler, kadın esirler.
imtizac: uyuşma, uygunluk, bağdaşma.
in'ikâs: aksetme, yansıma.
itminan: emniyet içinde olma, huzur bulma, birine inanma güvenme, tereddütsüz kabul etme.
kaide: kural, esas, düstur.
kuvvet-i itminan: inanmışlık ve güven duygusunun kuvveti, gücü.
lisan-ı vahit: ortak söylem, ifade birliği, tek bir dil, dildeki birlik.
maden-i ahlâk-ı âliye: yüksek yüce, üstün ahlâk kaynağı.
makam: yer, mevki.
mecmu-i harekât: davranışların tümü, bütün tavırlar.
muarız: muhalefet eden, karşı çıkan, muhalif.
muhalif: zıt, karşıt, aykırı.
mukaddeme: başlangıç.
muteriz: itiraz eden, karşı çıkan, itirazcı.
muvazenat: dengeler, ölçüler.
mübalât: dikkat, saygı, himaye, kayırma, koruma. dikkatle gözden geçirme, özen, itina.
müberra: temize çıkmış, aklanmış, müstesna, azade.
nazar: bakış.
nida: ses, seslenme, çağırma.
nihayet: son, en sonunda.
Peygamber: Allah'ın elçisi olan Hazret-i Muhammed (a.s.m.).
semere: meyve, güzel netice.
sıdk: doğruluk.
şule-i cevvale: havada döndürülerek yanan bir odun parçasının meydana getirdiği çember.
tahavvüf: korkuya düşme, korkma.
tazammun: ihtiva etme, içine alma, içinde bulundurma.
tecelli: belirme, bilinme, görünme.
tereddüt: kararsızlık, şüphede kalma.
tesis: kurma, meydana getirme.
tezahür: görünme, belirme, ortaya çıkma.
umur: işler.
zaman-ı hâl: şimdiki zaman.
zaman-ı istikbal: gelecek zaman.
zaman-ı mazi: geçmiş zaman.
zihayat: hayat sahibi.

ahlâk-ı âliye: yüksek ahlâk, yüce ahlâk, üstün ahlâk.
binaen: -den dolayı, bu sebepten.
bürhan: delil, ispat, hüccet.
cereyan: olma, meydana gelme.
ciddiyet: ciddîlik.
deveran-ı dem: kan dolaşımı, kan devretmesi.
fasl-ı zaman: zaman faslı, bir kitaba benzeyen dünyanın zaman bölümü.
feletat: sözlerdeki saçmalık, tutarsızlık, falso.
hakikat: gerçek, doğru.
haysiyet: şeref, onur, itibar.
hebaen: boşu boşuna.
hey'at: genel yapı ve davranış biçimleri, tavırlar.
hey'et-i mecmua: bir şeyin teferuatına ve cüzlerine bakılmaksızın bütünü'nün gösterdiği hâl ve manzara; genel yapı, şekil.
idame: devam ettirme, sürdürme.
i'lâ: yükseltme, yüceltme.
ilân: yayma, duyurma, bildirme.
ima: dolaylı olarak anlatma, üstü kapalı olarak belirtme, işaretleme, anırtırma, ihsas.
imtizaç: uyuşma, uygunluk, bağdaşma.
intizam: düzenlilik, düzgünlük.
ispat: kanıtlama, doğrulama.
kaide: kural, esas, düstur.
kitab-ı âlem: âlem kitabı, bir kitap hüviyetinde olan âlem, kâinat.
kübra: en büyük, pek büyük, çok büyük, daha büyük.
maddiyat: maddî ve cismanî şeyler, gözle görülüp elle tutulur cinsten şeyler.
maneviyat: mana alemine ait olanlar, hisse, fikre ve inanca ait şeyler.
mesele-i âliye-i zatiye: kendisiyle ilgili yüce mesele, konu.
meslek: gidiş, usul, yol.
mestur: örtülü, örtülmüş, setrolünmüş, kapalı, gizli, perdeli.
müddea: iddia edilen şey, tez, sav.
münevvere: bilgili, kültürlü kimse, aydın.
mütalâa: dikkatli okuma, tetkik etme.
müzahrefiyet: fitrî olmamaklık, yapmacıklık, yalandan.
nübüvvet: nebîlik, peygamberlik,

nübüvvetini ilâ ve ilân ettiklerini kör olmayanlara gösterdiler. Şu hâlde, kitab-ı âlemden olan fasl-ı zamanın sahi-fe-i selâsesini mütalâa edeceğiz. Hem de o kitaptan mesele-i uzma ve münevvere olan zat-ı Muhammed'i (a.s.m.) temaşa ve ziyaret edeceğiz. Müddeamız olan bürhanın kübrasını onun ile ispat edeceğiz.

İşte, bu noktaya binaen, mesalik-i nübüvvet dördttür. Beşincisi meşhur ve mesturdur.

BİRİNCİ MESLEK

Yani, mesele-i âliye-i zatiyeyi temaşa etmekte dört nükteyi bilmek lâzımdır:

Birincisi: ¹ لَيْسَ الْأَكْحَلُ كَالْتَّكْحَلِ kaidesine binaen

sunî ve tasannuî olan şey, ne kadar mükemmel olsa da, tabîi yerini tutmadığından, hey'atının feletatı müzahrefiyeti ima edecektir.

İkincisi: Ahlâk-ı âliyenin hakikatin zeminiyle olan rabta-i ittisali ciddiyettir. Ve deveran-ı dem gibi hayatlarını idame eden ve imtizaçlarından tevellüt eden haysiyete kuvvet veren, hey'et-i mecmuasına intizam veren yalnız sıdktır. Evet, şu rabta olan sıdk ve ciddiyet kesildiği anda o ahlâk-ı âliye kurur ve hebaen gidiyor.

Üçüncüsü: Umur-i mütenasibede temayül ve tecazüp ve mütezadde olan eşyalarda tenafür ve tedafü kaide-i meşhuresi, maddiyatta nasıl cereyan ediyor; maneviyat ve ahlâkta dahi cereyan eder.

1. Fitrî (yaratılıştan olan) karagözlülük, sunî karagözlülük gibi değildir.

Allah elçiliği.

nükte: ince manalı, düşündürücü söz.

rabta: yakınlık duyma, münasebet, ilgi, alâka, bağ.

sahife-i selâse: Peygamber Efendimizin yaşadığı asır, kendinden evvelki devir ve kendisinden sonraki zamanlar olmak üzere üç dönemi ifade eden sayfalar.

sıdk: doğruluk.

sun'î: yapmacık, uydurma, sahte.

tabîi: olağan, alışılmış, her zamanki.

tasannu: yapmacık.

tecazüp: birbirini cezbetme, çekme, sempati.

tedafü: birbirini defetme, karşılıklı olarak itişme, kakışma.

temaşa: hayretle ve dikkatle bakıp seyretme.

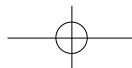
temayül: bir tarafa doğru eğilme, meyletme, yönelme.

tenafür: birbirinden nefret etme, nefretleşme.

tevellüt: doğma, doğum.

umur-i mütenasibe: araların-da uygunluk ve münasebet bulunan şeyler.

zemin: temel, dayanak.

Dördüncüsü: ¹ **لِلْكَالِ حُكْمٌ لَيْسَ لِكُلِّ**

Şimdi gelelim maksada:

İşte âsâr ve siyer ve tarih-i hayatı. Hatta a'dânın şahadetleriyle, zat-ı Peygamberde (a.s.m.) vücudu muhakkak olan ahlâk-ı âliyenin kesret ve ihata ve tecemmu ve imtizacından tevellüt eden izzet ve haysiyetten neş'et eden şeref ve vakar ve izzet-i nefis ile ferîştelere, devlerin ihtilât ve istiraklarından tenezzühleri gibi sırr-ı tezada binaen, o ahlâk-ı âliye dahi hile ve kizbden tereffu ve tenezzüh ve teberri ederler. Hem de hayat ve mayeleri makamında olan sıdk ve hakkıyeti tazammun ettiklerinden, şule-i cevvalere gibi nübüvveti aleniyete çıkarıyor.

Tembih

Ey birader! Görüyorsun ki, bir adam yalnız şecaatle meşhur olursa, o şöhret ona verdiği haysiyeti ihlâl etmemek için, kolaylıkla yalana tenezzül etmez. Nerede kaldı ki, cemî ahlâk-ı âliye birden tecemmu edel!..

Evet, mecmuda bir hüküm bulunur, fertte bulunmaz.

İşaret ve Tembih

Görüyoruz: Bu zamanda sıdk ve kizbin mabeynleri ancak bir parmak kadar vardır. Bir çarşıda ikisi de satılır. Fakat, her bir zamanın bir hükmü var. Hiçbir zamanda

1. Umumda bulunan hüküm, fertte bulunmaz.

a'dâ: düşmanlar.

ahlâk-ı âliye: yüksek ahlâk, yüce ahlâk, üstün ahlâk.

aleniyet: göz önünde olma, bir işin açıkta ve meydanda olması.

âsâr: eserler.

binaen: -den dolayı, bu sebepten.

birader: kardeş.

cemî: cümle, hep, bütün.

haysiyet: şeref, onur, itibar.

hile: aldatmaya yönelik düzen, desise.

hüküm: emir, buyruk; karar, emir, bir konu, iş veya kimse hakkında verilen karar.

ihata: kuşatma, içine alma.

ihlâl: bozma, zarar verme.

ihtilât: karışma.

imtizac: bileşik hale gelme, kaynaşma.

izzet: değer, itibar, şeref, yücelik.

izzet-i nefis: insanın vakar ve haysiyetini korumaya özen göstermesi, kendi değerini ve şahsiyetini aşağılamaksızın varlığına saygı duyması.

kesret: çokluk.

kizb: yalan söyleme, yalan, uydurma.

mabeyn: ara, münasebet,

ilişki.

makam: yer, mevki.

maksat: kastedilen şey; gaye.

mâye: maya, asıl ve gerekli madde; temel, esas, asıl, öz.

mecmu: toplam, tüm.

neş'et: meydana gelme, oluşma, çıkma.

nübüvvet: nebîlik, peygamberlik, Allah elçiliği.

sıdk: doğruluk.

siyer: siretler, ahlâk ve yüksek vasıflar.

şahadet: şahit olma, şahitlik, tanıklık.

şecaat: yiğitlik, yüreklilik, cesurluk, korkusuzluk, kahramanlık, hamaset.

şeref: onur, haysiyet.

tarih-i hayat: hayat tarihi.

tazammun: ihtiva etme, içine alma, içinde bulundurma.

teberri: sevmeyip yüz çevirme, uzaklaşma.

tecemmu: toplanma, birikme, yığılma.

tembih: hatırlatma, ihtar.

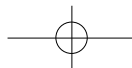
tenezzüh: kusur ve noksandan uzak olma, kusurlardan temizlenme.

tenezzül: inme, alçalma.

tereffu: fazlalaşma.

tevellüt: doğma, doğum.

vakar: ağırbaşlılık, heybetli oluş, ciddiyet.

Asr-ı Saadet gibi sıdk ve kizbin ortasındaki mesafe açılmamıştır. Şöyle ki:

Sıdk, kendi hüsn-i hakikisini kemal-i haşmetle izhar ve onunla temessük eden Muhammed'i (a.s.m.) âlâyilliyin-i şerefe il'â ve âlemde inkılâb-ı azîmi ika ettiğinden, şarktan garba kadar kizbden bu'd derecesini göstermekle kıymet-i âliyesini il'â etmek cihetiyle sûku ve metanın gayet nafık ve raic etmiştir. **(HAŞİYE 1)**

Ve kizb ise, teşebbüsât-ı azîmeyi murdarların lâşeleri gibi ruhsuz bıraktığı için, nihayet kubhunu izhar ve onunla temessük eden Müseylime ve emsali, esfel-i safilîn-i hissete düşürdüğü cihetle, meta-ı zehrâlûdu ve sûku gayet muattal ve kesat etmiştir. **(HAŞİYE 2)**

İşte ehl-i izzet ve tefahur olan kavm-i Arabın tabiatlarındaki meylü'r-raic saikasıyla müsabaka ederek, o kâsît kizbi terk edip ve raic sıdk ile tecemmül ederek adaletlerini âleme kabul ettirmişlerdir. İşte Sahabelerin aklen olan adaletleri bu sırdan neş'et eder.

İrşat ve İşaret

Tarih ve siyer ve âsâr nokta-i nazarından dikkat olunursa, Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm, dört yaşından kırk yaşına kadar, lâsiyyema şe'ni ahlâkı ve hileyi dışarıya atmakta olan hararet-i gariziyenin şiddet-i iltihabı

HAŞİYE 1: Şimdiki hürriyet gibi.

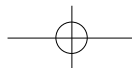
HAŞİYE 2: Menfur casusluk gibi.

adalet: düzenli ve dengeli davranma.
aklen: akıl ile, akıl yolu ile, akıl gereğince.
âlâyilliyin: yüceler yücesi, en yüksek mertebe.
âlem: dünya, cihan, evren.
aleyhissalâtü vesselâm: Salât ve selâm onun üzerine olsun.
âsâr: eserler.
Asr-ı Saadet: Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (asm) peygamber olarak dünyada bulunduğu devir.
bu'd: uzaklık, uzak olma.
cihet: yön, sebep, vesile.
emsal: örnekler, benzerler.
esfel-i safilîn-i hisset: alçaklığın en aşağı derecesi.
garp: güneşin battığı taraf, batı.
gayet: son derece.
hararet-i gariziyeye: vücudun normal ısısı.
haşiye: dipnot.
hile: aldatmaya yönelik düzen, desise.
ika: vuku buldurma, yapma, yaptırma.
il'â: yükseltme, yüceltme.
inkılâb-ı azîm: büyük inkılâp, büyük ve köklü değişiklik.
irşat: doğru yolu gösterme, gafletten uyandırma.
izhar: gösterme, açığa vurma.
kâsît: kesat olan, eksik olan, verimsiz olan; kârsız.
kavm-i Arap: Arap kavmi, milleti.
kemal-i haşmet: haşmetin son derecesi, mükemmel büyüklük ve heybet.
kesat: yokluk, kıtlık, azlık.
kizb: yalan söyleme, yalan, uydurma.
kubuh: çirkinlik.
lâsiyyema: hele, bahusus, en çok, hususan, özellikle, her şeyden ziyade.
lâşe: leş.

mesafe: uzaklık, ara.
meta: mal, servet; ticarî değeri olan mal.
muattal: terk edilmiş, kullanılamaz olmuş.
murdar: seriat hükümlerine göre kesilmemiş hayvan.
müsabaka: yarışma.
neş'et: meydana gelme, oluşma, çıkma.
nihayet: en sonunda.
nokta-i nazar: görüş açısı, bakış açısı; görüş, fikir.
raic: revaçta olan, halk ara-

sında geçen, tutulan, rağbet gören, sürümü olan.
Sahabe: Peygamberimiz Hz. Muhammed'in mübarek yüzünü görmekle şereflenen ve onun sohbetlerine katılan mü'min kimse.
saika: sevk eden, sürükleyen, sebep olan.
sıdk: doğruluk.
siyer: Hz. Muhammed'in (asm) hayatının bütün safhalarını anlatan, Peygamberimizin vasıflarını nakleden eser-

ler.
sûk: çarşı, pazar.
sark: güneşin doğduğu yön, doğu.
şe'n: iş, durum, özellik, yapı.
şeref: onur, haysiyet.
şiddet-i iltihap: şiddetli yanıp kızışma.
tabiat: yaratılış, huy, karakter, seciye, mizaç.
tecemmül: ziynetlenme, süslenme, süs.
temessük: yapışma, sarılma, sıkıca tutunma.

zamanında, kemal-i istikametle ve kemal-i metanetle ve tamam-ı ittırad-ı ahval ile ve müsavat ve muvazenet-i etvar ile ve nihayet-i iffet ile ve hiçbir hâli mesturiyeti muhafaza etmeyen —lâsiyyema öyle ehl-i inada karşı— bir hileyi ima etmemekle beraber yaşadığı nazara alınırsa, sonra istimrar-ı ahlâkının zamanı olan kırk seneden sonra o inkilâb-ı azîm nazara alınırsa, haktan geldiğini ve hakikat olduğunu tasdik etmezse, nefsine levâm etsin. Zira zihninde bir Sofestâî gizlenmiş olacaktır. Hem de, en hatırlı makamlarda —gar'da gibi— tarik-ı halâsı mefkud iken ve haytû'l-emel bihasebi'l-âde kesilirken, gayet metanet ve kemal-i vüsuk ve nihayet-i itminan ile olan hareket ve hâl ve tavır, nübüvvet ve ciddiyetine şahid-i kâfidir ve hak ile temessük ettiği delildir.

İKİNCİ MESLEK

Yani, sahife-i ulâ, zaman-ı mazidir. İşte şu sahifede dört nükteyi nazar-ı dikkate almak lâzımdır:

Birincisi: Bir fende veyahut kasasta, bir adam esaslarını ve ruh ve ukdelerini ahzederek müddeasını ona bina ederse, o fende hazakat ve maharetini gösterir.

İkincisi: Ey birader! Eğer tabiat-ı beşere arif isen, küçük bir haysiyetle, küçük bir davada, küçük bir kavimde, küçük bir hilâfın serbestiyetle irtikâp olunmadığına nazar edersen, gayet büyük bir haysiyetle, nihayet cesim bir davada, hasra gelmeyen bir kavimde, hadsiz bir inada karşı, her cihetten ümmîliğiyle beraber, hiçbir cihetle akıl

ahz: kabul etme.
arif: bilen, bilgi sahibi, vâkif, aşına.
bina: kurma, dayandırma.
birader: kardeş.
cesim: önemli, büyük.
ciddiyet: ciddîlik.
cihet: yan, yön, taraf.
dava: takip edilen fikir, iddia.
delil: kanıt, tanık, bürhan.
ehl-i inat: inat edenler, inkârda ısrar edenler.
fen: tecrübi, ispatla meydana gelmiş ilimlere verilen genel

ad.
gar: mağara, in.
gayet: son derece.
hadsiz: sınırsız, sonsuz.
hakikat: gerçek, doğru.
hasr: sıkıştırma, bir çember içine alma, etrafını çevirme.
hatar: tehlike.
haysiyet: şeref, onur, itibar.
hazakat: üstatlık, ustalık.
hilâf: anlaşmazlık, uyuşmazlık, muhalefet.
hile: aldatmaya yönelik düzen, desise.

ima etmemek: anımsatmamak, hatırlatmamak, işaret etmemek.
irtikâp: kötü, fena ve günah teşkil edecek bir iş yapma, kötü iş işleme.
kasas: bildirme, anlatma, hikâye etme.
kavim: millet; aralarında dil, âdet, örf, kültür birliği olan insan topluluğu.
kemal-i istikamet: mükemmel doğruluk, dürüstlük, doğru ve nâmusluca hareket, iyi

kalbîlik. Allah'a yönelme, Allah'a kulluk etme. İnanc, düşünce ve niyette, tutum ve davranışta Allah'ın rızasına tam uygun dürüstlük.

kemal-i metanet: tam ve mükemmel bir sağlamlık, dayanıklılık.

kemal-i vüsuk: inanmanın son derecesi, tam bir itimat.

lâsiyyema: hele, bahusus, en çok, hususan, özellikle, her şeyden ziyade.

levm: zemmetme, çekistirme, aleyhinde bulunma, kınama, paylama, başa kakma.

maharet: mahirlik, ustalık, beceriklilik, hüner.

makam: yer, mevki.

mefkud: kaybolmuş, yok olmuş.

meslek: gidiş, usul, tarz.

metanet: metin olma, dayanıklılık; gayret.

muhafaza: koruma.

müddea: tez, sav.

müsavat: müsavilik, eşitlik, her bakımdan aynı derecede olma.

nazar: bakmak; dikkat.

nazar-ı dikkat: dikkatli bakma, dikkatli bakış.

nefis: kendi, şahıs.

nihayet: son derece.

nübüvvet: nebilik, peygamberlik, Allah elçiliği.

nükte: ince manalı, ancak dikkatle anlaşılabilen mana veya söz.

ruh: dirilik kaynağı, hayatın temeli ve sebebi olan manevî varlık.

sahife: sayfa.

serbestiyet: serbestlik, rahat ve serbest olma hâli.

Sofestâî: eski Yunan felsefesinde hiçbir şeyin mutlak hakikatinin olmadığı, her şeyin ölçüsünün insanın bilgisine dayalı olduğu inancını savunarak değerleri ve ahlâkı sorgulayarak tahrip etmeye çalışan kimse.

tamam-ı ittırad-ı ahval: durumların birbirini izleyip, herhangi bir bozukluk olmadan tamamlanması.

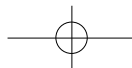
tasdik: doğrulama, onaylama.

temessük: yapışma, sarılma, sıkıca tutunma.

ukde: halledilmesi zor mesele, karışık ve zor iş.

ümmî: okuma yazması olmayan, okumamış.

zaman-ı mazi: geçmiş zaman.

ahval: hâller, durumlar.
alâ rüusi'l-eshat: herkesin gözü önünde.
aleyhissalâtü vesselâm: Salât ve selâm onun üzerine olsun.
a'mak-ı hafâ: gizli derinlikler, görünmeyen derinlikler, gizliliğin derinlikleri.
bâdiye: çöl, kır.
bedevi: iptida-î tarzda yaşayan, medenî olmayan.
bilâperva: korkusuzca, çekinmeden.
binaen: -den dolayı.
celp: çekme, çekis, kendine çekmek.
ef'al: fiiller, işler, ameller.
enbiya-i salife: geçmiş peygamberler.
enzar-ı âlem: âlemin dikkati, nazarı.
esrar: sırlar, gizli hakikatler.
farz: kabul.
fen: hüner, marifet, sanat, ilim.
güya: sanki.
hâzır: huzurda olan, göz önünde olan, hazır.
hükümünde: değerinde, yerinde.
hüküm: karar, emir.
ihtilâf: ayrılık, bir konuda farklı görüş ve düşünüş, fikir ayrılığı.
ispat: kanıtlanma, doğrulama.
ittifak: birleşme, fikir birliği etme.
izah: açıklama, ayrıntılan ile anlatma.
kasas: kıssalar, hikâyeler.
kemal-i vüsuk: inanmanın son derecesi, tam bir itimat.
kisbî: kazanılmış, sonradan elde edilmiş.
kütüb-i salife: evvelce gelmiş kitaplar, geçmişteki kutsal kitaplar. (Tevrat, Zebur, İncil).
malûm: bilinen, belli.
mazi: geçmiş zaman.
medenî: uygar, modern.
meyan: ara, sıra, dönem.
muhakeme: akıl yürütüp doğru netice elde edebilme, tartma, değerlendirme, yargılama.
muhalefet: uygun olmama, ayrılık, zıtlık.
mukaddeme: başlangıç.
musaddık: tasdik eden, gerçekliğini doğrulayan.
musahhih: tashih eden, tashihçi, yanlışları düzelten.
musahhihâne: tashih ederek, düzelterek.
muvafilek: taraflı, bir tarafı tutan.
müddea: iddia edilen şey, tez, sav.
müracaat: başvurma, danışma.
müstakil: tek kişi, tek olarak.
müşahit: müşahede eden, gören, gözleyen, seyreden.
mütedavil: tedavülde bulunan,

müstakil olmayan meselelerde tam serbestiyetle bilâperva ve kemal-i vüsuk ile “alâ rüusi'l-eshat” zikir ve nakilden güneş gibi sıdkın tulû edeceğini göreceksin.

Üçüncüsü: Bedevîlere nispet çok ulûm-i nazariye vardır; medenîlere nispeten lisan-ı âdât ve ef'alın telkinatıyla, ulûm-i mütearifenin hükümlerine geçmişlerdir. Bu nükteye binaen bedevîlerin hâllerini muhakeme etmek için, kendini o bâdiyede farz etmek gerektir. Eğer istersen “İkinci Mukaddeme”ye müracaat et. Zira şu nükteyi izah etmiştir.

Dördüncüsü: Bir ümmî, ulema meyanında mütedavil bir fende beyan-ı fikir ederse, ittifak noktalarda muvafık olarak ve muhtelefü'n-fihâ olan noktalarda muhalefet edip, musahhihâne olan söylemesi, onun tefevvukunu ve kisbî olmadığını ispat eder.

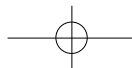
Şu nüktelere binaen deriz ki:

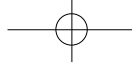
Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm malûm olan ümmiyetiyle beraber, güya gayr-i mukayyet olan ruh-i cevval ile tayy-ı zaman ederek, mazinin a'mak-ı hafâsına girerek, hâzır ve müşahit gibi enbiya-i salifenin ahvallerini ve esrarlarını teşrih etmesiyle, bütün enzar-ı âleme karşı öyle bir dava-i azîmede —ki, bütün ezkiya-i âlemin nazarlarını dikkate celp eder— bilâperva ve nihayet vüsuk ile müddeasına mukaddeme olarak, o esrar ve ahvalin ukad-i hayatiyeleri hükümünde olan esaslarını zikretmekle beraber, kütüb-i salifenin ittifak noktalarında musaddık ve ihtilâf noktalarında musahhih olarak kasas ve

tedavül eden, elden ele geçen, gezen, kullanılan.
nazar: bakış, dikkat.
nihayet: son derece.
nispet: kıyaslama, kıyas, ölçü, oran.
nispeten: nispetle, kıyaslayarak.
nükte: ince manalı, ancak dikkatle anlaşılabilen mana veya söz.
Resul-i Ekrem: çok cömert, kerim olan peygamber, Hz. Muhammed (a.s.m).

serbestiyet: serbestlik.
sıdk: doğruluk.
tayy-ı zaman: çok uzun zamanı pek kısa bir zamanda görme ve yaşama.
tefevvuk: üstün olma, üstünlük.
teşrih: bir meseleyi iyice araştırıp ortaya çıkarma, şerh etme, açma.
tulû: doğma, doğuş.
ukad-i hayatiye: hayatî düğümler, can alıcı noktalar.
ulûm-i mütearife: herkesin

bildiği ve tanıdığı ilimler.
ulûm-i nazariye: nazarı ilimler, yalnız görüş hâlinde kalmış, tatbikata konulmamış ilimler, teoriler.
ümmî: okuma yazması olmayan, okumamış.
ümmiyet: okur yazar olmamaklık.
vüsuk: sağlam inanma, güvenme.
zikir: Allah'ın adlarını anarak dua etme, Allah'ı anma.
zikretmek: anmak, bildir-

ahval-i enbiyayı bize hikâye etmesi, sıdk ve nübüvvetini intaç eder.

TEZİNİB:

Cemî enbiyanın delâil-i nübüvvetleri sıdk-ı Muhammed'e (a.s.m.) delildir ve cemî mu'cizatları Muhammed'in bir mu'cize-i maneviyesidir (aleyhimüsselâm). Bunda dikkat edersen anlayacaksınız.

İzâret

Ey birader!.. Bazen kasem, bürhanın yerini tutar. Zira bürhanı tazammun eder. Öyle ise:

وَالَّذِي قَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ لِلْحَصَصِ وَسَيَّرَ رُوحَهُ فِي أَعْمَاقِ
الْمَاضِي وَفِي شَوَاهِقِ الْمُسْتَقْبَلِ فَكَشَفَ لَهُ الْأَسْرَارَ مِنْ زَوَايَا
الْوَقَائِعَاتِ إِنَّ نَظْرَهُ النَّقَّادِ أَدَقُّ مِنْ أَنْ يَدْلِسَ عَلَيْهِ وَمَسْلَكُهُ
الْحَقِّ أَغْنَى مِنْ أَنْ يَدْلِسَ عَلَى النَّاسِ¹

Evet, neam, onun nur-i nazarına, hayal, kendini hakikat gösteremiyor; ve hak olan mesleği, telbisten müstağnîdir.

ÜÇÜNCÜ MESLEK

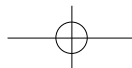
Yani: Zaman-ı hâlin, yani Asr-ı Saadetin sahifesinde dört Nükte, bir Noktayı nazar-ı dikkate almak gerektir:

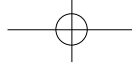
Birincisi: Küçük bir âdet, küçük bir kavimde veya zayıf bir haslet kalil bir taifede, büyük bir hâkimin, büyük

1. Ona bu kıssaları hikâye ederek ruhunu mazinin derinliklerinde ve istikbalin şahikalarında gezdiren ve hâdisatın karanlık köşelerindeki esrar perdesini onun için kaldırırsa yemin olsun ki, onun keskin gözü kendisini şaşırtmayacak kadar dikkatli, onun hak olan mesleği ise insanları aldatmaktan uzaktır.

mek.

âdet: görenek, usul, alışkanlık.
ahval-i enbiya: peygamberlerin halleri durumları.
aleyhimüsselâm: Allah'ın selamı onların üzerine olsun.
Asr-ı Saadet: Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (asm) peygamber olarak dünyada bulunduğu devir.
birader: kardeş.
bürhan: delil, ispat, hüccet.
cemî: cümle, hep, bütün.
delâil-i nübüvvet: peygamberlik delilleri, peygamberliğin hak olduğunu ispatlayan deliller.
delil: kanıt, tanık, bürhan.
enbiya: nebiler, peygamberler.
hakikat: gerçek, doğru.
hâkim: hüküm süren, yöneten.
haslet: huy, özellik.
intaç: netice verme, sonuçlandırma.
kalil: az.
kasem: yemin, and.
kavim: millet, aralarında dil, âdet, örf, kültür birliği olan insan topluluğu.
manevî: manaya ait, maddî olmayan.
mu'cizat: mu'cizeler, Allah tarafından verilip, yalnız peygamberlerin gösterebilecekleri büyük harika işler.
mu'cize: benzerini yapmaktan insanların âciz kaldığı şey.
müstağni: muhtaç olmayan; başkalarına ihtiyacı bulunmayan.
nazar-ı dikkat: dikkatli bakma, dikkatli bakış.
neam: pek güzel, hay hay, evet, öyledir.
nübüvvet: nebilik, peygamberlik, Allah elçiliği.
nükte: ince manalı, düşündürücü söz.
sahife: sayfa.
sıdk: doğruluk.
taife: takım, güruh.
tazammun: ihtiva etme, içine alma, içinde bulundurma.
telbis: hile, oyun.
teznib: ek, ilâve.
zaman-ı hâl: şimdiki zaman.

âdât: âdetler, görenekler, alışkanlıklar, gelenekler.
ahval: hâller, durumlar.
a'mak-ı ervah: ruhların derinliği.
bigâne: kayıtsız, alâkasız, ilgisiz.
bizzarure: zarurî olarak, ister istemez, mecburen.
cari: cereyan eden, akan, işleyen.
cebir: zor, zorlama, baskı yapma.
cesim: iri, büyük, kocaman.
def'aten: birdenbire, bir defada, anî olarak.
def'i: hemen, bir anda, birdenbire.
devlet-i atika: eski devlet.
efkâr: düşünceler, fikirler, görüşler.
ervah: ruhlar, canlar, hayatın cevherleri.
galebe: galip gelme, üstünlük.
gars: dikilmiş fidan.
gayet: son derece.
hakikat: gerçek, doğru.
hâkim: hükmeden.
hâkimiyet: hâkim oluş, hükmediş, egemenlik.
harikulâde: olağanüstü.
hassa: özellik.
hassa-i farika: fark edici, ayırt edici özellik.
hile: aldatıcı yöntem.
himmet: çalışma, çabalama, gayret gösterme.
hükümünde: değerinde, yerinde.
hükümüne: yerine, değerine.
inkiyat: boyun eğme, baş eğme.
kahr: büyük eziyet, cefa, zulüm.
kavim: millet; aralarında dil, âdet, örf, kültür birliği olan insan topluluğu.
kesir: çok çok olan, bol.
mâddeten: maddî olarak.
manen: mana bakımından, manâca.
maneviyat: mana âlemine ait olanlar, hisse ve inanca ait şeyler.
me'lûf: alışmış, huy edinmiş, ünsiyet peyda etmiş, alışmış.
me'lûfat: alışılmış, ülfet edilmiş şeyler.
muhafaza: koruma.
mutaassip: eski âdet ve geleneklerine aşırı bağlı olup, yenilik kabul etmeyen.
müstemirre: değişmez, sabit, muhkem, sağlam, kavi, metin.
mütemehhil: uzun zaman alıcı, adım adım olan.
mütenevvia: çeşitli konuları ihtiva eden bölüm, çeşit çeşit, değişik.
nazar: bakış, dikkat.
nihayet: son; son derece.
nümûv-i tabii: tabiiî bir şekilde gelişme, büyüme; normal şartlardaki gelişme.
rasîha: sağlam, temeli kuvvetli.
ref: kaldırma, giderme.

bir himmetle kolaylıkla kaldıramadığını nazara alırsan, acaba gayet çok, tamamen müstemirre, nihayet derecede me'lûf ve çok da mütenevvia, tamamen rasiha olan âdât ve ahlâk, nihayet kesir ve me'lûfatına gayet mutaassıp ve şedidü'ş-şekime olan bir kavmin a'mak-ı ervahından az fedakârlıkla, kısa bir zamanda kal' ve ref ettiğini ve o âdât-ı seyyienin yerine başka âdât ve ahlâk fidanlarını gars etmesi ve def'aten nihayet derecede tekemmül ettiklerini nazara alırsan ve dikkat edersen, harikulâde olduğunu tasdik etmezsen, seni Sofestaî defterinde yazacağım.

İkincisi: Şahs-ı manevî hükmünde olan bir devletin nümûv-i tabiiîsi hükmünde olan teşekkül ise mütemehhil dir. Ve devlet-i atıkaya galebesi —ki, ona inkiyat, tabiatı saniye hükmüne girdiği için— tedricîdir. Öyle ise, maddeten ve manen hâkim, hem de gayet cesim bir devleti kısa bir zamanda teşkili, hem de düvel-i rasihaya def'i gibi galebe etmesi, maneviyat ve ahvalde cari olan âdâtın bizzarure harikulâde olduğunu görmezsen, körler defterinde yazılacaksınız.

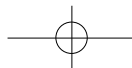
Üçüncüsü: Tahakküm-i zahirî, kahr ve cebir ile mükündür. Fakat efkâra galebe etmek, hem de ervaha tahabbüp ve tabâyie tasallut, hem de hâkimiyetini v i c d a n lar üzerine daima muhafaza etmek, hakikatin hassa-i farikasıdır. Bu hassayı bilmezsen, hakikatten bigânesin.

Dördüncüsü: Tergip veya terhip hilesiyle, ancak yalnız bir tesir-i sathî edip ve akla karşı sedd-i turuk edecektir.

sedd-i turuk: yolları kesen, kapatan engel.
Sofestaî: eski Yunan felsefesinde hiçbir şeyin mutlak hakikatinin olmadığı, her şeyin ölçüsünün insanın bilgisine dayalı olduğu inancını savunarak değerleri ve ahlâkı sorgulayarak tahrip etmeye çalışan kimse.
şahs-ı manevî: manevî şahıs, belli bir kişi olmayıp bir cemaatten meydana gelen manevî şahıs.

tabâyi: mizaçlar, tabiatlar, huylar, yaratılışlar.
tahabbüp: Sevgi gösterme, muhabbet etme.
tasallut: son derece rahatsız etme, musallat olma.
tasdik: doğrulama, onaylama.
tedricî: tedricle olan, yavaş yavaş, derece derece yapılan.
tekemmül: olgunlaşma, kemalleme, mükemmelleşme.
tergip: rağbet verme, istek-

lendirme.
terhip: korkutma.
tesir-i sathî: dış yüzle ilgili tesir, derine inmeyen yüzeyde kalan etki.
teşekkül: kurulma, oluşma, şekillenme.
teşkil: oluşturma, şekillendirme.
vicdan: insanın içindeki, iyiyi kötüden ayırabilen, iyilik etmekten lezzet duyan ve kötülden elem alan manevî his.

Şu hâlde a'mak-ı kulûba nüfuz ve erakk-ı hissiyatı tehyiç ve şükûf-misal olan istidadatı inkişaf ettirmek ve kâmine ve nâime olan seciyeleri ikaz ve tembih ve cevher-i insaniyeti feverana getirmek ve kıymet-i natikiyeti izhar etmek, şua-i hakikatin hassasıdır. Evet, kasavet-i mücessemenin misal-i müşahhası olan “ve'd-i benat” gibi umurlardan kalplerini taskil etmesi ve rikkat-i letafetin lem'ası olan hayvanata merhamet, hatta karıncaya şefkat gibi umur ile tezyin etmesi, öyle bir inkılâb-ı azîmdir —hususan öyle akvam-ı bedevîde— ki, hiçbir kanun-i tabiiyeye tevfiğ olmadığından, harikulâde olduğu musaddakgerde-i erbab-ı basirettir. Basiretin varsa tasdik edeceksin.

Şimdi “Nokta”yı dinle:

İşte tarih-i âlem şahadet eder ki: En büyük dâhî odur ki, bir veya iki hissini ve seciyenin ve istidadın inkişafına ve ikazına ve feverana getirmesine muvaffak olsun. Zira, öyle bir hiss-i nâim ikaz edilmezse, sa'y hebaen gider ve muvakkat olur. İşte en büyük dâhî ancak bir veya iki hissini ikazına muvaffak olabilmıştır. Ezcümle: Hiss-i hürriyet ve hamiyet ve muhabbet.

Bu noktaya binaen Ceziretü'l-Arab sahra-i vesfâsında olan akvam-ı bedevîde kâmine ve nâime ve mesture olan hissiyat-ı âliye —ki, binlere bâliğdir— birden inkişaf, birden ikaz, birden feveran ve galeyana getirmek, şems-i hakikatin, ziya-i şulefeşanın hassasıdır.

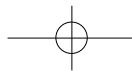
Bu Noktayı aklına sokmayanın, biz Ceziretü'l-Arab'ı gözüne sokacağız. İşte Ceziretü'l-Arab... On üç asır

a'mak-ı kulûp: kalplerin derinlikleri.
basiret: kalp gözüyle görme, doğru ve ölçülü görüş.
binaen: -den dolayı, bu sebepten.
cevher-i insaniyet: insanlık cevheri, insanlık hasletleri, özellikleri.
Ceziretü'l-Arab: Arap Yarımadası.
dâhî: son derece zeki, anlayışlı, deha sahibi.
erakk-ı hissiyat: duyguların

en inceleri, gizli hisler, ince duygular.
ezcümle: bu cümleden olarak.
feveran: kaynama, fıskırma.
galeyan: coşma, çalkalanma, azgınlık.
hamiyet: millî onur ve haysiyet.
harikulâde: olağanüstü.
hassa: bir kimseye has olan özellik, nitelik veya tesir.
hayvanat: hayvanlar.
hebaen: boşu boşuna.

hususan: bilhassa, özellikle.
ikaz: uyarı.
inkılâb-ı azim: büyük inkılâp, büyük ve köklü değişiklik.
inkisaf: ortaya çıkma, gelişme.
istidadat: istidadlar, kabiliyetler, yetenekler.
istidat: kabiliyet, yetenek.
izhar: gösterme, açığa vurma.
kâmine: gizli, saklı, belirsiz.
merhamet: acıma, şefkat gösterme, koruma, esirgeme.
mesture: örtünmüş, örtülü.

misal-i müşahhas: açıkça görünen misal, açıkça görünen örnek.
muhabbet: sevgi, aşk derecesinde sevmek.
muvaffak: başarmış, başarılı.
muvakkat: geçici.
nâim: uyuyan, uykuda bulunan.
nüfuz: söz geçirme, hüküm sahibi olma.
sa'y: iş, çalışma, çabalama.
seciye: karakter, huy, tabiat.
şahadet: şahit olma, şahitlik, tanıklık.
şefkat: karşılıksız sevgi besleme, içten ve karşılıksız merhamet.
şems-i hakikat: hakikat güneşi, gerçeğin parlaklığı.
şükûf-misal: çiçek gibi, gonca gibi.
tarih-i âlem: dünya tarihi.
tasdik: doğrulama, onaylama.
taskil: cilâ vurma, cilâlama.
tehyiç: heyecanlandırma, heyecana getirme.
tembih: uyarı, ikaz.
tevfiğ: uygun düşürme, bir şeyi uygun duruma getirme.
tezyin: süsleme, ziynetlendirme.
umur: işler.
ve'dü'l-benat: Cahiliyet Devrindeki Araplarda kızların diri diri görmülmesi âdeti.
ziya-i şulefeşan: ışık yayan, ışık saçan, aydınlatan, parlatan.

beşerin terakkiyatından sonra, en mükemmel feylesoflardan yüz taneyi göndersin, yüz sene kadar çalışsın; acaba bu zamana nispeten o zamana nispet yaptığının yüzde birini yapabilir mi?

İşaret

Kim tevfiik isterse, âdetullah ve hilkat ve fitrat ile aşinalık etmek ve dostluk etmek gerektir. Yoksa, fitrat tevfiiksizlikle bir cevab-ı red verecektir. Cereyan-ı umumî ise, muhalif harekette bulunanları ademâbâd hiçâ hiçe atacaktır.

İşte buna binaen temaşa et. Göreceksin ki, hilkatte cari olan kavanin-i amika-i dakika—ki, hurdebin-i akıl ile görülmez—hakaik-ı şeriat ne derecede müraat ve muarefet ve münasebette bulunmuşlardır ki, o kavanin-i hilkatin muvazenesini muhafaza etmiştir.

Evet, şu a'sar-ı tavilede şu müsademat-ı azîme içinde hakaikını muhafaza, belki daha ziyade inkişafa getirdiğinden gösterir ki, Resul-i Ekrem Aleyhisselâmın mesleği, hiçbir vakit mahvolmayan hak üzerine müessesistir.

Şu “Nükte” ve “Nokta”ları bildikten sonra, geniş ve muhakemeli ve müdakkik bir zihinle dinle ki:

Muhammed-i Haşimî Aleyhissalâtü Vesselâm, ümmiyeti ve adem-i kuvvet-i zahiresi ve adem-i hâkimiyeti ve adem-i meyl-i saltanat ile beraber, gayet hatarlı mevaki-de kemal-i vüsuk ile teşebbüs ederek efkâra galebe

adem: yokluk.

ademâbâd: yokluk ülkesi, yokluk âlemi; ölüm.

âdetullah: Allah'ın tabiata koyduğu yaratılışa ait kanunlar.

a'sar-ı tavile: uzun asırlar.

aşina: bildik, tanıdık.

beşer: insan, insanlık.

binaen: -den dolayı, bu sebepten.

cari: cereyan eden, akan, işleyen.

cereyan-ı umumîye: genel akım.

cevab-ı red: red cevabı.

efkâr: düşünceler, fikirler, görüşler.

feylesof: felsefe ile uğraşan, filozof.

fitrat: yaratılış, tabiat, mizaç, huy.

galebe: galip gelme, üstünlük.

gayet: son derece.

hakaik: hakikatler, doğrular, gerçekler.

hakaik-ı şeriat: şeriata ait olan

gerçekler.

hatar: tehlike.

hilkat: doğuştan gelen vasıf, yaratılıştan olan.

inkişaf: ortaya çıkma, gelişme.

kemal-i vüsuk: inanmanın son derecesi, tam bir itimat.

mevaki: mevkiiler, yerler.

muarefe: karşılıklı görüşme, tanışma; birbirini bilip tanıma.

muhafaza: koruma.

muhakeme: akıl yürütüp doğru netice elde edebilme,

tartma, değerlendirme, yargılama.

muhalif: zıt, karşıt, aykırı.

muvazene: denge, ölçü.

müdakkik: tetkik eden, inceden inceye araştıran.

müesses: temeli atılmış.

münasebet: ilgi, ilişki, bağ.

müraat: gözetme, riayet etme.

nispet: ilgi, bağ, münasebet.

nispeten: nispetle, kıyaslayarak.

Resul-i Ekrem: çok cömert,

kerîm olan peygamber, Hz. Muhammed (a.s.m).

temaşa: hayretle ve dikkatle bakma, seyretme.

terakkiyat: ilerlemeler, gelişmeler, yükselişler.

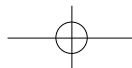
teşebbüs: girişim, bir işi yapmak için harekete geçme.

tevfiik: Allah'ın yardımı, başarıyı kılması.

ümmiyet: okuma yazma bilmemek.

zihin: bilinç, dimağ.

ziyade: fazlasıyla.

etmekle, ervaha tahabbüp ve tabâye tasallut, gayet ke-sîre ve müstemirre ve rasiha ve me'lûfe olan âdât ve ahlâk-ı vahşiyâneyi esasıyla hedmederek, onların yerine ahlâk-ı âliyeyi gayet metin bir esas ile, lâhm ve demlerine karışmış gibi tesis etmekle beraber, zaviye-i vahşette hamit olan bir kavimdeki kasavet-i vahşiyeyi ihmad ve hissiyat-ı dakikayı tehyiç, evet, hissiyat-ı âliyeyi ikaz ve cevher-i insanîyetlerini izhar etmekle beraber evc-i medeniyete bir zaman-ı kasîrde is'ad ederek, şark ve garpta oturmuş bir devlet-i cesimeyi bir zaman-ı kalilde teşkil edip, ateş-i cevval gibi, belki nur-i nevvar gibi veyahut asa-i Mûsa gibi, sair devletleri bel' ve imha derecesine getirdiğinden, basar-ı basireti kör olmayanlara sıdkını ve nübüvvetini ve hak ile temessükünü göstermiştir. İşte eğer sen görmezsen, seni insanların defterinden sildirecektir.

DÖRDÜNCÜ MESLEK

Sahife-i müstakbelden, lâsiyyema mesele-i şeriattır. İşte dört Nükteyi nazar-ı dikkatten dür etmemelisin.

Birincisi: Bir şahıs dört veya beş fende meleke sahibi ve mütehasıs olmaz—meğer harika ola...

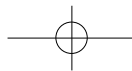
İkincisi: Mesele-i vahide, iki mütekellimden sudür eder. Birisi, mebde ve müntehası ve siyak ve sibaka mü-lâyemetini ve ehavatıyla nispetini ve mevzi-i münasipte istimalini, yani münbit bir zeminde sarfını nazara aldığı için, o fende olan maharetine ve melekesine ve ilmîne delâlet ettiği hâlde, öteki mütekellim şu noktaları ihmal

âdât: âdetler, görenekler, alışkanlıklar, gelenekler.
ahlâk-ı âliye: yüksek ahlâk, yüce ahlâk, üstün ahlâk.
cevher-i insanîyet: insanlık cevheri, insanlık hasletleri, özellikleri.
delâlet: delil olma, gösterme; alâmet, işaret.
dem: kan.
dür: uzak, irak.
ehavat: benzer şeyler, birbirine yakın olanlar.
ervah: ruhlar, canlar, hayatın

cevherleri.
evc-i medeniyet: medeniyetin en üst derecesi.
fen: tecrübî, ispatla meydana gelmiş ilimlere verilen genel ad.
garp: güneşin battığı taraf, batı.
gayet: son derece.
hamit: Cenab-ı Hakka hamdü senâ eden, Allah'a şükreden.
harika: olağanüstü.
hedm: yıkma, harap etme, parçalama.

ihmad: ateşin alevini söndürme, alevi bastırma.
ihmal: boşlama, önemseme.
ikaz: uyarı.
imha: ortadan kaldırma, mahvetme.
is'ad: mes'ut etme, kutlu kılma.
istimal: kullanma.
izhar: gösterme, açığa vurma.
kasavet-i vahşiyâne: vahşice katılık, vahşice sertlik, vahşice acımazlık.

kavim: millet; aralarında dil, âdet, örf, kültür birliği olan insan topluluğu.
kesir: çok çok olan, bol.
lâhm: et.
lâsiyyema: hele, bahusus, en çok, hususan, özellikle, her şeyden ziyade.
maharet: mahirlik, ustalık.
mebde: başlangıç.
medeniyet: medenilik, şehirlilik, uygarlık.
meleke: bir işi uzun süre tekrarlayarak elde edilen el alışkanlığı ve ustalık, yatkınlık, yordam.
meleke: bir işi uzun süre tekrarlayarak elde edilen el alışkanlığı ve ustalık, yatkınlık, yordam.
me'lûf: alışılmış, ülfet edilmiş.
meslek: gidiş, usul, yol.
metin: sağlam ve dayanıklı, kavi, berk.
mülâyemet: yumuşaklık, yumuşak huyluluk, uysallık.
münbit: verimli, bereketli, ekilmiş olan bir şeyi iyi yetiştiren.
münteha: bitiş, sona erme.
müstemirre: değişmez, sabit, muhkem, sağlam, kavi, metin.
mütehasıs: bir ilim dalında veya bir meslekte derin bilgi sahibi olan, uzman.
mütekellim: söyleyen, konuşan, birinci şahıs.
nazar: dikkat; bakış, bakma.
nazar-ı dikkat: dikkatli bakma, dikkatli bakış.
nevvar: çok nurlu, çok parlak; nurlu, aydın, parlak.
nispet: ilgi, bağ, münasebet.
nübüvvet: nebîlik, peygamberlik, Allah elçiliği.
rasîha: sağlam, temeli kuvvetli.
sair: diğer, başka, öteki.
sıdk: doğruluk.
sibak: bir şeyin öncesi, geçmiş, başlangıç.
siyak: sözün gelişi, ifade şekli ve tarzı.
sudür: sâdir olma, meydana çıkma, olma.
şark: güneşin doğduğu yön, doğu.
tabâyi: mizaçlar, tabiatlar, huylar, yaratılışlar.
tahabbüp: Sevgi gösterme, muhabbet etme.
tasallut: birini rahatsız etme, mu-sallat olma, hükmü altına alma.
tehyiç: heyecanlandırma, heyecana getirme.
temessük: yapışma, sarılma, sıkıca tutunma.
tesis: kurma, meydana getirme.
teşkil: oluşturma, şekillendirme.
zaviye-i vahşet: vahşet zaviyesi, vahşet açısı.
zemin: yer.

ettiği için, sathiyetine ve taklidiyetine delâlet eder. Hâl-buki kelâm yine o kelâmdır. Eğer aklın bunu fark etmezse, ruhun hisseder.

Üçüncüsü: “İkinci Mukaddeme”de geçtiği gibi, bir-iki asır evvel harika sayılan keşif bu zamana kadar mestur kalsaydı, tekemmül-i mebadî cihetiyle bir çocuk da keşfedebildiğini nazara al, on üç asır geri git, o zamanların tesiratından kendini tecrit et, dehşetengiz olan Cezire-tü'l-Arab'da otur, dikkatle temaşa et. Görürsün ki, ümmî, tecrübe görmemiş, zaman ve zemin yardım etmemiş tek bir adam ki, yalnız zekâyâ değil, belki gayet kesir tecarübün mahsulü olan fününün kavaniniyle öyle bir nizam ve adaleti tesis ediyor ki, istidad-ı beşerin kameti, netaic-i efkârı, teşerrübünden tekebbür ederse, o şeriat dahi tevessü ederek ebede teveccüh eder. Kelâm-ı ezeli-den geldiğini ilân etmekle beraber, iki âlemin saadetini temin eder. İnsaf edersen, bu ise yalnız o zamanın insanların değil, belki nev-i beşerin tavk-ı haricinde göreceksin. Meğer evham-ı seyyie, senin şu tarafa müteveccih olan fitratının tarafını **(HAŞİYE)** çürütmüş ola...

Dördüncüsü: “Onuncu Mukaddeme”de geçtiği gibi, hem de ikinci nokta-i itirazın cevabında da geleceği gibi şudur ki: Cumhuriyetin istidad-ı efkârı derecesinde şeriatın irşat etmesidir. Şöyle ki:

HAŞİYE: Dikkat lâzımdır.

adalet: kanun ve düzen hâkimi-yeti.
âlem: dünya, cihan.
Cezire-tü'l-Arab: Arap Yarımadası.
cumhur: halk, ahali, umum topluluk.
dehşetengiz: çok dehşet verici, ürkütücü, korkunç.
delâlet: delil olma, gösterme, alâmet, işaret.
ebed: sonsuzluk, daimilik.
evham-ı seyyie: kötü kuruntular.
evvel: önce.
fitrat: yaratılış, tabiat, mizaç, huy.
fünun: fenler.
gayet: son derece.
harika: olağanüstü.
ilân: yayma, duyurma, bildirme.
irşat: doğru yolu gösterme, gafletten uyandırma.
istidad-ı beşer: insanın kabiliyeti, insandaki potansiyel kabiliyet, insanın yaratılışında var olan, geliştirilmeye müsait kuvve, yapabilmeye gücü.
kamet: boy, endam.
kavanin: kanunlar, yasalar.
kelâm: söz, konuşma.
Kelâm-ı Ezeli: ezeli söz, varlığına başlangıç olmayan Allah'ın sözü;

Kur'an-ı Kerim ayetleri.

kesir: çok çok olan, bol.

keşif: gizli bir şeyi bulma, meydana çıkarma.

mahsul: ürün.

mestur: örtülü, örtülmüş, setrolunmuş, kapalı, gizli, perde-
li.

mukaddeme: başlangıç.

müteveccih: dönük.

nazar: dikkat.

nev-i beşer: insanoğlu, insanlar.

nizam: düzen, düzgünlük;

kaide, kanun.

saadet: mutluluk.

sathiyet: sıgılık, yüzeysellik.

şeriat: İslâm dini ve prensipleri.

taklidiyet: taklitçilik.

tavk-ı haric: dışarıdan bir güç, dış kuvvet.

tecarüp: tecrübeler, denemeler.

tecrit: ayırma, bir tarafta tutma, yalnız bırakma.

tecrübe: deney.

tekebbür: kibirlenme, bü-

yüklük satma.

temaşa: hayretle ve dikkatle bakma, seyretme.

tesirat: etkiler, tesirler.

tesis: kurma, meydana getirme.

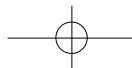
teşerrüp: karakter hâline getirme, meşrep yapma.

teveccüh: yönelme, sevgi, ilgi.

tevessü: genişleme, yayılma.

ümmî: okuma yazması olmayan, okumamış.

zemin: temel, dayanak.

Cumhurun âmîliği için, hakaik-ı mücerredeyi, me'lûfları vasıta olmaksızın adem-i telâkkileri sebebiyle, müteşabihat ve teşbihat ve istiarat ile tasvir etmesidir. Hem de fûnun-i ekvanda cumhurun, hiss-i zahir sebebiyle hilâf-ı vakii zarurî telâkki etmekle beraber, mebadi basamakları adem-i in'ikad ve tekemmülünden, mağlâatların vartalarına düşmemek için, şeriat öyle mesailde ipham etti ve mutlak bıraktı; lâkin hakikati imadan hâlî bırakmadı.

Vehim ve Tembih

Resul-i Ekrem (a.s.m.) her bir fiil ve her bir hâlînde sıdk lemaan eder. Fakat her fiili ve her hâlî harika olmak lâzım değildir. Zira izhar-ı harika, tasdik-i müddeâ içindir. Hacet olmadığı veya münasip olmadığı vakitte, cæreyan-ı umumiyeye mütabaatle, kavanin-i âdâtullahâ destedâd-ı teslim oluyor. Hem de öyle olmak gerektir.

Ey birader! Şu tembih, Birinci Mesleğin Mukaddemesinin taifesindedir. Nisyanın hatasıyla yolunu şaşırarak yerini kaybedip şuraya girmiştir.

İyice şu Nükteleri tut. İşte neticeye giriyoruz:

Bak ey birader! Fûnun ve ulûmun zübde-i hakikiyesi, berahin-i akliye üzerine müesses olan diyanet ve şeriat-ı İslâmiye, öyle fûnunları tazammun etmiştir: ezcümle, fenn-i tehzib-i ruh ve riyazetü'l-kalp ve terbiyetü'l-viddan ve tedbirü'l-ceset ve tedvirü'l-menzil ve siyasetü'l-medeniye ve nizamâtü'l-âlem ve fennü'l-hukuk ve saire... Lüzum görülen yerlerde tafsil ve lüzum olmayan veya

âmî: bilgisiz, cahil.

berahin-i akliye: akli deliller, şahitler, akla uygun deliller.

birader: kardeş.

cumhur: halk, ahali, umum topluluk.

diyanet: din, dindarlık.

ezcümle: bu cümleden olarak.

ezhan: zihinler.

fenn-i tehzib: temizleme bilgisi, temizlik sanatı.

fennü'l-hukuk: hukuk bilgisi.

fiil: iş, hareket.

fûnun: tecrübî ilimler, fenler.

fûnun-i ekvan: kâinata ait fenler, ilimler.

hacet: ihtiyaç.

hakaik-i mücerrede: halis, saf gerçekler, yalnız doğru olanlar.

hakikat: gerçek, doğru.

hâlî: boş, bir şeyden uzak, müstesna.

harika: olağanüstü.

hilâf-ı vaki: gerçeğe zıt, vuku bulana aykırı.

ima: dolaylı, üstü kapalı ifade

etme.

kavanin-i âdetullah: adetullah kanunları, kâinata işleyen ilâhî kanunlar, yaratılış kanunları.

lemaan: parlama, parıldama.

mağlata: mugalâta, zihin karıştıracak saçma söz, boş ve manasız söz, karşısındakini yanıltmak için söylenen boş lakırdı.

mebadi: temel prensipler, ilk unsurlar.

me'lûf: alışılmış, ülfet edilmiş.

mesail: meseleler.

mutlak: kesin.

müesses: tesis edilmiş, kurulmuş olan, kurulu.

münasip: uygun.

mütabaat: ittiba etme, birinin arkasından gitme, ona uyma.

müteşabihat: Kur'ân-ı Kerim'in manası açık olmayan ayetleri, müteşabih ayetler, mecazî manaya elverişli ayetler.

nisyan: unutmama, unutulmuş.

Resul-i Ekrem: çok cömert, kerim olan peygamber, Hz. Muhammed (a.s.m.).

riyazetü'l-kalp: kalp terbiyesi, kalbi kötü arzu ve isteklerden uzak tutma.

sıdk: doğruluk.

şeriat: İslâm dini ve prensipleri.

şeriat-ı İslâmiye: İslâm şeriatı.

tafsil: etraflıca bildirme, ayrıntılı anlatma.

taife: bölük, takım, grup, fırka.

tasvir: bir şeyi yazıyla veya başka ifade tarzlarıyla anlatma.

tazammun: ihtiva etme, içine alma, içinde bulundurma.

tedvirü'l-menzil: ev idaresi.

tekemmül: olgunlaşma, kemalere ulaşma, mükemmelleşme.

telâkki: kabul etme, bir görüşle bakma.

tembih: uyarma, ikaz.

teşbihat: benzetmeler, teşbihler.

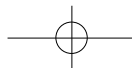
ulûm: ilimler.

varta: tehlike, büyük tehlike.

vasıta: vesile, neden, aracı.

vehim: kuruntu.

zarurî: zorunlu.

ezhanın veya zamanın müstait ve müsait olmadığı yerlerde birer fezleke ile kavaid-i esasiyeyi vazederek tenmiye ve tefriini ukulün meşveret ve istinbatatına havale etmiştir ki, bu fününun mecmuuna değil, belki ekalline, on üç asır terakkiden sonra, en medenî yerlerde, en harika ze-kâ ile mevsuf olanlar, takat-i beşerin haricinde —bahusus o zamanda— olduğunu tasdikten vicdan-ı munsifâne seni menedemiyor.

İşte, fazl odur ki, a'dâ ona şahadet ede. Yeni Dünyanın en meşhur filozofu olan Carlyle, Almanya'nın bir hakîminden ve rical-i siyasiyesinden naklen diyor ki: “O tetkikatından sonra kendi kendine sual ederek demiş: İslâmiyet böyle olursa acaba medeniyet-i hâzıra hakaik-ı İslâmiyetin dairesinde yaşayabilir mi?” Kendisi kendine “Evet” ile cevap veriyor. Şimdiki muhakkikler o daire içinde yaşamaktadırlar. Evvelki feylesof dahi diyor ki: “Hakaik-ı İslâmiyet çıktıkları zaman, ateş-i cevval gibi, hatabın parçalarına benzeyen sair efkâr ve edyanı bel' etti. Hem de hakkı vardır. Zira başkaların safsatiyatından bir şey çıkmaz,” ilâahirihî...

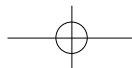
Evet, on üç asırdan beri o kadar dehşetli müsademataya karşı hakaikını muhafaza etmiştir. Belki bu müsademe, keşmekeş, hakikat-i İslâmiyetin omzu üstünden türab-ı hafâyı terkik ve tahfif ediyor. Neam, vücut ve hâl-i âlem buna şahittir. Makale-i Ulâdaki mukaddematı nazara almak gerektir.

a'dâ: düşmanlar.
bahusus: hususiyetle, en çok, hele.
dehşetli: ürkütücü, korkunç.
edyan: dinler.
efkâr: düşünceler, fikirler, görüşler.
ekal: daha az, en az, pek az, en küçük.
fazl: iyilik, fazilet, erdem, lütuf.
feylesof: felsefe ile uğraşan, filozof.
fezleke: kısaltılmış eser.
filozof: felsefe ile uğraşan, filozof.
fünün: fenler, tecrübi ilimler.
hakaik: hakikatler, doğrular, gerçekler.
hakîm: hikmet sahibi, çok bilgili, bilge.
hâl-i âlem: dünyanın vaziyeti, âlemin durumu.
harika: olağanüstü.
havale: bir şeyi başkasının üstüne bırakma.
ilâ: son, nihayet, dek, değin, ... ye, ... ye kadar.
istinbat: müçtehit veya büyük bir âlimin gizli bir manayı içtihat ile meydana çıkarması.
kavaid-i esasiye: temel kaideler.
keşmekeş: karışık olma durumu, karışıklık.
mecmu: bütün hepsi.
medenî: uygar, modern.
medeniyet-i hâzıra: şimdiki medeniyet.
meşveret: müşavere, bir konu hakkında çeşitli ve ehil şahıslardan fikir alma, danışma.
mevsuf: vasıflanmış, nitelenmiş.
muhafaza: koruma.
muhakkik: tahkik eden, gerçeği araştırıp bulan, bir şeyin iç yüzünü inceleyerek vakıf olan.
mukaddemat: başlangıçlar.
müsademe: çarpışma, çatışma, vuruşma.
müsait: uygun, münasip.

müstait: istidatlı, kabiliyetli, bir şeye kabiliyetli olan, yetenekli.
naklen: anlatma veya hikâye yoluyla.
nazara almak: dikkate almak.
neam: Pek güzel, hay hay, evet, öyledir.
safsatiyat: safsatılar, görüş-nüşte doğru, hakikatte yanlış

ve yalan olan kıyaslar.
sual: soru.
şahadet: şahit olma, şahitlik, tanıklık.
tahfif: hafifletme, yükünü azaltma.
takat-i beşer: insanın gücü, takati.
tasdik: doğrulama, onaylama.
tefri: şubelere, dallara, kısım-

lara ayırma.
tenmiye: büyütme, yetiştirme.
terakki: yükselme, ilerleme.
terkik: zayıflatma.
tetkikat: araştırmalar, incelemeler.
ukul: akıllar, zihinler, uslar.
vazetmek: koymak, yerleştirmek.
vücut: beden, varlık.

Vehim ve Tembih

Eğer desen: Herbir fende yalnız bir fezlekeyi bilmek bir adam için mümkündür...

Elcevap: Neam, lâ! Zira öyle bir fezleke ki, hüsn-i isabet ve mevki-i münasipte ve münbit bir zeminde istimal gibi, sabıkan mezkûr sair noktalarla cam gibi, maverasından ittılâ-ı tam ve melekeyi gösteren fezlekeler mümkün değildir. Evet, kelâm-ı vahit iki mütekellimden çıkarsa, birinin cehline ve ötekisinin ilmine, bazı umur-i mermuze-i gayr-i mesmua ile delâlet eder.

Muhakemat, Yeni Asya Neşriyat, 2004, s. 142-152.

NÜBÜVVET-İ MUHAMMEDİYENİN (A.S.M.) İSPATI

وَأَنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ
وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٣﴾
فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ
وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴿٢٤﴾¹

Gayet kısa bir meal: Yani, “Abdimiz üzerine inzal ettiğimiz Kur’ân’da bir şüpheniz varsa, Kur’ân’ın

1. Bakara Suresi: 23-24.

abd: kul.

cehil: cahillik, bilgisizlik.

delâlet: delil olma, gösterme; alâmet, işaret.

fezleke: hüülâsa, netice, muhtasar, özet.

gayet: son derece.

hüsn-i isabet: tam bir yanıl-

mazlık; hedefi tam tutturma.

inzal: indirme, indirilme.

ispat: kanıtlama, doğrulama.

istimal: kullanma.

lâ: hayır.

mavera: görünen, yaşanan âlemin ötesi.

meal: mana, anlam, mefhum.

meleke: bir şeyi çok kez tekrarlayarak ve tecrübe ederek meydana gelen bilgi ve maharet.

mevki-i münasip: uygun yer.

mezkûr: zikredilen, adı geçen, anılan.

münbit: verimli, bereketli,

ekilmiş olan bir şeyi iyi yetiştiren.

mütekellim: söyleyen, konuşan, birinci şahıs.

neam: evet.

nübüvvet-i Muhammediye: Hz. Muhammed’in (a.s.m) peygamberliği.

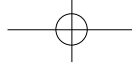
sabıkan: evvelce, bundan önce.

sair: diğer, başka, öteki.

tembih: uyarma, uyarı.

vehim: kuruntu.

zemin: yer.

*mislinden bir sure yapınız; hem de Allah'tan başka, işle -
rinizde kendilerine müracaat ettiğiniz şüheda ve muinle -
rinizi de çağırınız, yardım etsinler. Eğer sözünüzde sadık
iseniz, hepimiz beraber çalışınız, Kur'ân'ın mislinden bir
sure getiriniz. Eğer bir misil getiremediğiniz takdirde, za -
ten getiremezsiniz ya, öyle bir ateşten sakınınız ki, odu -
nu insanlar ile taşlardır.”*

Kitabın evvelinde beyan edildiği gibi Kur'ân-ı Kerîm'in takip ettiği esas maksat dörttür. Birinci maksadı olan *tevhid* evvelki ayetle beyan edilmiştir. Bu ayetle de, ikinci maksat olan *nübüvvet* beyan ve izah edilmiştir. Yalnız bir şey var ki; bu ayet nübüvvet-i Muhammediyenin (a.s.m.) ispatı hakkındadır, nübüvvet-i mutlaka hakkında değildir. Hâlbuki, maksat mutlak nübüvettir. Fakat, küllî cüz'ide dâhildir; cüz'ünün ispatıyla küllî de ispat edilmiş olur. Bu ayet, Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtu Vesselâmın nübüvvetini en büyük mu'cizesi olan i'caz-ı Kur'ân'dan bahisle ispat ediyor. O zatın (a.s.m.) nübüvvetine dair delâil başka risalelerimizde beyan edilmiştir; burada yalnız bir kısmını hülâsaten Altı Mesele zmnında beyan edeceğiz.

Birinci Mesele

Enbiya-i salifinde nübüvete medar ve esas tutulan noktalar ve onların ümmetleriyle olan muameleleri hakkında —yalnız zaman ve mekânın tesiriyle bazı hususat müstesna olmak şartıyla— yapılacak tam bir teftiş ve

aleyhissalâtu vesselâm: Salât ve selâm onun üzerine olsun.
ayet: Kur'ân'ın her bir cümlesi.
bahis: konu yapan.
beyan: anlatma, açıklama.
cüz'î: az, parçaya ait olan.
dâhil: girme, içinde olma.
dair: alâkalı, ilgili.
delâil: deliller, bürhanlar, ispat vasıtaları.
enbiya-i salife: daha önce gönderilen peygamberler.
evvel: önce.
hülâsaten: hülâsa olarak, kısaca, özet olarak muhtasaran.
hususat: hususlar.
i'caz-ı Kur'ân: Kur'ân'ın mu'cizeliği.
ispat: kanıtlama, doğrulama.
izah: açıklama, ayrıntıları ile anlatma.
Kur'ân-ı Kerîm: Kur'ân; Hz. Muhammed'e vahiyyle indirilen en

son ilâhî kitap.

küllî: bütün olan, tümel.

maksat: gaye, hedef.

medar: sebep, vesile.

mesele: konu.

misil: benzer.

muamele: davranma, davranış.

mu'cize: benzerini yapmaktan insanların âciz kaldığı şey.

muin: yardımcı, muavin.

mutlak: kesin.

müracaat: başvurma, danışma.

müstesna: istisna olan, hariç.

nübüvvet: nebilik, peygamberlik, Allah elçiliği.

nübüvvet-i Muhammediye: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) peygamberliği.

risale: Risâle-i Nur Külliyyatını meydana getiren kitaplardaki her bir bağımsız bölüm.

sadık: doğru, gerçek; sözünde, vaadinde, işinde doğru olan.

sure: Kur'ân-ı Kerîm'in ayrıldığı 114 bölümden her biri.

şüheda: şehitler.

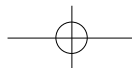
teftiş: aslını, doğrusunu gereği gibi sorup araştırma.

tesir: etki.

tevhid: Allah'ın bir olduğuna inanma, birleme.

ümmet: hak dine davet etmek için Allah tarafından kendilerine peygamber gönderilen ve bu peygambere inanıp bağlanan cemaat, topluluk.

zmnında: içinde, dâhilinde, hâlinde.

kontrol neticesinde, Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmda daha ekmel, daha yükseği bulunmakta olduğu tahakkuk eder.

Binaenaleyh, nübüvvet mertebesine nail olanların hey'et-i mecmuası mu'cizeleriyle ve sair ahvalleriyle, lisan-ı hâl ve kâl ile, nev-i beşerin sinn-i kemale geldiğinde “üstadü'l-beşer” ünvanını taşıyan Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmın sıdk-ı nübüvvetine ilân-ı şahadet etmişlerdir. O hazret de (a.s.m.) bütün mu'cizeleriyle Sâniin vücut ve vahdetini nurlu bir bürhan olarak âleme ilân etmiştir.

İkinci Mesele

O zatın (a.s.m.) evvel ve ahir bütün ahval ve harekâtı nazar-ı dikkatten geçirilirse, her bir hareketi, her bir hâli, harikulâde değilse de, onun sıdkına delâlet eder. Ezcümle, Gar Meselesinde, Ebu Bekri's-Sıddık ile beraber halâs ve kurtuluş ümidi tamamıyla kesildiği bir anda ¹ **لَا تَخَفْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا** “Korkma, Allah bizimle beraberdir” diye Ebu Bekri's-Sıddık'a verdiği teselli ve tavk-ı beşerin fevkinde bir ciddiyetle, bir metanetle, bir şecaatle, havfsız, tereddütsüz gösterdiği vaziyet, elbette sıdkına ve nokta-i istinadı olan Hâlık'ına itimat ettiğine güneş gibi bir bürhandır. Kezalik, saadet-i dâreyn için tesis ettiği esaslarda, isabet etmiş olduğu ve izhar ettiği kavaidin hakikatle muttasıl ve hakkaniyetle yapışık olduğu, bütün âlemce mazhar-ı kabul ve tasdik olmuş ve olmaktadır.

1. “Üzülme, mahzun olma, Allah bizimle beraberdir” mealindeki Tevbe Suresi 40. ayetten iktibas.

ahir: son.

ahval: hâller, durumlar.

âlem: dünya, cihan; bütün yaratılmışlar.

aleyhissalâtü vesselâm: Salât ve selâm onun üzerine olsun.

binaenaleyh: bundan dolayı, bunun üzerine.

bürhan: delil, ispat, hüccet.

ciddiyet: ciddîlik.

delâlet: delil olma, gösterme; alâmet, işaret.

ekmel: daha (en, pek) mükemmel, en olgun, kusursuz ve eksiksiz olan.

evvel: önce.

ezcümle: bu cümleden olarak.

fevk: üst.

hakikat: gerçek, doğru.

hakkaniyet: hak ve adalete

uygunluk.

halâs: kurtarma.

Hâlık: yoktan yaratan, her şeyi yoktan var eden, yaratıcı; Allah.

harekât: hareketler, devinimler.

harikulâde: olağanüstü.

havf: korku, korkma.

hazret: saygı, ululama, yüceltme, övme maksadıyla

kullanılan tabir.

heyet-i mecmua: bir şeyin teferuatına ve cüzlerine bakılmaksızın bütününün gösterdiği hâl ve manzara.

itimat: emniyet, güven.

izhar: gösterme, açığa vurma.

kâl: söz, konuşma.

kavaid: kaideler, usuller, kurallar, prensipler.

kezalik: keza, bu da öyle, böylece.

lisan-ı hâl: hâl dili, bir şeyin durumu ve görünüşü ile bir mana ifade etmesi.

mazhar-ı kabul: kabule nail olmuş, kabul edilmiş.

mertebe: rütbe, paye, derece.

mesele: konu.

metanet: metin olma, dayanıklılık; gayret.

mu'cize: benzerini yapmaktan insanların âciz kaldığı şey.

muttasıl: bitişik.

nail: kavuşma, ulaşma, erme.

nazar-ı dikkat: dikkatli bakma, dikkatli bakış.

nev-i beşer: insanoğlu, insanlar.

nokta-i istinat: dayanak noktası, güvenme ve itimat noktası.

nübüvvet: nebîlik, peygamberlik, Allah elçiliği.

saadet-i dâreyn: iki cihan saadeti, dünya ve ahiret mutluluğu.

Sâni: her şeyi sanatlı olarak yaratan Allah.

sıdk: doğruluk.

sinn-i kemal: olgunluk, yetkinlik yaşı.

şecaat: yiğitlik, yüreklilik, cesurluk, korkusuzluk, kahramanlık, hamaset.

tahakkuk: gerçekleşme, kesinleşme.

tasdik: doğrulama, onaylama.

tavk-ı beşer: insan gücü, insanın güç ve kudretinin son haddi.

tereddüt: kararsızlık, şüphede kalma.

teselli: avutma, acısını dindirme.

tesis: kurma, meydana getirme.

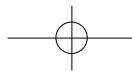
ünvan: ad, isim, lâkap.

üstadü'l-beşer: beşerin, bütün insanlığın üstadı, hocası; Hz. Muhammed (a.s.m.).

vahdet: bir ve tek olma.

vaziyet: durum.

vücut: var olma, var oluş, varlık.

İhtar: O zatın (a.s.m.) ahval ve harekâtı birer birer, yani tek tek onun sıdk ve hakkaniyetini gösterirse, hey'et-i mecmuası onun sıdk-ı nübüvvetine öyle bir delil olur ki, şeytanları bile tasdike mecbur eder.

Üçüncü Mesele

O zatın (a.s.m.) sıdk-ı nübüvvetini yazıp tasdik eden birkaç sahife vardır. Şimdi o sahifeleri okuyacağız.

Birinci sahife, o hazretin zatıdır. Fakat, bu sahifeyi mütalâadan evvel “Dört Nükte”ye dikkat lâzımdır:

Birinci Nükte: **لَيْسَ الْكَحْلُ كَالْتَّكْحُلِ** Yani, *fitrî kara gözlülük, sun'î (yapma) kara gözlülük gibi değildir.* Yani, yapma ve sun'î olan bir şey ne kadar güzel ve ne kadar kâmil olursa olsun, fitrî ve tabiî olan şeylerin mertebesine yetişemez ve onun yerine kaim olamaz. Herhâlde sun'îliğin yanlışlıkları, onun ahvalinden, etvarından belli olacaktır.

İkinci Nükte: Ahlâk-ı âliyeyi ve yüksek huyları hakikate yapıştıran ve o ahlâkı daima yaşattıran, ciddiyet ile sıdktır. Eğer sıdk kalkıp araya kizb girerse, rüzgârlara oyuncak olan yapraklar gibi, o adam da insanlara oyuncak olur.

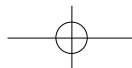
Üçüncü Nükte: Mütenasip olan eşya arasında meyil ve cezbe vardır. Yani, birbirine temayül ederler ve yekdiğerini celp ederler, aralarında ittihat olur. Fakat, birbirine

ahlâk-ı âliye: yüksek ahlâk, yüce ahlâk, üstün ahlâk.
ahval: hâller, durumlar.
celp: çekme, çekiş, kendine çekmek.
cezbe: çekme, çekim; heyecan, coşkunluk.
ciddiyet: ciddîlik.
delil: kanıt, tanık, bürhan.
etvar: hâl ve hareketler, işler, tarzlar, tavırlar.
evvel: önce.

fitrî: tabiî, yaratılıştaki, doğuştan olan.
hakikat: gerçek, doğru.
hakkaniyet: hak ve adalete uygunluk.
harekât: hareketler, devinimler.
hazret: saygı, ululama, yüceltme, övme maksadıyla kullanılan tabir.
heyet-i mecmua: bir şeyin teferruatına ve cüzlerine bakılmaksızın bütünü'nün gösterdiği hâl ve manzara.

ihtar: hatırlatma, uyarı.
ittihat: birleşme, birlik oluşturma.
kaim: yerine geçmek.
kâmil: olgun, noksansız, mükemmel.
kizb: yalan söyleme, yalan, uydurma.
mertebe: derece.
mesele: konu.
meyil: bir tarafa doğru eğilme, yönelme.
mütalâa: dikkatli okuma, tetkik etme.

mütenasip: uygun olan, her bakımdan birbirine denk, ölçülü, orantılı.
sahife: sayfa.
sıdk: doğruluk.
sun'î: yapmacık, uydurma, sahte.
tabiî: tabiatı gereği olan, normal, alışılmış, olağan.
tasdik: doğrulama, onaylama.
temayül: bir tarafa doğru eğilme, meyletme, yönelme.
yekdiğer: bir diğeri.

zıt olan eşyanın aralarında nefret vardır, çekememezlik olur.

Dördüncü Nükte: Cemaatte olan kuvvet fertte yoktur. Meselâ, çok iplerin heyet-i mecmuasının teşkil ettiği urgandaki kuvvet, ipler birbirinden ayrı olduğu zaman bulunmaz.

Bu nükteler göz önüne getirilmekle, o hazretin sahifesi okunmalıdır.

Evet, o zatın bütün âsârı, sîretleri, tarihçe-i hayatı ve sair ahvali, onun pek büyük, azîm ve ahlâk sahibi olduğuna şahadet ediyorlar. Hatta düşmanları bile onun ahlâkça pek yüksekliğinden dolayı kendisini “Muhammedü'l-Emin” ile lâkaplandırmışlardır.

Malûmdur ki, bir zatta içtima eden ahlâk-ı âliyenin imtizacından izzet-i nefis, haysiyet, şeref, vakar gibi, hasis, alçak şeylere tenezzül etmeye müsaade etmeyen yüksek hâller husule gelir. Evet, melâike, ulüvv-i şanlarından, şeytanları reddeder, kabul etmezler. Kezalik, bir zatta içtima eden ahlâk-ı âliye, kizb, hile gibi alçak hâlleri reddeder. Evet, yalnız şecaatle iştihar eden bir zat, kolay kolay yalana tenezzül etmez. Bütün ahlâk-ı âliyeyi cem eden bir zat, nasıl yalana ve hileye tenezzül eder, imkânı var mıdır?

Hülâsa, Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm, kendi kendine güneş gibi bir bürhandır. Ve keza, o zatın (a.s.m.) dört yaşından kırk yaşına kadar geçirmiş olduğu

ahlâk-ı âliye: yüksek ahlâk, yüce ahlâk, üstün ahlâk.
ahval: hâller, durumlar.
aleyhissalâtü vesselâm: salât ve selâm onun üzerine olsun.
âsâr: eserler.
azîm: büyük.
bürhan: delil, ispat, hüccet.
cem: toplama, biriktirme.
cemaat: topluluk.
hasis: adî, alçak, bayağı.
haysiyet: şeref, onur, itibar.
heyet-i mecmua: bir şeyin

teferruatına ve cüzlerine bakılmaksızın bütününün gösterdiği hâl ve manzara.
hile: aldatmaya yönelik düzen, desise.
hülâsa: bir şeyin özü, esası, özeti.
husul: hâsıl olma, meydana gelme, peyda olma.
içtima: toplanma.
imtizac: bileşik hale gelme, kaynaşma.
iştihar: meşhur olma, şöhrat bulma, tanınma.

izzet-i nefis: insanın vakar ve haysiyetini korumaya özen göstermesi, kendi değerini ve şahsiyetini aşağılamaksızın varlığına saygı duyması.
keza: böylece, aynı şekilde.
kezalik: keza, bu da öyle, böylece.
kizb: yalan söyleme, yalan, uydurma.
lâkap: ünvan.
malûm: bilinen, biliniyor olan.
melâike: melekler.
meselâ: örneğin.

Muhammedü'l-Emin: her bakımdan güvenilir olan Peygamberimiz (asm).
müsaade: izin.
sîret: iç yüz, manevî durum, ahlâk ve karakter.
şahadet: şahit olma, şahitlik, tanıklık.
şecaat: yiğitlik, yüreklilik, cesurluk, korkusuzluk, kahramanlık, hamaset.
şeref: onur, haysiyet.
tarihçe-i hayat: bir şeyin veya insanın doğumdan ölüme kadar başından geçen şeyler, biyografi.
tenezzül: inme, alçalma.
teşkil: oluşturma, şekillendirme.
ulüvv-i şan: şanı yüce, şerefi büyük.
vakar: ağırbaşlılık, heybetli oluş, ciddiyet.

gençlik devresinde, bir hilesi, bir hıyaneti görülmemiş ve bir yalanı işitilmemiştir. Eğer o zatın yaratılışında, tabiatında bir fenalık, bir kötülük hissi ve meyli olmuş olsaydı, behemehâl gençlik saikasıyla dışarıya verecekti. Hâlbuki, bütün yaşını, ömrünü kemal-i istikametle, metanetle, iffetle, bir ittirat ve intizam üzerine geçirmiş, düşmanları bile hileye işaret eden bir hâlini görmemişlerdir. Ve keza, yaş kırka baliğ olduğunda, iyi olsun, kötü olsun ve nasıl bir ahlâk olursa olsun, rüsh peyda eder, meleke hâline gelir; daha terki mümkün olmaz. Bu zatın tam kırk yaşının başında iken yaptığı o inkılâb-ı azîmi âleme kabul ve tasdik ettiren ve âlemi celp ve cezbettiren, o zatın (a.s.m.) evvel ve ahir herkesçe malûm olan sıdk ve emaneti idi. Demek o zatın (a.s.m.) sıdk ve emaneti, dava-i nübüvvetine en büyük bir bürhan olmuştur.

Dördüncü Mesele

İkinci sahifeyi okuyacağız. Bu sahife mazi, yani Zaman-ı Saadetten evvelki zamandır. Şu sahifenin havi olduğu enbiya-i salifînin ahval ve kıssaları, o zatın sıdk-ı nübüvvetine birer bürhandır. Yalnız, “Dört Nükte”ye dikkat lâzımdır.

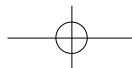
Birinci Nükte: İnsan bir fennin esaslarını ve o fennin hayatına taallük eden noktaları bilmekle yerli yerince kullanmasına vâkıf olduktan sonra davasını o esaslara bina etmesi, o fende mahir ve mütehasıs olduğuna delildir.

ahir: sonra.
ahval: haller, durumlar.
âlem: dünya, cihan; bütün yaratılmışlar.
balığ: ulaşmış, erişmiş.
behemehâl: mutlaka, elbette, ne yapıp edip.
bina: kurma, dayandırma.
bürhan: delil, ispat, hüccet.
celp: çekme, çekiş, kendine çekmek.
dava: takip edilen fikir, iddia.
dava-i nübüvvet: peygamberlik dava etmek. peygamber olduğunu ilân etmek.
delil: kanıt, tanık, bürhan.
enbiya-i salife: daha önce gönderilen peygamberler.
evvel: önce.
fen: tecrübi, ispatla meydana gelmiş ilimlere verilen genel ad.

havi: içine alan, kapsayan, kuşatan.
hıyanet: hainlik, kendine olan güveni kötüye kullanma.
hile: aldatmaya yönelik düzen, desise.
ittirat: düzgün tarzda olma.
iffet: temizlik, ahlâkî temizlik.
inkılâb-ı azim: büyük inkılâp, büyük ve köklü değişiklik.
intizam: düzen, düzenlilik.
keza: böylece, aynı şekilde.
kıssa: ibret verici hikâye.
mahir: maharetli, becerikli.

malûm: bilinen, bilinen olan.
mazi: geçmiş zaman.
meleke: bir şeyi çok kez tekrarlayarak ve tecrübe ederek meydana gelen bilgi ve maharet.
mesele: konu.
metanet: metin olma, dayanıklılık; gayret.
mütehasıs: bir ilim dalında veya bir meslekte derin bilgi sahibi olan, uzman.
peyda: meydana gelme, açığa çıkma.

rüşuh: sağlam olma, sağlamlık.
sahife: sayfa.
saika: güdü, sebep.
sıdk: doğruluk.
taallük: alâkalı, münasebetli olma.
tabiat: yaratılış, huy, karakter, seçiye, mizaç.
tasdik: doğrulama, onaylama.
vâkıf: bilgilenme, bilme.
zaman-ı saadet: Asr-ı Saadet dönemi.

İkinci Nükte: Fıtrat-ı beşeriyenin iktizasındandır ki, adî bir insan da olsa, hatta çocuk da olsa, hatta küçük bir kavim içinde de bulunsa, pek kıymetsiz bir dava hususunda cumhura muhalefet edip yalan söylemeye cesaret edemez. Acaba, pek büyük bir haysiyet sahibi, âlemşümül bir davada, pek inatlı ve kesretli bir kavim içinde, ümmî, yani okur yazar sınıfından olmadığı hâlde, aklın tek başına idrakten âciz olduğu bazı şeylerden bahsedip kemal-i ciddiyetle âleme neşir ve ilân etmesi, onun sıdkına delil olduğu gibi, o meselenin Allah'tan olduğuna da bir bürhan olmaz mı?

Üçüncü Nükte: Malûmdur ki, medenî insanlarca malûm ve me'lûf pek çok ilimler, sıfatlar, fiiller vardır ki, bedevilerce meçhul olur ve o gibi şeylerden haberleri yoktur. Binaenaleyh, bilhassa geçmiş zamanlardaki bedevîlerin ahvalinden bahsetmek isteyen bir adam, hayalen o zamanlara, o çöllere gidip, onlar ile görüşmelidir. Zira onların ahvalini, ezberden, onları görmeden muhakeme etmekle, istediği malûmatı elde edemez.

Dördüncü Nükte: Ümmî bir adam, bir fennin ulemasıyla münakaşaya girşerek, beyne'l-ulema ittifaklı olan meseleleri tasdik ve ihtilâflı olanları da tashih ederse, o adamın bu harika olan hâli, onun pek yüksekliğine ve onun ilminin de vehbî olduğuna delâlet etmez mi?

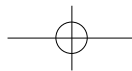
Bu Dört Nükteyi göz önüne getir, Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâma bak ki: O zat, herkesçe müsellem ümmîliğiyle beraber, geçmiş enbiya ile kavimlerinin

adî: basit, bayağı, sıradan.
ahval: hâller, durumlar.
âlem: dünya, cihan; bütün yaratılmışlar.
âlemşümül: cihanı saran, bütün dünyaya yayılan.
aleyhissalâtü vesselâm: Salât ve selâm onun üzerine olsun.
bedevî: çölde ve iptidâî tarzda yaşayan, medenî olmayan.
beyne'l-ulema: âlimler arasında.

bilhassa: özellikle.
binaenaleyh: bundan dolayı, bunun üzerine.
bürhan: delil, ispat, hüccet.
cumhur: halk, ahali, umum topluluk.
dava: takip edilen fikir; iddia.
delâlet: delil olma, gösterme; alâmet, işaret.
delil: kanıt, tanık, bürhan.
enbiya: nebîler, peygamberler.
fenn: tecrübi, ispatla meydana gelmiş ilimlere verilen genel

ad.
fıtrat-ı beşeriye: insanın yaratılışı, insanın tabiatı.
fiil: iş, hareket.
harika: olağanüstü.
hayalen: hayalî bir şekilde.
haysiyet: şeref, onur, itibar.
idrak: akıl erdirmeye, kavrama kabiliyeti.
iktiza: gerek, lüzum.
ilim: bilgi, marifet.
ittifak: fikir birliği, söz birliği.
kavim: millet, aralarında dil,

âdet, örf, kültür birliği olan insan topluluğu.
kemal-i ciddiyet: ciddiyetin son derecesi, tam bir ciddiyet.
kesretli: çokluğu olan, çok fazla.
malûm: bilinen, bilinen olan.
malûmat: bilgiler, bilinen şeyler.
meçhul: bilinmeyen, hakkında bilgi olmayan.
medenî: uygar, modern.
me'lûf: alışılmış, ülfet edilmiş.
mesele: konu.
muhakeme: akıl yürütüp doğru netice elde edebilme, tartma, değerlendirme, yargılama.
muhalefet: zıtlık, aykırılık, ayrılık.
Muhammed-i Arabî: Arapların içinden çıkan Peygamberimiz Muhammed (a.s.m).
münakaşa: tartışma.
müsellem: doğruluğu, gerçekliği herkes tarafından kabul edilen.
neşir: herkese duyurma, tamim.
sıdk: doğruluk.
sıfat: vasıf, nitelik.
tasdik: doğrulama, onaylama.
tashih: düzeltme, yanlışını giderme.
ulema: âlimler, bilginler, ilim sahipleri.
ümmî: okuma yazması olmayan, okumamış.
ümmî: okuma yazması olmayan, okumamış.
vehbî: doğuştan, çalışmakla kazanılmayıp Allah'ın yardımı ile ikram edilen.

ahvallerini, görmüş ve müşahede etmiş gibi, Kur'an'ın lisanıyla söylemiştir. Ve onların ahvalini, sırlarını beyan ederek âleme neşir ve ilân etmiştir. Bilhassa naklettiği onların kıssaları, bütün zekilerin nazar-ı dikkatini celp eden dava-i nübüvvetini ispat içindir. Ve naklettiği esasları, beyne'l-enbiya ittifaklı olan kısmı tasdik, ihtilâflı olanı da tashih edip davasına mukaddeme yapmıştır. Sanki o zat, vahy-i İlâhînin ma'kesi olan masum ruhuyla zaman ve mekânı tayyederek, o zamanın en derin derelerine girmiş ve gördüğü gibi söylemiştir. Binaenaleyh, o zatın bu hâli onun bir mu'cizesi olup, nübüvvetine delil olduğu gibi; evvelki enbiyanın da nübüvvet delilleri, manevî bir delil hükmünde olup, o zatın nübüvvetini ispat eder.

Beşinci Mesele

Asr-ı Saadete ve bilhassa Ceziretü'l-Arab meselesine dairdir. Bunda da “Dört Nükte” vardır.

Birinci Nükte: Âlemce malûmdur ki, az bir kavmin âdetlerinden, hakir, ehemmiyetsiz bir âdeti kaldırmak veya zelil, miskin bir taifenin cüz'î zayıf huylarını ref etmek, büyük bir hükümdara, uzun bir zamanda bile çok zahmetlere bağlıdır. Acaba, hâkim olmamakla beraber, az bir zamanda nihayet derecede âdetlerine mutaassıp, inatçı ve kesretli bir kavimde rüşuh ve kuvvet peyda etmiş olan âdetleri ref ve kalplerde istikrar peyda eden ve zamanlarca devam ve istimrar eden ahlâklarını terk

âdet: görenek, usul, alışkanlık.
ahval: hâller, durumlar.
âlem: dünya, cihan; bütün yaratılmışlar.
Asr-ı Saadet: Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (a.s.m) peygamber olarak dünyada bulunduğu devir.
beyan: anlatma, açıklama.
bilhassa: özellikle.
binaenaleyh: bundan dolayı, bunun üzerine.
celp: çekme, çekiş, kendine çekmek.
Ceziretü'l-Arab: Arap Yarımadası.
cüz'î: küçük, az.
dair: alakalı, ilgili.
dava: takip edilen fikir, iddia.
dava-i nübüvvet: peygamberlik dava etmek. peygamber olduğunu ilân etmek.
delil: kanıt, tanık, bürhan.
ehemmiyetsiz: önemsiz.
enbiya: nebîler, peygamberler.
evvel: önce.
hâkim: hükmeden.
hakir: aşağı, adî, itibarsız.
hükümde: değerinde, yerinde.
hükümdar: padişah, hüküm sahibi, en yüksek reis. imparator.
ihtilâf: farklı oluş, iki şeyi arasındaki ayrılıklar.
ispat: kanıtlama, doğrulama.
istikrar: karar kılma, karar bulma, yerleşme, bir kararda devam etme.
istimrar: sürme, sürüp gitme, uzayıp gitme.
ittifak: birleşme, fikir birliği etme.
kavim: millet; aralarında dil, âdet, örf, kültür birliği olan insan topluluğu.
kesretli: çokluğu olan, çok fazla.
kıssa: ibret verici hikâye.
lisan: dil.
ma'kes: akseden yer, yansıma yeri.
malûm: bilinen, bilinen olan.
manevî: manaya ait, maddî olmayan.
masum: suçsuz, günahsız, saf, temiz.

mekân: yer, mahal.

mesele: konu.

miskin: uyuşuk, tembelle, hareketsiz, zavallı.

mu'cize: benzerini yapmaktan insanlann âciz kaldığı şey.

mukaddeme: başlangıç.

mutaassıp: eski âdet ve geleneklerine aşırı bağlı olup, yenilik kabul etmeyen.

müşahede: ilâhî güzellikleri ve sırları görme, seyretme.

nakil: anlatma, söyleme, hikâye etme.

nazar-ı dikkat: dikkatli bakma, dikkatli bakış.

neşir: herkese duyurma, yayma, tamim.

nihayet: son.

nübüvvet: nebîlik, peygamberlik, Allah elçiliği.

peyda: kurma, sağlama.

ref: kaldırma, giderme.

ruh: dirilik kaynağı, hayatın temeli ve sebebi olan manevî varlık.

rüşuh: maharet, meleke.

taife: kavim, kabile.

tasdik: doğrulama, onaylama.

tashih: düzeltme, yanlışını giderme.

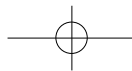
tayy: atlamak, üzerinden geçmek.

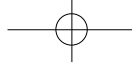
vahy-i ilâhî: ilâhî vahiy, Allah tarafında vahiy ile gelen, emir ve yasaklar.

zahmet: sıkıntı, eziyet, meşakkat.

zaif: zayıf.

zelil: hor, alçak, adî, bayağı.

ettiren, hem yerlerine gayet yüksek âdetleri, güzel ahlâk-ları tesis eden bir zat, harikulâde olmaz mı?

İkinci Nükte: Yine âlemce malûmdur ki, devlet bir şahs-ı manevîdir; çocuk gibi, teşekkülü, büyümesi tedricîdir. Ve keza, yeni teşekkül eden bir devletin, bir milletin ruhuna kadar nüfuz eden eski bir devlete galebe etmesi, yine tedricîdir, zamana mütevakkıftır. Acaba, Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâmın bütün es-sat-ı âliyyeyi havi olan ve maddî manevî bütün terakkiyat ve medeniyet-i İslâmiyenin kapısını açan, kısa bir zamanda def'aten teşkil ettiği bir devletle dünyanın bütün devletlerine galebe edip maddî manevî hâkimiyetini muhafaza ve ibka ettiren, harikulâdeliği değil midir?

Üçüncü Nükte: Evet, kahır ve cebir ile zahîrî bir hâkimiyet, sathî bir tahakküm kısa bir zamanda ibka edilebilir. Fakat, bütün kalplere, fikirlere, ruhlara icra-i tesir ederek zahiren ve bâtinen beğendirmek şartıyla vicdanlar üzerine hâkimiyetini muhafaza ve ibka etmek, en büyük harika olmakla, ancak nübüvvetin hassalarından olabilir.

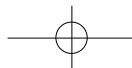
Dördüncü Nükte: Evet, tehditlerle, korkularla, hilelerle, efkâr-ı ammeyi başka bir mecraya çevirtmek mümkün olur. Fakat, tesiri cüz'îdir, sathîdir, muvakkat olur; muhakeme-i aklıyyeyi, az bir zamanda kapatabilir. Amma, irşadiyle kalplerin derinliklerine kadar nüfuz etmek, hissiyatın en incelerini heyecana getirmek, istidatların inkişafına yol açmak, ahlâk-ı âliyyeyi tesis ve alçak huyları

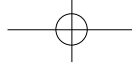
âdet: gelenek, alışkanlık.
ahlâk: görgü kuralları, iyi huylar.
ahlâk-ı âliye: yüksek ahlâk, yüce ahlâk, üstün ahlâk.
aleyhissalâtü vesselâm: Salât ve selâm onun üzerine olsun.
bâtunen: dâhilen, iç yüzünde, içinden olarak.
cebir: zor, zorlama, baskı yapma.
cüz'î: küçük, az.
def'aten: birdenbire, bir defa-

da, anî olarak.
efkâr-ı amme: genelin, umu-mun, düşünceleri, umuma ait düşünce, kamuoyu.
galebe: galip gelme, üstün-lük.
gayet: pek çok.
hâkimiyet: hâkim oluş, hük-mediş, egemenlik.
harika: olağanüstü.
harikulâde: olağanüstü.
hassa: bir şeye mahsus olan özellik, nitelik.
havi: içine alan, kapsayan,

kuşatan.
hissiyat: hisler, duygular.
ibka: devamlı kılma, sürekli kılma.
inkişaf: gelişme.
irşat: doğru yolu gösterme, gafletten uyandırma.
istidat: kabiliyet, yetenek.
kahır: büyük eziyet, cefa, zulüm.
keza: böylece, aynı şekilde.
maddî: madde ile alakalı.
malûm: bilinen, bilinir olan.
manevî: manaya ait, maddî

olmayan.
mecra: kanal.
medeniyet-i İslâmiye: İslâm me-deniyeti.
muhafaza: koruma.
muhakeme-i aklıye: aklî muha-keme, karar vermek için akılla iyi düşünme, hüküm verme.
Muhammed-i Arabî: Arapların içinden çıkan Peygamberimiz Muhammed (a.s.m).
muvakkat: geçici.
mütevakkıf: bir şeye bağlı olan, ancak onunla olabilen.
nübüvvet: nebîlik, peygamberlik, Allah elçiliği.
nüfuz: söz geçirme, hüküm sahi-bi olma.
ruh: dirilik kaynağı, hayatın temeli ve sebebi olan manevî varlık.
sathî: yüzeysel.
shahs-ı manevî: manevî şahıs, belli bir kişi olmayıp bir cemaat-ten meydana gelen manevî şahıs.
şart: koşul.
tahakküm: hüküm sürme.
tedricî: tedricle olan, yavaş ya-vaş, derece derece yapılan.
tehdit: korkutma, gözdağı ver-me.
terakkiyat: ilerlemeler, gelişme-ler, yükselişler.
tesis: kurma, meydana getirme.
teşekkül: kurulma, oluşma, şekil-lenme.
teşkil: oluşturma, şekillendirme.
vicdan: insanın içindeki, iyiyi kö-tüden ayırabilen, iyilik etmekten lezzet duyan ve kötülükten elem alan manevî his.
zahiren: görünüşte.
zahîrî: görünüşte olan; zahire, dı-şa ait olan.
zat: kişi, şahıs.

imha ve izale etmek, cevher-i insaniyetten perdeyi kaldırıp hakikati teşhir etmek, hürriyet-i kelâma serbestî vermek, ancak şua-i hakikatten muktebes harikulâde bir mu'cizedir.

Evet, Asr-ı Saadetten evvelki zamanlarda kalp katılığı ve merhametsizlik öyle bir hadde baliğ olmuştu ki; kocaya vermekten ar ederek kızlarını diri diri toprağa gömerlerdi. Asr-ı Saadette İslâmiyetin doğurduğu merhamet, şefkat, insaniyet sayesinde, evvelce kızlarını gömerlerken müteessir olmayanlar, İslâmiyet dairesine girdikten sonra karıncaya bile ayak basmaz oldular. Acaba böyle ruhî, kalbî, vicdanî bir inkılâp, hiçbir kanuna tatbik edilebilir mi?

Bu nükteleri ceyb-i kalbine soktuktan sonra, bu noktalara da dikkat et:

1. Tarih-i âlemin şahadetiyle sabittir ki, parmakla gösterilen en büyük bir dâhî, ancak umumî bir istidadı ihya ve umumî bir hasleti ikaz ve umumî bir hissi inkişaf ettirebilir. Eğer böyle bir hissi de ikaz edememiş ise sa'yi hep heba olur.

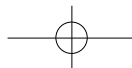
2. Tarih bize gösteriyor ki, en büyük bir insan, hamiyet-i milliye, hiss-i uhuvvet, hiss-i muhabbet, hiss-i hürriyet gibi hissiyat-ı umumiyeden bir veya iki veyahut üç hissi ikaz etmeye muvaffak olur. Acaba evvelki zamanların cehalet, şekavet, zulüm zulmetleri altında gizli kalan binlerce hissiyat-ı âliyeyi, Ceziretü'l-Arab memleketinde,

Asr-ı Saadet: Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (a.s.m) peygamber olarak dünyada bulunduğu devir.
baliğ: ulaşmış, erişmiş.
cehalet: cahillik, ilimden yoksun olma, ilâhî hakikatlerden habersiz olma.
cevher-i insaniyet: insanlık cevheri, insanlık hasletleri, özellikleri.
Ceziretü'l-Arab: Arap Yarımadası.
dâhî: son derece zeki, anlayışlı, deha sahibi.
evvel: önce.
evvelce: daha önce.
hadde: sınıra, dereceye.
hakikat: gerçek, doğru.
hamiyet-i milliye: millî duygu ve hislerin muhafaza edilmesi için yapılan çaba.
harikulâde: olağanüstü.
haslet: huy, özellik.
heba: boş, beyhude, faydasız.
hiss-i uhuvvet: kardeşlik duygusu.
hissiyat-ı âliye: yüce, yüksek duygular
ihya: canlandırma, diriltme, ha-

yat verme.
imha: ortadan kaldırma, mahvetme.
inkılâp: değişme, dönüşme.
inkişaf: gelişme.
insaniyet: insanlık, bütün insanlar.
istidat: kabiliyet, yetenek.
izale: yok etme, ortadan kaldırma.
kalbî: kalple ilgili, kalbe ait.
merhamet: acımak, şefkat göstermek, korumak, esirgemek.

mu'cize: benzerini yapmaktan insanların âciz kaldığı şey.
muktebes: iktibas edilmiş, alıntı yapılmış.
muvaffak: başarmış, başarılı.
müteessir: üzgün.
ruhî: ruha ait, ruhla ilgili.
sabit: ispat edilmiş, ispatlanmıştır.
sa'y: iş, çalışma, çabalama.
serbestî: serbestlik.
şahadet: şahit olma, şahitlik, tanıklık.
şefkat: karşılıksız sevgi besle-

me, içten ve karşılıksız merhamet.
şekavet: şakilik, eşkıyalık, haydutluk.
tarih-i âlem: dünya tarihi.
tatbik: uydurma, uygulama.
teşhir: ilân etme, herkese duyurma, gösterme.
umumi: genel.
vicdanî: vicdanla, kalbî his ile ilgili, vicdana ait.
zulmet: karanlık.
zulüm: haksızlık, eziyet, işkence.

bedevî ve dağınık bir kavim içinde inkişaf ettirmek, hari-kulâde değil midir? Evet, şems-i hakikatin ziyasındandır. Bu noktaları aklına sokamayanın, Ceziretü'l-Arab'ı biz gözüne sokarız.

Ey muannit! Ceziretü'l-Arab'a git, en büyük feylesoflardan yüz taneyi de intihap et, beraber götür. Onlar da orada ahlâkın ve maneviyatın inkişafı hususunda çalışsınlar. Muhammed-i Arabînin o vahşetler zamanında o vahşî bedevîlere verdiği cilâyı, senin o feylesofların şu medeniyet ve terakkîyat devrinde yüzde bir nispetinde verebilirler mi? Çünkü o zatın yaptığı o cilâ, İlâhî, sabit, lâyetegayyer bir cilâdır ve onun büyük mu'cizelerinden biridir.

Ve keza, bir işte muvaffakiyet isteyen adam, Allah'ın âdetlerine karşı saffet ve muvafakatini muhafaza etsin ve fitratın kanunlarına kesb-i muarefe etsin ve hey'et-i içtimaiye rabitalarına münasebet peyda etsin. Aksi takdirde, fitrat, adem-i muvafakatle cevap verecektir.

Ve keza, hey'et-i içtimaiyede, umumî cereyana muhalefet etmemek lâzımdır. Muhalefet edildiği takdirde, dolabın üstünden düşer, altında kalır. Binaenaleyh, o cereyanlarda, tevfik-i İlâhînin müsaadesine mazhariyeti dola-yısıyla, o dolabın üstünde, Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâmın hak ile mütemessik olduğu sabit olur.

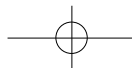
Evet, Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmın getirdiği şeriatın hakaiki, fitratın kanunlarındaki muvazene-yi muhafaza etmiştir. İçtimaiyatın rabitalarına lâzım

adem-i muvafakat: razı olmama, uyuşmamak.
âdet: kanun.
aleyhissalâtü vesselâm: Salât ve selâm onun üzerine olsun.
bedevî: çölde ve iptidai tarzda yaşayan, medenî olmayan.
binaenaleyh: bundan dolayı, bunun üzerine.
cereyan: akım, fikir, sanat veya siyaset hareketi.
Ceziretü'l-Arab: Arap Yarım

madası.
cilâ: parlaklık.
feylesof: felsefe ile uğraşan, filozof.
fitrat: yaratılış, tabiat, mizaç, huy.
hakaik: hakikatler, doğrular, gerçekler.
harikulâde: olağanüstü.
heyet-i içtimaiye: sosyal toplum.
içtimaiyat: sosyal hayata ait bilgi.
ilâhî: Allah'la ilgili, Cenab-ı

Hakka dair.
inkişaf: gelişme.
intihap: seçme.
kavim: millet; aralarında dil, âdet, örf, kültür birliği olan insan topluluğu.
kesb-i muarefe: aşinalık kazanma.
keza: böylece, aynı şekilde.
lâyetegayyer: değişmez, bozulmaz, aynı hâlde kalır.
maneviyat: mana âlemine ait olanlar, hisse ve inanca ait şeyler.

mazhariyet: nail olma, şereflenme.
medeniyet: ilim, teknik, sanayi ve ticaretin nimetlerinden gerçek anlamda yararlanarak, bolluk, güvenlik ve rahatlık içinde yaşayış.
muannit: inatçı, ayak direyen.
mu'cize: benzerini yapmaktan insanların âciz kaldığı şey.
muhafaza: koruma.
muhalefet: zıtlık, aykırılık, ayrılık.
Muhammed-i Arabî: Arapların içinden çıkan Peygamberimiz Muhammed (asm).
muvafakat: müsaade etme, kabul etme.
muvaffakiyet: başarı.
muvazene: denge, ölçü.
müsaade: izin.
mütemessik: bir şeyi delil ve şahit gösteren, bir şeye dayanan.
nispetinde: oranında, ölçüsünde.
peyda: kurma, sağlama, elde etme.
rabîta: münasebet, alâka, bağ.
sabit: durağan, değişmeyen; ispatlanmış.
saffet: saflık, halislik, temizlik, paklık.
şems-i hakikat: hakikat güneşi, gerçeğin parlaklığı.
şeriat: İslâm dini ve prensipleri.
terakkîyat: ilerlemeler, gelişmeler.
tevfik-i İlâhî: Cenab-ı Hakkın insanı doğru yola lütfu ile sevk etmesi, başarılı kılması.
umumî: genel.
vahşet: ürkütücü ve korkunç olan şey.
vahşî: yabanî, ürkütücü ve korkunç olan.
ziya: ışık, aydınlık, nur.

âdât: âdetler, görenekler, alışkanlıklar, gelenekler.
âdet: görenek, usul, alışkanlık.
âlem: dünya, cihan; bütün yaratılmışlar.
aleyhissalâtü vesselâm: Salât ve selâm onun üzerine olsun.
amil: sebep, etken.
asa-i Mûsa: Hz. Mûsa'nın (a.s.) asası; Hz. Mûsa'nın yere atıldığında büyük bir ejderhaya (yılan) dönüşebilen, sihirbazları mağlûp eden ve taşa vurulduğunda Cenab-ı Hak'ın izniyle su fıskırtan ve kendisine mu'cize olarak verilmiş değneği.
cevher-i insaniyet: insanlık cevheri, insanlık hasletleri, özellikleri.
delâlet: delil olma, gösterme; alamet, işaret.
devlet-i İslâmiye: İslâm devleti.
ecdad: dedeler, büyük babalar, atalar.
efkâr-i amme: genelin, umumun, düşünceleri, umuma ait düşünce, kamuoyu.
evc-i medeniyet: medeniyetin en üst derecesi.
fesat: fenalık, kötülük, arabozanlık.
fitrî: tabii, yaratılıştaki, doğuştan olan.
galebe: galip gelme, yenme, üstünlük.
garp: güneşin battığı taraf, batı.
hakikat: gerçek, doğru.
hâkimiyet: hâkim oluş, hükmediş, egemenlik.
hissiyat: hisler, duygular.
ictimaiyat: sosyal hayata ait bilgi.
ihlâl: bozma, zarar verme.
ihtilâl: bozulma, karışıklık, intizamsızlık.
istilâ: kaplama, yayılma.
itminan: inanma, güvenme, gönül rahatlığı içinde tereddütsüz kabul etme.
ittisal: bitişme, birleşme.
izhar: gösterme, açığa vurma.
kasavet: katılık.
kemal-i vûsuk: inanmanın son derecesi, tam bir itimat.
macera: olup biten, cereyan eden, baştan geçen şey.
makam: yer, mevki.
malik: sahip.
meslek: gidiş, tutulan yol, sistem.
mevki: durum, vaziyet.
mevil: taraftarlık.
muallim: ders veren, öğretken.
Muhammedü'l-Hasimî: Hasimî oğullarından olan Hz. Muhammed (a.s.m).

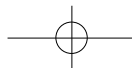
gelen münasebetleri ihlâl etmemiştir. Zaman uzadıkça, aralarında ittisal peyda olmuştur. Bundan anlaşılır ki; İslâmiyet, nev-i beşer için fitrî bir dindir ve içtimaiyatı tezelzülünden vikaye eden yegâne bir amildir.

Bu Nükteler ile şu Noktaları nazara al, Muhammed-i Haşimî Aleyhissalâtü Vesselâma bak. O zat, ümmîliğiyle beraber, bir kuvvete malik değildi. Ne onun ve ne de ecdadının bir hâkimiyetleri sebkât etmemiştir; bir hâkimiyette, bir saltanata meyilleri yoktu. Böyle bir vaziyette iken, mühim bir makamda, tehlikeli bir mevkiye, kemal-i vûsuk ve itminan ile, büyük bir işe teşebbüs etti; bütün efkâr-ı ammeye galebe çaldı, bütün ruhlara kendisini sevdirirdi, bütün tabiatların üstüne çıktı; kalplerden bütün vahşet âdetlerini, çirkin ahlâkları kaldırarak, pek yüksek âdât ve güzel ahlâkı tesis etti; vahşetin çöllerinde sönmüş olan kalplerdeki kasaveti ince hissiyatla tebdil ettirdi ve cevher-i insaniyeti izhar etti. Onları, o vahşet köşelerinden çıkararak, evc-i medeniyete yükseltti ve onları o zamana, o âleme muallim yaptı. Ve onlara öyle bir devlet teşkil etti ki, sahirlerin sihirlerini yutan asa-i Mûsa gibi, başka zalim devletleri yuttu; ve nev-i beşeri istilâ eden zulüm, fesat, ihtilâl, şekavet rabitalarını yaktı, yıktı ve az bir zamanda devlet-i İslâmiyeyi şarktan garba kadar tevsi ettirdi. Acaba, o zatın şu macerası, onun mesleği hak ve hakikat olduğuna delâlet etmez mi?

İşaratü'l-İ'caz, Yeni Asya Neşriyat, 2004, s. 160-166.

mühim: önemli, ehemmiyetli.	büyücü.	teşebbüs: kalkışma.
münasebet: ilgi, alâka, yakınlık.	saltanat: sultanlık, padişahlık, hükümdarlık.	teşkil: oluşturma, şekillendirme.
nazar: dikkat, bakış.	sebkât: geçme, ilerleme.	tevsi: genişletme.
nev-i beşer: insanoğlu, insanlar.	sark: güneşin doğduğu yön, doğu.	tezelzül: sarsıntı.
peyda: kurma, sağlama.	sekavet: şakilik, eşkıyalık, haydutluk.	ümmî: okuma yazması olmayan, okumamış.
rabita: münasebet, alâka, bağ.	tabiat: yaratılış, huy, karakter, seciye, mizaç.	vahşet: yabanilik, vahşilik.
ruh: dirilik kaynağı, hayatın temeli ve sebebi olan manevî varlık.	tebdil: değiştirme, dönüştürme.	vaziyet: durum.
sahir: sihir yapan, sihirbaz.	tesis: kurma, meydana getirme.	vikaye: koruma, sahip çıkma.
		yegâne: biricik, tek, yalnız.
		zalim: merhametsiz, gaddar.
		zulüm: haksızlık, eziyet, işkence.

PEYGAMBER EFENDİMİZİN (A.S.M.) RİSALETİNE HİÇBİR ŞÜPHE GİREMEZ

Fakat bazen cüz'î ve hususî bir hâdise büyük bir âlemi istilâ eder. Hangi köşede dinlenirse, o hâdise iştilir. Ve bazen de büyük tahşidat, düşmanın kuvvetine karşı değil, belki izhar-ı haşmet için yapılır. Meselâ, hâdise-i Muhammediye (a.s.m.) ve vahy-i Kur'ân'ın hâdise-i kudsiyesi, umum semavat memleketinde, hatta o memleketin her köşesinde en mühim bir hâdise olduğundan, doğrudan doğruya çok uzak ve çok yüksek olan koca semavatın burçlarına nöbettarlar dizilip, yıldızlardan mancınıkları atarak casus şeytanları tard ve defediyorlar vaziyetinde göstermek ve ifade etmekle, vahy-i Kur'ân'ının derece-i haşmetini ve şaşaa-i saltanatını ve hiçbir cihette şüphe girmeyen derece-i hakkaniyetini ilâna bir işaret-i Rabbaniyeye olarak, o vakitte ve o asırda daha ziyade yıldızlar düşürülüyormuş ve atılıyormuş. Kur'ân-ı Mu'cizülbeyan dahi, o ilân-ı tekviniyeyi tercüme edip ilân ediyor ve o işaret-i semaviyeye işaret eder.

Evet, bir melâikenin üfürmesiyle uçurulabilir olan o casus şeytanları böyle işaret-i azîme-i semaviye ile, melâikelerle mübareze ettirmek, elbette o vahy-i Kur'ân'ının haşmet-i saltanatını göstermek içindir. Hem bu haşmetli olan beyan-ı Kur'ânî ve azametli tahşidat-ı semaviye ise, cinnilerin, şeytanların, semavat ehlini mübarezeye ve müdafaaya sevk edecek bir iktidarları, bir müdahaleleri bulunduğunu ifade için değil, belki kalb-i Muhammedîden (a.s.m.) tâ semavat âlemine, tâ Arş-ı Azama kadar

âlem: dünya, cihan; bütün yaratılmışlar.

Arş-ı Azam: en büyük arş, Allah'ın katı, Cenab-ı Hakkın kudret ve saltanatının en büyük dairesi.

azamet: büyük, ulu, yüce.

beyan-ı Kur'ânî: Kur'ân'a ait beyan, Kur'ân'ın beyan ve ifadesi. Kur'ân'a ait belâğatin; hakikat, mecaz, kinaye, teşbih ve istiareleri.

burç: güneş sisteminde yer alan on iki takım yıldızın her

biri.

casus: hafiyeye, gizli haberleri öğrenerek veya sırları çözecek heber veren çasit.

cihet: sebep, vesile, mucip, bahane.

cinni: cin taifesinden olan.

cüz'î: küçük, az.

def: kovma, uzaklaştırma.

derece-i hakkaniyet: doğruluk, gerçekçilik derecesi.

derece-i haşmet: ihtişam, azamet ve heybetin derecesi.

ehil: bir yerde oturan.

hâdise: olay.

hâdise-i Muhammediye: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) peygamberliği ve mucizeleri.

haşmet-i saltanat: saltanatının haşmeti, ihtişamı, göz kamaştırıcı güzelliği.

haşmetli: ihtişamlı, gösterişli, heybetli.

hususî: özel.

iktidar: güç yetme, bir işi gerçekleştirmek için gereken kuvvet.

ilân: yayma, duyurma, bildir-

me.

istilâ: ele geçirme, kaplama, yayılma.

Kur'ân-ı Mu'cizülbeyan: Açıklamalarıyla, akılları "benzerini yapmak"tan aciz bırakan Kur'ân-ı Kerim.

mancınık: eskiden kale kuşatmalarında ağır taşlar fırlatmak için kullanılan, bir ucunda bir kepçe, öbür ucunda da bir karşı ağırlık bulunan kaldıraç biçimindeki eski bir savaş aleti.

melâike: melekler.

meselâ: örneğin.

mübareze: çatışma, kavga.

müdafa: savunma.

mühim: önemli, ehemmiyetli.

peygamber: Hazret-i Muhammed.

risalet: elçilik, resullük, peygamber olarak gönderilme.

semavat: semalar, gökler.

sevk: yöneltme.

şaşaa-i saltanat: Cenab-ı Hakkın saltanatının gösterişliliği.

tahşidat: yığımlar, biriktirmeler, toplamalar.

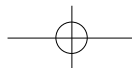
tahşidat-ı semaviye: semaya ait tahşidat.

tard: kovma, çıkarma, uzaklaştırma, sürme.

umum: bütün, hepsi.

vaziyet: durum.

ziyade: çok, fazla.

olan uzun yolda, hiçbir yerde cin ve şeytanın müdahaleleri olmamasına işaret için, vahy-i Kur'ânî, koca semavatta, umum melâikece medar-ı bahis olan bir hakikattir ki, bir derece ona temas etmek için, şeytanlar tâ semavata kadar çıkmaya mecbur olup, hiçbir şeye muvaffak olamayarak recmedilmesiyle işaret ediyor ki, kalb-i Muhammedîye (a.s.m.) gelen vahiy ve huzur-i Muhammedîyeye (a.s.m.) gelen Cebrail ve nazar-ı Muhammedîye (a.s.m.) görünen hakaik-ı gaybiye, sağlam ve müstakimdir, hiçbir cihetle şüphe girmez diye, Kur'ân-ı Mu'cizül-beyan, mu'cizâne haber veriyor.

Lem'alar, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 669-671.

RİSALET-İ MUHAMMEDİYE (A.S.M.) BÜTÜN ENBİYANIN ŞAHADETİNİ TAZAMMUN EDER

BİRİNCİ BÜRHAN: Risalet ve İslâmiyetle mücehhez olan hakikat-i Muhammediyedir ki; Risalet noktasında en muazzam icma ve en vâsi tevatür sırrını ihtiva eden mecmu-i enbiyanın şahadetini tazammun eder. Ve İslâmiyet cihetiyle, vahye istinat eden bütün edyan-ı semaviyenin ruhunu ve tasdiklerini taşıyor. İşte, bütün enbiyanın şahadetiyle ve bütün edyanın tasdikiyle ve bütün mu'cizatının teyidiyle, musaddak olan bütün akvâliyle, vücut ve vahdet-i Sâniî beşere gösteriyor. Demek, şu davada ittihat etmiş, bütün efazıl-ı beşer namına o nuru

akval: sözler, lâflar, lâkırdılar.
beşer: insan, insanlık.
bürhan: delil, ispat, hüccet.
cihet: görüş, görüş açısı.
cin: gözle görünmez, lâtif cisimlerden ibaret bir yaratık.
dava: takip edilen fikir, iddia.
edyan: dinler.
edyan-ı semaviye: semavî dinler, Allah tarafından gönderilmiş olan hak dinler.
efazıl-ı beşer: insanlığın en faziletli.
enbiya: nebiler, peygamberler.
haber: bilgi, bilgilendirme.
hakaik-ı gaybiye: gizli olan ve bilinmeyen gerçekler.
hakikat: gerçek, doğru.
hakikat-i Muhammedîye: Hz. Peygamberin manevî şahsiyeti, İslâmiyetin aslı ve esası.
huzur-i Muhammedî: Peygamberin huzuru, sohbeti.
icma: fikir birliği etme.
ihativa: içine alma, kapsama.
istinat: dayanma, güvenme; delil olarak kabul etme.
ittihat: birleşme, birlik oluşturma.
Kur'ân-ı Mu'cizülbeyan: açıklamalarıyla, akılları "benzerini yapmak"tan âciz bırakan Kur'ân-ı Kerîm.
medar-ı bahis: söz konusu, bahsetmeye sebep olan, vesile olan.
melâike: melekler.
muazzam: ehemmiyetli, önemli.
mu'cizâne: mu'cizeli bir şekilde.
mu'cizat: mu'cizeler, Allah tarafından verilir, yalnız peygamberlerin gösterebilecekleri büyük harika işler.
musaddak: tasdik edilmiş, doğrulanmış, doğruluğu kabul edilmiş.
muvaffak: başarmış, başanlı.
mücehhez: teçiz edilmiş, cihazlandırılmış, donatılmış.
müdahale: karışma, el atma, ara-

ya girme, sokulma.

müstakim: doğru, düz, düzgün.

nam: adına, yerine.

nur: aydınlık, parıltı, ışık.

peygamber: Allah tarafından haber getirerek İlahî emir ve yasakları insanlara tebliğ eden elçi, nebi.

recim: taşla vurma, taş ile vurma, taşlama.

risalet: elçilik, nebîlik, resul-lük, peygamber olarak gönderilme, peygamberlik.

risalet-i Muhammedîye: kâinatın nuru ve şuuru olan Hz. Muhammed'in (asm) peygamberliği.

semavat: semalar, gökler.

şahadet: şahit olma, şahitlik, tanıklık.

tasdik: doğrulama, onaylama.

tazammun: ihtiva etme, içine alma, içinde bulundurma.

tevatür: içinde yalan ihtimali bulunmayan ve birbirlerine kuvvet veren haberlerden

oluşan büyük bir topluluğa ait haber.

teyit: kuvvetlendirme, sağlamlaştırma; doğru çıkarma.

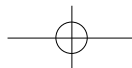
umum: bütün, herkes.

vahdet-i Sâni: her şeyi sanatla yaratan Allah'ın birliği.

vahiy: Cenab-ı Hakkın dilediği hükümleri, sırları ve hakikatleri peygamberlere bildirmesi.

vâsi: geniş, engin.

vücut: var olma, var oluş, varlık.

gösteriyor. Acaba, bu kadar tasdiklere mazhar, büyük, derin, dürbün, safi, keskin, hakaikaşına bir gözün gördüğü hakikat, hakikat olmamak hiç ihtimali var mı?

Mesnevî-i Nuriye, Yeni Asya Neşriyat, 2004, s. 208.

HAZRET-İ MUHAMMED (A.S.M.), RESULLERİN EN EKMELİDİR

Muhammed Aleyhissalâtu Vesselâm, ya resulullahtır ve bütün resullerin ekmele ve bütün mahlûkatın efdalidir; veyahut—hâşâ, yüz bin defa hâşâ—Allah’a iftira ettiği ve Allah’ı bilmediği ve azabına inanmadığı için, itikatsız, esfel-i safilîne sukut etmiş bir beşer farz etmek (**HAŞİYE**) lâzım gelir ki; bu ise, ey İblis, ne sen ve ne de güvendiğin Avrupa feylesofları ve Asya münafıkları bunu diyemezsiniz ve diyememişsiniz ve diyemeyeceksiniz ve dememişsiniz ve demeyeceksiniz. Çünkü, bu şıkkı dinleyecek ve kabul edecek, dünyada yoktur. Onun içindir ki, güvendiğin o feylesofların en müfsitleri ve o Asya münafıklarının en vicdansızları dahi diyorlar ki: “Muhammed-i Arabî (a.s.m.) çok akıllı idi, çok güzel ahlâklı idi.”

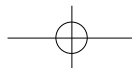
HAŞİYE: Kur’an-ı Hakîm, kâfirlerin küfriyatlarını ve galiz tabiratlarını iptal etmek için zikrettiğine istinaden, ehl-i dalâletin fikr-i küfrîlerinin bütün bütün muhaliyetini ve bütün bütün çürüklüğünü göstermek için, şu tabirâtı farz-ı muhal suretinde titreyerek kullanmaya mecbur oldum.

aleyhissalâtu vesselâm: Salât ve selâm onun üzerine olsun.
azap: eziyet, işkence; büyük sıkıntı, şiddetli acı.
beşer: insan, insanlık.
defa: kere, kez, yol.
dürbün: uzak gören, uzağı gösteren.
efdal: en faziletli, en üstün.
ekmel: daha (en, pek) mükemmel, en olgun, kusursuz ve eksiksiz olan.
esfel-i safilîn: aşağıların en

aşağısı, Cehennem’in en aşağı tabakası.
farz: var kabul etme, var sayma.
feylesof: felsefe ile uğraşan, filozof.
hakaikaşına: gerçekleri bilen, hakikatleri tanıyan.
hakikat: gerçek, doğru.
hâşâ: asla, kat’iyen, hiç bir vakit.
haşiye: dipnot.
iblis: şeytan.
iftira: aslı olmadan birine suç

yükleme, olmayan bir suçu başkasına yükleme.
ihtimal: olabirlik.
itikât: inanç, iman.
mahlûkat: yaratıklar, Allah tarafından yaratılanlar.
mazhar: nail olma, şereflenme.
Muhammed-i Arabî: Arapların içinden çıkan Peygamberimiz Muhammed (a.s.m.).
müfsit: ifsat eden, bozucu, bozan.
münafık: nifak sokan, iki yüz-

lülük eden, ara bozucu.
resul: yeni bir din veya yeni bir kitap getirmiş olan peygamber, kendisine kitap indirilmiş peygamber.
Resulullah: Allah’ın Resulü; Allah’ın gönderdiği peygamber; Hz. Muhammed (a.s.m.).
safi: samimî, halis, saf.
sükût: düşme, düşüş, aşağı inme.
tasdik: doğrulama, onaylama.
vicdan: insanın içindeki, iyiyi kötünden ayırabilen, iyilik etmekten lezzet duyan ve kötülükten elem alan manevî his.

Madem, şu mesele iki şıkka münhasırdır. Ve madem ikinci şık muhaldir ve hiçbir kimse buna sahip çıkmıyor. Ve madem kat'î hüccetlerle ispat ettik ki, ortası yoktur. Elbette, bizzarure, senin ve hizbüşşeytanın rağmına olarak, bilbedahe ve bihakkalyakîn, Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâm resulullah'tır ve bütün resullerin ekmeledir, bütün mahlûkatın efdalidir.

عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ بَعْدَ الْمَلِكِ وَالْإِنْسِ وَالْجَانِّ¹

Sözler, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 310.

HAZRET-İ MUHAMMED (A.S.M.), EN MÜKEMMEL ELÇİDİR

Demek, iman-ı billâh, kat'iyetiyle ve hadsiz hüccetle-riyle ² **وَبِكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ** yani *peygamberlere ve mukaddes ki-taplara imanı ispat eder.*

• Hem, hiçbir cihet-i imkânı var mı ve hiç akıl kabul eder mi ki, bütün masnuatıyla kendini tanıttırana ve sevdirene ve teşekküratı fiilen ve hâlen isteyene mukabil, kâinatı velveleye veren hakikat-i Kur'âniye ile, zülcelâl o Sanatkârı ekmele bir tarzda tanıyıp ve tanıttırıp ve sevip ve sevdirep ve teşekkür edip ve ettirip ve

1. Melekler, insanlar ve cinler adedince ona salât ve selâm eyle.

2. Bakara Suresi: 285.

aleyhissalâtü vesselâm: Salât ve selâm onun üzerine olsun.
bihakkalyakin: doğruluğunda asla şüphe olmayan hâl. hakikati kesin bir şekilde bilerek, yaşar gibi kesin bilircesine.
bilbedahe: açıktan, aşikâr olarak.
bizzarure: zarurî olarak, ister istemez, mecburen.
cihet-i imkân: mümkün olma yönü, imkân tarafı. bir şeyin olabirlik tarafı, yönü.
efdal: en faziletli, en üstün.
ekmel: daha (en, pek) mükemmel, en olgun, kusursuz ve eksiksiz olan.
fiilen: fiille, davranış ve hareketle.
hadsiz: sınırsız, sonsuz.
hakikat-i Kur'âniye: Kur'an'ın hakikati, Kur'an'ın ifade ettiği gerçek.
hizbü's-şeytan: şeytan taraftarları.
hüccet: delil.
iman: inanç, itikat.
iman-ı billâh: Allah'a inanma, Allah'ı, onun kâinatta tecelli eden bütün sıfat ve isimleriyle beraber kabul ederek Ona inanma.
ispat: kanıtlama, doğrulama.
kâinat: yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlemler, varlıklar.
kat'î: kesin, şüpheyi ve tereddüde mahal bırakmayan.
kat'iyet: kat'îlik, kesinlik.
madem: değil mi ki.
mahlûkat: yaratıklar, Allah tarafından yaratılanlar.
masnuat: sanatla yapılmış şeyler.
mesele: konu.
muhâl: imkânsız.
Muhammed-i Arabî: Arapların içinden çıkan Peygamberimiz

Muhammed (a.s.m.)

mukabil: karşılık.

mukaddes: takdis edilmiş, kutsal, aziz, temiz.

münhasır: hasredilmiş, ayrılmış, bir şeye veya kimseye mahsus.

peygamber: Allah tarafından haber getirerek ilâhî emir ve yasakları insanlara tebliğ

eden elçi, nebî.

rağmına: ona rağmen, inadına, zıddına.

resul: Allah'ın elçisi, peygamber.

Resulullah: Allah'ın Resulü; Allah'ın gönderdiği peygamber; Hz. Muhammed (a.s.m.)

sanatkâr: sanatçı, usta.

şık: madde, seçenek, alterna-

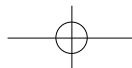
tif.

tarz: biçim, şekil.

teşekkürat: teşekkürler, minnet, memnuniyet ve şükür ifade etmeler.

velvele: gürültü, patırtı, yaygara.

Zülcelâl: celâl sahibi, büyüklük, izzet, heybet ve azamet sahibi Allah.

1 **سُبْحَانَ اللَّهِ ۞ الْحَمْدُ لِلَّهِ ۞ اللَّهُ أَكْبَرُ** 'ler ile küre-i arzı

semavata işittirecek derecede konuşurup ve kara ve denizleri cezbeyle getirecek bir vaziyetle, bin üç yüz sene zarfında, nev-i beşerin kemiyeten beşten birisini ve keyfiyeten ve insaniyeten yarısını arkasına alıp, o Hâlık'ın bütün tezahürat-ı rububiyetine geniş ve külli bir ubudiyetle mukabele eden ve bütün makasid-ı İlâhiyesine karşı Kur'ân'ın sureleriyle kâinata ve asırlara bağırarak, ders veren, dellâlık eden ve nev-i insanın şerefini ve kıymetini ve vazifesini gösteren ve bin mu'cizatıyla tasdik edilen Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm, en müntehap mah-lûku ve en mükemmel elçisi ve en büyük resulü olmasın? Hâşâ ve kellâ, yüz bin defa hâşâ!

Sualar, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 375-376.

İSM-İ HAKEM VE HAKİM RİSALETİ CERREKTİRİR

İkinci Mesele: İsm-i Hakem ve Hakim, bedahet derecesinde, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâmın risaletine delâlet ve istilzam ediyor denilebilir.

Evet, madem gayet manidar bir kitap, onu ders verecek bir muallim ister. Ve gayet güzel bir cemaal, kendini görece ve gösterecek bir âyine iktiza eder. Ve gayet kemalde bir sanat, teşhirci bir dellâl ister. Elbette, her bir

1. Allah her türlü kusur ve noksandan uzaktır. - Ezelden ebede kadar her türlü hamd ve şükür Allah'a mahsustur. - Allah en büyüktür, en yücedir.

aleyhissalâtü vesselâm: Salât ve selâm onun üzerine olsun.
Allahü Ekber: Allah en büyük ve en yücedir.
asır: yüzyıl.
bedahet: görünür, açık.
cemaal: güzellik.
cezbe: çekme, çekim; heyecan, coşkunluk.
defa: kere, kez, yol.

delâlet: delil olma, gösterme; alâmet, işaret.
dellâl: ilân edici; hakka davet eden.
elhamdü lillâh: Allah'a hamd olsun, hamd Allah'a aittir.
gayet: son derece.
Hâlık: yaratıcı, Allah (cc).
hâşâ: asla, kat'iyyen, hiç bir vakit.
iktiza: gerek, lüzum.

insaniyeten: insanlık bakımından, insanlık mahiyeti itibarıyla.
ism-i Hakem: Cenab-ı Hakkın haklı ile haksız ayıran ve her işi hikmete göre yapan anlamında ismi.
ism-i Hakim: Hakim ismi; Cenab-ı Hakkın hikmetle, faydaları takip ederek iş gören manasındaki ismi.

istilzam: gerekli görme, lüzumlu görme.

kâinat: evren; yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlemler.

kellâ: hiç bir zaman, asla, kat'iyyen, kesinlikle.

kemal: olgunluk, fazilet.

kemiyeten: sayı itibarıyla, sayıca.

keyfiyeten: keyfiyet yönünden, nitelik ve özellik bakımından.

kiymet: değer.

külli: bütüne ait olan, umumi, genel.

küre-i arz: yer küre, dünya.

madem: değil mi ki.

mahlûk: yaratık, Allah tarafından yaratılmış olan.

makasid-ı İlâhiye: Allah'ın makasatları, yaratıcının gayeleri.

manidar: anlamlı, manalı, mana taşıyan.

mesele: konu.

muallim: ders veren, öğretici.

mu'cizat: mu'cizeler, Allah tarafından verilir, yalnız peygamberlerin gösterebilecekleri büyük harika işler.

mukabele: karşılık.

müntehap: seçkin, güzide, mûmtaz.

nev-i beser: insanoğlu, insanlık.

nev-i insan: insan türü, insanoğlu.

resul: yeni bir din veya yeni bir kitap getirmiş olan peygamber, kendisine kitap indirilmiş peygamber.

Resul-i Ekrem: çok cömert, kerim olan peygamber, Hz. Muhammed (a.s.m.).

risalet: elçilik, nebîlik, resullük, peygamber olarak gönderilme, peygamberlik.

semavat: semalar, gökler.

sure: Kur'ân-ı Kerim'in ayrıldığı 114 bölümden her biri.

sübhanallah: Allah her türlü eksiklikten uzak ve bütün üstün sıfatlara sahiptir demek, tesbih etmek.

şeref: onur, haysiyet.

tasdik: doğrulama, onaylama.

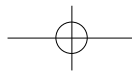
teşhir: ilân etme, herkese duyurma, gösterme.

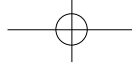
tezahür-i rububiyet: Cenab-ı Hakkın terbiye, tedbir ve idare ediliğinin ortaya çıkması, görünmesi.

ubudiyet: kulluk.

vaziyet: durum.

zarfında: süresince.

aleyhissalâtü vesselâm: Salât ve selâm onun üzerine olsun.

arz: yer, dünya.

bahir: deniz.

ber: yeryüzü, kara.

bilmüşahede: görerek, bizzat şahit olarak.

cemal-i esma: isimlerin güzelliği; Cenab-ı Allah'ın isimlerinin güzelliği ve güzelliğinin parıltıları.

cezbe: çekme, çekim; heyecan, coşkunluk.

ehemmiyet: önem, değer, kıymet.

ehl-i akıl: akıllı olanlar, akıl sahipleri.

ekmel: daha (en, pek) mükemmel, en uygun, kusursuz ve eksiksiz olan.

gayet: son derece.

hakiki: gerçek.

Hâlık: yoktan yaratan, her şeyi yoktan var eden, yaratıcı; Allah.

hikmet: İlâhî gaye, yüksek bilgi.

hilkat: yaratılma, yaratılış.

husul: hâsıl olma, meydana gelme, peyda olma.

irade: dileme, isteme, bir şeyi yapmayı yapmama konusunda için olan iktidar, güç.

istilzam: gerektirme.

izhar: gösterme, açığa vurma.

kâinat: yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlemler, varlıklar.

kemal-i sanat: sanattaki mükemmellik.

kitab-ı kebir-i kâinat: büyük kâinat kitabı.

kudsi: mukaddes, yüce.

Kur'an-ı Azîmüşşan: şan ve şerefi yüce olan Kur'an.

mahlûk: yaratık, Allah tarafından yaratılmış olan.

makasid-i İlâhiye: Allah'ın makasatları, yaratıcının gayeleri.

makasid-i Rabbanîye: terbiye edici olan Cenab-ı Hakkın makasatları.

mevcudat: mevcutlar, var olan her şey, mahlûklar.

muallim-i ekber: en büyük muallim, en büyük öğretici.

muhatap: kendisine hitap olunan, söz söylenen kimse.

mukabele: karşılık.

nam: adına, yerine.

nazar: bakış, dikkat.

harfinde yüzer manalar, hikmetler bulunan bu kitab-ı kebir-i kâinatın muhatabı olan nev-i insan içinde, elbette bir rehber-i ekmel, bir muallim-i ekber bulunacak. Tâ ki, o kitapta bulunan kudsi ve hakiki hikmetleri ders verecek; belki kâinattaki hikmetlerin vücudunu bildirecek; belki kâinatın hilkatindeki makasid-i Rabbanîyenin zuhuru, belki husulüne vesile olacak; ve umum kâinatta Hâlık tarafından gayet ehemmiyetle izharını irade ettiği kemal-i sanatını, cemal-i esmasını bildirecek, âyinedarlık edecek.

Ve o Hâlık, bütün mevcudatla kendini sevdirmek ve zîşuur mahlûklarından mukabele istediğinden, o zîşuurların namına birisi o geniş tezahürat-ı rububiyete karşı geniş bir ubudiyetle mukabele edip, ber ve bahri cezbeyle getirecek, semavat ve arzı cınlatacak bir velvele-i teşhir ve takdis ile o zîşuurların nazarını o sanatların Sâniine çevirecek; ve kudsi dersler ve talimatla bütün ehl-i aklın kulaklarını kendine çevirecek bir Kur'an-ı Azîmüşşan'la, o Sâni-i Hakem-i Hakîm'in makasid-i İlâhiyesini en güzel bir surette gösterecek; ve bütün hikmetlerinin tezahürüne ve tezahürat-ı cemaliye ve celâliyesine karşı en ekmel bir mukabele edecek bir zat, güneşin vücudu gibi bu kâinata lâzımdır, zarurîdir. Ve öyle eden ve en ekmel bir surette o vazifeleri yapan, bilmüşahede, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâmdır.

Öyle ise, güneş ziyayı, ziya gündüzü istilzam ettiği derecede, kâinattaki hikmetler risalet-i Ahmediyeyi istilzam eder.

nev-i insan: insan türü, insan noğlu.

rehber-i ekmel: en mükemmel rehber.

Resul-i Ekrem: çok cömert, kerim olan peygamber, Hz. Muhammed (a.s.m).

risalet-i Ahmediye: Peygamber Efendimizin (a.s.m) peygamberliği.

Sâni: her şeyi sanattı olarak yaratan Allah.

semavat: semalar, gökler.

suret: biçim, şekil, tarz.

takdis: yüceltme, mukaddes sayma, kudsi ve mübarek sayma.

talimat: talimler, eğitimler; bir iş hakkında hareket tarzını bildiren emirler.

tezahür: görünme, belirme, ortaya çıkma.

tezahürat-ı cemaliye: Allah'ın Cemâl sıfatının tezahürleri; Allah'ın güzelliğinin, lütuf ve iyiliklerinin görünüşleri, ortaya çıkışları.

tezahür-i rububiyet: Cenab-ı

Hakkın terbiye, tedbir ve idare ediciliğinin ortaya çıkması, görünmesi.

ubudiyet: kulluk.

umum: bütün, hepsi.

vazife: görev.

vesile: bahane, sebep.

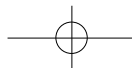
zarurî: zorunlu.

zat: şahsiyet.

zîşuur: şuurlu, şuur sahibi.

ziya: ışık, aydınlık, nur.

zuhur: görünme, meydana çıkma.

Evet, nasıl ki ism-i *Hakem ve Hakîm*'in cilve-i azamî ile, azamî derecede risalet-i Ahmediyeyi iktiza ediyor; öyle de, Esmâ-i Hüsnadan Allah, *Rahman, Rahîm, Vedûd, Mün'im, Kerîm, Cemîl, Rab* gibi çok isimlerin her biri, kâinatta görünen bir cilve-i azamla, azamî derecede ve mertebe-i kat'iyette risalet-i Ahmediyeyi istilzam ederler.

Meselâ, ism-i *Rahman*'ın cilvesi olan rahmet-i vâsia, o *Rahmeten Lilâlemîn* ile tezahür eder.

Ve ism-i *Vedûd*'un cilvesi olan tahabbüb-i İlâhî ve tearrûf-i Rabbanî, o *Habib-i Rabbülâlemîn* ile netice verir, mukabele görür.

Ve ism-i *Cemîl*'in bir cilvesi olan bütün cemaller, yani cemal-i zat, cemal-i esma, cemal-i sanat, cemal-i masnuat o âyine-i Ahmediyede görülür, gösterilir.

Ve haşmet-i rububiyetin ve saltanat-ı ulûhiyetin cilveleri dahi, o dellâl-ı saltanat-ı rububiyet olan zat-ı Ahmediyenin risaletiyle bilinir, görünür, anlaşılır, tasdik edilir.

Ve hakeza, bu misaller gibi, ekser Esmâ-i Hüsnanın her biri, risalet-i Ahmediyeye birer parlak bürhandır.

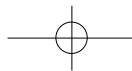
Elhâsıl: Madem kâinat mevcuttur ve inkâr edilmiyor; elbette kâinatın renkleri, ziynetleri, ışıkları, ziyaları, sanatları, hayatları, rabıtaları hükmünde olan hikmet, inayet, rahmet, cemal, nizam, mizan, ziynet gibi meşhut hakikatler, hiçbir cihetle inkâr edilmez.

âyine-i Ahmediye: Hz. Muhammed'in (a.s.m) hâl ve tavırlarında görülen güzellik.
azamî: en fazla, en çok, nihayet derecede.
bürhan: delil, ispat, hüccet.
cemal: güzellik.
cemal-i esma: isimlerin güzelliği; Cenab-ı Allah'ın isimlerinin güzelliği ve güzelliğinin parıltıları.
cemal-i masnuat: Cenab-ı Allah'ın sanatlı olarak yarattığı varlıklardaki güzellik.

cemal-i sanat: sanatın güzelliği.
cemal-i Zatî: Allah'ın zatına mahsus güzellik.
Cemîl: güzellik sahibi olan zat, Allah.
cilve: tecelli, görüntü.
cilve-i azam: en büyük tecelli, en büyük Rabbanî cilve.
dellâl-ı saltanat: saltanatın ilâncısı.
elhâsıl: kısacası.
Esmâ-i Hüсна: Allah'ın güzel isimleri.

Habib-i Rabbülâlemîn: Âlemlerin Rabbi olan Allah'ın habibi, sevgilisi, Hz. Muhammed (a.s.m).
hakeza: böylece, bunun gibi.
haşmet-i rububiyet: rablığın, idare ve terbiye ediciliğinin haşmeti, heybeti, büyüklüğü.
hikmet: İlâhî gaye, yüksek bilgi.
iktiza: gerek, lüzum.
inayet: yardım, ihsan, lütuf.
inkâr: Allah'ın varlığını, birliğini kabul etmeme; reddetme.

ism-i Hakem: Cenab-ı Hakkın haklı ile haksızı ayıran ve her işi hikmetle yapan Hakem ismi.
ism-i Hakîm: Cenab-ı Hakkın hikmetle, faydaları takip ederek iş gören Hakîm ismi.
ism-i Rahman: Rahman ismi, bütün mahlûkatı rahmet ve merhametle kuşatan ve kendisine itaat eden-etmeyen diye ayırt etmeden herkese her türlü ihsanda bulunan manasında Cenab-ı Hakk'a ait isim.
ism-i Vedûd: seven ve sevilen manasında Cenab-ı Hakkın bir ismi.
istilzam: gerektirme.
Kerîm: yaratıklarına karşılık beklemeden bağışta bulunan, nimetler ihsan eden Allah.
meshut: gözle görülen, müşahede olunan.
mizan: ölçü, denge.
Mün'im: nimet veren, ikram eden, Allah.
nizam: düzen, düzgünlük.
Rab: besleyen, yetiştiren, ıslah ve terbiye eden Allah.
rabıta: münasebet, alâka, bağ.
Rahîm: merhamet eden, çok merhametli olan, esirgeyen, koryan, acıyan Allah.
Rahman: sonsuz merhamet sahibi ve şefkatle bütün varlıkları rızıklandıran Allah.
rahmet: Allah'ın kullarını esirgemesi, merhameti.
Rahmeten li'l-Âlemin: bütün âlemlere rahmet olan, Hz. Muhammed (a.s.m).
rahmet-i vâsia: bütün mahlûkatı içine alan genişlikte ve bol rahmet.
risalet: elçilik, peygamberlik.
risalet-i Ahmediye: Peygamber Efendimizin (a.s.m) elçi oluşu.
rububiyet: Cenab-ı Allah'ın her zaman, her yerde, her mahlûka muhtaç olduğu şeyleri vermesi, terbiye, tedbir ve malikiyeti ve besleyiciliği keyfiyeti.
saltanat-ı ulûhiyet: kâinatta şerik, ortak kabul etmeyen İlâhî saltanat.
tearrûf-i Rabbanî: Cenab-ı Allah'ın kendini tanıtmayı, bildirmesini.
tahabbüb-i İlâhî: Allah'ı sevmek, Allah sevgisi.
tezahür: görünme, belirme.
Vedûd: çok şefkatli olan ve çok sevgi beslenen, seven ve sevilen Allah.
zat-ı Ahmediye: Hz. Peygamberin zatı, kişiliği.
ziya: ışık, aydınlık, nur.
ziynet: süs.

Madem bu sıfatların, fiillerin inkârı mümkün değildir; elbette o sıfatların mevsufu ve o fiillerin faili ve o ziyaların güneşi olan *Zat-ı Vacibü'l-Vücut, Hakîm, Kerîm, Rahîm, Cemîl, Hakem, Adl* dahi hiçbir cihetle inkâr edilmez ve inkârı kabil olmaz. Ve elbette o sıfatların ve o fiillerin medar-ı zuhurları, belki medar-ı kemalleri, belki medar-ı tahakkukları olan rehber-i ekber, muallim-i ekmel ve dellâl-ı azam ve tılsım-ı kâinatın keşşafı ve âyine-i Samedanî ve habib-i Rahmanî olan Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmın risaleti hiçbir cihetle inkâr edilmez. Âlem-i hakikatin ve hakikat-i kâinatın ziyaları gibi, bunun risaleti dahi, kâinatın en parlak bir ziyasıdır.

عَلَيْهِ وَعَلَىٰ آلِهِ وَصَحْبِهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ بَعْدَ

1 عَاشِرَاتِ الْأَيَّامِ وَذَرَّاتِ الْأَنَامِ

2 سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Lem'alar, Yeni Asya Neşriyat, 2006, s. 890-892.

Adl: her şeyi adaletli bir şekilde idare eden Allah.

âlem-i hakikat: hakikat âlemi, gerçeklik dünyası.

aleyhissalâtü vesselâm: Salât ve selâm onun üzerine olsun.

âyine-i Samedanî: en geniş bir kulluk vazifesiyle lâhî rızaya âyinedarlık eden Hz. Muhammed (a.s.m).

cemil: güzellik sahibi olan zat, Allah.

cihet: yön, sebep, vesile.

dellâl-ı azam: en büyük delil ve ispat, en büyük ilân edici.

fail: işi yapan, fiili işleyen, yapan, eden işleyen.

fiil: iş, hareket.

Habib-i Rahman: rahmet ve merhamet sahibi olan Allah'ın sevgili peygamberi; Hz. Muhammed (a.s.m).

Hakem: haklı ile haksızı ayıran ve her işi hikmete göre olan Cenab-ı Hak.

hakikat-i kâinat: yaratılmışların, nesnelerin gerçeği, aslı.

Hakîm: hikmet sahibi, çok bilgili, bilge.

inkâr: Allah'ın varlığına, birliğine inanmama, kabul ve tasdik etmeme.

kabil: mümkün, ihtimal dairesinde.

kâinat: yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlemler, varlıklar.

Kerîm: ihsan ve ikramı bol olan Allah.

kessaf: keşfeden, gizli bir şeyi meydana çıkaran.

madem: değil mi ki.

medar-ı kemal: olgunluk vesilesi, mükemmellik sebebi.

medar-ı tahakkuk: ortaya çık-

1. Günlerin aşireleri ve mahlûkatın zerrelere adedince, ona ve Âl ve Ashabına salât ve selâm olsun.
2. Seni her türlü noksandan tenzih ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Muhakkak ki Sen her şeyi hakkıyla bilir, her işi hikmetle yaparsın. (Bakara Suresi: 32.)

maya sebep olan.

medar-ı zuhur: görünme sebebi, olmaya ve çıkmaya sebep.

mevsuf: vasıflanmış, nitelenmiş.

Rahîm: merhamet eden, çok

merhametli olan, esirgeyen, koruyan, acıyan Allah.

rehber-i ekber: en büyük rehber.

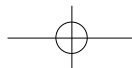
risalet: elçilik, nebîlik, resul-lük, peygamber olarak gönderilme, peygamberlik.

sıfat: vasıf, nitelik.

tılsım-ı kâinat: kâinatın tılsımı, evrenin gizli sırrı.

Zat-ı Vacibü'l-Vücut: varlığı mutlaka gerekli olan zat, Cenab-ı Allah.

ziya: ışık, aydınlık, nur.

Ubdüyet-i Ahmediye (a.s.m.)

AYETÜ'L-KÜBRA RİSALESİNİN RİSALET-i AHMEDİYEDEN BAHSEDEN ON ALTINCI MERTEBESİ

Sonra, o dünya seyyahı kendi aklına dedi ki:

“Madem bu kâinatın mevcudatıyla Malik’imi ve Hâlik’ımı arıyorum; elbette her şeyden evvel bu mevcudatın en meşhuru ve a’dâsının tasdikiyle dahi en mükemmeli ve en büyük kumandanı ve en namdar hâkimi ve sözce en yükseği ve akılca en parlağı ve on dört asrı fazileti ile ve Kur’ân’ı ile ışıklandırılan Muhammed-i Arabî Aleyhis-salâtü Vesselâmı ziyaret etmek ve aradığımı ondan sormak için Asr-ı Saadete beraber gitmeliyiz” diyerek, aklıyla beraber o asra girdi, gördü ki:

O asır, hakikaten, o zat (a.s.m.) ile bir saadet-i beşeriye asrı olmuş. Çünkü, en bedevî, ve en ümmî bir kavmi, getirdiği nur vasıtasıyla, kısa bir zamanda dünyaya üstat ve hâkim eylemiş.

Hem kendi aklına dedi: “Biz, en evvel bu fevkalâde zatın (a.s.m.) bir derece kıymetini ve sözlerinin hakkaniyetini ve ihbaratının doğruluğunu bilmeliyiz. Sonra Hâlik’ımızı ondan sormalıyız” diyerek taharriye başladı. Bulduğu hadsiz kat’î delillerden, burada, yalnız dokuz küllilerine birer kısa işaret edilecek.

a’dâ: düşmanlar.
aleyhissalâtü vesselâm: salât ve selâm onun üzerine olsun.
asır: yüzyıl, çağ.
Asr-ı Saadet: mutluluk asrı; Peygamberimiz Hz. Muhammed’in peygamber olarak dünyada bulunduğu devir.
bahsetmek: söz etmek, anlatmak.
bedevî: göçebe, çölde yaşayan, medenî olmayan.
delil: bir davayı, meseleyi is-

pata yarayan şey.
evvel: önce.
fazilet: kişiyi ahlâklı, iyi hareket etmeye yönelten manevî kuvvet, erdem; iyi ahlâk, iyi huy.
fevkalâde: olağanüstü, çok üstün.
hadsiz: sınırsız, sonsuz.
hakikaten: gerçekten.
hâkim: hükmeden, amir, idareci.
hakkaniyet: doğruluk.
Hâlik: yoktan yaratan, her

şeyi yoktan var eden, yaratıcı; Allah.
ihbarat: haber vermeler, bildirmeler.
ilhak etmek: ilâve etmek, eklemek.
kâinat: yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlemler, varlıklar.
kat’î: kesin.
kavim: insan topluluğu.
kıymet: değer.
kumandan: komutan.
külliyet: bütünlük, umumîlik,

genellik.
makam: yer.
Malik: her şeyin gerçek sahibi olan Allah.
mertebe: derece, basamak.
meşhur: tanınmış, herkesin bildiği, şöhretli, ünlü.
mevcudat: var olan her şey, varlıklar.
Muhammed-i Arabî: Arapların içinden çıkan Peygamberimiz Hz. Muhammed.
münasebet: iki şey arasındaki uygunluk; ilgi, alâka.
namdar: nam sahibi; şan ve şöhret sahibi.
nur: ışık, aydınlık.
risalet-i Ahmediye: Peygamber efendimizin peygamberliği.
saadet-i beşeriye: insanlığın mutluluğu.
seyyah: yolcu, gezgin.
taharri: araştırma.
tasdik: doğruluğunu kabul etme, doğrulama, onaylama.
ümmî: okuma yazması olmayan.
üstat: öğretici, öğretmen.
vasıta: aracılık.
zat: şahıs, kişi, fert.
ziyaret etmek: görmeye gitmek.

Birincisi: Bu zatta (a.s.m.), hatta düşmanlarının tasdiğiyle dahi, bütün güzel huyların ve hasletlerin bulunması; ve **وَأَنْشَقَّ الْقَمَرُ ۞¹ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى²** ayetlerinin sarahatiyle, bir parmağının işaretiyle kamer iki parça olması; ve bir avucu ile a'dâsının ordusuna attığı az bir toprak, umum o ordunun gözlerine girmesiyle kaçmaları; ve susuz kalmış kendi ordusuna, beş parmağından akan Kevser gibi akan suyu kifayet derecesinde içirmesi gibi, nass-ı kat'î ile ve bir kısmı tevatür ile yüzer mu'cizatın onun elinde zahir olmasıdır. Bu mu'cizatın üç yüzden ziyade bir kısmı, On Dokuzuncu Mektup Mu'cizat-ı Ahmediye (a.s.m.) namındaki harika ve kerametli bir risalede kat'î delilleriyle beraber beyan edildiğinden, onları ona havale ederek dedi ki:

“Bu kadar ahlâk-ı hasene ve kemalâtla beraber, bu kadar mu'cizat-ı bâhiresi bulunan bir zat (a.s.m.), elbette en doğru sözlüdür. Ahlâksızların işi olan hileye, yalana, yanlış tenezzül etmesi kabil değil.”

İkincisi: Elinde, bu kâinat Sahibinin bir fermanı bulunduğu ve o fermanı her asırda üç yüz milyondan ziyade insanların onu kabul ve tasdik ettikleri ve o ferman olan Kur'ân-ı Azîmüştân'ın, yedi vecihle harika olmasıdır. Ve bu Kur'ân'ın, kırk vecihle mu'cize olduğunu ve Kâinat Hâlıkının sözü bulunduğunu, kuvvetli delilleriyle beraber Yirmi Beşinci Söz Mu'cizat-ı Kur'âniye namında ve Risale-i Nur'un bir güneşi olan meşhur bir risalede tafsilen beyan edilmesinden, onu ona havale ederek dedi:

a'dâ: düşmanlar.
ahlâk-ı hasene: güzel ahlâk, güzel huy.
asır: çağ, yüzyıl.
ayet: Kur'ân'ın her bir cümlesi.
beyan etmek: anlatmak, açıklamak, bildirmek.
delil: bir davayı, meseleyi ispata yarayan şey.
ferman: emir, buyruk.
Hâlik: yoktan yaratan, her şeyi yoktan var eden, yaratıcı; Allah.
haslet: huy, meziyet; güzel huy, iyi özellik.
havale etmek: bir işi veya bir şeyi başka birine bırakmak.
huy: yaratılıştan olan karakter, mizaç, ahlâk.
kabil: olabilir, mümkün; kabul eden.
kâinat: yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlemler, varlıklar.
kamer: ay.
kat'î: kesin, şüphesiz.
kemalât: faziletler, mükemmellikler; insandaki ahlâk ve huy özellikleri.
keramet: Allah'ın velî kullarında görülen olağanüstü hâller veya tabiatüstü hadiseler.
Kevser: Cennette bulunan bir akarsu.
kifayet: yeter, yetme, yeterlilik.
Kur'ân-ı Azîmüştân: şan ve şerefi yüce olan Kur'ân.
mu'cizat: mu'cizeler; Allah tarafından verilir, yalnız peygamberlerin gösterebilecekleri büyük harika işler.
mu'cizat-ı bâhire: apaçık mu'cizeler.
mu'cizat-ı Kur'âniye: Kur'ân'ın mu'cizeleri.
mu'cizat-ı Ahmediye: Peygamberimiz Hz. Muhammed'in gösterdiği mu'cizeler.

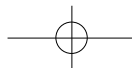
1. Ay yarıldı. (Kamer Suresi: 1.)

2. Attığın zaman da sen atmadın, ancak Allah attı. (Enfal Suresi: 17.)

mu'cize: Peygamberler tarafından ortaya konulan ve insanların benzerini yapmaktan âciz kaldıkları şey.
nam: ad, isim.
nass-ı kat'î: kesin delil; Kur'ân ve hadisin hükmüyle kesinlik kazanan hususlar.
risale: belli bir konuda yazılmış küçük kitap.

sarahat: açıklık.
tafsilen: ayrıntılı olarak.
tasdik etmek: doğruluğunu kabul etmek, onaylamak.
tenezzül etmek: inmek, alçalmak, kendine aykırı düşen bir işi veya durumu kabul etmek.
tevatür: bir hadis-i şerifin, yalan söylemelerini aklın kabul-

lenemeyeceği kadar sayı ve sağlamlıktaki bir topluluk tarafından aktarılması, rivayet edilmesi.
umum: bütün, tüm.
vecih: yön, taraf.
zahir olma: görünme, ortaya çıkma.
zat: şahıs, kişi, fert.
ziyade: çok, fazla.

“Böyle ayn-ı hak ve hakikat bir fermanın tercümanı ve tebliğ edicisi bir zatta (a.s.m.), fermana cinayet ve ferman sahibine hıyanet hükmünde olan yalan olamaz ve bulunamaz.”

Üçüncüsü: O zat (a.s.m.) öyle bir şeriat ve bir İslâmiyet ve bir ubudiyet ve bir dua ve bir davet ve bir iman ile meydana çıkmış ki, onların ne misli var ne de olur. Ve onlardan daha mükemmel, ne bulunmuş ve ne de bulunur. Çünkü, ümmî bir zatta (a.s.m.) zuhur eden o şeriat, on dört asrı ve nev-i beşerin humsunu, âdilâne, hakkaniyet üzere, müdakkikane hadsiz kanunlarıyla idare etmesi, emsal kabul etmez.

Hem, ümmî bir zatın (a.s.m.) ef'al ve akval ve ahvalinden çıkan İslâmiyet, her asırda üç yüz milyon insanın rehberi ve mercii; ve akıllarının muallimi ve mürşidi; ve kalplerinin müneviri ve musaffisi; ve nefislerinin müreb-bîsi ve müzekkisi; ve ruhlarının medar-ı inkişafatı ve maden-i terakkiyatı olması cihetiyle, misli olamaz ve olamamış.

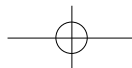
Hem, dininde bulunan bütün ibadatin bütün envaında en ileri olması; ve herkesten ziyade takvada bulunması ve Allah'tan korkması; ve fevkalâde daimî mücahedat ve dağdağalar içinde tam tamına ubudiyetin en ince esrarına kadar müraatı; ve hiç kimseyi taklit etmeyerek tam manasıyla, müptediyane fakat en mükemmel olarak, iptida ve intihayı birleştirerek yapması, elbette misli görülmez ve görülmemiş.

âdilâne: adaletli bir şekilde.
ahval: hâller, durumlar.
akval: sözler, lâflar.
asır: çağ, yüzyıl.
ayn-ı hak ve hakikat: gerçeğin ve doğrunun ta kendisi.
cihet: yan, yön.
cinayet: adam öldürme; bu derecede ağır suç.
dağdağa: sıkıntı, ızdırıp, karışıklık.
daimî: sürekli, devamlı.
davet: çağırma, çağrı.
dua: Allah'a yalvarma, niyaz.

ef'al: fiiller.
emsal: eş, benzer.
enva: çeşitler, türler, neviler.
esrar: sırlar.
ferman: emir, buyruk.
fevkalâde: olağanüstü, normalin üstünde.
hadsiz: sınırsız, sonsuz.
hakkaniyet: hak ve adalete uygunluk, doğruluk.
hiyanet: hainlik, ihanet.
hums: beşte bir.
hükmünde olan: yerinde olan, yerine geçen.

ibadat: ibadetler.
idare etmek: bir işi yürütmek, çekip çevirmek.
iman: inanma, inanç.
intiha: uç, son.
iptida: ilk, başlangıç.
maden-i terakkiyat: terakkiyelerin, ilerlemelerin kaynağı.
mana: anlam.
medar-ı inkişaf: gelişmeye, yükselmeye sebep olan.
merci: kaynak, başvurulacak yer.
misil: benzer, eş.

muallim: öğretici, öğretmen, hocacı.
musaffi: saflaştıran, arındıran.
mücahedat: mücahedeler, savaşmalar.
müdakkikane: inceden inceye araştırarak.
münevvir: nurlandıran, aydınlatan, ışıklandıran.
müptediyane: ilk kez yapıyor gibi; acemi gibi.
müraat etmek: riayet etmek, uyumak.
mürebbi: terbiye eden, eğiten, yetiştiren.
mürşit: irşat eden, doğru yolu gösteren.
müzekki: temizleyen.
nefis: kötü vasıfları, nitelikleri kendisinde toplayan, kötülüğe sevk eden, şehvî istekleri kamçılıyıp hayırlı işlerden alıkoyan güç.
nev-i beşer: insan türü, insanlık, bütün insanlar.
rehber: yol gösteren, kılavuz.
şeriat: Allah tarafından peygamber vasıtasıyla bildirilen, ilâhî emir ve yasaklara dayanan hükümlerin hepsi.
takva: Allah'tan korkma, Allah korkusuyla dinin yasak ettiği şeylerden kaçınma, Allah'ın emirlerini tutup azabından korunma.
tebliğ: ulaştırmak, bildirmek.
tercüman: tercüme eden, başka bir dilde yazılmış veya söylenmiş bir şeyi yine başka dile çeviren; çeşitli, hâl, durum, maksat veya düşünceleri anlatan, aktaran.
ubudiyet: kulluk.
ümmî: okuma yazması olmayan.
zat: kişi, şahıs, fert.
ziyade: çok, fazla.
zuhur: görünme, ortaya çıkma.

adavet: düşmanlık.
akide: inanç.
beyan: anlatma, açıklama.
Cevşen: zırh, Peygamberimiz Hz Muhammed'e vahiyyle gelen, Allah'ın isimlerini içine alan benzersiz bir dua.
Cevşenü'l-Kebir: büyük zırh, Peygamberimiz Hz Muhammed'e vahiyyle gelen, Allah'ın isimlerini içine alan benzersiz bir dua.
cihan: dünya, kâinat, âlem.
derece-i tavsif: vasıflandırma, sıfatlarını ve özelliklerini ortaya koyma derecesi.
efkâr: fikirler, düşünceler, görüşler.
ehl-i marifet: Allah'ı bilen, tanıyan ilim ve irfan sahibi kimseler.
ehl-i velâyet: vefî olanlar; Allah'ın dostluğunu kazananlar.
eser-i tereddüt: kararsızlık belirtisi.
fevkalâde: olağanüstü, normalin üstünde.
feyiz: ilim, irfan, ilham, bereket.
fıkra: kısım, bölüm.
hikmet: yüksek bilgi.
hükema: filozoflar, âlimler, çok bilgili kimseler.
hükümrân olan: hâkim olan, hüküm süren.
iman: inanma, inanç, itikat.
inkışaf: açılma, ortaya çıkma, görülme; gelişme.
ispat: doğruyu delil göstererek meydana koyma.
itikâat: inanma, inanç.
itimât: güvenme, bir şeye kalben güvenip dayanma.
itminan: tam olarak bilme ve inanma.
kabile: göçebe insanlarda, aynı soydan sayılan ve bir başa itaat eden insan topluluğu, aşiret.
kavim: akraba, kabile; aralarında töre, dil ve kültür ortaklığı bulunan boy ve soy bakımından da birbirine bağlı insan topluluğu.
maneviyat: dinden, imandan ve mukaddesattan gelen kuvvet.
marifet-i Rabbanîye: her şeyin Rabbi olan Allah'a ait marifet, ilim, bilgi; yaratan, besleyen, büyüten varlıkları uyum içinde sevk ve idare eden Allah'ı bilme ve tanıma.
meal: anlam, mana.
meratib-i imaniye: imanın mertebeleri, dereceleri.
mertebe-i iman: iman derecesi, mertebesi.
mertebe-i marifet: Allah'ı bilme, tanıma mertebesi; bilgi ve irfan derecesi.
metanet: sağlamlık, dayanıklılık.
misil: benzer, eş.
muarız: karşı çıkan, muhalif, zıt.

Hem, binler dua ve münacatlarından yalnız *Cevşenü'l-Kebir* ile, öyle bir marifet-i Rabbanîye ile, öyle bir derecede Rabbini tavsif ediyor ki, o zamandan beri gelen ehl-i marifet ve ehl-i velâyet, telâhuk-i efkâr ile beraber, ne o mertebe-i marifete ve ne de o derece-i tavsife yetişememeleri gösteriyor ki, duada dahi onun misli yoktur. Risale-i Münacatın başında, *Cevşenü'l-Kebir*'in doksan dokuz fıkrasından bir fıkranın kısacık bir mealinin beyan edildiği yere bakan adam, "Cevşen'in dahi misli yoktur" diyecek.

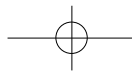
Hem, tebliğ-i risalette ve nâsı hakka davette o derece metanet ve sebat ve cesaret göstermiş ki, büyük devletler ve büyük dinler, hatta kavim ve kabilesi ve amcası ona şiddetli adavet ettikleri hâlde, zerre miktar bir eser-i tereddüt, bir telâş, bir korkaklık göstermemesi ve tek başıyla bütün dünyaya meydan okuması ve başa da çıkarılması ve İslâmiyeti dünyanın başına geçirmesi ispat eder ki, tebliğ ve davette dahi misli olmamış ve olamaz.

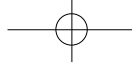
Hem, imanda, öyle fevkalâde bir kuvvet ve harika bir yakîn ve mu'cizâne bir inkışaf ve cihanı ışıklandıran bir ulvî itikat taşımış ki, o zamanın hükümrânı olan bütün efkârı ve akideleri ve hükemanın hikmetleri ve ruhanî reislerin ilimleri ona muarız ve muhalif ve münkir oldukları hâlde, onun ne yakînine, ne itikadına, ne itimadına, ne itminanına hiçbir şüphe, hiçbir tereddüt, hiçbir zaaf, hiçbir vesvese vermemesi ve maneviyatta ve meratib-i imaniyede terakki eden başta Sahabeler bütün ehl-i velâyet, onun, her vakit mertebe-i imanından feyiz almaları ve

mu'cizâne: mu'cizeli bir şekilde.
muhalif: bir fiil veya düşünceye karşı gelen, karşı, aykırı.
münacat: dua etme, yalvarma.
münkir: inkâr eden, kabul etmeyen.
nâs: insanlar.
Rab: yaratan, besleyen, büyüten, verdiği nimetlerle mahlûkatı islah ve terbiye eden Allah.
Risale-i Münacat: Münacat

Risalesi. (3. Şua).
ruhani: İslâm dışındaki dinlerde din adamı.
Sahabe: Peygamberimiz Hz. Muhammed'in mübarek yüzünü görmekle şereflenen ve onun sohbetlerine katılan mü'min kimse.
sebat: yerinde durma, kararlılık, azim.
tavsif: vasıflandırma, sıfatlarını ve özelliklerini ortaya koyma, etraflıca tarif etme.
tebliğ: ulaştırmak, bildirmek.

tebliğ-i risalet: peygamberliğin tebliği, ilânı.
telâhuk-i efkâr: fikirlerin birbirine eklenmesi.
terakki: ilerleme, yükselme, gelişme.
ulvî: yüksek, yüce.
vesvese: şüphe, kuruntu.
yakîn: kesin ve şüphesiz olarak bilme.
zaaf: zayıflık, kuvvetsizlik.
zerre miktar: çok çok az, çok küçük.

onu en yüksek derecede bulmaları, bilbedahe gösterir ki, imanı dahi emsalsizdir.

İşte, böyle emsalsiz bir şeriat ve misilsiz bir İslâmiyet ve harika bir ubudiyet ve fevkalâde bir dua ve cihanpesendâne bir davet ve mu'cizâne bir iman sahibinde, elbette hiçbir cihetle yalan olamaz ve aldatmaz diye anladı ve akli dahi tasdik etti.

Dördüncüsü: Enbiyaların (aleyhimüsselâm) icmaı, nasıl ki vücut ve vahdaniyet-i İllâhiyeye gayet kuvvetli bir delildir; öyle de, bu zatın (a.s.m.) doğruluğuna ve risaletine gayet sağlam bir şahadettir. Çünkü, enbiya aleyhimüsselâmın doğruluklarına ve peygamber olmalarına medar olan ne kadar kudsî sıfatlar, mu'cizeler ve vazifeler varsa, o zatta (a.s.m.) en ileride olduğu tarihçe musaddaktır. Demek onlar, nasıl ki lisan-ı kâl ile Tevrat, İncil ve Zebur ve suhurlarında bu zatın (a.s.m.) geleceğini haber verip insanlara beşaret vermişler—ki kütüb-i mukaddesenin o beşaretili işaretlerinden yirmiden fazla ve pek zahir bir kısmı On Dokuzuncu Mektupta güzelce beyan ve ispat edilmiş—öyle de, lisan-ı hâlleriyle, yani nübüvvetleriyle ve mu'cizeleriyle, kendi mesleklerinde ve vazifelerinde en ileri, en mükemmel olan bu zatı tasdik edip davasını imza ediyorlar. Ve lisan-ı kâl ve icma ile vahdaniyete delâlet ettikleri gibi, lisan-ı hâl ile ve ittifak ile de bu zatın sadıkiyetine şahadet ediyorlar diye anladı.

Beşincisi: Bu zatın düsturlarıyla ve terbiyeti ve teba-yetiyle ve arkasından gitmeleriyle hakka, hakikate,

aleyhimüsselâm: Allah'ın selâmi onların üzerine olsun.
beşaret: müjde, sevindirici haber.
beyan: anlatma, açıklama.
bilbedahe: apaçık bir şekilde.
cihanpesendâne: dünyaya meydan okurcasına.
cihet: yan, yön, taraf.
delâlet etme: delil olma, gösterme; işaret etme.
delil: kanıt.
düstur: kanun, kural, prensip.
emsalsiz: eşsiz, benzersiz.

enbiya: nebîler, peygamberler.
fevkalâde: olağanüstü, normalin üstünde.
icma: fikir birliği.
iman: inanma, inanç, itikat.
İncil: Hazret-i İsa'ya gönderilmiş olan İllâhî kitap.
ispat: doğruyu delil gösterek meydana koyma.
ittifak: birleşme, fikir ve söz birliği.
kudsî: mukaddes, kutsal, kutsalsuz ve yüce.

kütüb-i mukaddese: kutsal kitaplar.
lisan-ı hâl: hâl dili, bir şeyin durumu ve görünüşü ile bir mana ifade etmesi.
lisan-ı kâl: söz ile anlatım, konuşma dili.
medar: dayanak, sebep, vesile.
meslek: usul, tarz, tutulan yol.
misilsiz: benzersiz, eşsiz.
mu'cizâne: mu'cizeli bir şekilde.

mu'cize: peygamberler tarafından ortaya konulan ve benzerini yapmaktan insanların âciz kaldıkları şey.

musaddak: doğrulanmış, gerçekliği kabul edilmiş.

nübüvvet: nebîlik, peygamberlik.

risalet: resullük, peygamberlik.

sadıkiyet: doğruluk, sadakat.

sıfât: vasıf, nitelik, özellik.

suhuf: sahifeler, Allah'ın dört büyük kitabın dışında Cebrail vasıtasıyla, sahifeler şeklinde bazı peygamberlerine gönderdiği İllâhî emirler; bu emirleri içinde bulunduran sahifeler.

şahadet: şahitlik, tanıklık.

şeriat: Allah tarafından peygamber vasıtasıyla bildirilen, İllâhî emir ve yasaklara dayanan hükümlerin hepsi.

tasdik etmek: doğruluğunu kabul etmek, onaylamak.

teba-yet: tâbi olma, uyma.

terbiye: eğitim, İslâm esaslarına uygun olarak, dünya ve ahirette mutluluğa lâyık olacak insan yetiştirme.

Tevrat: Hz. Mûsa'ya indirilmiş olan İllâhî kitap.

ubudiyet: kulluk.

vahdaniyet: Allah'ın birliği ve varlığı.

vahdaniyet-i İllâhiye: İllâhî birlik, Allah'ın bir, tek olması.

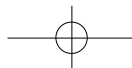
vazife: görev, iş.

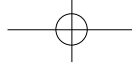
vücut: var oluş, varlık.

zahir: görünen, açık.

zat: kişi, şahıs, fert.

Zebur: Hz. Davud'a indirilen mukaddes kitap.

Âl: Peygamber Efendimizin mübarek soyundan gelenler.

âlem-i gayp: gayp âlemi; görünmeyen, fakat varlığı kesin olan ve mahiyeti Allah tarafından bilinen başka dünyalar.

asfiya-i müdakkikîn: ayet ve hadislerle dayanarak doğru ve isabetli hükümler çıkaran âlimler.

Ashap: Sahabeler; Hz. Peygamberî gören ve onunla konuşan Müslüman kimseler.

aynelyakîn: görür derecede kesin ve şüphesiz bilme.

bilittifak: ittifakla, birlikte.

bürhan: delil.

delâlet etme: işaret etme, delil olma, gösterme.

derece-i hakkaniyet: doğruluk, gerçekçilik derecesi.

dirayet: kararlı dayanıklı, sağlam.

feraset: anlayışlılık, çabuk sezis, kavrayış.

hakâik-i kudsiye: kutsal hakikatler, gerçekler.

hakkalyakîn: yaşayarak bilme, bilginin en kesin hâli.

hakkaniyet: doğruluk, haklılık.

hüccet-i risalet ve sadıkiyet: peygamberlik ve doğruluk delili.

hükema-i mü'minin: iman etmiş âlimler, bilginler, filozoflar.

icma: fikir birliği.

ihтира etme: yeni bir şey bulma; benzeri görülmemiş bir şey icat etme, vücuda getirme.

ilmelyakîn: ilim yoluyla kesin ve şüphesiz olarak bilme.

itikât: inanma, inanç, gönülden tasdik ederek inanma.

ittifak: birleşme, birliktelik.

kemalât: faziletler, mükemmellikler, insandaki ahlâk ve huy güzelliği.

kemal-i merak: tam bir merak.

keramat: kerametler, velîlerin olağanüstü sözleri ve hâlleri.

kesfetmek: açmak, meydana çıkarmak.

keşfiyat: evliyanın, Allah'ın ilham etmesiyle gösterdikleri gaypla ilgili manevî sırlar, keşifler.

marifet-i lâhiye: Allah'ı bilme ve tanıma.

mertebe-i ilmiye: ilim derecesi, bilgi mertebesi.

muallim-i ekber: en büyük öğretici, öğretmen.

muhterem: saygı değer, hürmete lâyık.

müşahadat: gözle görülen şeyler, gözlemler.

müşahade etmek: bir şeyi gözle görmek, gözlemlemek.

namdar: nam sahibi; şan ve şöret sahibi.

nazar: görüş, bakış.

kemalâta, keramata, keşfiyata, müşahedata yetişen binlerce evliya, vahdaniyete delâlet ettikleri gibi, üstatları olan bu zatın sadıkiyetine ve risaletine icma ve ittifakla şahadet ediyorlar. Ve âlem-i gayptan verdiği haberlerin bir kısmını nur-i velâyetle müşahade etmeleri; ve umumunu, nur-i iman ile, ya ilmelyakîn veya aynelyakîn veya hakkalyakîn suretinde itikat ve tasdik etmeleri, üstatları olan bu zatın derece-i hakkaniyet ve sadıkiyetini güneş gibi gösterdiğini gördü.

Altıncısı: Bu zatın, ümmiliğiyle beraber, getirdiği haik-ı kudsiye ve ihtira ettiği ulûm-i âliye ve keşfettiği marifet-i İlâhiyenin dersiyile ve talimiyle mertebeye ilmiyede en yüksek makama yetişen milyonlar asfiya-i müdakkikîn ve sıddikîn-i muhakkikîn ve dâhî-i hükema-i mü'minîn, bu zatın üssülesas davası olan vahdaniyeti kuvvetli bürhanlarıyla bilittifak ispat ve tasdik ettikleri gibi, bu muallim-i ekberin ve bu üstad-ı azamın hakkaniyetine ve sözlerinin hakikat olduğuna ittifakla şahadetleri, gündüz gibi bir hüccet-i risaleti ve sadıkiyetidir. Meselâ, Risale-i Nur, yüz parçası ile, sadakatının bir tek bürhanıdır.

Yedincisi: Âl ve Ashap namında nev-i beşerin enbiyadan sonra feraset ve dirayet ve kemalâtla en meşhur, en muhterem, en namdar, en dindar, en keskin nazarlı taife-i azimesi; kemal-i merak ile ve gayet dikkat ve nihayet ciddiyetle bu zatın bütün gizli ve aşikâr hâllerini ve fikirlerini ve vaziyetlerini taharri ve teftiş ve tetkik etmeleri neticesinde, bu zatın dünyada en sadık ve en yüksek ve en haklı ve hakikatli olduğuna ittifakla icma ile

nev-i beşer: insan türü, insanlık, bütün insanlar.

nur-i iman: imandan gelen nur, aydınlık, parlaklık.

nur-i velâyet: velîlik nuru.

risalet: resullük, peygamberlik.

sadakat: doğruluk, bağlılık.

sadık: doğru; sözünde, vadedinde, işinde doğru olan.

sadıkiyet: doğruluk, sadakat.

sıddikîn-i muhakkikîn: ehl-i tahkik olan sadık âlimler, her zaman doğruluk üzerine olan,

Allah'a ve peygambere sadakatte en ileride olan ve gerçekleri tam olarak araştırıp delilleriyle ispat eden İslâm âlimleri.

suret: biçim, şekil, tarz.

şahadet: şahitlik, tanıklık.

taharri: arama, araştırma, inceleme.

taife-i azime: büyük bir topluluk.

talim: öğretme, eğitme.

tasdik etmek: doğruluğunu kabul etmek, onaylamak.

tetkik: inceden inceye araştırma.

teftiş: kontrol etme.

ulûm-i âliye: yüksek ilimler.

ümmî: okuma yazması olmayan.

üssülesas: en temel esas.

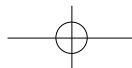
üstad-ı azam: en büyük üstat olan Hz. Muhammed.

üstat: öğretici; öğretmen.

vahdaniyet: Allah'ın birliği.

vaziyet: durum, hâl.

zat: kişi, şahıs, fert.

sarsılmaz tasdikleri ve kuvvetli imanları, güneşin ziyasına delâlet eden gündüz gibi bir delildir diye anladı.

Sekizincisi: Bu kâinat, nasıl ki kendini icat ve idare ve tertip eden ve tasvir ve takdir ve tedbir ile, bir saray gibi, bir kitap gibi, bir sergi gibi, bir temaşağâh gibi tasarruf eden Sâniine ve Kâtibine ve Nakkaşına delâlet eder; öyle de, kâinatın hilkatindeki makasid-ı İlâhiyeyi bilecek ve bildirecek ve tahavvülâtındaki Rabbanî hikmetleri talim edecek ve vazifedarâne harekâtındaki neticeleri ders verecek ve mahiyetindeki kıymetini ve içindeki mevcudatın kemalâtını ilân edecek ve o kitab-ı kebirin manalarını ifade edecek bir yüksek dellâl, bir doğru keşşaf, bir muhakkik üstat, bir sadık muallim istediği ve iktiza ettiği ve herhâlde bulunmasına delâlet ettiği cihetle, elbette bu vazifeleri herkesten ziyade yapan bu zatın hakkaniyetine ve bu kâinat Hâlıkının en yüksek ve sadık bir memuru olduğuna şahadet ettiğini bildi.

Dokuzuncusu: Madem bu sanatlı ve hikmetli masnuatıyla kendi hünerlerini ve sanatkârlığının kemalâtını teşhir etmek; ve bu süslü, ve ziynetli nihayetsiz mahlûkatıyla kendini tanıttırmak ve sevdirmek; ve bu lezzetli ve kıymetli hesapsız nimetleriyle kendine teşekkür ve hamd ettirmek; ve bu şefkatli ve himayetli umumî terbiye ve iâşe ile, hatta ağızların en ince zevklerini ve iştihaların her nev'ini tatmin edecek bir surette ihzar edilen Rabbanî it'amlar ve ziyafetlerle kendi rububiyetine karşı m i n n e t t â râne, müteşekkîrâne ve perestîşkârâne ibadet ettirmek;

cihet: yön, yan, taraf.

delâlet etmek: işaret etmek, delil olmak, göstermek.

delil: kanıt.

dellâl: ilân edici; yayıcı.

hakkaniyet: doğruluk, hak-tan ve doğruluktan ayrılmama.

Hâlık: yoktan yaratan, her şeyi yoktan var eden, yaratıcı; Allah.

hamd: Allah'a karşı olan şük-rünü ve memnuniyetini onu överek bildirme.

harekât: hareketler.

herhâlde: tabîî ki, elbette, mutlaka, her hâl-kârda.

hikmet: kâinattaki ve yaratılıştaki ilâhî gaye.

hilkat: yaratma, yaratılış.

himayet: koruma, esirgeme.

hüner: marifet, bilgililik, ustalık, maharet.

iâşe: geçindirme, besleme, yaşatma.

icat: vücuda getirme, yoktan var etme.

ifade etmek: anlatmak, söylemek.

ihzar edilen: hazırlanan.

iktiza etmek: gerektirmek.

ilân: açıklama, duyurma.

iman: inanma, inanç, itikat.

ištiha: iştah, açlık, istek.

it'am: yemek yedirme, doyurma; yiyecek.

Kâtip: bütün varlıkların bir kitap yazar gibi mükemmel şekilde yaratan Allah.

kemalât: mükemmellikler.

keşşaf: keşfeden, sırları çö-

zen, gizli manaları ortaya çıkaran.

kıymet: değer.

kitab-ı kebir: büyük kitap.

mahiyet: bir şeyin aslı, esası, hakikati, iç yüzü.

mahlûkat: yaratılmışlar, Allah tarafından yaratılanlar.

makasid-ı İlâhiye: Allah'ın gözet-tiği yüce maksatlar, gayeler.

masnuat: sanatla yapılmış şeyler.

minnettarâne: iyilik yapan birisine karşı teşekkür duygusu taşıyarak.

muallim: öğretici, öğretmen

muhakkik: gerçeği araştıran, bir şeyin iç yüzünü inceleyerek vakîf olan.

müteşekkîrâne: teşekkür ederek.

Nakkas: her şeyi sanatlı bir şekilde nakış nakış işleyen Allah.

nevi: tür, çeşit.

perestîşkârâne: taparcasına, aşırı derecede severek.

Rabbanî: Allah'a ait; her şeyi yaratan, besleyen, büyüten, uyum içinde sevk ve idare eden Allah'la ilgili.

rububiyet: rablık; Cenab-ı Allah'ın her zaman, her yerde, her varlığa muhtaç olduğu şeyleri vermesi onları sevk ve idare etmesi.

sadık: doğru; sözünde, vaadinde, işinde doğru olan.

Sâni: her şeyi sanatlı olarak yaratan Allah.

suret: biçim, şekil, tarz.

şefkat: acıyarak ve esirgeyerek sevmek, içten ve karşılıksız merhamet.

şahadet: şahitlik, tanıklık.

tahavvülât: bir hâlden diğer hale geçmeler, değişmeler.

takdir: bir şeyin miktarını ve şeklini, hayat şeklini belirleme, tayin etme.

talim etmek: öğretmek.

tasarruf etmek: kullanmak, idare etmek.

tasdik: kabul etme, onay.

tasvir: anlatma, ifade etme; şekil verme.

tatmin etmek: doyumak.

tedbir: idare etme, çekip çevirme.

temaşağâh: seyir ve gezinti yeri.

terbiye: besleme, yetiştirme, büyü-tme; sevk ve idare.

tertip: düzene koyma, düzenleme.

teşhir: gösterme, sergileme.

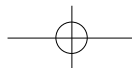
umumi: herkesle ilgili, herkese ait.

üstat: öğretici, öğretmen.

vazifedarâne: görevliymiş gibi, görevli olarak.

ziya: ışık, aydınlık, parlaklık.

ziyade: çok, fazla.

abd: kul.
âdem: insan.
âlem: dünya, kâinat, bütün yaratılmışlar.
âli: yüce, yüksek.
azamet: büyüklük, yücelik.
bâhir: apaçık, belli; parlak.
beniâdem: âdemoğulları, insanlar, insanlık.
cihet: yön, yan.
dava: takip edilen fikir, iddia.
esas: asıl, temel, kök.
esaslı: temelli, köklü; doğru, gerçek.
Fahr-i Âlem: Âlemin övüncü, âlemin kendisiyle övündüğü Peygamberimiz.
ferman-ı Rahman: Rahman olan Allah'ın fermanı, emri.
gaybî: gözle görünmeyen.
hakkaniyet: hak ve adalete uygunluk.
Hâlık: her şeyi yoktan var eden, yaratıcı; Allah.
hal: çözüme, şüphe edilmeyecek şekilde açıklama.
hallâkiyet: yaratıcılık.
haslet: güzel huy, iyi özellik.
haşmet: ihtişam, heybet, büyüklük.
haşmet-i saltanat-ı maneviye: manevî saltanatın haşmeti, heybeti, büyüklüğü.
hikmetli: belirli gayelere yönelik, faydalı, anlamlı ve yerli yerinde.
hilkat-i kâinat: kâinatın yaratılışı.
himaye: koruma, esirgeme.
icraat: yapılan işler, uygulanan şeyler.
ihtilâf: farklılık, uyumsuzluk, ayrılık.
iman: inanma, inanç, itikat.
imha etmek: yok etmek, mahvetmek, ortadan kaldırmak.
inkıyat: boyun eğme, bağlanma, kayıt altına girme.
istimdat etmek: yardım istemek.
istinaden: dayanarak, güvenerrek.
izale: giderme, yok etme.
izhar etmek: açığa vurma, göstermek, belirtmek.
kemalât: faziletler, mükemmellikler; ahlâk ve huy güzelliği.
keşfetmek: açmak; bir sırrı öğrenmek, meydana çıkarmak.
Kur'an-ı Mu'cizülbeyan: açıklamalarıyla akılları benzerini yapmaktan âciz bırakan Kur'an-ı Kerim.
mahlûk: yaratılmış, yaratık.
maksat: kastedilen, istenilen şey, vanılmak istenen nokta.
mazhar olmak: nail olmak, kavuşmak, erişmek.
medar-ı iftihar: iftihar sebebi, övünç kaynağı.
medar-ı şeref: şeref kazandıran

ve mevsimlerin tebdili ve gece ve gündüzün tahvili ve ihtilâfı gibi, azametli ve haşmetli tasarrufat ve icraat ve dehşetli ve hikmetli faaliyet ve hallâkiyet ile kendi ulûhiyetini izhar ederek, o ulûhiyetine karşı iman ve teslim ve inkıyat ve itaat ettirmek; ve her vakit iyiliği ve iyileri himaye, ve fenalığı ve fenaları izale ve semavî tokatlarla zalimleri ve yalancıları imha etmek cihetiyle, hakkaniyet ve adaletini göstermek isteyen perde arkasında birisi var. Elbette ve herhâlde, o gaybî Zatın yanında en sevgili mahlûku ve en doğru abdi, Onun mezkûr maksatlarına tam hizmet ederek, hilkat-i kâinatın tılsımını ve muammasını hal ve keşfeden ve daima o Hâlık'ının namına hareket eden ve Ondandır istimdat eden ve muvaffakiyet isteyen ve Onun tarafından imdada ve tevfiğe mazhar olan Muhammed-i Kureyşî (a.s.m.) denilen bu zat olacak.

Hem aklına dedi: Madem bu mezkûr dokuz hakikatler bu zatın sıdkına şahadet ederler; elbette bu adem, benî-âdem'in medar-ı şerefi ve bu âlemin medar-ı iftiharındır. Ve ona "Fahr-i Âlem" ve "Şeref-i Beniâdem" denilmesi pek lâyıktır. Ve onun elinde bulunan ferman-ı Rahman olan Kur'an-ı Mu'cizülbeyan'ın haşmet-i saltanat-ı maneviyesinin nisf-ı arzı istilâsı ve şahsî kemalâtı ve yüksek hasletleri gösteriyor ki, bu âlemde en mühim zat budur; Hâlık'ımız hakkında en mühim söz onundur.

İşte gel, bak, bu harika zatın yüzer zahir ve bâhir kat'î mu'cizelerinin kuvvetine ve dinindeki binler âlî ve esaslî hakikatlerine istinaden bütün davalarının esası ve bütün

sebeb, şeref kaynağı.

mezkûr: zikredilen, adı geçen, anılan.

muamma: manası zor anlaşılır şey, çözülmesi güç iş.

mu'cize: peygamberler tarafından ortaya konulan ve benzerini yapmaktan insanlârın âciz kaldığı şey.

Muhammed-i Kureyşî: Kureyş kabilesine mensup olan Hz. Muhammed.

muvaffakiyet: başarı, başarılı olma.

nisf-ı arz: dünyanın yarısı.

semavi: Allah tarafından olan, ilâhî.

sıdk: doğruluk.

şahadet: şahitlik, tanıklık.

şeref-i beniâdem: insanlığın şerefi; insanoğlunun şeref kaynağı.

tahvil: bir hâlden bir hale getirme, değiştirme.

tasarrufat: tasarruflar, faaliyetler, işler, icraatlar.

tebdil: değiştirme, değiştirilme.

teslim: karşısındakinin hükmü altına girme, boyun eğme, rıza gösterme.

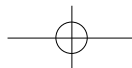
tevfik: başarı, Allah'ın yardımı.

tılsım: herkesin bilip çözemediği gizli sır.

ulûhiyet: ilâhlık; Allah'ın, hâkimiyeti ile kâinattaki her şeyi kendisine ibadet ve itaat ettirmesi.

zahir: görünen, açık.

zalim: zulmeden, acımasız ve haksız davranan.

hayatının gayesi, Vacibü'l-Vücut'un vücuduna ve vahdetine ve sıfâtına ve esmasına delâlet ve şahadet ve o Vacibü'l-Vücut'u ispat ve ilân ve i'lâm etmektir.

Demek, bu kâinatın manevî güneşi ve Hâlik'imızın en parlak bürhanı, bu "Habibullah" denilen zattır ki, onun şahadetini teyit ve tasdik ve imza eden aldanmaz ve aldatmaz üç büyük icma var.

• **Birincisi:** "Eğer perde-i gayp açılrsa yakînim ziyadeleşmeyecek" diyen İmam-ı Ali (r.a.) ve yerde iken Arş-ı Azamı ve İsrail'in azamet-i heykelini temaşa eden Gavs-ı Azam (k.s.) gibi keskin nazar ve gaypbîn gözleri bulunan binler aktap ve evliya-i azîmeyi camî ve Âl-i Muhammed (Aleyhissalâtü Vesselâm) namıyla şöhretşiar-ı âlem olan cemaat-i nuraniyenin icma ile tasdikleridir.

• **İkincisi:** Bedevî bir kavim ve ümmî bir muhitte, hayat-ı içtimaiyeden ve efkâr-ı siyasiyeden hâlî ve kitapsız ve fetret asrının karanlıklarında bulunan ve pek az bir zamanda en medenî ve malûmatlı ve hayat-ı içtimaiyede ve siyasiyede en ileri olan milletlere ve hükûmetlere üstat ve rehber ve diplomat ve hâkim-i adil olarak şarktan garba kadar cihanpesendâne idare eden ve "Sahabe" namıyla dünyada namdar olan cemaat-i meşhurenin, ittifak ile, can ve mallarını, peder ve aşiretlerini feda ettiren bir kuvvetli iman ile tasdikleridir.

• **Üçüncüsü:** Her asırda binlerle efradı bulunan ve her fende dâhiyâne ileri giden ve muhtelif mesleklerde çalışan ve ümmetinde yetişen hadsiz muhakkik ve mütebahhir

aktap: kutuplar; belli bir yer veya memleketteki evliyanın başı olan en büyük velî.
aleyhissalâtü vesselâm: salât ve selâm onun üzerine olsun.
Âl-i Muhammed: Hz. Muhammed'in neslinden gelenler.
Arş-ı Azam: en büyük arş, Allah'ın kudret ve saltanatının, hâkimiyetinin tecelli ettiği yer.
aşiret: kabile, göçebe hâlinde

yaşayan çoğunlukla bir soydan gelen insanlar.
azamet-i heykel: heybetli, büyük görüntü.
bedevî: göçebe, çölde yaşayan, medenî olmayan.
bürhan: delil.
camî: toplayan, içine alan, kapsamlı.
cemaat-i meshure: meşhur ve tanınmış cemaat.
cemaat-i nuraniye: nuranî, nurlu cemaat.
cihanpesendâne: dünyaya

meydan okurcasına.
dâhiyâne: dâhice, çok zekice.
delâlet: işaret; delil olma, gösterme.
diplomat: siyasette becerikli olan, siyasetçi.
efkâr-ı siyasiye: siyasî fikirler, düşünceler.
efrat: fertler, bireyler.
esma: isimler, adlar
evliya-i azîme: büyük velîler.
fen: deneye ve tecrübeye dayanan, ispatla meydana gelmiş ilimlere verilen genel ad;

sanat, ilim.

fetret: iki peygamber arasında peygambersiz geçen zaman. (Hz. İsa ile Hz. Muhammed arasındaki devre)

Gavs-ı Azam: en büyük Gavs, evliya; Abdülkadir Geylânî Hazretlerinin ünvanı.

gaypbîn: gaybı gören, görünmeyen yeni gören.

gaye: maksat, amaç, hedef.

habibullah: Allah'ın en sevgili kulu olan Hz. Muhammed.

hâkim-i âdil: adalet ile iş gören hâkim, hükmedici.

Hâlik: yoktan yaratan, her şeyi yoktan var eden, yaratıcı; Allah.

hâlî: uzak, ıssız.

hayat-ı içtimaiye ve siyasiye: sosyal ve siyasî hayat.

hayat-ı içtimaiye: toplum hayatı, sosyal hayat.

icma: fikir birliği; bir meselede âlimlerin aynı görüşte olması.

i'lâm: bildirme, anlatma, haberdar etme.

ilân: açıklama, duyurma.

ittifak: birleşme, fikir birliği etme.

malûmatlı: bilgili.

manevi: manaya ait, maddî olmayan.

muhakkik: gerçeği araştırıp bulan, bir şeyin iç yüzünü inceleyerek vâkif olan.

muhtelif: çeşitli, farklı.

perde-i gayp: gayp perdesi, gizli perde; insanların bilmeyip sadece Allah'ın bildiği gayp âlemdaki manevî perde.

rehber: yol gösteren, kılavuz.

Sahabe: Peygamberimizi gören ve onun sohbetlerine katılan mü'min kimse.

sıfât: sıfatlar, nitelikler, vasıflar.

şark: doğu.

şahadet: şahitlik, tanıklık.

şöhretşiar-ı âlem: şöhreti âleme, dünyaya yayılmış, dünyaca tanınan.

tasdik: kabul etme, onaylama.

temaşa etmek: hayretle ve dikkatle bakmak, seyretmek.

teyit: kuvvetlendirme; doğrulama, destekleme.

ümmet: Peygamberimizi inanıp yolundan gidenler.

ümmî: okuma yazması olmayan.

üstat: öğretici, öğretmen.

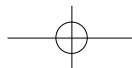
Vacibü'l-Vücut: varlığı zarurî ve zatî olan; varlığı başkasının varlığına bağlı değil, kendinden olup ezeli ve ebedî olan Allah.

vahdet: birlik.

vücut: var oluş, varlık.

yakîn: kesin ve şüphesiz olarak bilme.

ziyadeleşmek: artmak, çoğalmak.

Ashap: Sahabeler, Hz. Peygamberi görmüş ve onunla konuşmuş olan Müslüman kimseler.

Asr-ı Saadet: mutluluk asrı; Peygamberimiz Hz. Muhammed'in peygamber olarak dünyada bulunduğu devir.

azamet-i saltanat: saltanatın, hâkimiyetin büyüklüğü.

bâhir: açık, apaçık; parlak.

Bâki: yok olmayan, sürekli ve kalıcı olan; bütün varlıklar yok olurken yok olmayan ve bütün varlıklar yok olduktan sonra da zatiyle var olacak tek varlık; Allah.

basiret: kalp gözüyle görme, doğru ve ölçülü görüş.

bürhan: delil.

cemaat-i uzma: çok büyük cemaat.

cüz'i: küçük, az; parçaya ait olan.

delâlet etmek: işaret etmek, delil olmak, göstermek.

Fahr-i Âlem: âlemin övücü, âlemin kendisiyle övüldüğü Peygamberimiz.

haşmet-i vüs'at: genişliğinin heybeti, büyüklüğü, azameti.

hükmetmek: karar vermek.

icma: fikir birliği.

ilmelyakîn: ilim yoluyla kesin olarak bilmek.

ittifak: fikir birliği etme, birleşme.

kâti: kesin, şüphesiz.

kemalât: faziletler, mükemmellikler; ahlâk ve huy özellikleri.

kesret: çokluk, bolluk, fazlalık.

keza: aynı şekilde.

küllî: bütüne ait, umumî, büyük.

medrese-i nuraniye: nur saçan medrese, nurlu dersane.

mu'cize: peygamberler tarafından ortaya konulan benzerini yapmaktan insanların âciz kaldığı şey.

muhakkikin-i ümmet: ümmetin, Müslümanların hakikatleri araştırıp bulanlar.

musaddak: tasdik edilmiş, doğrulanmış, gerçekliği kabul edilmiş.

musaddik: tasdik eden, gerçekliğini doğrulayan.

mütebahhir: çok bilgili, derin bilgi sahibi.

nurani: nurlu, ışıklı, parlak.

sâti: yükselip meydana çıkan; parlak, nur saçan.

şahadet: şahitlik, tanıklık; işaret.

şahsi: kişisel, kişiye özel.

şeref-i nev-i benîadem: insanoğlunun, insan türünün şerefi.

tasdik etme: kabul etme, onaylama.

tevafuk: uygun gelme, uygunluk.

ulema: âlimler, bilginler.

ulviyet: yücelik, yükseklik.

Vacibü'l-Vücut: varlığı zarurî ve

ulemasının cemaat-i uzmasının tevafuk ile ve ilmelyakîn derecesinde tasdikleridir.

Demek, bu zatın vahdaniyete şahadeti, şahsî ve cüz'î değil; belki, umumî ve külli ve sarsılmaz ve bütün şeytanlar toplansa karşısına hiçbir cihetle çıkamaz bir şahadet-tir diye hükmetti.

İşte, Asr-ı Saadette akıyla beraber seyahat eden dünya misafiri ve hayat yolcusunun o medrese-i nuraniyeden aldığı derse kısa bir işaret olarak, *Birinci Makamın On Altıncı Mertebesinde*, böyle,

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوُجُودُ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الَّذِي دَلَّ عَلَى
وَجُوبِ وَجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ فَخَرَّ الْعَالَمَ وَشَرَفَ نَوْعَ بَنِي آدَمَ
بِعِظْمَةِ سُلْطَنَةِ قُرْآنِهِ وَحَشْمَةِ وَسِعَةِ دِينِهِ وَكَثْرَةِ كَمَالَاتِهِ وَعُلُوبِيَّةِ
أَخْلَاقِهِ حَتَّى بَتَّصَدِيقِ أَعْدَائِهِ ❀ وَكَذَا شَهِدَ وَبَرَّهَنَ بِقُوَّةِ مَاتِ
الْمُعْجَزَاتِ الظَّاهِرَاتِ الْبَاهِرَاتِ الْمُصَدِّقَةِ الْمُصَدِّقَةِ وَبِقُوَّةِ الْآفِ
حَقَائِقِ دِينِهِ السَّاطِعَةِ الْقَاطِعَةِ بِاجْتِمَاعِ آلِهِ ذَوِي الْأَنْوَارِ وَبِاتِّفَاقِ
أَصْحَابِهِ ذَوِي الْأَبْصَارِ وَبِتَوَافُقِ مُحَقِّقِي أُمَّتِهِ
1 ذَوِي الْبَرَاهِينِ وَالْبَصَائِرِ النَّوَّارَةِ

denilmiştir.

2 الْبَاقِي هُوَ الْبَاقِي

Said Nursî

1. Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. O öyle bir Vacibü'l-Vücut ve Vahidü'l-Ehad'dir ki, Kur'an'ının azamet-i saltanatı, dininin haşmet-i vüs'ati, kemalâtının kesreti ve hatta düşmanlarının dahi tasdik ettikleri ahlâkının ulviyeti ile fahr-i âlem ve şeref-i nev-i benîadem olan zat (a.s.m.), Onun vahdet içindeki vücub-u vücuduna delâlet eder. Ve keza, o zat (a.s.m.), zahir ve bâhir ve musaddik ve musaddak mu'cizelerinin kuvvetiyle ve dininin satı ve kâti binler hakaikının kuvvetiyle ve nurlar sahibi Ehl-i Beytinin icmayla ve nazar sahibi Ashabının ittifakıyla ve nuranî bürhan ve basiret sahibi muhakkikin-i ümmetinin tevafukuyla, Onun vahdet içindeki vücub-u vücuduna şahadet edip ispat eder.
2. Bâki olan ancak Allah'tır.

zati olan; varlığı başkasının varlığına bağlı değil, kendinden olup ezeli ve ebedî olan Allah.

vahdaniyet: Allah'ın birliği ve varlığı.

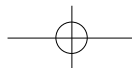
vahdet: birlik.

Vahidü'l-Ehad: bir olan ve

birliği her şeyde tecelli eden Allah.

vücub-i vücüt: varlığı gerekli.

zahir: görünen, açık.

PEYGAMBERİMİZİN (A.S.M.) UBUDİYETİ KÜLLİDİR

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۞ وَبِهِ نَسْتَعِينُ¹

Üçüncü medrese-i Yusufiye'nin tek bir dersinin

Üçüncü Kısmı

Mukaddime

Namazdaki Fatihâ'nın manevî emriyle,

² هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ

mazdaki teşehhüt dahi ³ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ

sinin diliyle, manevî ihtarıyla ve Sure-i Fethin ahirinde

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ

كُلَّهُ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا ۞ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ

⁴ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءَ بَيْنَهُمْ

ilâahir, beş mu'cize-i gaybiyeyi gösteren büyük ayetin nuruyla üçüncü kısmını yazmaya, şimdi beyanına iznim olmayan üç sebep için mecbur oldum. Tafsilâtını, izahatını, senetli hüccetlerini risalet-i Muhammediyeye dair *Zülfikar: Mu'cizat-ı Ahmediye ve Ayetü'l-Kübra*, Arabî *Hizb-i Nuriye*'ye havale edip, yalnız gayet muhtasar, kısacık üç işaret ile Arabî *Hizb-i Nuriye*'nin hülâsasının bir hülâsasını ve tesbihatta tekrar ettiğim Kelime-i Tevhid ile daimî virdim bir tefekkür-i Arabî olarak burada yazılan

hülâsa: bir şeyin özü, esası, özeti.

ihzar: hatırlatma, uyarı.

ilh.: ilâahir sözünün kısaltılmışı.

izah: açıklama, ayrıntıları ile anlatma.

Kelime-i Tevhid: tevhid-i ilâhîyi ifade eden lâ ilâhe illâllah Muhammedün-Resulullah cümlesi.

manevî: manaya ait, maddî olmayan.

mecbur: zorunlu olma, zorunda kalma.

medrese-i Yusufiye: Yusuf'un medresesi, Hz. Yusuf'un (a.s.) iftira, haksızlık ve zulüm ile hâpiste kalmasından kinaye olarak, iman ve Kur'ân'a hizmetinden dolayı tevkif edililerin hapsedildiği yer manasında, hâpishane.

mu'cize-i gaybiye: gayba ait mu'cize; zamanı gelince ortaya çıkan ve gaybî olarak haber verilen mu'cize.

muhtasar: kısaltılmış, özet.

mukaddime: ön söz, başlangıç.

nur: aydınlık, parıltı, ışık.

risalet-i Muhammediye: kâinatın nuru ve suuru olan Hz. Muhammed'in (a.s.m.) peygamberliği.

senet: bir hadis metninde, o metni rivayet etmiş ravilerin, en son raviden başlayarak Hz. Peygambere varıncaya kadar uzanan isimler zinciri.

tafsilât: tafsiller, açıklamalar, izahlar.

tefekkür-i Arabî: Arapça tefekkür, düşünme.

tesbihat: tesbihler, Cenab-ı Hakkın bütün noksan sıfatlardan uzak ve bütün kemal sıfatlara sahip olduğunu ifade eden sözler.

teşehhüt: namazda her oturuşta tahiyat duasını okuma ve bu duayı okuyacak kadar oturma.

virt: zikir; belli zamanlarda, belli sayıda, belli duaların zikir olarak belli biçimde ve düzenli şekilde okunması.

1. Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla. • Ve sadece ondan yardım dileriz.

2. Şahadet ederim ki, Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur.

3. Ve yine şahadet ederim ki, Muhammed (a.s.m.) Allah'ın Resulüdür.

4. Bütün dinlere üstün kılmak üzere Resulünü hidayet ve hak din ile gönderen Odur. Buna şahit olarak Allah yeter. • Muhammed Allah'ın Resulüdür. Onunla beraber olanlar da kâfirlere karşı şiddetli, kendi aralarında ise pek merhametlidirler. (Fetih Suresi: 28-29.)

ahir: son.

ayet: Kur'ân'ın her bir cümlesi.

beyan: açıklama, bildirme, izah.

daimî: sürekli, devamlı.

dair: alakalı, ilgili.

Fatihâ: Kur'ân-ı Kerîm'in birinci suresi.

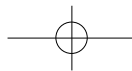
feyiz: bolluk, bereket; ihsan,

bağış.

gayet: son derece.

havale: bir şeyi başkasının üstüne bırakma.

hüccet: delil.

adem: yokluk.
ahiret: dünya hayatından sonra başlayıp ebediyen devam edecek olan ikinci hayat.
âlem: dünya.
âlem-i İslâm: İslâm âlemi, İslâm dünyası.
âyine: ayna.
bâki: ebedî, daimî, sürekli ve kalıcı olan.
beşaret: müjde.
beşer: insanlık.
camî: toplayan, içine alan, kapsayan.
Cemil-i Zülcelâl: büyüklük, izzet ve azamet sahibi olan ve sonsuz güzellik sahibi Allah.
cilve: tecelli, görüntü.
daimî: sürekli, devamlı.
dair: alâkalı, ilgili.
dâr-ı saadet: saadet, mutluluk yeri, Cennet.
dua: Allah'a yalvarma, niyaz.
ef'al: fiiller, ameller.
elzem: daha (en, pek) lâzım, lüzumlu, gerekli.
Fahr-i Âlem: âlemin övücü, âlemin kendisiyle övündüğü Peygamberimiz (a.s.m.).
fenâ-i mutlak: sonsuz yok oluş, mutlak yok oluş.
gayet: son derece.
hakikat-ı Muhammediye: Hz Peygamberin manevî şahsiyeti, İslâmiyetin aslı ve esası.
hayat-ı bâkiye: bâkî olan, sonsuz hayat, ahiret hayatı.
idam-ı ebedî: dirilmemek üzere yok oluş, ahiret inancı olmadığı için ölümü ebedî yokluğa gitmek olarak görme.
ihsanat: ihsanlar, bağışlar, nimetler.
istidadat: istidatlar, kabiliyetler, yetenekler.
kat'i: kesin, şüpheyi ve tereddüde mahal bırakmayan.
kemalât: faziletler, kemaller, olgunluklar, mükemmellikler.
küllî: umumî, genel, bütün olan.
lisan: dil.
mahiyet: bir şeyin aslı, esası, tabiatı, niteliği.
manidar: nükteli, ince manalı.
mazhar: bir şeyin çıktığı görüldüğü yer; nail olma, şereflenme.
mukabele: karşılık verme, karşılama.
müştak: arzulu, fazla istekli, ıstıyak gösteren.
nev-i beşer: insanoglu, insanlar.
nevi: çeşit, tür.
nihayetsiz: sonsuz, sınırsız.
peygamber: Allah tarafından haber getirerek ilâhî emir ve yasakları insanlara tebliğ eden elçi, nebî.
risalet: elçilik, resullük, peygamber olarak gönderilme.

risaleciğinin ¹ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ şahadetine dair parçanın bir nevi tercümesi, İkinci ve Üçüncü İşarete yazılacak.

BİRİNCİ İŞARET: Bu Kâinat Sahibinin tezahür-i rububiyetine ve sermedî ulûhiyetine ve nihayetsiz ihsanatına küllî bir ubudiyet ve tanıtırmakla mukabele eden Muhammed Aleyhissalâtu Vesselâm, bu kâinatta güneşin lüzumu gibi elzemdir ki, nev-i beşerin üstad-ı ekberi ve büyük peygamberi (a.s.m.) ve Fahr-i Âlem ve ² لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ مَا خَلَقْتُ الْآفَاقَ hitabına mazhar ve hakikat-i

Muhammediyeyi (a.s.m.), hem sebab-i hilkat-i âlem, hem neticesi ve en mükemmel meyvesi olduğu gibi; bu kâinatın hakikî kemalâtı ve sermedî Cemil-i Zülcelâl'in bâkî âyineleri ve sıfatlarının cilveleri ve hikmetli ef'alinin vazifedar eserleri ve çok manidar mektupları olması ve bâkî bir âlemi taşınması ve bütün zîşuurların müştak oldukları bir dâr-ı saadet ve ahireti netice vermesi gibi hakikatleri, hakikat-i Muhammediye (a.s.m.) ve risalet-i Ahmediye (a.s.m.) ile tahakkuk ettiğinden, nasıl bu kâinat onun risaletine gayet kuvvetli ve kat'î şahadet eder; öyle de, başta âlem-i İslâm, bütün beşer ve bütün zîşuur, Cehenemden daha acı ve korkunç olan ademden, hiçlikten, idam-ı ebedîden, fena-i mutlakdan kurtulmak için, daimî aşk ve şevkle her zamanda ve camî mahiyetinin bütün kuvvetleriyle, bütün istidadat lisanlarıyla, bütün dualar ve ibadetler ve ricalarının dilleriyle istedikleri hayat-ı bâkiyeyi kuvvetli, kat'î beşaret veren risalet-i Ahmediye (a.s.m.) ve hakikat-i Muhammediyeye (a.s.m.) şahadet edip

1. Muhammed Allah'ın Resulüdür. (Fetih Suresi: 29.)

2. Sen olmasaydın [ya Muhammed], sen olmasaydın kâinatı yaratmazdım. (Hadis-i kudsi: Kesfü'l-Hafa, 2:164; hadis no: 2123.)

ber olarak gönderilme.

risalet-i Ahmediye: Peygamber Efendimizin (a.s.m.) peygamberliği.

sebeb-i hilkat-i âlem: âlemin yaratılış sebebi.

sermedi: ebedî, daimî, sürekli.

sıfat: vasıf, nitelik.

şahadet: şahit olma, şahitlik,

tanıklık.

sevk: şiddetli arzu, aşırı istek ve heves.

tahakkuk: gerçekleşme, delil ile ispat edilme, kesinleşme.

tezahür-i rububiyet: Cenab-ı Hakkin terbiye, tedbir ve idare ediciliğinin ortaya çıkması, görünmesi.

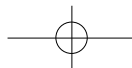
ubudiyet: kulluk.

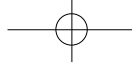
ulûhiyet: ilâhlık, Allah'ın hâkimiyeti ile kâinattaki her şeyi kendisine ibadet ve itaat ettirmesi.

Üstad-ı Ekber: en büyük müallim, en büyük üstad; Hz. Peygamber (a.s.m.).

vazifedar: vazifeli, vazifesi olan, iş gören.

zîşuur: şuurlu, şuur sahibi.

nev-i beşerin medar-ı iftiharı, eşref-i mahlûkat olduğuna imza bastığı gibi, her zamanda üç yüz elli milyon ehl-i imanın ¹ **السَّبَبُ كَالْفَاعِلِ** sırımca, her gün işledikleri bütün hasenatlar ve hayırların bir misli Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmın defter-i hasenatına girmesi ve o tek şahsiyet-i Muhammediye (a.s.m.), yüzer milyon, belki milyarlar âbid-i muhsin kadar küllî bir ubudiyete ve füyuzata mazhar bir makam kazanması, o Zatın (a.s.m.) risaletine pek kuvvetli şahadet edip imza basar.

İKİNCİ İŞARET: Benim virdimde her vakit tefekkürle baktığım yirmiden ziyade şahadetlere işaret eden:

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ صَادِقُ الْوَعْدِ الْأَمِينُ بِشَهَادَةِ ظُهُورِهِ دَفْعَةً
مَعَ أُمَّيْتِهِ بِاِكْمَلِ دِينٍ وَأَسْلَامِيَّةٍ وَشَرِيعَةٍ وَبِأَقْوَى إِيْمَانٍ وَأَعْتِقَادٍ
وَعِبَادَةٍ وَبِأَعْلَى دَعْوَةٍ وَمَنَاجَاتٍ وَدَعَوَاتٍ وَبِأَعْمَ تَبْلِيغٍ وَأَتَمِّ
مَتَانَةٍ خَارِقَاتٍ مُثْمِرَاتٍ لَا مِثْلَ لَهَا ²

Kısa bir nevi tercümesi ve meali:

YANİ, MUHAMMED'İN (A.S.M.) RİSALETİNE ŞAHADET EDEN,
Birincisi:

On bir hâlâtından çıkan bir hüccet-i risalettir.

Evet, okumak ve yazmak öğrenmediği ve ümmî olduğu hâlde, on dört asrın ukalâsını, feylesoflarını hayrette bırakan ve edyan-ı semaviyede birinciliği kazanan bir dinle birden, tecrübesiz ve def'aten meydana çıkması emsal kabul etmez bir hâlet olduğu gibi, sözlerinden,

1. Bir şeye sebep olan yapan gibidir.

2. Ümmî olduğu hâlde en ekml bir din ve İslâmiyet ve şeriatla ve en kavi bir iman ve itikat ve ibadetle ve en yüksek bir davet ve münacat ve dua ile ve eamm bir tebliğ ve emsal-siz harika ve en faydalı, en etemm bir metanetle def'aten zuhurunun şahadetiyle, Sadıku'l-Va'di'l-Emin olan Muhammed (a.s.m.) Allah'ın Resulüdür.

âbid-i muhsin: Allah'a görür gibi ibadet eden kul.

aleyhissalâtü vesselâm: 'salât ve selâm onun üzerine olsun' anlamında Hz. Muhammed'e dua.

asır: yüzyıl.

def'aten: birdenbire, bir defada, anî olarak.

defter-i hasenat: iyilikler, güzellikler defteri, insanların yaptığı iyiliklerin yazıldığı me-nevi defter.

edyan-ı semaviye: semavî

dinler, Allah tarafından gönderilmiş olan hak dinler.

ehl-i iman: inananlar, iman sahipleri.

emsal: örnekler, benzerler.

eşref-i mahlûkat: mahlûkatın en eşrefi, yaratılmışların

en şerefli; insan.

feylesof: felsefe ile uğraşan, filozof.

füyuzat: feyizler, manevî bolluk ve bereketler, inayetler.

hâlât: hâller, durumlar, vaziyetler.

hâlet: hâl, durum.

hasenat: güzellikler, iyilikler.

hüccet-i risalet: peygamberlik delili.

küllî: umumî, genel, bütün olan.

makam: yer, mevki.

mazhar: bir şeyin çıktığı görüldüğü yer; nail olma, şereflenme.

meal: mana, anlam, mefhum.

medar-ı iftihar: iftihar sebebi, övünme sebebi.

misil: kat, eş.

nev-i beşer: insanoglu, insanlar.

nevi: çeşit, tür.

risalet: elçilik, resullük, peygamber olarak gönderilme.

sır: gizli hakikat.

şahadet: şahit olma, şahitlik, tanıklık.

şahsiyet-i Muhammediye: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) şahsiyeti, kişiliği.

tefekkür: derin düşünme; esyanın hakikatini, yaratıcının sırlarını kavramak ve ibret almak için zihnen ve kalben düşünme.

ubudiyet: kulluk.

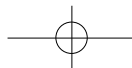
ukalâ: akıllılar, akıllı olanlar.

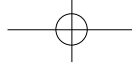
ümmî: okuma yazması olmayan, okumamış.

virt: zikir; belli zamanlarda, belli sayıda, belli duaların zikir olarak belli biçimde ve düzenli şekilde okunması.

zat: kişi, şahıs.

ziyade: çok, fazla.

âdilâne: adaletli olana yakışır bir surette, doğrulukla, âdilcesine.
asr: yüzyıl.
Cevşenü'l-Kebir: büyük zırh anlamındaki Hz. Muhammed (a.s.m) Efendimize vahiyyle gelen, Esmâ-i Hüsnâyı içine alan emsalsiz bir münacat ve benzersiz bir dua.
cür'et: cesaret etme, yüreklilik, yiğitlik.
daavat: dua, dualar.
dağdağa: gürültü, beyhude telâş ve ızdırıp.
ehl-i hakikat: hakikati arzularanlar, gerçeği bulup onun peşinden gidenler, Allah adamı.
emsal: örnekler, benzerler.
emsalsiz: benzersiz.
esma-i ilâhiye: Allah'ın isimleri.
esrar: sırlar, gizli hakikatler.
feyiz: bolluk, bereket, ihsan, bağış.
fiil: iş, hareket.
hadsiz: sınırsız, sonsuz.
hâlet: hâl, durum.
Hâlik: yoktan yaratan, her şeyi yoktan var eden, yaratıcı; Allah.
idare: bir işi yürütme, çekip çevirme.
iman: inanç, itikat.
intiha: nihayet bulma, sona erme.
iptida: baş, başlangıç.
itikat: kesin inanma, iman.
kanun: yasa.
kavim: millet; aralarında dil, âdet, örf, kültür birliği olan insan topluluğu.
kuvvet-i imaniye: iman kuvveti.
küllî: umumî, genel, bütün olan.
maddî: madde ile alakalı, cismanî.
manevî: manaya ait, maddî olmayan.
marifetullah: Allah'ı tanıma, anlama, bilme.
mertebe: derece.
mertebe-i iman: iman derecesi, mertebesi.
meselâ: örneğin.
metanet: metin olma, dayanıklılık, sağlamlık.
misil: benzer, eş.
muarız: muhalefet eden, karşı çıkan, muhalif.
muhalefet: birinin düşüncesine zıt düşüncede bulunma, karşı koyma, bir düşüncede, fiil veya harekete karşı durma.
münacat: Allah'a dua etme, yalvarma, Onun manevî huzurunda tazarru ve niyazda bulunma.
müraat: gözetme, riayet etme.
müttefikan: ittifak ederek, hep beraber, birlikte.
nefis: kötü vasıfları kendisinde toplayan, hayırlı işlerden alıkoyan güç.

fiillerinden, hâllerinden çıkan İslâmiyet, her zamanda üç yüz elli milyon insanın ruhlarına, nefislerine, akıllarına terbiyekârâne ders vermesi ve manevî terakkiyata sevk etmesi, emsalsiz bir hâlettir.

Hem, öyle bir şeriatla meydana gelmiş ki, âdilâne kânunlarıyla nev-i beşerin beşten birisini on dört asırda maddî ve manevî terakki içinde idare etmesi misilsiz bir hâlet olduğu gibi, o Zat (a.s.m.) öyle bir iman ve itikatla meydana çıktı ki, bütün ehl-i hakikat, her zaman onun mertebe-i imanından feyiz almalarıyla beraber en yüksek ve en kuvvetli bir derecededir diye müttefikan tasdikleri ve o zamanda hadsiz muarızlarının ona muhalefeti zerre kadar bir telâş, bir vesvese, bir şüphe vermemesi gösteriyor ki, kuvvet-i imaniyede dahi onun emsali yok ve o küllî yüksek imanı misilsizdir.

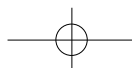
Hem, öyle bir ubudiyet ve ibadet gösterdi ki, iptida ve intihayı birleştirip hiç kimseyi taklit etmeyerek, ibadetin en ince esrarını görüp müraat ederek en dağdağalı zamanlarda dahi tam tamına ubudiyeti yapması emsalsiz bir hâlet olması gibi, Hâlik'ına karşı öyle daavat ve münacat ve ricalar yapmış ki, bu zamana kadar telâhuk-ı efkârla beraber o mertebeye yetişilmemiş. Meselâ, *Cevşenü'l-Kebir* münacatında bin bir esma-i ilâhiyeyi şefaatçi ederek Hâlik'ını öyle bir tarzda tavsif ve tarif eder ki, emsali yok. Ve marifetullahta kimse ona yetişmemesi, misilsiz bir hâlettir.

Hem, öyle bir metanetle insanları dine davet ve öyle bir cür'etle risaletini tebliğ etmiş ki, kavmi ve amcası ve

nev-i beşer: insanoğlu, insanlar.
risalet: elçilik, resullük, peygamber olarak gönderilme.
ruh: dirilik kaynağı, hayatın temeli ve sebebi olan manevî varlık.
sevk: yöneltme, gönderme.
sefaat: birinden başkasının kusurlarının veya suçunun bağışlanmasını dileme.
seriat: Allah tarafından peygamber vasıtasıyla bildirilen, ilâhî emir ve yasaklara daya-

nan hükümlerin hepsi.
tarif: bir şeyi bütün vasıflarını içine alacak şekilde anlatma.
tarz: biçim, şekil, suret.
tasdik: bir şeyin veya kimse- nin doğruluğuna kesin olarak hükmetme.
tavsif: vasıflandırma, mahiyetini ortaya koyma, niteleme.
tebliğ: dinî bir emrin yaratılmışlara duyurulması; peygamberlerin Allah'ın emrini kullara bildirmeleri ve hakka

davet etmeleri.
telâhuk-ı efkâr: fikirlerin bir-biri peşine gelip birleşmesi, katılaşması, birbirine eklenmesi.
terakki: yükselme, ilerleme.
terakkiyat: ilerlemeler, gelişmeler, yükselişler.
ubudiyet: kulluk.
vesvese: şüphe, kuruntu, kalbe gelen asılsız kötü ve sinsî düşünce.
zerre: pek ufak parça, en küçük parça.

dünyanın büyük devletleri ve eski dinlerin etbaları ona muarız ve düşman oldukları hâlde, zerre kadar korkmayarak, çekinmeyerek umumuna meydan okuması ve başa da çıkarması emsalsiz bir hâlettir.

İşte, onun sıdkına ve nübüvvetine bu harika, emsalsiz sekiz hâletin mecmuu gayet kuvvetli bir şahadettir. Ve bu hâletler, o Zatın (a.s.m.) nihayet derecede ciddiyetine ve itminanına ve kemal-i sıdkına ve hakkaniyetine kat'î kanaati var olduğunu gösteriyor.

Âlem-i İslâm, her günde, her teşehhütte milyonlar insanla **السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ**¹ der. Ve

onun memuriyetine teslimiyetini ve getirdiği saadet-i ebediye beşaretini tasdik ettiğini ve beşeriyetin derin bir aşkla ve fitrî ve istidadî pek kuvvetli bir iştiyakla aradığı hayat-ı bâkiyeye sağlam bir yol açtığına karşı âlem-i İslâm, minnettarâne, müteşekkirâne **السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ**²

ile bir manevî ziyaret ve görüşmek ve üç yüz elli milyon, belki milyarlar namına onu tebrik eder.

YİRMİ KÜLLİ ŞAHADETLERDEN VE ÇOK ŞAHADETLERİ
İHTİVA EDEN

İkinci Sahadet:

وَبَشَاهِدَةِ جَمِيعِ حَقَائِقِ الْأَرْكَانِ الْإِيمَانِ عَلَى تَصْدِيقِهِ

Yani: “İmanın altı rükünlerinin hakikatleri ve tahakkuklar ve hakkaniyetleri, Muhammed’in (a.s.m.) risaleti - ne ve hakkaniyetine kat’î şahadet eder.” Çünkü, onun

1. Allah'ın selâmi, rahmeti ve bereketi üzerine olsun ey Peygamber!

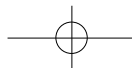
2. Allah'ın selâmi üzerine olsun ey Peygamber!

âlem-i İslâm: İslâm âlemi, İslâm dünyası.
aşk: şiddetli sevgi, sevda, gönül verme.
beşaret: müjde.
beşeriyet: beşerilik, insanlık.
ciddiyet: ciddilik.
emsalsiz: benzersiz.
etba: birinin sözüne, işine, mesleğine uyanlar.

fitrî: tabii, yaratılıştaki, doğuştan olan.
gayet: son derece.
hakikat: gerçek, esas.
hakkaniyet: hak ve adalete uygunluk, hak ve doğruluktan ayrılmama.
hâlet: hâl, durum.
harika: olağanüstü.
hayat-ı bâkiye: bâkî olan,

sonsuz hayat, ahiret hayatı.
ihtiva: içine alma, kapsama.
iman: inanç, itikat.
istidadî: kabiliyete, yeteneğe göre.
istiyyak: aşırı isteme, çok fazla arzu etme.
itminan: inanma, güvenme, gönül rahatlığı içinde tereddütsüz kabul etme.

kanaat: inanma, görüş, fikir.
kat'i: kesin, şüpheye ve tereddüde mahal bırakmayan.
kemal-i sıdk: tam doğruluk.
küllî: umumî, genel, bütün olan.
lisan: dil.
manevî: manaya ait, maddî olmayan.
mecmu: toplam, tüm.
memuriyet: memurluk, memur olma hâli.
minnettarâne: minnet duyarak, yapılan bir iyiliğe karşı teşekkür hissi taşıyarak.
muarız: muhalefet eden, karşı çıkan, muhalif.
müteşekkirâne: müteşekkir olarak, teşekkür edercesine.
nam: ad.
nihayet: son derece.
nübüvvet: nebîlik, peygamberlik, Allah'ın elçiliği, peygamberlik hâl ve şanı.
risalet: elçilik, resullük, peygamber olarak gönderilme.
rükün: bir şeyi meydana getiren unsurlardan her biri, esas.
saadet-i ebediye: sonu olmayan, sonsuz mutluluk.
sıdk: doğruluk.
şahadet: şahit olma, şahitlik, tanıklık.
tahakkuk: gerçekleşme, meydana gelme, olma.
tasdik: bir şeyin veya kimsenin doğruluğuna kesin olarak hükmetme.
teslimiyet: teslim olma, teslim oluş, boyun eğiş.
teşehhüt: namazda her oturuşta tahiyyat duasını okuma ve bu duayı okuyacak kadar oturma.
umum: bütün, hepsi.
zat: kişi, şahıs.
zerre: en küçük parça, molekül, atom.

risalet hayatının şahsiyet-i maneviyesi ve bütün davalarının esası ve mahiyet-i nübüvveti, o altı rükündür. Öyle ise, o rükünlerin tahakkuklarına delâlet eden bütün deliller, Muhammed'in (a.s.m.) risaletinin hak olduğuna ve onun sadıkiyetine dahi delâlet ederler. Hem ahiretin tahakkukuna sair rükünlerinin delâletini *Meyve Risalesi* ve Onuncu Sözün zeyilleri beyan ettikleri gibi; öyle de, her bir rükün, hüccetleriyle beraber onun risaletine bir hüccettir.

BİNLER ŞAHADETLERİ İHTİVA EDEN

Üçüncü Külli Şahadet:

وَبَشَاهَادَةِ ذَاتِهِ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ بِأَلْفِ مُعْجَزَاتِهِ
وَكَمَالَاتِهِ وَعُلُوِّ أَخْلَاقِهِ

Yani: “O Zat (a.s.m.), güneş gibi kendi kendine delildir. Binler mu'cizat ve kemalât ve yüksek, güzel ahlâkıyla risaletine ve sadıkiyetine pek kuvvetli şahadet eder.”

Evet, *Mu'cizat-ı Ahmediye* risale-i harikada üç yüzden ziyade nakl-i sahih ile ispat ettiği gibi, o Zatın (a.s.m.)

¹ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَىٰ ve ² وَأَنْشَقَّ الْقَمَرَ ayetlerinin sarahatiyle, avucunun bir parmağıyla kamer iki parça olması; ve nakl-i sahih ve tevatürle, aynı elin beş parmağından beş çeşme su akması ve susuz kalan bütün ordusu o sudan içmesi ve şahit olması ve bu acip harika iki defa başka yerde de vuku bulması; ve aynı avuçla bir parça toprağı, hücum eden düşman ordusuna atarak, her birisinin gözüne bir avuç toprak girmesiyle hücumda

1. Ay yarıldı. (Kamer Suresi: 1.)

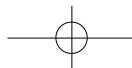
2. Attığın zaman sen atmadın. Ancak Allah attı. (Enfal Suresi: 17.)

acip: tuhaf, hayrette bırakan.
ahiret: dünya hayatından sonra başlayıp ebediyen devam edecek olan ikinci hayat.
ayet: Kur'an'ın her bir cümlesi.
beyan etmek: açıklamak, bildirmek, izah etmek.
dava: takip edilen fikir, iddia.
delâlet: delil olma, gösterme.
delil: bir davayı ispata yarayan şey, bürhan.
hâk: doğru, gerçek, hakikat.
harika: olağanüstü.
hüccet: delil.
hücum: saldırma.
ihtiva: içine alma, kapsama.
ispat: doğruyu delillerle gösterme.
kamer: Ay.
kamer: Kur'an-ı Kerim'in 54. suresi.
kemalât: faziletler, kemaller, olgunluklar, mükemmellikler.
küllî: umumî, genel, bütün olan.
mahiyet-i nübüvvet: peygamberliğin mahiyeti, hakikati, aslı.
mu'cizat: mu'cizeler, Allah tarafından veriliş, yalnız peygamberlerin gösterebilecekleri büyük harika işler.
mu'cizat-ı Ahmediye: Peygamber Efendimizin (a.s.m.) gösterdiği mu'cizeler.
nakl-i sahih: şüphe duyulmayan, doğru, gerçek haber bildirilmesi.
peygamber: Allah tarafından haber getirerek lâhî emir ve yasakları insanlara tebliğ eden elçi, nebî.
risale-i harika: harika risale, harika kitapçık.
risalet: elçilik, resulülük, peygamber olarak gönderilme.

rükün: bir şeyi meydana getiren unsurlardan her biri, esas.
sadıkiyet: sadıklık, doğruluk, sadâkat.
sarahat: ifadedeki açıklık, açık anlatım.
selâm: barış, rahatlık, selâmet ve esenlik dileme.
sure: Kur'an-ı Kerim'in ayrıldığı

114 bölümden her biri.
şahadet: şahit olma, şahitlik, tanıklık.
şahsiyet-i maneviy: manevî şahsiyet, manevî kişilik.
tahakkuk: gerçekleşme, olma; delil ile ispat edilme, kesinleşme.
tevatür: bir hadis-i şerifin, ya da söylenmelerini aklın kabul-

lenemeyeceği kadar sayı ve sağlamlıktaki bir topluluk tarafından aktarılması, rivayet edilmesi.
vuku: olma, gerçekleşme, meydana gelme.
zat: kişi, şahıs.
zeyil: ek, bir eserin devamı olarak yazılan kısım.
ziyade: çok, fazla.

iken kaçmaları; ve aynı avuçta küçük taşlar, insanlar gibi tesbih edip ¹ **سُبْحَانَ اللَّهِ** demeleri gibi nakl-i sahiple ve bir kısmı tevatürle tarihlerde kat'iyen vukua gelen yüzer ve ehl-i tahkikin yanında bine kadar mu'cizat, elinde zuhuru; ve dost ve düşmanların ittifakıyla, onda güzel hasletlerin ve ahlâk-ı hasenenin en yüksek derecesinde **(HAŞİYE)** bulunması; ve arkasında tebaiyetle sülûk edip kemalâta erişen ve hakikate aynelyakin yetişen bütün ehl-i tahkik, ittifakla kemalât-ı Muhammediye (a.s.m.) en yüksek derecede bulunduğuna hakkalyakin tasdikleri; ve onun dininden gelen âlem-i İslâmın füyuzatı ve koca İslâmiyetin hakikatleri onun harika kemalâtına delâlet eder. Elbette o zat (a.s.m.), bizzat kendi risaletine gayet parlak ve küllî, geniş şahadet eder demektir.

PEK ÇOK KUVVETLİ ŞAHADETLERİ İHTİVA EDEN

Dördüncü Şahadet:

وَبَشَاهَادَةِ الْقُرْآنِ بِمَا لَا يُحَدُّ مِنْ حَقَائِقِهِ وَبِرَاهِينِهِ

Yani, “Kur’ân-ı Mu’cizülbeyan, hadsiz hakikatler ve hüccetleriyle risaletine, sadıkiyetine şahadet eder.”

Evet, kırk vecihle mu’cize olduğu *Zülfikar* mecmuasında ispat edilen; ve on dört asrı nurlandıran; ve nev-i beşerin beşten birisini tebeddül etmeyen kanunlarıyla idare

HAŞİYE: Hatta şecaat kahramanı Hazret-i Ali (radiyallâhü anh) diyor: “Harpte biz korktuğumuz zaman Peygamberin (a.s.m.) arkasına saklanır, tahassus ederdik.” Şecaat gibi, her haslette faik olduğunu, o zaman düşmanları dahi tasdik ettiklerini tarihler naklediyorlar.

1. Allah her türlü kusur ve noksandan münezzehtir.

ahlâk-ı hasene: güzel ahlâk, güzel huy.
âlem-i İslâm: İslâm âlemi, İslâm dünyası.
asr: yüzyıl.
aynelyakin: gözle görür derecede inanma; bir şeyi göreyerek ve seyrederek bilme.
bizzat: kendisi, şahsen.
delâlet: delil olma, gösterme.
ehl-i tahkik: gerçeği araştı-

ranlar, gerçeğin peşinden gidenler.
füyuzat: feyizler, manevî bolluk ve bereketler, inayetler.
gayet: son derece.
hadsiz: sınırsız, sonsuz.
hakikat: gerçek, esas.
hakkalyakin: marifet mertebesinin en yükseği; bir şeyi yaşayarak, içine girerek, doğruluğundan şüpheye asla yer

birakmayacak biçimde kesin olarak bilme.
harika: olağanüstü.
haslet: güzel huy, iyi özellik.
hasiye: dipnot.
hüccet: delil.
idare: bir işi yürütme, çekip çevirme.
ihtiva: içine alma, kapsama.
ispat: doğruyu delillerle gösterme.

ittifak: birleşme, fikir birliği etme.
kanun: yasa.

kat'iyen: kat'î olarak, kesin olarak, kesinlikle.

kemalât: faziletler, kemaller, olgunluklar, mükemmellikler.

kemalât-ı Muhammediye: Hz. Muhammed'e ait mükemmellikler.

Kur'ân-ı Mu'cizülbeyan: açıklamalarıyla akılları benzerini yapmaktan âciz bırakan Kur'ân-ı Kerîm.

küllî: umumî, genel, bütün olan.
mecmua: toplanıp, biriktirilmiş, düzenlenmiş şeylerin hepsi.

mu'cizat: mu'cizeler, Allah tarafından verilir, yalnız peygamberlerin gösterebilecekleri büyük harika işler.

mu'cize: benzerini yapmaktan insanların âciz kaldığı şey.

nakl-i sahih: şüphe duyulmayan, doğru, gerçek haber bildirilmesi.

nev-i beşer: insanoglu, insanlar.

nurlandırmak: ışıklandırmak, aydınlatmak.

risalet: elçilik, resullük, peygamber olarak gönderilme.

sadıkiyet: sadıklık, doğruluk, sadâkat.

sübhanallah: Allah her türlü eksiklikten uzak ve bütün üstün sıfatlara sahiptir demek, tesbih etmek.

sülûk: bir yola girme, bir yol tutma.

şahadet: şahit olma, şahitlik, tanıklık.

tasdik: bir şeyin veya kimsenin doğruluğuna kesin olarak hükmetme.

tebaiyet: tâbîlik, tâbi olma, uyuma.

tebeddül: başkalaşma, değişme.

tesbih: Allah'ı bütün kusur ve noksan sıfatlardan uzak tutma, Cenab-ı Hakki şanına lâyık ifadelerle anma.

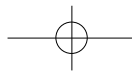
tevatür: bir hadis-i şerifin, yalan söylemelerini aklın kabullenemeyeceği kadar sayı ve sağlamlıktaki bir topluluk tarafından aktarılması, rivayet edilmesi.

vecih: cihet, yön.

vuku: olma, gerçekleşme, meydana gelme.

zat: kişi, şahıs.

zuhur: görünme, belli olma, ortaya çıkma.

âlem-i İslâm: İslâm âlemi, İslâm dünyası.

aleyhissalâtü vesselâm: 'salât ve selam onun üzerine olsun' anlamında Hz. Muhammed'e dua.

arif: bilen, bilgide ileri olan, irfan sahibi.

Cevşen: dua mecmuası.

Cevşenü'l-Kebir: büyük zırh anlamındaki Hz. Muhammed (a.s.m) Efendimize vahiyyle gelen, Esmâ-i Hüsnâyı içine alan emsalsiz bir münacat ve benzersiz bir dua.

cihet: yön.

esma-i İlahiye: Allah'ın isimleri.

fevkinde: üstünde.

gazve: din uğrunda, din düşmanları üzerine yapılan sefer ve onlarla yapılan savaş.

hafız: Kur'ân-ı Kerim'i tamamen ezberleyen ve okuyan kimse.

hakikat: gerçek, esas.

hakkaniyet: hak ve adalete uygunluk, hak ve doğruluktan ayrılmama.

harika: olağanüstü.

hüccet: delil.

hürmet: riayet, ihtiram, saygı.

iman: inanç, itikat.

ispat: doğruyu delillerle gösterme.

işareten: işaret ederek, belirterek.

kudsiyet: kutsallık, mukaddeslik, azizlik.

Kur'ân-ı Azîmüşşan: şan ve şerefi yüce olan Kur'ân.

küllî: umumî, genel, bütün olan.

kütüp: kitaplar.

lisan: dil.

makam-ı kübra: en büyük makam.

manevî: manaya ait, maddî olmayan.

marifetullah: Allah'ı tanıma, anlama, bilme.

mazhar: bir şeyin çıktığı görüldüğü yer; nail olma, şereflenme.

menba: kaynak.

misil: benzer, eş.

muarız: muhalefet eden, karşı çıkan, muhalif.

münacat: Allah'a dua etme, yalvarma, Onun manevî huzurunda tazarru ve niyazda bulunma.

nurani: nurlu, ışıklı, parlak, münevver.

Rab: besleyen, yetiştiren, verdiği nimetlerle mahlûkatı ıslah ve terbiye eden Allah.

risalet: elçilik, resullük, peygamber olarak gönderilme.

sarihan: açıkça, açık olarak.

semavi: Allah tarafından olan, İlahî.

sıdk: doğruluk.

suhuf-i semaviye: Allah'ın bazı peygamberlere gönderdiği sayfalar.

eden; ve o zamandan şimdiye kadar bütün muarızlara meydan okuyup hiç kimse, hatta bir suresinin mislini getirmeye cesaret etmeyen; ve *Ayetü'l-Kübra*'da ispat edildiği gibi, altı ciheti nuranî, şüpheler giremeyen ve altı makam-ı kübra hakkaniyetine imza basan ve sarsılmaz altı hakikatlere dayanan; ve her zamanda yüzer milyon lisanlarla şevk ve hürmetle okunan ve her dakikada milyonlar hafızların kalplerinde kudsiyetle yazılan; ve âlem-i İslâmın bütün şahadetleri ve imanları onun şahadetlerinden tereşşuh eden; ve bütün ulûm-i imaniye ve İslâmiye onun menbaından akan; ve o, eski semavî kitapları tasdik ettiği gibi, bütün kütüp ve suhuf-i semaviyenin manevî tasdiklerine mazhar bulunan Kur'ân-ı Azîmüşşan, bütün hakikatleriyle ve hakkaniyetini ispat eden bütün hüccetleriyle, Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmın sıdkına ve risaletine şahadet eder demektir.

Beşinci, Altıncı, Yedinci, Sekizinci Küllî Şahadetler:

وَبَشَاهَادَةِ الْجَوْشَنِ بَقْدَسِيَّةِ اِشَارَاتِهِ وَرَسَائِلِ الثَّوْرِ بِقُوَّةِ دَلَالَتِهِ
وَالْمَاضِي بِتَوَاتُرِ اِرْهَاصَاتِهِ وَالْاِسْتِقْبَالَ بِتَصْدِيقِ اَلْفِ حَادِثَاتِهِ ۞¹

Yani, bin bir esma-i İlahiye'ye sarıhan ve işareten bakan ve bir cihette Kur'ân'dan çıkan bir harika münacat olan ve marifetullahta terakki eden bütün ariflerin münacatlarının fevkinde bulunan ve bir gazvede, "*Zırhı çıkar onun yerine bu Cevşen'i oku*"² diye Cebrail vahiy getiren *Cevşenü'l-Kebir* münacatı içindeki hakikatler ve tam tamına Rabbine karşı tavsifler, Muhammed'in (a.s.m.)

1. İşaretlerinin kudsiyetiyle Cevşen'in, delillerinin kuvvetiyle Risale-i Nur'un, tevatür kuvvetindeki irhasatlarıyla mazinin, binler hâdise ve mu'cizesinin tasdikıyla istikbalin şahadetiyle...

2. *Mecmuatü'l-Ahzab*, 1:231.

lar.

sure: Kur'ân-ı Kerim'in ayrıldığı 114 bölümden her biri.

şahadet: şahit olma, şahitlik, tanıklık.

şevk: şiddetli arzu, aşırı istek ve heves.

tasdik: bir şeyin veya kimse- nin doğruluğuna kesin olarak hükmetme.

tavsif: vasıflandırma, bir şeyin iç yüzü ve özelliklerini anlatma.

terakki: yükselme, ilerleme.

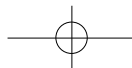
tereşşuh: sızma, sızıntı yapma.

ulûm-i imaniye: iman ilimleri, imanla ilgili ilimler.

ulûm-i İslâmiye: İslâmî ilimler.

vahiy: Cenab-ı Hakkın dilediği hükümleri, sırları ve hakikatleri peygamberlere bildirmesi.

zırh: savaşlarda ok, kılıç, süngü gibi silâhlardan korunmak için giyilen, demir ve tel levhalardan yapılmış giysi.

risaletine ve hakkaniyetine şahadet ettiği gibi; Kur'an'dan tereşşuh eden ve bir cihette *Cevşen*'den feyiz alan ve tevellüt eden Resailü'n-Nuriye, yüz otuz parçasıyla risalet-i Muhammediyeye (a.s.m.) bir tek hüccet olarak risaletinin bütün hakikatlerini aklen ve mantıken ispatıyla, hatta felsefenin nazarında akıldan pek uzak meselelerini göz önünde gibi gayet kolay ve makul bir tarzda ders vermesiyle, Muhammed'in (a.s.m.) sadıkiyetine ve risaletine küllî bir surette şahadet eder.

Hem zaman-ı mazi dahi risaletine bir küllî şahittir ki, irhasat denilen nübüvvetten evvel zuhur eden ve gelecek peygamberin mu'cizatı sayılan harikalar, tarihlerde ve siyer kitaplarında kat'î tevatür tarzında nakledilen pek çok vakıalar, gayet sağlam bir surette risaletine şahadet eder ve çok nevileri var. Bir kısmı, gelecek Şahadetlerde beyan edilecek, bir kısmı da Zülfikar'da ve tarih kitaplarında sahih bir surette nakledilmiş. Meselâ, velâdet-i Peygamberiyeye (a.s.m.) yakın bir vakitte Kâbe'yi tahrip etmeye gelen Ebrehe askerinin başlarına ebabil kuşlarının elleriyle taşların yağması ve velâdet gecesinde Kâbe'deki sanemlerin baş aşağı düşmesi ve Kisra-i Fars sarayının harap olması ve ateşperest Mecusilerin bin seneden beri yanması devam eden ateşi o gece sönmesi ve Buheyra-i Rahip ve Halime-i Sa'diye'nin kat'î ihbarlarıyla, bulutlar başına gölge etmesi gibi çok hâdiseler, nübüvvetinden evvel nübüvvetini haber vermişler.

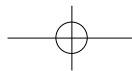
Hem istikbal, yani, vefatından sonra onun haber verdiği hâdiseler pek çoktur ve çok nevileri var. Birisi,

aklen: akıl ile, akıl yolu ile, akıl gereğince.
atesperest: ateşe tapan, Mecusi.
beyan etmek: açıklamak, bildirmek, izah etmek.
Buheyra-i Rahip: Peygamberimiz, amcası Ebu Talip ile Suriye taraflarına gittiklerinde kilisesinden çıkıp Hz. Muhammed'i işaret ederek onun peygamber olacağını söyleyen rahip.
Cevşen: dua mecmuası.

cihet: yön.
ebabil: Kur'an-ı Kerim'in Fil Suresinde (sure no:105) geçen, Kâbe'yi yıkmaya gelen Ebrehe'nin ordusunu helâk eden kuşlar sürüsüne verilen isim.
Ebrehe: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) doğumundan elli gün kadar evvel Kâbe'yi yıkmaya gelen Habeş ordusu kumandanı.
feyiz: bolluk, bereket, ihsan, bağış.

gayet: son derece.
hakkaniyet: hak ve adalete uygunluk, hak ve doğruluktan ayrılmama.
Hâlîme-i Sa'diye: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) süt annesi.
harika: olağanüstü vasıflar taşıyan ve hayranlık hissi uyandıran.
hüccet: delil.
ihbar: haber verme, bildirme.
irhasat: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) peygamberliğinden

evvel meydana gelen ve peygamber olacağına işaret harika hâller, belirtiler.
ispat: doğruyu delillerle gösterme.
istikbal: gelecek zaman.
kat'i: kesin, şüpheye ve tereddüde mahal bırakmayan.
Kisra-i Fars: Fars kisrası, eski İran hükümdarı.
küllî: umumî, genel, bütün olan.
makul: akla yakın, akla uygun, aklın kabul edeceği.
mantıken: mantığa göre, mantıkça.
Mecusi: ateşe tapan, Zerdüşt dinini benimseyen, bu dinle ilgili olan, Zerdüsti.
mu'cizat: mu'cizeler, Allah tarafından verilip, yalnız peygamberlerin gösterebilecekleri büyük harika işler.
nakil: anlatma, söyleme, hikâye etme.
nazar: bakış, nezdinde.
nevi: çeşit, tür.
nübüvvet: nebîlik, peygamberlik, Allah'ın elçiliği, peygamberlik hâl ve şanı.
Resailü'n-Nuriye: Nur risalesi, Bediüzzaman Said Nursi'nin eserlerinin adı.
risalet: elçilik, resullük, peygamber olarak gönderilme.
risalet-i Muhammediye: kâinatın nuru ve şuru olan Hz. Muhammed'in (a.s.m.) peygamberliği.
sadıkiyet: sadıklık, doğruluk, sadâkat.
sahih: gerçek, doğru, şüphesiz, yalan olmayan, yanlış olmayan.
sanem: put, Allah'tan başka tapılan şey.
siyer: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) hayatının bütün safhalarını anlatan, Peygamberimizin vasıflarını nakleden eserler.
suret: biçim, şekil, tarz.
şahadet: şahit olma, şahitlik, tanıklık.
tahrip: harap etme, yıkmaya, bozma.
tarz: biçim, şekil, suret.
teressuh: sızma, sızıntı yapma.
tevatür: içinde yalan ihtimali bulunmayan ve birbirlerine kuvvet veren haberlerden oluşan büyük bir topluluğa ait haber.
tevellüt: doğma, doğum.
vakia: vuku bulan, olan şey.
vefat: ölüm.
velâdet: doğma, doğuş.
velâdet-i Peygamberiye: Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (a.s.m.) doğuşu.
zaman-ı mazi: geçmiş zaman.
zuhur: ortaya çıkma.

aleyhissalâtü vesselâm: 'salât ve selâm onun üzerine olsun' anlamında Hz. Muhammed'e dua.

aleyhisselâm: Allah'ın selâmı onun üzerine olsun.

Âl-i Beyt: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) ailesinden olan, Hz. Muhammed'in (a.s.m.) ev halkı.

Âl-i İbrahim: Hz. İbrahim'in neslinden gelenler ve onun manevî yolunda yürüyenler.

Âl-i Muhammed: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) neslinden gelenler.

Ashap: Sahabeler, Hz. Peygamberi (a.s.m.) görmüş ve onunla konuşmuş olan Müslüman kimseler.

delâlet: delil olma, gösterme.

fetih: zafer, galebe.

fütuhat-ı İslâmiye: İslâmın zaferleri, fetihleri.

hakkaniyet: hak ve adalete uygunluk, hak ve doğruluktan ayrılmama.

ihbarat-ı gaybiye: geçmiş veya gelecek zamana ait verilen haberler.

ihbar-ı gaybi: gayba ait haber, geçmiş veya gelecek zamana ait haber.

istinaden: istinat ederek, dayanarak, güvenerek, delil kabul ederek.

külli: umumî, genel, bütün olan.

mağlûp: boyun eğme, yenilme, yenilmiş olma.

mahv: yok etme, ortadan kaldırma, bitme.

mazhar: bir şeyin çıktığı görüldüğü yer; nail olma, şereflenme.

mu'cizat: mu'cizeler, Allah tarafından verilip, yalnız peygamberlerin gösterebilecekleri büyük harika işler.

mu'cizat-ı Ahmediye: Peygamber Efendimizin (a.s.m.) gösterdiği mu'cizeler.

mukabil: karşılık.

mushaf: Kur'an sayfelerini toplayan cilt, Kur'an'ın ciltlenmiş hâli; Kur'an.

nakl-i sahih: şüphe duyulmayan, doğru, gerçek haber bildirilmesi.

nevi: çeşit, tür.

risalet-i Muhammediye: kâinatın nuru ve suuru olan Hz. Muhammed'in (a.s.m.) peygamberliği.

sadıkîyet: sadıklık, doğruluk, sadâkat.

sair: diğer, başka, öteki.

salâvat: Hz. Muhammed'e rahmet ve esenlik dileme, salât ve selâm etme; 'Allahümme salli ala sey-yidînâ Muhammedin ve ala âli sey-yidînâ Muhammed' deme.

sır: gizli hakikat.

siyer: Hz. Muhammed'in (a.s.m.)

Âl-i Beytine ve Ashabına ve fütuhât-ı İslâmiyeye ait ihbarat-ı gaybiyesidir ki, *Zülfikar*'da, Mu'cizat-ı Ahmediye (a.s.m.) kısmında nakl-i sahih ile seksen vakianın aynen haber verdiği gibi çıkması, meselâ Hz. Osman (r.a.) mushaf okurken, Hz. Hüseyin (r.a.) Kerbelâ'da şehit edilmeleri ve Şam ve İran ve İstanbul'un fetihleri ve Abbasi Devletinin zuhuru ve Cengiz ve Hülâgû onu mağlûp ve mahvetmesi gibi seksen ihbar-ı gaybî mu'cizatı, nakl-i sahihle ve tarih ve siyer kitaplarına istinaden tafsilen yazması gibi, ihbar-ı gaybînin sair nevileriyle ve Muhammed'in (a.s.m.) hakkaniyetine delâlet eden pek çok vakiat-ı istikbaliye ile zaman-ı istikbal dahi kuvvetli ve küllî bir surette risalet-i Muhammediyeye (a.s.m.) ve sadıkîyetine şahadet eder demektir.

Dokuzuncu, Onuncu, On Birinci, On İkinci Şahadetlere işaret eden,

وَبَشَاهَادَةِ الْأُلَىٰ بِقُوَّةٍ يَقِينِيَّاتِهِمْ فِي تَصَدِيقِهِ بِدَرَجَةِ حَقِّ الْيَقِينِ
وَالْأَصْحَابِ بِكَمَالِ إِيمَانِهِمْ فِي تَصَدِيقِهِ بِدَرَجَةِ عَيْنِ الْيَقِينِ
وَالْأَصْفِيَاءِ بِقُوَّةِ تَحْقِيقَاتِهِمْ فِي تَصَدِيقِهِ بِدَرَجَةِ عِلْمِ الْيَقِينِ
وَالْأَقْطَابِ بِتَطَابُقِهِمْ عَلَىٰ رِسَالَتِهِ بِالْكَشْفِ وَالْمُشَاهَدَاتِ بِالْيَقِينِ¹

Yani, Muhammed'in (a.s.m.) sadıkîyetine ve hakkaniyetine küllî şahadetlerden,

*Dokuzuncusu:*² *عُلَمَاءُ أُمَّتِي كَأَنْبِيَاءِ بَنِي إِسْرَائِيلَ* sırrına

mazhar ve salâvatlarda Âl-i İbrahim Aleyhisselâma mukabil olan Âl-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmın

1. Hakkalyakin derecesindeki tasdikleriyle ve kuvvetli yakinleriyle Ehl-i Beytinin, aynelyakin derecesindeki tasdikleriyle ve kemal-i imanlarıyla Ashabının, ilmelyakin derecesindeki tasdikleriyle ve kuvvetli tahkikatlarıyla Asfiyanın ve kat'i keşfiyat ve müşahedeleriyle onun risaletinde ittifak eden aktabın şahadetiyile...

2. Ümmetimin âlimleri Beniisrailin peygamberleri gibidir. (Aclûni, *Kesfü'l-Hafâ*, 2:64.)

hayatının bütün safhalarını anlatan, Peygamberimizin vasıflarını nakleden eserler.

suret: biçim, şekil, tarz.

şahadet: şahit olma, şahitlik, tanıklık.

şehit: Allah'ın ve yüce dininin

adını yüceltme uğrunda canını feda ederek savaşta vurulup ölen Müslüman.

tafsilen: tafsilli bir şekilde, uzun uzadıya, ayrıntılı olarak.

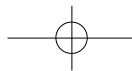
vakia: vuku bulan, olan şey.

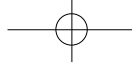
vakiat-ı istikbaliye: gelecek-

le ilgili olaylar, gelecekte meydana gelecek hâdiseler, olaylar.

zaman-ı istikbal: gelecek zaman.

zuhur: ortaya çıkma.

içindeki büyük evliya ve Ali (r.a.) ve Hasan (r.a.) ve Hüseyin (r.a.) ve Ehl-i Beytin on iki imamı ve Gavs-ı Azam (k.s.) ve Ahmed-i Rufaî (k.s.), Ahmed-i Bedevî (k.s.), İbrahim-i Dessukî (k.s.), Ebu'l-Hasan-ı Şazeli (k.s) gibi aktaplar ve imamlar, ittifakla, hakkalyakin bir itikatla ve keşfiyat ve müşahedatla ve ümmette gösterdikleri harika irşadla ve kerametlerle, risalet ve hakkaniyet ve sadıkiyet-i Muhammediyeye (a.s.m.) imanları ve şahadetleriyle imza basıyorlar.

Enuncusı: Enbiyadan sonra en muhterem ve yüksek taife ve ümmî ve bedevî oldukları hâlde az bir zamanda nur-i Muhammedî (a.s.m.) ile şarktan garba kadar âdilâne idare edip, cihangir devletleri mağlûp ederek müterakki, fenli, medenî, siyasî milletlere üstat, muallim, diplomat, hâkim-i âdil olarak o asrı bir asr-ı saadet hükmüne getiren Sahabeler, Muhammed'in (a.s.m.) her hâlini tetkik ve taharriden sonra gözleriyle gördükleri çok mu'cizatın kuvvetiyle, eski düşmanlıklarını ve ecdatlarının mesleklerini ve çokları (Halid ibni Velid ve İkrime ibni Ebu Cehil gibi) pederlerinin taraftarlıklarını, kavim ve kabilelerini tamamıyla bırakıp bütün ruhucanlarıyla, gayet fedakârâne bir surette İslâmiyete girerek aynelyakin derecesinde Muhammed'in (a.s.m.) sadıkiyetine ve risaletine imanları, sarsılmaz küllî bir şahadettir.

On Birincisi: Asfiya ve siddikîn denilen müçtehitler, imamlar, allâmeler, İbni Sina, İbni Rüşd gibi dâhî feylesoflar misillü binler ehl-i tahkik, aklî ve mantıkî bir tarzda, her biri ayrı bir meslekte şüphesiz binler hüccetlere

âdil: adaletli olan.

âdilâne: adaletli olana yakışır bir surette.

akli: tutarlı, mantıklı düşünce, fikir.

aktap: kutuplar; belli bir yer veya memleketteki evliyanın başı olan en büyük velî.

allâme: büyük bilgin, ilmî seviyesi çok yüksek olan âlim.

asfiya: safiyet ve takva sahibi olan, Hz. Peygamberin (a.s.m.) vârisi hükmünde, onun meslek ve gayelerini hayata ge-

çirmeye çalışan âlim zatlar.

Asr-ı Saadet: Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (a.s.m.) peygamber olarak dünyada bulunduğu devir.

aynelyakin: gözle görür derecede inanma; bir şeyi görece ve seyrederek bilme.

bedevi: çölde ve iptidai tarzda yaşayan, medenî olmayan.

cihangir: dünyayı, cihanı zapt eden.

dâhî: son derece zeki, anla-

yışlı, deha sahibi.

ecdad: dedeler, cetler, atalar.

Ehl-i Beyt: bir zatın soyundan gelme ve onun neslinden olma.

ehl-i tahkik: gerçeği araştıranlar, gerçeğin peşinden gidenler.

enbiya: peygamberler.

fedakârâne: fedakârca, fedakârlıkla.

fen: ispatla meydana gelmiş ilimlere verilen genel ad.

feylesof: felsefe ile uğraşan,

filozof.

garp: güneşin battığı taraf, batı.

Gavs-ı Azam: en büyük gavs, Abdülkadir-i Geylânî Hazretlerinin namı.

gayet: son derece.

hâkim-i âdil: âdil hâkim, adalet ile iş gören hükmedici, adaletli hüküm verici.

hakkalyakin: marifet mertebesinin en yükseği; bir şeyi yaşayarak, içine girerek, doğruluğundan şüpheye asla yer bırakmayacak biçimde kesin olarak bilme.

hakkaniyet: hak ve adalete uygunluk, hak ve doğruluktan ayrılmama.

hüccet: delil.

irşad: irşatlar, uyarmalar, doğru yolu göstermeler.

ittifak: birleşme, fikir birliği etme.

keşfiyat: keşifler, Allah'ın ilham etmesiyle gösterilen gaypla ilgili sırlar.

Külli: umumî, genel, bütün olan.

mantıkî: akla uygun, mantık kaidelerine uygun, mantıklı.

misillü: gibi, benzeri.

mu'cizat: mu'cizeler, Allah tarafından verilip, yalnız peygamberlerin gösterebilecekleri büyük harika işler.

Muhterem: saygı değer, hürmete lâyık, saygın.

müçtehit: ayet ve hadislerden şer'î hükümler çıkarabilen, gerekli bütün ehillik şartlarına sahip olan, geniş ve derin bilgili din âlimi.

müşahadat: gözlemler.

müterakki: terakki eden, yükselen, ilerlemiş.

nur-i Muhammedî: Hz. Muhammed'in nuru, ışığı.

risalet: elçilik, resulülük, peygamber olarak gönderilme.

ruhucân: ruh ve can; ruh ve canla.

sadıkiyet: sadıklık, doğruluk, sadakat.

sadıkiyet-i Muhammediye:

siddikîn: siddiklar, doğru sözlü olanlar, samimiyetle iman etmiş olan ve bunun gereğine tam olarak uyanlar.

suret: biçim, şekil, tarz.

şahadet: şahit olma, şahitlik, tanıklık.

şark: doğu.

taharri: arama, araştırma.

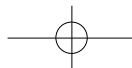
taife: takım, guruh.

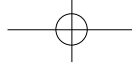
tetkik: dikkatle araştırma, inceleme.

ümmet: Müslümanların tamamı; bütün Müslümanlar.

ümmî: okuma yazması olmayan, okumamış.

üstat: öğretici, öğretmen.

ve kat'î bürhanlara istinaden ilmelyakin derecesinde Muhammed'in (a.s.m.) risaletine ve hakkaniyetine imanları öyle küllî bir şahadettir ki, onların umumu kadar bir zekâsı bulunmayan, karşılarına çıkamaz.

İşte o hadsiz şahitlerden birisi, bu zamanda Risale-i Nur'dur ki, münkirler ona karşı hiçbir çare bulamadıklarından, zabıta ve adliyei aldatıp mahkeme eliyle susturmasına çalışıyorlar.

On İkincisi: Âlem-i İslâm'da her biri ümmetin ehemmiyetli bir kısmını daire-i dersine alıp, harika irşat ve kerametlerle manevî terakki ettiren ve hüccetler yerinde müşahadata, keşfiyata dayanan ve aktap denilen en derin ehl-i tahkik ve hakikat, ruhanî terakkilerinde Muhammed'in (a.s.m.) risaletini ve sadıkiyetini ve en yüksek mertebe-i hakkaniyette bulunduğunu keşfen ve şuhuden görüp müttefik ve mütetabikan nübüvvetine şahadetleri öyle bir imzadır ki, onların umumu kadar bir yüksek mertebe-i kemalâtı kazanmayan, o imzayı bozamaz.

On Üçüncü Şahadet:

Dört küllî ve çok geniş ve kat'î hüccetlerden ibarettir:

وَبَشَاهَادَةِ الْأَرْمَنِ الْمَاضِيَةِ بِتَوَاتُرِ بَشَارَاتِ الْكُؤَاهِنِ وَالْهُوَائِفِ
وَالْعُرَفَاءِ فِي الْأَدْوَارِ السَّالِفِينَ وَبِمُشَاهَدَةِ بَشَارَاتِ الرَّسْلِ وَالْأَنْبِيَاءِ
وَبَشَاهَادَتِهِمْ وَبَشَارَتِهِمْ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ بِرِسَالَةِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ
وَالسَّلَامُ فِي الْكُتُبِ الْمُقَدَّسَةِ 1

1. Geçmiş devirlerdeki kâhinler ve hatifler ve ariflerden tevatürle nakledilen müjdelerin şahadetiyle, semavî kitaplarda görülen enbiya ve resulere müjdelerinin müşahadesiyle; ve o peygamberlerin (aleyhimüsselâm), mukaddes kitaplarında Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmın risaletini müjdelemelerin şahadetleriyle...

içinde.

müttefik: ittifak ederek, hep beraber, birlikte.

nübüvvet: nebîlik, peygamberlik, Allah'ın elçiliği, peygamberlik hâl ve şanı.

risalet: elçilik, resulük, peygamber olarak gönderilme.

ruhani: manevî âlem, ruhlar âlemine mensup, ruhlar âlemine ait.

sadıkiyet: sadıklık, doğruluk, sadâkat.

şahadet: şahit olma, şahitlik; açık âlâmet, işaret.

shuhuden: şuhut ile, görerek,

müşahede ederek.

terakki: yükselme, ilerleme.

umum: bütün, hepsi.

ümmet: Müslümanların tamamı; bütün Müslümanlar.

zabıta: şehir güvenliğini sağlamakla vazifeli bulunan idare, polis.

adliye: mahkeme, yargılama işleriyle uğraşan daire.

aktap: kutuplar; belli bir yer veya memleketteki evliyanın başı olan en büyük velî.

âlem-i İslâm: İslâm âlemi, İslâm dünyası.

bürhan: delil, ispat, hüccet.

daire-i ders: ders dairesi.

ehemmiyetli: önemli.

ehl-i hakikat: hakikati arzuların, gerçeği bulup onun peşinden gidenler; Allah adamı.

ehl-i tahkik: gerçeği araştıranlar, gerçeğin peşinden gidenler.

hadsiz: sınırsız, sonsuz.

hakkaniyet: hak ve adalete uygunluk, hak ve doğruluktan ayrılmama.

harika: olağanüstü.

hüccet: delil.

ibaret: meydana gelen, oluşan, müteşekkil.

ilmelyakin: ilim yoluyla kesin olarak bilme.

iman: inanç, itikat.

irşat: doğru yolu gösterme, gafletten uyandırma.

istinaden: istinat ederek, dayanarak, güvenerek, delil kabul ederek.

kat'î: kesin, şüpheye ve tereddüde mahal bırakmayan.

keramet: Allah'ın velî kullarında görülen olağanüstü hâller veya tabiatüstü hâdiseler.

keşfen: keşif yoluyla, gizli bir şeyin Allah tarafından birisine ilham edilmesi yoluyla.

keşfiyat: keşifler, Allah'ın ilham etmesiyle gösterilen gaypla ilgili sırlar.

küllî: umumî, genel, bütün olan.

manevî: manaya ait, maddî olmayan.

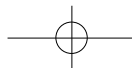
meretebe-i hakkaniyet: haklılık derecesi, seviyesi.

meretebe-i kemalât: kemal, olgunluk ve mükemmelliğin derecesi, mertebesi.

münkir: Allah'ın varlığını kabul ve tasdik etmeyen, imansız, din-siz.

müşahadat: gözlemler.

mütetabikan: birbirine uygunluk

Bu fıkranın kısaca bir meali burada beyan edilecek ve izahatı ve senetleri *Zülfıkar*'ın Mu'cizat-ı Ahmediye kısmının ahirinde mükemmel var.

Yani, geçmiş zamanlarda nev-i beşerin meşahir ve namdarlarından, başta enbiya olarak arifler, kâhinler, hatifler müttefikan Muhammed'in (a.s.m.) risaletine ve geleceğine irhasat nev'inden gayet sarîh ve mükerrer haber verdiklerini nakl-i sahîh ve bir kısmı tevatürle tarih ve siyer ve hadis kitaplarında kayıt ve kabul edilmesine ve *Mu'cizat-ı Ahmediye* risalesinde o binler ihbaratın en kuvvetli ve kat'î kısmını tafsilen beyanına binaen ona havale edip gayet kısa bir işaretle deriz ki:

Enbiyalar, mukaddes, semavî kitaplarda Muhammed'in (a.s.m.) nübüvvetine dair Tevrat, İncil, Zebur'un yüzer ayetlerinde sarahate yakın kısmından yirmi ayetleri On Dokuzuncu Mektupta yazılmış. Hristiyan ve Yahudîler tarafından çok tahrifatıyla beraber, yine nübüvvet-i Ahmediyeyi haber veren yüz ayeti Hüseyin-i Cisrî kitabında yazmış.

Kâhinler ise, başta meşhur Şıkk ve Satih olarak, ruhanî ve cin vasıtasıyla gaipten haber veren ve şimdi medyum denilen, tevatür bir nakl-i sahîhle peygamberin geleceğine ve Fars devletini kaldıracağına sarîh bir surette haber verdikleri ve şüphe kaldırmaz bir tarzda, yakında bir peygamber Hicaz'da zuhurunu mükerrer söyledikleri gibi; arif-i billâh kısmından, Peygamberin (a.s.m.) cetlerinden Kâ'b ibni Lüeyy ve Yemen ve Habeş padişahlarından

ahir: son.

arif: tevhid bilgi ve şuuruna sahip, hakkı tanıyan, onun eserini lâyıkıyla anlayıp bilen, bildiklerini uygulayan, irfan sahibi, marifet ve hakikat mertebesine erişen, üstün görüşlü kimse.

arif-i billâh: mürşit, ermiş, evliya, marifeti Allah'a vasıl olan, Cenab-ı Hakkı bilen, velî.

beyan: açıklama, izah.

binaen: -den dolayı, bu se-

bepten.

ced: dede, büyük baba, ata.

cin: gözle görünmez, lâtif cisimlerden ibaret bir yaratık.

enbiya: nebîler, peygamberler.

Fars: İran.

fıkra: kısım, fasıl, bölüm.

gaip: görünmeyen âlem.

hadis: şeriat örfüne göre, Hz. Muhammed'e (a.s.m.) ait olduğu kesin olan şeyler.

hatif: sesi işitilen, kendisi görülmeyen ve gayptan doğru

haber veren cinler.

ihbarat: ihbarlar, bildirmeler, haber vermeler.

İncil: Hz. İsa'ya (a.s.) gönderilmiş olan ilâhî kitap.

irhasat: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) peygamberliğinden evvel meydana gelen ve peygamber olacağına işaret harika hâller, belirtiler.

kâhin: gaipten haber vermek iddiasında bulunan kimse, falcı.

kat'î: kesin.

meal: mana, anlam, mefhum.

medyum: ruhlar arasında aracılık ettiğine ve geleceği bildiğine inanılan kimse.

meşahir: meşhurlar, şöhrat sahipleri.

mu'cizat-ı Ahmediye: Peygamber Efendimizin (a.s.m.) gösterdiği mu'cizeler.

mukaddes: takdis edilmiş, kutsal, aziz, temiz.

mükerrer: tekrarlanmış, tekrar olunmuş.

müttefikan: ittifak ederek, hep beraber, birlikte.

nakl-i sahîh: şüphe duyulmayan, doğru, gerçek haber bildirilmesi.

namdar: meşhur, ünlü, şöhratli, namlı.

nev-i beşer: insanoğlu, insanlar.

nevi: çeşit, tür.

nübüvvet: nebîlik, peygamberlik, Allah'ın elçiliği, peygamberlik hâl ve şânı.

nübüvvet-i Ahmediye: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) peygamberliği.

risalet: elçilik, resullük, peygamber olarak gönderilme.

ruhani: gözle görülmeyen, cismi olmayan, elle tutulamayan varlıklar.

sarahat: ifadedeki açıklık, açık anlatım.

sarîh: açık, aşıkâr.

sarihan: açıkça, açık olarak.

semavi: Allah tarafından olan, ilâhî.

senet: dayanılacak ve güvenilecek şey, kuvvetli delil olabilecek söz.

siyer: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) hayatının bütün safhalarını anlatan, Peygamberimizin vasıflarını nakleden eserler.

suret: biçim, şekil, tarz.

tafsilen: tafsilli bir şekilde, uzun uzadıya, ayrıntılı olarak.

tahrifat: tahrifler, bir şeyin aslını bozmalar, değiştirmeler.

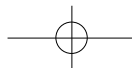
tarz: biçim, şekil, suret.

tevatür: bir hadis-i şerifin, yalan söylemelerini aklın kabullenemeyeceği kadar sayı ve sağlamlıktaki bir topluluk tarafından aktarılması, rivayet edilmesi.

Tevrat: Hz. Musa'ya (a.s.) indirilmiş olan ilâhî kitap.

Zebur: Hz. Davud'a (a.s.) nazil olan mukaddes kitap.

zuhur: ortaya çıkma.

Seyf ibni Zîyezzen ve Tübba gibi çok arifler, o zaman evliyalari, pek sarîh bir surette, Muhammed'in (a.s.m.) risaletinden haber verip şiirlerle ilân etmişler. On Dokuzuncu Mektupta, ehemmiyetli ve kat'î bir kısmı yazılmış. Hatta o padişahlardan birisi, demiş: "Ben, Muhammed'e (a.s.m.) hizmetkâr olmasını, bu saltanata tercih ederim." Birisi de demiş: "Ah! Ben ona yetişseydim, onun ammi-zadesi olurdu." Yani, Hazret-i Ali gibi fedâî bir hizmetkârı ve veziri olurdu. Her ne ise, tarih ve siyer kitapları bu haberleri tamamen neşir ile, bu arifler, risalet-i Muhammediyeye (a.s.m.) kuvvetli ve küllî bir şahadetle sadıkiyetine imza basıyorlar.

Hem, o arifler ve kâhinler gibi risalet-i Muhammediyeyi (a.s.m.) gaybî haber veren ve sözleri işitilen ve şahısları görünmeyen "hatîf" denilen ruhanîler, pek sarîh bir surette Muhammed'in (a.s.m.) nübüvvetinden haber verdikleri gibi; çok muhbirler, hatta saneme kesilen kurbanlar ve sanemler ve mezar taşları, nübüvvetinden haber vermeleriyle, onun risaletine ve hakkaniyetine imza basıp tarih lisanıyla şahadet etmişler.

On Dördüncü Şahadet:

Kâinatın kuvvetli şahadetine işaret eden bu Arabî fıkra:

وَبَشَاهَادَةِ الْكَائِنَاتِ بِغَايَاتِهَا وَبِالْمَقَاصِدِ الْإِلَهِيَّةِ فِيهَا عَلَى الرَّسَالَةِ
الْمُحَمَّدِيَّةِ الْجَمَاعَةِ بِسَبَبِ تَوْقُفِ حُصُولِ غَايَاتِ الْكَائِنَاتِ
وَالْمَقَاصِدِ الْإِلَهِيَّةِ مِنْهَا وَتَقَرُّرِ قِيَمَتِهَا وَوِظَائِنِهَا وَتَبَارُزِ حُسْنِهَا

ammizade: amca çocuğu.

Arabî: Arapçaya ait, Arap dili ile ilgili.

arif: tevhid bilgi ve şuuruna sahip, hakkı tanıyan, onun eserini lâyıkıyla anlayıp bilen, bildiklerini uygulayan, irfan sahibi, marifet ve hakikat mertebesine erişen, üstün görüşlü kimse.

ehemmiyetli: önemli.

evliya: velîler, Allah dostları.

fedâî: canını esirgemeyen, mühim bir maksat uğruna canını vermeye hazır bulunan.

fıkra: kısım, fasıl, bölüm.

gaybî: gaypla ilgili, görünmeyenlere ait.

hakkaniyet: hak ve adalete uygunluk, hak ve doğruluktan ayrılmama.

hatîf: sesi işitilen, kendisi görülmeyen ve gayptan doğru haber veren cinler.

hizmetkâr: hizmet yapan kimse, hizmetçi.

ilân: yayma, duyurma, bildirme.

kâhin: gaipten haber vermek id-

diasında bulunan kimse, falci.

kâinat: evren; yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlemler.

kat'î: kesin, şüpheye ve tereddüde mahal bırakmayan.

küllî: umumî, genel, bütün olan.

lisan: dil.

muhbir: haber veren, haberci.

neşir: herkese duyurma, yayma, tamim.

nübüvvet: nebîlik, peygamberlik, Allah'ın elçiliği, peygamberlik hâl ve şanı.

berlik, Allah'ın elçiliği, peygamberlik hâl ve şanı.

risalet: elçilik, resullük, peygamber olarak gönderilme.

risalet-i Muhammediye: kâinatın nuru ve şuuru olan Hz. Muhammed'in (a.s.m.) peygamberliği.

ruhani: gözle görülmeyen, cismi olmayan, elle tutulamayan varlıklar.

sadikiyet: sadıklık, doğruluk, sadâkat.

saltanat: sultanlık, padişahlık,

hükümdarlık.

sanem: put, Allah'tan başka tapınılan şey.

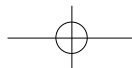
sarih: açık, aşikâr.

seyf: kılıç.

siyer: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) hayatının bütün safhalarını anlatan, Peygamberimizin vasıflarını nakleden eserler.

suret: biçim, şekil, tarz.

şahadet: şahit olma, şahitlik, açık âlâmet, işaret.

وَكَمَالَهَا وَتَحَقَّقَ حَكْمَ حَقَائِقِهَا عَلَى الرَّسَالَةِ الْإِنْسَانِيَّةِ لِأَسِيمَا
عَلَى الرَّسَالَةِ الْمُحَمَّدِيَّةِ إِذْ هِيَ الْمُظْهِرَةُ وَالْمَدَارُ الْأَتَمُّ لَهَا وَلَوْلَاهَا
لَصَارَتْ هَذِهِ الْكَائِنَاتُ الْمُكَمَّلَةُ وَالْكِتَابُ الْكَبِيرُ ذُو الْمَعَانِي
السَّرْمَدِيَّةِ هَبَاءً مَنثورًا مُتَطَايِرَةً الْمَعَانِي مُتَسَاقِطَةً الْكَمَالَاتِ وَهُوَ

1 **مُحَالٌ مِنْ وَجْهِهِ وَجِهَاتٌ**

Ayetü'l-Kübra, bu Arabî fıkranın mealine dair demiş:
Bu kâinat, nasıl ki kendini icat ve idare ve tertip eden ve tasvir ve takdir ve tedbir ile bir saray, bir kitap gibi, bir sergi, bir temaşağâh gibi tasarruf eden Sâniine ve Kâtibine ve Nakkaşına delâlet eder; öyle de, kâinatın hilka-tindeki makasid-ı İlâhiyeyi bilecek, bildirecek ve tahavvülâtındaki Rabbanî hikmetlerini talim edecek ve vazifedarâne harekâtındaki neticeleri ders verecek ve mahiyetindeki kıymetini ve içindeki mevcudatın kemalâtını ilân edecek ve “Nereden geliyorlar? Ve nereye gidecekler? Ve ne için buraya geliyorlar ve çok durmuyorlar, gidiyorlar?” diye dehşetli suallere cevap verecek ve o kitab-ı kebirin manalarını ve âyât-ı tekviniyesinin hikmetlerini tefsir edecek bir yüksek dellâl, bir doğru keşşaf, bir muhakkik üstat, bir sadık muallim istediği ve iktiza ettiği ve her hâlde bulunmasına delâlet ettiği cihetle, elbette bu vazifeleri herkesten ziyade yapan Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmın hakkaniyetine ve bu Kâinat Hâlıkının en yüksek ve sadık bir memuru olduğuna kuvvetli ve küllî şahadet edip **2 أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ** der.

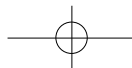
1. Kâinat, gayeleri ve onda tezahür eden makasid-ı İlâhiye ile Muhammed'in (a.s.m.) cami risaletine şahadet eder. Çünkü, kâinatın yaratılış gayelerinin ve ondaki makasid-ı İlâhiyenin, mevcudatın vazifelerinin ve kıymetinin anlaşılması, hüsn ve kemalinin tebarüz etmesi, hakikatlerindeki hikmetlerin tahakkuk etmesi, insanlar içinde peygamberlerin gönderilmesine, bilhassa da risalet-i Muhammediyeye (a.s.m.) bağlıdır. Zira, bütün makasid-ı İlâhiyeyi en açık olarak gösteren ve bu gayelerin en etem medarı risalet-i Muhammediyedir. Sayet o olmasaydı, sermedî manalar taşıyan büyük bir kitap hükmündeki bu mükemmel kâinat, hebaen mensur gider, manasız kalır ve kemalâtı sukut ederdi. Bu ise pek çok vücut ve cihetlerle muhaldir.

2. Şahadet ederim ki, Muhammed (a.s.m.) Allah'ın resulüdür.

Arabî: Arapçaya ait, Arap dili ile ilgili.
âyât-ı tekviniye: kâinatta işaretleri, delil oluşları.

Ayetü'l-Kübra: Risale-i Nur'da 7. Şua adlı eser.
cihet: yön, sebep, vesile.

dair: alâkalı, ilgili.
dehşetli: ürkütücü, korkunç.
delâlet: delil olma, gösterme.
dellâl: ilân eden, bir haberi duyurmak için yüksek sesle bağırarak dolaşan kimse.
fıkra: kısım, fasıl, bölüm.
hakkaniyet: hak ve adalete uygunluk, hak ve doğruluktan ayrılmama.
Hâlık: yoktan yaratan, her şeyi yoktan var eden, yaratıcı; Allah.
harekât: hareketler, davranışlar; tutumlar.
hikmet: İlâhî gaye, yüksek bilgi, fayda.
hilkat: yaratılma, yaratılış.
icat: vücuda getirme, yoktan var etme.
idare: çekip çevirme.
iktiza: lâzım gelme, gerekme.
ilân: yayma, duyurma, bildirme.
kâtip: yazan, yazıcı.
kemalât: faziletler, kemaller, olgunluklar, mükemmellikler.
keşşaf: keşfeden, gizli bir şeyi meydana çıkaran.
kıymet: değer.
kitab-ı kebir: büyük kitap.
külli: umumî, genel, bütün olan.
mahiyet: bir şeyin aslı, esası, tabiatı, niteliği.
makasid-ı İlâhiye: Allah'ın makasatları, yaratıcının gayeleri.
mevcudat: mevcutlar, var olan her şey, mahlûklar.
muallim: ders veren, öğretmen.
muhakkik: tahkik eden, gerçeği araştırıp bulan, bir şeyin iç yüzünü inceleyerek vakıf olan.
Nakkaş: her şeyi nakışlı yaratan Allah.
Rabbanî: terbiye ve idare eden Cenab-ı Hakka ait.
sadık: doğru, gerçek; sözünde, vaadinde, işinde doğru olan.
Sâni: her şeyi sanatlı olarak yaratan Allah.
sual: soru.
şahadet: şahit olma, şahitlik, tanıklık.
tahavvülât: tahavvüller, değişmeler.
takdir: kıymet verme, beğenme.
talim: eğitim, öğretme.
tasarruf: bir şeyin sahibi olup idare etme, mülkünü istediği gibi kullanma.
tasvir: bir şeyi yazıyla veya başka ifade tarzlarıyla anlatma.
tedbir: idare etme.
tefsir: açıklama, izah.
temaşağâh: temaşa yeri, seyir ve gezinti yeri.
üstat: öğretici, öğretmen.
vazife: görev.
vazifedarâne: vazifeli olarak.
ziyade: çok, fazla.

adem: yokluk.
Arabî: Arapçaya ait, Arap dili ile ilgili.
binaen: -den dolayı, bu sebepten.
cihet: yön.
dehşetli: ürkütücü, korkunç.
ef'al-i Rahmaniyyet: Cenab-ı Hakkın kullarını besleme, koruma ve merhamet etme fiilleri.
fenâ: yok olma, ölümlülük, geçicilik.
fıkra: kısım, fasıl, bölüm.
gayet: son derece.
hakikat: gerçek.
harekât: hareketler, davranışlar.
hikmet: ilâhî gaye, gizli sebep, fayda.
icraat-ı rububiyet: Rububiyetin icraatı, Cenab-ı Hakkın mahlûkatın üzerindeki terbiye ve tedbir ile ilgili icraatı.
ihtiva: içine alma, kapsama.
irade: dileme, isteme, bir şeyi yapma yapmama konusunda için olan iktidar, güç.
kâinat: evren; yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlemler.
kemalât: faziletler, kemaller, olgunluklar, mükemmellikler.
kıymet: değer.
kudsî: mukaddes, yüce.
Kur'an-ı Rabbani: Cenab-ı Hakkın terbiye ve idare edici hitabı olan Kur'an.
mahiyet: bir şeyin aslı, esası, tabiatı, niteliği.
manidar: nükteli, ince manalı.
matemhane: yas tutulan ev, matem evi.
mektubat-ı ilâhiye: her şeyin ma'budu olan Allah'ın yarattığı ve her biri bir mektup gibi manalar ifade eden varlıklar.
memat: ölüm, vefat, irtihal, ahirete geçme.
memuriyet: memurluk, memur olma hâli.
meşher-i asar-ı Sübhaniye: Cenab-ı Hakkın eserlerinin teşhir edildiği yer, her türlü noksan sıfattan beri ve münezze olan Cenab-ı Hakkın eserlerinin sergilendiği yer.
mevcudat: mevcutlar, var olan her şey, mahlûklar.
muhtesem: haşmetli, yüce.
mukaddes: takdis edilmiş, kutsal, aziz, temiz.
mücessem: tecessüm etmiş, cisimlenmiş.
neşhedü enne Muhammeden resulullah: Biz Hz. Muhammed'in (a.s.m.) Allah'ın resulü olduğuna şahadet ederiz.
risalet-i Muhammediye: kâinatın nuru ve suuru olan Hz. Muhammed'in (a.s.m.) peygamberliği.

Evet, Muhammed'in (a.s.m.) getirdiği Nur ile kâinatın mahiyeti, kıymeti, kemalâtı ve içindeki mevcudatın vazifeleri ve neticeleri ve memuriyetleri ve kıymetleri bilinir, tahakkuk eder. Ve kâinat, baştan başa gayet manidar mektubat-ı İlâhiye ve mücessem bir Kur'an-ı Rabbanî ve muhteşem bir meşher-i asar-ı Sübhaniye olur. Yoksa, adem ve hiçlik ve zeval ve fenâ karanlıklarında yuvarlanan karma karışık vahşetli bir virane, dehşetli bir matemhane mahiyetine düşer. Bu hakikate binaen, kâinatın kemalâtı ve hikmetli tahavvülâtı ve sermedi manaları, kuvvetli bir tarzda ¹ نَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ der.

On Beşinci Şahadet:

Pek çok kudsî şahadetleri ihtiva eden, bu kâinatta tasarruf ederek zerrattan seyyarata kadar bütün tahavvülât ve harekât ve sekenat ve hayat ve memmat gibi bütün tasarruflar emriyle, iradesiyle, kuvvetiyle bulunan Zat-ı Vacibü'l-Vücut'un icraat-ı rububiyeti ve ef'al-i rahmaniyyeti cihetinde risalet-i Muhammediyeye (a.s.m.) mukaddes şahadetine işaret eden, bu gelen Arabî fıkradır:

وَبَشَاهِدَةِ صَاحِبِ الْكَاثِنَاتِ وَخَلْقِهَا وَمُتَصَرِّفِهَا عَلَى الرَّسَالَةِ
 الْمُحَمَّدِيَّةِ بِأَفْعَالِ رَحْمَنِيَّتِهِ وَبِأَجْرَاتِ رَبُّوبِيَّتِهِ كَفَعَلَ الرَّحْمَانِيَّةِ
 بِأَنْزَالِ الْقُرْآنِ الْمُعْجَزِ الْبَيِّنِ عَلَيْهِ وَبِأَظْهَارِ أَنْوَاعِ الْمُعْجَزَاتِ عَلَى
 يَدَيْهِ وَبِتَوْفِيقِهِ وَحِمَايَتِهِ فِي كُلِّ حَالَاتِهِ وَبِإِدَامَةِ دِينِهِ بِكُلِّ حَقَائِقِهِ

1. Şahadet ederim ki, Muhammed (a.s.m.) Allah'ın resulüdür.

ği.

rububiyet: Cenab-ı Hakkın her zaman, her yerde, her mahlûka muhtaç olduğu şeyleri vermesi, onu terbiye etmesi ve idaresi altında bulundurma vasfı.
sekenat: durmalar, duruşlar.
sermedi: ebedî, daimî, sürekli.
seyyarat: gezegenler.
şahadet: şahit olma, şahitlik;

açık alâmet, işaret.

tahakkuk: gerçekleşme, olma; delil ile ispat edilme, kesinleşme.
tahavvülât: tahavvüller, değişimler.
tarz: biçim, şekil, suret.
tasarruf: bir şeyin sahibi olup idare etme, mülkünü istediği gibi kullanma.
tasarruflar: tasarruflar, idare etmeler.

vahşet: tenha, ıssız, korkunç yer.

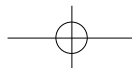
vazife: görev.

virane: harabe, yıkılmaya yüz tutmuş veya yıkılmış eski yapı.

Zat-ı Vacibü'l-Vücut: varlığı mutlaka gerekli olan zat, Cenab-ı Allah.

zerrat: zerreler, atomlar.

zeval: sona erme, yok olma, ölme.

وَبَاعِلَاءَ مَقَامِ حُرْمَتِهِ وَشَرَفِهِ وَاصْرَامِهِ عَلَى جَمِيعِ الْمَخْلُوقَاتِ
بِالْمُشَاهَدَةِ وَالْعَيَانِ وَكَفَعَلَ رُبُوبِيَّتَهُ بِجَعْلِ رِسَالَتِهِ شَمْسًا مَعْنَوِيَّةً
لِكَائِنَاتِهِ وَبِجَعْلِ دِينِهِ فَهْرَسْتَةً كَمَالَاتِ عِبَادِهِ وَبِجَعْلِ حَقِيقَتِهِ
مِرَاتًا جَامِعَةً لِتَجَلِّيَاتِ أُلُوهِيَّتِهِ وَبِتَوْظِيفِهِ بَوَظَائِفِ ضَرُورِيَّةٍ لَازِمَةٍ
لِوُجُودِ الْمَخْلُوقَاتِ فِي هَذِهِ الْكَائِنَاتِ كُلُّزُومِ الرَّحْمَةِ وَالْحِكْمَةِ
وَالْعَدَالَةِ وَكَضَرُورَةٍ لُزُومِ الْغِدَاءِ وَالْمَاءِ وَالْهَوَاءِ وَالضِّيَاءِ ❁¹

Bu pek kat'î ve çok geniş ve kudsî şahadetin tafsilâtını Risale-i Nur'a havale edip, gayet kısacık bir işaretle meal-i icmalisine bakacağız:

Evet, bu kâinatta, gözümüz önünde bu muntazam tasarrufatı içinde adalet ve hikmetle ve rahmet ve inayet ve himayetle her zaman iyileri himaye ve fenaları ve yalancıları tokatlamak, rububiyetinin bir âdeti olmasından, ef'al-i Rahmaniyet muktezasıyla bir Kur'ân-ı Mu'cizülbeyan'ı, Muhammed'in (a.s.m.) eline vermesi; ve bine yakın mu'cizelerin pek çok envainı ona vermesi; ve bütün hâlâtında ve en tehlikeli vaziyetlerinde şefkatkârâne himaye ve hatta güvercin ve örümcekle muhafaza etmesi; ve büyük vazifelerinde onu tam muvaffak etmesi; dinini bütün hakikatleriyle idame etmesi ve İslâmiyetini zeminin ve nev-i beşerin başına geçirmesi; ve bütün mahlûkat üstünde bir makam-ı şeref ve meşahir-i insaniyenin fevkinde daimî bir rütbe-i makbuliyet ve dost ve düşmanın ittifakıyla en yüksek hasletleri taşıyan bir şahsiyeti

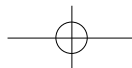
1. Kâinat Sahibi ve Hâlıkı ve Mutasarrıfının, rahmaniyet efali ve rububiyet icraatı risalet-i Muhammediyeye şahadet eder. Kur'ân-ı Mu'cizülbeyan'ı ona indirmek ve enva-ı mu'cizatı onun eliyle izhar etmek ve her türlü hâlinde onu himaye ve muvaffak kılarak dinini bütün hakikatleriyle beraber devam ettirmek ve onun hürmet ve şeref makamlarını yüceltmek ve bütün mahlûkatın üzerinde bir makam vermek gibi apaçık görülen rahmaniyet fiilleri ve keza onun risaletini kâinatın üzerinde manevî bir güneş yapmak ve dinini kullarının kemalâtına bir fihriste yapmak ve onun hakikatini uluhiyetinin tecellilerine cami bir âyine yapmak ve kâinatı mahlûkatın vücudu için rahmet ve hikmet ve adaletin lüzumu ve gıda ve su ve hava ve ışığın zarureti derecesinde zarurî vazifelerle onu tavzif etmek gibi rububiyet fiilleriyle, bu Kâinat Sahibi, onun hakkaniyetine şahadet eder.

adalet: her hak sahibine hakkının tam ve eksiksiz verilmesi, düzenli ve dengeli oluş.

âdet: kanun.
daimî: sürekli, devamlı.
ef'al-i rahmaniyet: Cenab-ı

Hakkın kullarını besleme, korumaya ve merhamet etme fiilleri.

enva: çeşitler, türler, neviler.
fevkinde: üstünde.
gayet: son derece.
hâlât: hâller, durumlar, vaziyetler.
haslet: güzel huy, iyi özellik.
havale: bir şeyi başkasının üstüne bırakma.
hikmet: ilâhî gaye, gizli sebep, fayda.
himaye: koruma, muhafaza etme.
himayet: koruma, esirgeme.
inayet: yardım, ihsan, lütuf.
ittifak: birleşme, fikir birliği etme.
kâinat: evren; yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlemler.
kat'î: kesin, şüpheye ve tereddüde mahal bırakmayan.
kudsi: mukaddes, yüce.
Kur'ân-ı Mu'cizülbeyan: açıklamalarıyla akılları benzerini yapmaktan âciz bırakan Kur'ân-ı Kerim.
mahlûkat: Allah tarafından yaratılanlar.
makam-ı şeref: şeref makamı.
meal-i icmalî: kısaca anlam, özet olarak anlam.
meşahir-i insaniye: insanların meşhurları.
mu'cize: benzerini yapmaktan insanların âciz kaldığı şey.
muhafaza: koruma.
mukteza: iktiza etme, gerekme.
muntazam: nizamlı, intizamlı, düzenli ve düzgün biçimde.
muvaffak: başaran, başarmış, başarılı.
nev-i beşer: insanoglu, insanlar.
rahmet: şefkat, merhamet, bağışlama ve esirgeyicilik.
rububiyet: Cenab-ı Hakkın her zaman, her yerde, her mahlûka muhtaç olduğu şeyleri vermesi, onu terbiye etmesi ve idaresi altında bulundurma vasfı.
rütbe-i makbuliyet: makbuliyet derecesi, kabul edilme derecesi.
şahadet: şahit olma, şahitlik, tanıklık.
şahsiyet: kişilik, kişi özelliği.
şefkatkârâne: şefkatli ve merhametli bir şekilde.
tafsilât: tafsiller, açıklamalar, izahlar.
tasarrufat: tasarruflar, idare etmeler.
vazife: görev.
vaziyet: durum.
zemin: yeryüzü.

vermekle, beşerin beşten birisini ona ümmet etmesi, gayet kat'î bir tarzda sadıkiyetine ve risaletine şahadet ettiği gibi; ef'al-i rububiyet cihetinde dahi görüyoruz ki, bu âlemin Mutasarrıfı ve Müdebbiri, Muhammed'in (a.s.m.) risaletini bu kâinata bir manevî güneş yapıp, Nur Risalelerinde ispat edildiği gibi, onun ile bütün karanlıkları ızale ve nuranî hakikatlerini gösterip ve bütün zîşuuru, belki kâinatı hayat-ı bâkiye müjdesiyle sevindirdiği gibi; dinini dahi bütün makbul ehl-i ibadetin fihriste-i kemalâtı ve harekât-ı ubudiyete sağlam bir program yapması gibi; Muhammed'in (a.s.m.) şahsiyet-i maneviyesi olan hakikatini, Kur'an'ın ve Cevşen'in delâletiyle tecelliyat-ı ulûhiyetine bir âyine-i camia yapması, ve sabıkan işaret ettiğimiz hakikatlerin ve on dört asırda her gün ümmetinin bütün hasenatlarının bir mislini kazanmasının ve hayat-ı içtimaiye ve maneviye ve beşeriyedeki âsârının delâletiyle, nev-i beşere en yüksek reis ve mukteda ve üstat yapması; ve onu büyük ve kudsî vazifelerle beşerin imdadına gönderip rahmet, hikmet, adalet, gıda, hava, mâ, ziya derecesinde insanları onun dinine, şeriatına, İslâmiyetteki hakikatlerine muhtaç **(HAŞİYE)** yapması ile on iki

adalet: her hak sahibine hakkının tam ve eksiksiz verilmesi, düzenli ve dengeli oluş.
âlem: dünya.
asar: eserler.
asr: yüzyıl.
âyine-i camia: kapsayıcı ayna; kâinata ve mahlûkatta tecellileri görünen Cenab-ı Hakkın bütün isimlerini kendisinde gösterebilen varlık; insan.
beşer: insanlık.
Cevşen: dua mecmuası.
cihet: yön.
delâlet: delil olma, gösterme.
ef'al-i rububiyet: rububiyet fiilleri, Allah'ın Rab isminin tecellisine ait fiiller.
ehl-i ibadet: ibadet ehli, Allah'a kulluğu tam olarak yapanlar.
fihriste-i kemalât: kemaller, olgunluklar ve mükemmelliklerin fihristesi, listesi.
gayet: son derece.
hakikat: gerçek, esas.
harekât-ı ubudiyet: kulluk davranışları.
hasenat: güzellikler, iyilikler.
hasiye: dipnot.
hayat-ı bakiye: bakî olan, sonsuz hayat, ahiret hayatı.
hayat-ı beşeriye: insanın hayatı.
hayat-ı içtimaiye: sosyal hayat, toplum hayatı.
hayat-ı maneviye: manevî hayat, iman ile geçmiş zaman ve gelecek zaman ve ahiret âlemlerine kadar uzanan manevî hayat.
hikmet: ilâhî gaye, gizli sebep, fayda.
imdat: yardım.
ispat: doğruyu delillerle gösterme.
izale: giderme, ortadan kaldırma.
kâinat: evren; yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlemler.
kat'î: kesin, şüpheye ve tereddüde mahal bırakmayan.
kudsî: mukaddes, yüce.
makbul: kabul edilmiş, geçerli, reddedilmeyen.
manevî: manaya ait, maddî ol-

mayan.

misil: benzer; eş.

Mutasarrıf: tasarruf eden, tasarruf sahibi olan, her şeyin sahibi olan Allah.

Müdebbir: tedbir alan, her işi önceden düşünüp ona göre ayarlayan, plâna idare eden.

nev-i beşer: insanoğlu, insanlar.

nurani: nurlu, ışıktı, parlak, münevver.

rahmet: şefkat, merhamet, bağışlama ve esirgeyicilik.

reis: başkan.

risalet: elçilik, resullük, peygamber olarak gönderilme.

sabıkan: evvelce, bundan önce.

sadıkıyet: sadıklık, doğruluk, sadâkat.

şahadet: şahit olma, şahitlik, tanıklık.

şahsiyet-i maneviye: manevî şahsiyet, manevî kişilik.

şeriat: Allah tarafından peygamber vasıtasıyla bildirilen, ilâhî emir ve yasaklara dayanan hükümlerin hepsi.

nan hükümlerin hepsi.

tarz: biçim, şekil, suret.

tecelliyat-ı ulûhiyet: Cenab-ı Hakkın ilâhlığının ve her şeyi kendisine ibadet ve itaat ettirmesinin tecellileri, görüntüleri.

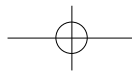
ümmet: Müslümanların tamamı; bütün Müslümanlar.

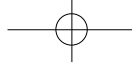
üstat: öğretici, öğretmen.

vazife: görev.

zîşuur: şuurlu, şuur sahibi.

ziya: ışık, aydınlık, nur, parlaklık.

küllî ve kat'î hüccetlerle risalet-i Muhammediyeye (a.s.m.) kudsi şahadet ettiği hâlde, acaba hiç mümkün müdür ki, sinek kanadının ve bir çiçeğin tanziminden lâkayt kalmayan bu Kâinat Sahibi'nin bu derece küllî ve geniş şahadetlerine mazhar olan risalet-i Muhammediye (a.s.m.), kâinatın manevî bir güneşi olmasın?

İşte bu on beş küllî şahadetler, her biri pek çok şahadetleri, hatta Üçüncü Şahadet mu'cizat lisanıyla bin şahadeti ihtiva edip, öyle bir kat'iyetle ve kuvvetle **أَشْهَدُ أَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ** olan davayı ispat ve tahakkukunu

ve kıymetini ve ehemmiyetini ilân etmiş ki, her gün beş defa âlem-i İslâm, yüzer milyon lisanlarla teşehhütte o davayı kâinata ilân ettiği gibi; o davanın esası olan hakikat-i Muhammediye (a.s.m.), kâinatın çekirdek-i aslısı, bir sebep-i hilkatî ve en mükemmel meyvesi olduğunu milyarlar ehl-i iman tereddütsüz tasdik ederek kabul etmişler. Ve bu kâinatın Sahibi (celle celâlühü) o şahsiyet-i maneviye-i Muhammediyeyi (a.s.m.) saltanat-ı rububiyetine bir yüksek dellâlî ve kâinat tılsımının ve hilkat muammasının bir doğru keşşafı ve lütuf ve rahmetinin bir parlak misali ve şefkat ve muhabbetinin bir belîğ lisanı ve âlem-i bâkîdeki hayat-ı daime ve saadet-i ebediyenin en kuvvetli müjdecisi ve elçilerinin en son ve en büyük bir resul eylemiş.

1 **السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ** dediğimde, ona hem biat, hem memuriyetine teslim ve itaat, hem vazifesini tebrik, hem bir nevi teşekkür ve saadet-i ebediye müjdesine bir mukabeledir ki, Müslümanlar her gün beş defa bu selâmı yaparlar.

1. Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi üzerine olsun ey Peygamber!
2. Şahadet ederim ki, Muhammed (a.s.m.) Allah'ın Resulüdür.

âlem-i bâkî: sonsuz olan ahiret âlemi.
âlem-i İslâm: İslâm âlemi, İslâm dünyası.
belîğ: belâgatle, düzgün ve sanatlı olarak meramını anlatan.
celle celâlühü: onun şanı yücedir.
çekirdek-i aslı: asıl çekirdek, öz; kâinatın özü, aslı çekirdeği.
dava: takip edilen fikir, iddia.
dellâl: ilân edici; hakka davet eden.
ehemmiyet: önem, değer, kıymet.
ehl-i iman: inananlar, iman sahipleri.
hakikat-i Muhammediye: Hz

Peygamberin manevî şahsiyeti, İslâmiyetin aslı ve esası.
hayat-ı daime: devamlı ve sonu olmayan hayat.
hilkat: yaratılma, yaratılış.
hüccet: delil.
ihtiva: içine alma, kapsama.
ilân: yayma, duyurma, bildirme.
ispat: doğruyu delillerle gös-

terme.

kâinat: evren; yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlemler.

kat'î: kesin, şüpheye ve tereddüde mahal bırakmayan.

kat'iyet: kat'îlik, kesinlik.

keşşaf: keşfeden, gizli bir şeyi meydana çıkaran.

kıymet: değer.

kudsi: mukaddes, yüce.

küllî: umumî, genel, bütün olan.

lâkayt: kayıtsız, ilgisiz.

lisan: dil.

lütuf: güzellik, hoşluk, iyilik, ihسان.

manevî: manaya ait, maddî olmayan.

mazhar: bir şeyin çıktığı görüldüğü yer; nail olma, şereflenme.

misal: benzer, örnek.

muamma: anlaşılmaz, çözülmesi güç iş, anlamı gizli ve güç anlaşılır söz.

mu'cizat: mu'cizeler, Allah tarafından verilip, yalnız peygamberlerin gösterebilecekleri büyük harika işler.

muhabbet: sevgi, sevme.

rahmet: şefkat, merhamet, bağışlama ve esirgeyicilik.

risalet-i Muhammediye: kâinatın nuru ve şuurı olan Hz. Muhammed'in (a.s.m.) peygamberliği.

saadet-i ebediye: sonu olmayan, sonsuz mutluluk.

saltanat-ı rububiyet: kâinatı terbiye ve idare edici olan Allah'ın saltanatı.

sebeb-i hilkat: yaratılış sebebi, yaratılış nedeni.

şahadet: şahit olma, şahitlik; açık alâmet, işaret.

şahsiyet-i maneviye-i Muhammediye: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) manevî varlığı, şahsiyeti.

şefkat: karşılıksız sevgi besleme, içten ve karşılıksız merhamet.

tahakkuk: gerçekleşme, olma; delil ile ispat edilme, kesinleşme.

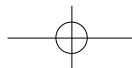
tanzim: düzenleme, sıralama, tertipleme.

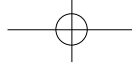
tasdik: bir şeyin veya kimsenin doğruluğuna kesin olarak hükmetme.

tereddüt: kararsızlık, şüphede kalma.

teşehhüt: namazda her oturuşta tahiyat duasını okuma ve bu duayı okuyacak kadar oturma.

tılsım: herkesin bilip çözemediği gizli sır.

Acaba bu mahiyetteki bir hakikate kanaat etmeyen veya ehemmiyet vermeyen, ne derece hasaret ve hata ve belâhat ve cinayet ettiğini kıyas eylesin!

İşte, namazdaki Fatıha, nasıl İkinci Kısımda işaretleriyle, teşehhütte ¹ **أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** 'taki hakikat-i tevhid davasına kat'î hüccetleri gösterir, hadsiz imzalar basar; bu Üçüncü Kısımda dahi, yine teşehhütte

² **وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ** tâ hakikat-i risalet davasına kuvvetli şahitleri getirip nihayetsiz tasdik imzalarını bastırır.

Yâ Erhamerrâhimîn, bu Resul-i Ekrem'in (a.s.m) hürmetine, bizi onun şefaatine mazhar ve sünnetinin ittibaina muvaffak ve dâr-ı saadette onun Âl ve Ashabına komşu eyle! Âmin, âmin, âmin.

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَعَلَىٰ آلِهِ وَصَحْبِهِ بِعَدَدِ حُرُوفِ الْقُرْآنِ
الْمَقْرُوءَةِ وَالْمَكْتُوبَةِ آمِينَ ³

⁴ **سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ**

Şualar, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 967-986.

âmin: Yâ Rabbi! Öyle olsun, kabul eyle!" anlamında duanın sonunda söylenir.

ashap: Sahabeler, Hz. Peygamberi (a.s.m.) görmüş ve onunla konuşmuş olan Müslüman kimseler.

belâhat: ahmaklık, kalın kafalılık, düşüncesizlik.

cinayet: cana kıyma, katil veya bu derecede ağır bir suç.

dâr-ı saadet: saadet, mutluluk yeri, Cennet.

dava: takip edilen fikir, iddia.

ehemmiyet: önem, değer, kıymet.

hadsiz: sınırsız, sonsuz.

hakikat-i risalet: peygamberlik hakikati, gerçeği.

hakikat-i tevhid: tevhid hakikati, Allah'ın bir ve tek olduğu ve ondan başka ilâh olmadığı gerçeği.

hasaret: hasar, zarar, ziyan.

hüccet: delil.

hürmet: riayet, ihtiram, saygı.

işarat: işaretler, haber vermeler.

ittiba: tâbi olma, uyma, itaat etme.

kanaat: hırs göstermeden kısmetine razı olmak, elindeki ile yetinmek; inanma, görüş.

kat'î: kesin, şüpheye ve tereddüde mahal bırakmayan.

kıyas: karşılaştırma, bir şeyi başka bir şeye benzeterek hüküm verme.

mahiyet: bir şeyin aslı, esası, tabiatı, niteliği.

mazhar: bir şeyin çıktığı görüldüğü yer; nail olma, şereflenme.

muvaffak: başaran, başarmış, başarılı.

nihayetsiz: sonsuz, sınırsız.

resul: Allah tarafından kendisine vahiy gelen, Allah'ın emirlerini insanlara bildirmekle vazifeli olan insan, peygamber.

Resul-i Ekrem: çok cömert, keşif olan peygamber, Hz. Muhammed (a.s.m.).

1. Şahadet ederim ki, Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur.

2. Ve şahadet ederim ki, Muhammed (a.s.m.) Allah'ın resulüdür.

3. Allah'ım, okunan ve yazılan bütün Kur'an harfleri adedince ona, onun Âl ve Ashabına salât ve selâm eyle. Âmin.

4. Seni her türlü noksandan tenzih ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Sen her şeyi hakkıyla bilir, her işi hikmetle yaparsın. (Bakara Suresi: 32.)

sünnet: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) Kur'an dışında, Müslümanlara örnek olan mübarek söz, fiil ve emirleri, kabulleri veya takrirleri.

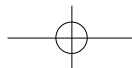
sefaat: Hz. Peygamberin ve

diğer salih kulların, bazı günahkâr mü'minleri bağışlamasını Allah'tan dilemeleri.

tasdik: bir şeyin veya kimse- nin doğruluğuna kesin olarak hükmetme.

teşehhüt: namazda her oturuşta tahiyat duasını okuma ve bu duayı okuyacak kadar oturma.

yâ Erhamürrahimîn: Ey merhametlilerin en merhametlisi.

HAZRET-İ MUHAMMED'İN (A.S.M.) UBUDİYETİ, BÜTÜN ÜMMETİNİN VE ENBİYANIN UBUDİYETİNİ TAZAMMUN EDER

Beşinci Hakikat

Bab-ı şefkat ve ubudiyet-i Muhammediyedir (aleyhissalâtü vesselâm); ism-i Mucîb ve Rahîm'in cilvesidir.

Hiç mümkün müdür ki, en edna bir haceti, en edna bir mahlûkundan görüp kemal-i şefkatle ummadığı yerden is'af eden; ve en gizli bir sesi, en gizli bir mahlûkundan işitip imdat eden; lisan-ı hâl ve kâl ile istenilen her şeye icabet eden nihayetsiz bir şefkat ve bir merhamet sahibi bir Rab, en büyük bir abdimden, **(HAŞİYE)** en sevgili

HAŞİYE: Evet, bin üç yüz elli sene saltanat süren ve saltanatı devam eden ve ekser zamanda üç yüz elli milyondan ziyade raiyeti bulunan ve her gün bütün raiyeti onunla tecdid-i biat eden ve onun kemalâtına şahadet eden ve kemal-i itaatle evamirine inkıyat eden; ve arzın nısfı ve nev-i beşerin humsu o zatın sığı ile sığalansa, yani manevî rengiyle renklense ve o zat onların mahub-u kulûbu ve mürebbî-i ervahı olsa, elbette o zat, şu kâinatı tasarruf eden Rabbin en büyük abdidir.

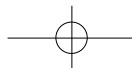
Hem, ekser enva-ı kâinat o zatın birer meyve-i mu'cizesini taşımak suretiyle onun vazifesini ve memuriyetini alkışlasa, elbette o zat şu kâinat Hâlık'ının en sevgili mahlûkudur. Hem bütün insanıyet, bütün istidadıyla istediği beka gibi bir haceti ki, o hacet ise, insanı esfel-i safilînden âlâyîliyyine çıkarıyor. Elbette o hacet en büyük bir hacettir ve en büyük bir abd, umumun namına onu Kadiü'l-Hacat'tan isteyecek.

abd: kul.
âlâyîliyyin: Allah katında en iyilerin derecesi.
arz: yer, dünya.
bab-ı şefkat ve ubudiyet-i Muhammediyeye: Hazret-i Muhammed'in şefkat ve kulluğuna dair bölüm.
beka: süreklilik, kalıcılık.
Cemal: güzellik.
cilve: görünme, ortaya çıkma.
dâr-ı ahiret: ahiret yurdu.
delâlet etme: delil olma, işa-

ret etme, ispat etme.
edna: önemsiz, basit.
ekser: pek çok.
elhâsil: özetle, sonuç olarak.
enva-ı kâinat: kâinatıdaki varlıkların türleri.
esfel-i safilîn: aşağıların en aşağısı.
esma-i kudsiye: Allah'ın kut-sal, her türlü kusur ve noksanlıktan yüce isimleri.
evamir: emirler.
hacet: ihtiyaç.
hakikat: gerçek.

Hâlık: yoktan yaratan Allah.
haşîye: dipnot, açıklayıcı not.
hums: beste bir.
icabet: cevap verme.
ihsan: iyilik etme, bağış.
imdat: yardım.
inkıyat: boyun eğme.
is'af: isteğini kabul edip yerine getirme.
ism-i Mucîb ve Rahîm: Allah'ın ihtiyaçlara cevap veren Mucîb ve yarattıklarına merhamet eden Rahîm ismi.
istîdat: kabiliyet, yetenek.

istîha: fazla istek, arzu.
Kadiü'l-Hacat: bütün ihtiyaçları yerine getiren Allah.
kâinat: evren, yaratılmış şey, tüm varlıklar.
kâl: söz, lâf.
kat'i: kesin.
kemal: mükemmel, kusursuz.
kemalât: iyilikler, üstünlükler, olgunluklar.
kemal-i itaat: tam itaat, emre uyma.
kemal-i şefkat: tam ve mükemmel şefkat.
lisan-ı hâl ve kâl: hâl ve konuşma dili.
mahub-i kulûp: kalplerin sevgilisi.
mahlûk: yaratık.
memuriyet: emir altında olmak, bir işi yapmakla görevli.
merhamet: acımak.
mevcudat: varlıklar.
mevve-i mu'cize: mu'cizenin meyvesi, neticesi.
mürebbî-i ervah: ruhları terbiye eden.
nam: ad, isim.
nev-i beşer: insanoglu.
nısf: yarım yan.
Rab: yaratan, terbiye eden, besleyip yetiştiren Allah.
Rahîm: rahmeti her şeyi kuşatan, sonsuz şefkat ve merhamet sahibi Allah.
raiye: halk.
sahavet: cömertlik.
saltanat: hükümdarlık, egemenlik.
Sâni-i Zülcelâl: sonsuz büyüklük sahibi olan ve her şeyi sanatla yaratan, Allah.
seyrangâh-i daimi: devamlı gezinti yeri.
sıbga: boya.
sıfât: özellikler, nitelikler.
sıfât ve esma-i kudsiye: Allah'ın kudsî isim ve sıfatları.
suret: şekil, biçim.
şahadet: şahitlik, tanıklık.
şefkat: acıyarak ve esirgeyerek sevmek.
tasarruf: her şeyi dilediği gibi idare edip kullanan.
tecdid-i biat: bağlılık sözünü yenilemek.
umum: genel, herkes.

bir mahlûkundan en büyük hacetini görüp bitirmesin, is'af etmesin, en yüksek duayı işitip kabul etmesin?

Evet, meselâ hayvanatın zayıflarının ve yavrularının rızık ve terbiyeleri hususunda görünen lütuf ve sühuleti gösteriyor ki, şu kâinatın Maliki, nihayetsiz bir rahmetle rububiyet eder. Rububiyetinde bu derece rahîmâne bir şefkat, hiç kabil midir ki, mahlûkatın en efdalinin en güzel duasını kabul etmesin? Bu hakikati On Dokuzuncu Sözde izah ettiğim veçhile, şurada dahi mükerreren şöyle beyan edelim:

Ey nefsimle beraber beni dinleyen arkadaş! Hikâye-i temsiliyede demiştik: “Bir adada, bir içtima var. Bir yaver-i ekrem, bir nutuk okuyor.” Onun işaret ettiği hakikat şöyledir ki:

Gel, bu zamandan tecerrüt edip, fikren Asr-ı Saadete ve hayalen Ceziretülarap’a gidiyoruz. Tâ ki, Resul-i Ekremi (aleyhissalâtü vesselâm) vazife başında ve ubudiyet içinde görüp, ziyaret ederiz.

Bak: O zat, nasıl ki risaletiyle, hidayetiyle saadet-i ebediyenin sebab-i husulü ve vesile-i vusulüdür; onun gibi, ubudiyetiyle ve duasıyla o saadetin sebab-i vücudu ve Cennetin vesile-i icadıdır.

İşte bak: O zat, öyle bir salât-ı kübrada, bir ibadet-i ulya saadet-i ebediye için dua ediyor ki, güya bu cezire, belki bütün arz onun azametli namazıyla namaz kılar, niyaz eder. Çünkü ubudiyeti ise, ona ittiba eden ümmetin

arz: yer, dünya.

Asr-ı Saadet: Peygamberimizin yaşadığı dönem, mutluluk asrı.

azametli: büyük, yüce, yüksek.

beyan: açıklama.

cezire: ada.

Ceziretülarap: Arap Yarımadası

dua: yalvarma, niyaz.

efdal: en üstün.

fikren: düşünerek, zihnen.

güya: sanki, âdeta.

hacet: ihtiyac.

hakikat: gerçek.

hayalen: zihinde tasarlayıp canlandırarak.

hidayet: doğru ve hak oluş, İslâmiyet.

hikâye-i temsiliye: temsili hikâyeye.

husus: konu.

ibadet-i ulya: en yüce ibadet.

içtima: toplanma.

is'af: isteğini kabul edip yerine getirme.

işaret: göstermek.

ittiba: uyma, itaat etme.

izah: açıklama.

kabil: mümkün, olabilir.

lütuf: ikram, iyilik, güzellik, bağış.

mahlûk: yaratılmış, yaratık.

mahlûkat: yaratıklar.

malik: sahip.

mükerreren: tekrarlayarak tekraretekrar.

niyaz: yalvarma.

nutuk: konuşma.

rahîmâne: şefkat ve merhametle.

rahmet: acıma, merhamet etme.

risalet: peygamberlik.

rızık: canlıların ihtiyacı olan yiyecek, içecek ve giyecekleri her şey.

rububiyet: rablik, Allah'ın her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri vermesi, terbiye edip idaresi ve egemenliği al-

tında bulundurması.

saadet: mutluluk.

saadet-i ebediye: sonu olmayan mutluluk.

salât-ı kübra: en büyük namaz.

sebeb-i husul: meydana gelme sebebi.

sebeb-i vücud: varlık sebebi.

sühulet: kolaylık.

şefkat: acıyarak ve esirgeyerek sevme.

tecerrüt: sıyrılma.

terbiye: yetiştirme, büyütme

ubudiyet: kulluk.

ümmet: hak dine davet etmek için Allah tarafından kendilerine peygamber gönderilen ve bu peygambere inanıp bağlanan cemaat.

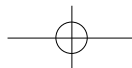
vecih: yön.

veçhile: yolla, tarzla, şekilde.

vesile-i icat: icat vesilesi.

vesile-i vusul: kavuşma sebebi.

yaver-i ekrem: çok değerli, yüksek rütbeli memur.

ubudiyetini tazammun ettiği gibi, muvafakat sırrıyla, bütün enbiyanın sırr-ı ubudiyetini tazammun eder. Hem o, salât-ı kübrayı öyle bir cemaat-i uzmada kılar, niyaz ediyor ki, güya benîâdemın Hazret-i Âdem'den asrımıza kadar, belki kıyamete kadar bütün nuranî ve kâmil insanlar ona tebaiyetle iktida edip, duasına “Âmin” derler. **(HAŞİYE)**

Bak: Hem öyle beka gibi bir hacet-i amme için dua ediyor ki, değil ehl-i arz, belki ehl-i semavat, belki bütün mevcudat niyazına iştirak edip lisan-ı hâl ile, “Oh, evet yâ Rabbena! Ver; duasını kabul et. Biz de istiyoruz” diyorlar. Hem bak, öyle hazinâne, öyle mahubâne, öyle müştakane, öyle tazarrukârâne saadet-i bâkiye istiyor ki, ³ bütün kâinatı ağılattırıp, duasına iştirak ettiriyor.

Bak: Hem öyle bir maksat, öyle bir gaye için saadet isteyip dua ediyor ki, insanı ve bütün mahlukatı esfel-i safilin olan fenâ-i mutlaka sukuttan, kıymetsizlikten, faydasızlıktan, abesiyetten âlâyilliyin olan kıymete, beka-ya, ulvî vazifeye, mektubat-ı Samedâniye olması derecesine çıkarıyor.

HAŞİYE: Evet, münacat-ı Ahmediye (a.s.m.) zamanından şimdiye kadar bütün ümmetin bütün salâtları ve salâvatları onun duasına bir âmin-i daimî ve bir iştirak-i umumîdir. Hatta ona getirilen her bir salâvat dahi onun duasına birer âmindir ve ümmetinin her bir ferdi, her bir namazın içinde ona salât ve selâm getirmek ¹ ve kametten sonra Şafîilerin ona dua etmesi, ² onun saadet-i ebediye hususundaki duasına gayet kuvvetli ve umumî bir âmindir. İşte bütün beşerin fitrat-ı insaniyet lisan-ı hâliyle, bütün kuvvetiyle istediği beka ve saadet-i ebediyeyi, o nev-i beşer namına Zat-ı Ahmediye (a.s.m.) istiyor ve beşerin nuranî kısmı, onun arkasında “Âmin” diyorlar. Acaba hiç mümkün müdür ki, şu dua kabule karin olmasın?

1. *Buhârî*, 33:10, *Enbiya*: 10, *Daavat*: 31, 32; *Müslim*, *Salât*: 65-69. *Ebû Davud*, *Salât*: 179.

2. Bkz. *Nevevî*, *Minhacü't-Talibîn*, s. 9.

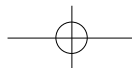
3. Bkz. *Tirmizî*, *Daavat*: 30.

abesiyet: faydasız, gayesizlik.
âlâyilliyin: Allah katında en iyilerin derecesi.
âmin: Allah'ım kabul eyle.
âmin-i daimî: sürekli tekrarlanan “Allah'ım kabul eyle” duası.
asır: yüzyıl, yaşadığımız çağ.
beka: devamlılık ve kalıcılık,

sonsuzluk.
benîâdem: âdemoğulları.
beşer: insan, insanlık.
cemaat-i uzma: çok büyük cemaat.
dua: Allah'a yalvarma, niyaz.
ehl-i arz: dünyadakiler.
ehl-i semavat: semavat ehli, melekler.

enbiya: peygamberler.
esfel-i safilin: aşağıların en aşağısı.
fenâ-i mutlak: sonsuz yok oluş.
fert: kişi, şahıs.
fitrat-ı insaniyet: insanlığın yaratılış, tabiatı.
hacet-i amme: herkesin ihti-

yacı olan şey.
hasiye: dipnot, ek.
hazinâne: hüzünlü bir şekilde, üzücü.
Hazret-i Âdem: ilk insan ve ilk peygamber.
iktida: uyma.
iştirak: katılma, benimseme.
iştirak-i umumî: genel katılm.
kamet: farz namaza durmadan önce okunan ezan.
kâmil: olgunluk ve kemal sahibi.
karin: yakın.
kıyamet: dünyanın sonu.
kıymet: değer.
lisan-ı hâl: hâl ve beden dili.
mahubâne: severek, sevimli bir şekilde.
mahlukat: yaratıklar.
maksat: kastedilen, istenilen şey.
mektubat-ı Samedâniye: Allah tarafından gönderilmiş birer mektup gibi, şuur sahiplerine ilâhî sanatı anlatan eserler.
mevcudat: var olan her şey.
muvafakat: uygunluk.
münacat-ı Ahmediye: Peygamberimizin duası.
müştakane: çok isteyerek, se-vercesine.
nam: ad, isim.
nev-i beşer: insanoglu, insanlar.
niyaz: yalvarma, dua.
nuranî: nurlu, parlak.
Rabbena: Ey Rabbimiz!
saadet: mutluluk.
saadet-i bâkiye: sonsuz mutluluk.
saadet-i ebediye: sonu olmayan mutluluk, sonsuz mutluluk.
salât: Peygamberimiz için yapılan dua.
salât-ı kübra: en büyük namaz.
salâvat: Peygamberimiz Hz. Muhammed'e rahmet ve esenlik dileme.
selâm: barış, rahatlık.
sırr-ı ubudiyet: kulluğun sırrı.
sukut: düşüş.
Şafîi: Safîî mezhebinden olan.
tazammun: içirme, içine alma.
tazarrukârâne: yalvarıp yakarak.
tebaiyet: tâbi olma, uyma.
ubudiyet: kulluk.
ulvî: yüksek, yüce.
ümme: hak dine davet etmek için Allah tarafından kendilerine peygamber gönderilen ve bu peygambere inanıp bağlanan cemaat.
yâ: ey, hey.
yâ Rabbena: Ey Rabbimiz!
Zat-ı Ahmediye: Hz. Peygamberin kişiliği.

Bak: Hem öyle yüksek bir fizar-ı istimdatkârâne ile istiyor ve öyle tatlı bir niyaz-ı istirhamkârâne ile yalvarıyor ki, güya bütün mevcudata, semavata, arşa işittirip, vecde getirip duasına, “Âmin, Allahümme âmin” dedirtiyor. **(HAŞİYE)**

Bak: Hem öyle Semî ve Kerîm bir Kadîr'den, öyle Basîr ve Rahîm bir Alîm'den saadet ve bekayı istiyor ki, bilmüşahede en gizli bir zîhayatın en gizli bir arzusunu, en hafî bir niyazını görür, işitir, kabul eder, merhamet eder, lisan-ı hâl ile de olsa icabet eder. Öyle suret-i hakîmâne, basîrâne, rahîmânede verir ve icabet eder ki, şûphe

HAŞİYE: Evet, şu âlemin Mutasarrıfı, bütün tasarrufatı bilmüşahede şurâne, alîmâne, hakîmâne olduğu hâlde, hiçbir cihetle mümkün değildir ki, o Mutasarrıf, kendi masnuatı içinde en mümtaz bir ferdin harekâtına şuru ve ittîlâi bulunmasın.

Hem hiçbir cihetle mümkün değildir ki, o Mutasarrıf-ı Alîm, o ferd-i mümtazın harekâtına ve daavatına (dualarına) ittîlâi bulunduğu hâlde, ona karşı lâkayt kalsın, ehemmiyet vermesin.

Hem hiçbir cihetle mümkün değildir ki, o Mutasarrıf-ı Kadîr-i Rahîm, onun dualarına lâkayt kalmadığı hâlde, o duaları kabul etmesin.

Evet, zat-ı Ahmediyenin (a.s.m.) nuruyla âlemin şekli değişti, insan ve bütün kâinatın mahiyet-i hakikiyeleri o nur, o ziya ile inkişaf etti ve göründü ki, şu kâinatın mevcudatı esma-i İlahiyeyi okutan birer mektubat-ı Samedâniye, birer muvazzaf memur ve bekaya mazhar kıymettar ve manidar birer mevcuttur. Eğer o nur olmasa idi, mevcudat fenâ-i mutlaka mahkûm ve kıymetsiz, manasız, faydasız, abes, karma karışık, tesadüf oyuncağı bir zulmet-i evham içinde kalırdı.

İşte şu sırdandır ki, insanlar zat-ı Ahmediyenin (a.s.m.) duasına “Âmin” dedikleri gibi, arş ve ferş ve serâdan Süreyya'ya kadar bütün mevcudat onun nuruyla iftihar edip, alâkadarlık gösteriyorlar. Zaten ubudiyet-i Ahmediyenin (a.s.m.) ruhu, duadır. Belki, kâinatın harekâtı ve hidematı bir nevi duadır. Meselâ, bir çekirdeğin hareketi, Hâlık'ından, bir ağaç olmasına bir nevi duadır.

abes: boş, faydasız, gayesiz.
alâkadar: ilgili, ilişkili.
Alîm: her şeyi hakkıyla bilen, sonsuz ilim sahibi Allah.
alîmâne: her şeyi çok iyi bilen şekilde.
Allahümme: ey Allah'ım.
âmin: Yâ Rabbi! Öyle olsun, kabul eyle.
arş: göğün en yüksek katı.
arzu: bir şeye karşı duyulan istek.
Basîr: her şeyi gören Allah.
basîrâne: görerek, bilerek.
beka: sonsuzluk.
bilmüşahede: görüldüğü gibi.
cihet: şekil.
daavat: dualar.
dua: Allah'a yalvarma, niyaz.
esma-i İlahiye: Allah'ın isimleri.
fenâ-i mutlak: sonsuz yok oluş.
ferd-i mümtaz: üstün şahıs, seçilmiş kişi.
fert: kişi, şahıs.
fizar-ı istimdatkârâne: yardım dileyerek sesli ağlama.
hafî: gizli.
hakîmâne: hikmetli bir surette.
Hâlık: yaratıcı, Allah.
harekât: hareketler.
hareket: davranış.
haşiye: dipnot, ek.
hidemat: hizmetler.
icabet: cevap verme.
iftihar: övünme.
inkışaf: açılma, görülme.
ittîlâ: tanıma, bilme.
Kadîr: her şeye gücü yeten Allah.
kâinat: tüm varlıklar.
Kerîm: sınırsız ikram, lütuf, ihsan ve cömertlik sahibi Allah.
kıymettar: kıymetli, değerli.
lâkayt: kayıtsız, ilgisiz.
lisan-ı hâl: beden dili, hâl dili.
mahiyet-i hakikiye: gerçek mahiyet.
mahkûm: hükmedilen; hüküm verilmiş; hükümlü.
manidar: anlamlı, manalı.
masnuat: sanatla yapılmış şeyler.
mazhar: erişme, sahip olma.
mektubat-ı Samedâniye: Cenab-ı Hak'ın isim ve sıfatlarını anlatan, Allah'ın birliğini gösteren varlıklar.
memur: emir ile hareket eden.
merhamet: acımak, şefkat göstermek.

mevcudat: varlıklar.

Mutasarrıf: sonsuz tasarruf sahibi olan Allah.

Mutasarrıf-ı Kadîr-i Rahîm: her şeye dilediği gibi tasarrufta bulunan Allah.

muvazzaf: vazifelendirilmiş.
mümtaz: üstün tutulmuş, seçkin.

nevi: çeşit.

niyaz: yalvarma, yakarma.

niyaz-ı istirhamkârâne: yalvararak, yalvarıncasına dua etme.

Rahîm: rahmeti her şeyi kuşatan sonsuz merhamet sahibi Allah.

rahîmâne: şefkatli, merhametli bir şekilde.

semavat: gökler.

Semî: işiten, işitici. Allah

serâ: arz, yeryüzü.

suret-i hakîmâne: hikmetli bir şekilde.

Süreyya: Ülker yıldız kümesi.

suur: tanıma ve kavrama gücü.

suurâne: suurlu bir şekilde.

tesadüf: rastgelme, rastlantı.

ubudiyet-i Ahmediye: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) mü-kemmel kulluk ve ibadeti.

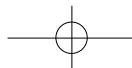
vecd: kendinden geçecek derecede dalma veya baygınlık.

zat-ı Ahmediye: Hz. Peygamberin zati, kişiliği.

zîhayat: canlı.

ziya: ışık, parlaklık.

zulmet-i evham: kuruntu karınlığı.

bırakmaz, o terbiye ve tedbir, öyle Semî ve Basîr'e mahsus, öyle bir Kerîm ve Rahîm'e hastır.

Acaba, bütün benîâdemi arkasına alıp şu arz üstünde durup, Arş-ı Azama müteveccihen el kaldırıp, nev-i beşerin hulâsa-i ubudiyetini cami hakikat-i ubudiyet-i Ahmediye (a.s.m.) içinde dua eden şu şeref-i nev-i insan ve ferid-i kevnüzaman olan Fahr-i Kâinat (a.s.m.) ne istiyor; dinleyelim:

Bak: Kendine ve ümmetine saadet-i ebediye istiyor, beka istiyor, Cennet istiyor; hem, mevcudat âyinelerinde cemallerini gösteren bütün esma-i kudsiye-i İlâhiye ile beraber istiyor. O esmadan şefaata talep ediyor; görüyorsun.

Eğer ahiretin hesapsız esbab-ı mucibesi, delâil-i vücudu olmasa idi, yalnız şu zatın tek duası, baharımızın icadı kadar Hâlık-ı Rahîm'in kudretine hafif gelen şu Cennetin binasına sebebiyet verecekti. **(HAŞİYE)**

Evet, baharımızda yeryüzünü bir mahşer eden, yüz bin haşir numunelerini icat eden Kadîr-i Mutlak'a, Cennetin icadı nasıl ağır olabilir?

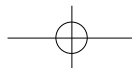
HAŞİYE: Evet, ahirete nispeten gayet dar bir sahife hükmünde olan rûy-i zemine had ve hesaba gelmeyen harika sanat numunelerini ve haşir ve kıyametın misallerini göstermek ve üç yüz bin kitap hükmünde olan muntazam enva-ı masnuatı, o tek sahifede kemal-i intizam ile yazıp derç etmek, elbette geniş olan âlem-i ahirette lâtif ve muntazam Cennetin binasından ve icadından daha müşküldür. Evet, Cennet bahardan ne kadar yüksek ise, o derece, bahar bahçelerinin hilkatı o Cennetten daha müşküldür ve hayretfezadır, denilebilir.

âlem-i ahiret: ahiret âlemi.
Ars-ı Azam: Cenab-ı Hakkın kudret ve saltanatının en büyük dairesi.
arz: yer, dünya.
Basîr: gören, gördüğü.
beka: süreklilik, kalıcılık.
benîâdem: Âdemoğulları, insanlar.
cami: kapsayan, içine alan.
delâil-i vücud: varlık delilleri.
derç: yerleştirmek.
dua: Allah'a yalvarma, niyaz.
enva-ı masnuat: sanat eseri

varlık çeşitleri.
esbab-ı mucibe: gerektiren sebepler.
esma: isimler.
esma-i kudsiye-i İlâhiye: Allah'ın her türlü kusur ve noksandan uzak yüce isimleri.
Fahr-i Kâinat: kâinatın kendisiyle övündüğü zat olan Peygamberimiz.
ferid-i kevnüzaman: zamanın ve yaratılan her şeyin bir tanesi.
had: sınır.

hakikat-ı ubudiyet-i Ahmediye: Peygamberimizin kulluğunun gerçeği.
Hâlık-ı Rahîm: sonsuz merhamet ve şefkat sahibi ve her şeyi yoktan yaratan Allah.
harika: olağanüstü vasıflar taşıyan ve hayranlık hissi uyandıran.
has: özel.
haşir: öldükten sonra tekrar dirilmek.
haşîye: dipnot, açıklayıcı not.
hayretfeza: hayret veren, şa-

sırtan.
hesap: sayı.
hilkat: yaratılış.
hulâsa-i ubudiyet: kulluğun özü.
icat: vücuda getirme, getirilme, yoktan var etme, ibda.
icat: vücuda getirme, yoktan var etme.
Kadîr-i Mutlak: hiç bir kayıt ve şarta tâbi olmaksızın her şeye gücü yeten sonsuz kudret sahibi, Allah.
kemal-i intizam: tam ve eksiksiz düzen.
Kerîm: yaratıklarına bağışta bulunan Allah.
kiyamet: dünyanın sonu, varlığın bozulup dağılması.
kudret: güç, iktidar.
lâtif: hoş, güzel.
mahsus: özel, özgü.
mahşer: toplanılacak yer.
mevcudat: varlıklar.
misal: benzer, örnek.
muntazam: nizamlı, intizamlı.
müşkül: zor.
müteveccihen: yönelerek.
nev-i beşer: insanoglu, insanlar.
nispeten: oranla.
numune: örnek.
Rahîm: merhametli, acıyan, acıyıp esirgeyen Allah.
rûy-i zemin: yeryüzü.
saadet-i ebediye: sonu olmayan, sonsuz mutluluk.
sanat: ustalık, hüner, marifet.
sebebiyet: sebep olma.
Semî: işiten, işitici, Allah.
şefaata: bağışlanmak için aracılık.
şeref-i nev-i insan: insanoglundun şerefi.
talep: istemek.
tedbir: idare etme, çekip çevirme.
terbiye: öğrenme, öğretme.
ümmet: peygambere inanıp arkasında gidenler.

Demek, nasıl ki onun risaleti şu dâr-ı imtihanın açılmasına sebebiyet verdi, ¹ **لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ مَا خَلَقْتُ الْأَفْلَاكَ** sırrına mazhar oldu; onun gibi, ubudiyeti dahi öteki dâr-ı saadetin açılmasına sebebiyet verdi.

Acaba hiç mümkün müdür ki, bütün akılları hayrette bırakan şu intizam-ı âlem ve geniş rahmet içinde kusursuz hüsnüsanat, misilsiz cemel-i rububiyet, o duaya icabet etmemekle, böyle bir çirkinliği, böyle bir merhametsizliği, böyle bir intizamsızlığı kabul etsin? Yani, en cüz'î, en ehemmiyetsiz arzuları, sesleri ehemmiyetle işitip ifa etsin, yerine getirsin; en ehemmiyetli, lüzumlu arzuları ehemmiyetsiz görüp işitmesin, anlamasın, yapmasın. Hâşâ ve kellâ, yüz bin defa hâşâ! Böyle bir cemel, böyle bir çirkinliği kabul edip çirkin olamaz. **(HAŞİYE)**

Demek, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, risaletiyle dünyanın kapısını açtığı gibi, ubudiyetiyle de ahiretin kapısını açar.

عَلَيْهِ صَلَوَاتُ الرَّحْمَنِ مَلَأَ الدُّنْيَا وَدَارَ الْجَنَانِ ﴿۱﴾ اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ ذَلِكَ الْحَبِيبِ الَّذِي هُوَ سَيِّدُ الْكَوْنَيْنِ وَفَخْرُهُ

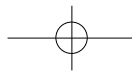
HAŞİYE: Evet, inkılâb-ı hakaik ittifaken muhaldir ve inkılâb-ı hakaik içinde, muhal ender muhal, bir zıt kendi zıddına inkılâbıdır. Ve bu inkılâb-ı ezdat içinde, bilbedahe bin derece muhal şudur ki:

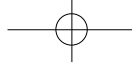
Zıt, kendi mahiyetinde kalmakla beraber, kendi zıddının aynı olsun. Meselâ, nihayetsiz bir cemel, hakikî cemel iken, hakikî çirkinlik olsun. İşte, şu misalimizde meşhut ve kat'ıyyülvücut olan bir cemel-i rububiyet, cemel-i rububiyet mahiyetinde daim iken, ayn-ı çirkinlik olsun. İşte, dünyada muhal ve batıl misallerin en acibidir.

1. Eğer sen olmasaydın, kâinatı yaratmazdım. (Hadis-i kudsi: Aclûni, *Kesfü'l-Hafâ*, 2:164; Ali el-Kari, *Şerhü's-Sıfa*, 1:16.)

acıp: ilginç, şaşırtıcı.
ayn-ı çirkinlik: çirkinliğin ta kendisi; bizzat çirkinlik.
batıl: yalan ve sahte.
bilbedahe: açıkça.
cemel: güzellik.
cemel-i rububiyet: Allah'ın rablığına has olarak bütün mahlûkâtı besleme, büyütme ve terbiye etmedeki güzelliği.
cüz'î: kıymetsiz, önemsiz.
daim: devamlı, sürekli.
dâr-ı imtihan: imtihan yeri. Dünya.
dâr-ı saadet: mutluluk yeri, Cennet.
ehemmiyetsiz: önemsiz, değersiz.
ender: çok seyrek ve az bulunan.
hakikî: gerçek.
hâşâ: asla, kat'iyen.
haşîye: dipnot, ek.
hüsnüsanat: sanat güzelliği.
icabet: cevap verme.

îfa: yerine getirme.
inkılâb-ı ezdat: zıtların değişimi.
inkılâb-ı hakaik: gerçeklerin değişimi, dönüşümü.
inkılâp: bir hâlden diğer hale geçme.
intizam: düzenlilik.
intizam-ı âlem: kâinatta görülen tertip, âlemdeki düzenlilik.
ittifak: fikir birliği, birleşmek.
kat'ıyyülvücut: varlığı kesin olmak.
kellâ: asla, kesinlikle.
mahiyet: özellik, nitelik.
mazhar olmak: erişmek.
merhamet: acımak, şefkat göstermek.
meşhut: görünen.
misilsiz: benzersiz.
muhal: imkânsız.
nihayetsiz: sonsuz.
rahmet: acıma, merhamet etme.
Resul-i Ekrem: Hazret-i Muhammed.
risalet: peygamberlik, elçilik.
sebebiyet: sebep olma.
sır: gizlilik, gizem.
ubudiyet: kulluk.
zıt: bir şeyin aksi, tersi.

العالمين وحياة الدارين ووسيلة السعادتين وذو الجناحين
ورسول الثقلين وعلى اله وصحبه اجمعين وعلى
اخوانه من النبيين والمرسلين امين¹

Sözler, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 118-124.

BÜTÜN İNSANLARDAN ZİYADE İBADET ETMİŞTİR

² **عَبَدْنَا** : Abd lâfzının nebî veya Muhammed (a.s.m.)

lâfızlarına cihet-i tercihi, abd tabiri Peygamber Aley-hissalâtü Vesselâmın azametine ve ibadetin ulüv-i derecesine işaret olduğu gibi, ³ **أَعْبُدُوا** emrini te'kittir ve Resul-i Ekrem hakkında varit olan vehimleri defetmektir ki, o zat bütün insanlardan ziyade ibadet yapmış ve Kur'ân'ı okumuştur.

İşaratü'l-İ'caz, Yeni Asya Neşriyat, 2004, s. 183.

EN PARLAK ÂYİNE-İ EHAD VE SAMEDDİR

Evet, madem insan fitraten bir cemal-i bâkîye müştak ve muhip bir surette halk edilmiştir. Ve madem bâkî bir cemal, zail bir müştaka razı olamaz. Ve madem insan bilmediği veya yetişemediği veya tutamadığı bir maksuttan gelen hüznün ve elemden teselli bulmak için, o maksudun kusurunu bulmakla, belki gizli adavet etmekle kendini

1. Rahman'ın dünya ve Cennetler dolusu salât ve selâmı onun üzerine olsun. Allah'ım! Kulun ve resulün olan, iki cihanın efendisi, iki âlemin medar-ı iftihar, iki dünyanın hayat vesilesi, dünya ve ahiret saadetinin sebebi, peygamberlik ve kulluk olmak üzere iki manevî kânadın sahibi, ins ve cinnin peygamberi olan Habibine, onun bütün âl ve ashabına, kardeşleri olan diğer peygamber ve resullere salât ve selâm eyle. Âmin.
2. Kulumuza... (Bakara Suresi: 23.)
3. İbadet ediniz. (Bakara Suresi: 21.)

abd: kul.	kendisine muhtaç olduğu Allah'a âyinedarlık.	sonsuz.
adavet: düşmanlık, husumet.		cemal: güzellik.
âyine-i Ehad ve Samed: tek olan ve hiçbir şeye muhtaç olmayan, fakat her şeyin	azamet: büyüklük.	cemal-i bâkî: ebedî, sonsuz güzellik, nihayetsiz güzellik sahibi olan Allah.
	bâkî: ebedî, daimî, sonu gelmez, bitip tükenmez, ölmez,	

cihet-i tercih: üstün tutma yönü, tercih sebebi.

def: ortadan kaldırma, yok etme, giderme.

elem: dert, üzüntü, maddî-manevî ızdırap.

fitraten: fitrî olarak, yaratılıştan, yaratılış itibarıyla.

halk: yaratma, yaratış.

lâfız: söz, kelime.

madem: ...den dolayı, böyle ise.

maksut: istenilen şey, istek, arzu, gaye.

muhip: seven, sevgi besleyen, muhabbetli.

müştak: arzulu, fazla istekli, iştiyak gösteren.

nebi: Allah'ın elçisi, habercisi; peygamber, resul.

razı: rıza gösteren, hoşnut olan.

Resul-i Ekrem: çok cömert, kerim olan peygamber, Hz. Muhammed (a.s.m.).

suret: biçim, şekil, tarz.

tabir: ifade, söz.

teselli: avutma, acısını dindirme.

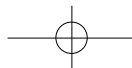
varit: gelen, ulaşan, erişen.

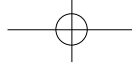
vehim: zan, şüphe.

zail: sona eren, yok olan.

zat: kişi, şahıs, fert.

ziyade: çok, fazla.

Adl: her şeyi adaletli bir şekilde idare eden Allah.

âmin: Yâ Rabbi! Öyle olsun, kabul eyle!" anlamında duanın sonunda söylenir.

Ashap: Sahabeler, Hz. Peygamberi (a.s.m.) görmüş ve onunla konuşmuş olan Müslüman kimseler.

âyine-i Ehad ve Samed: tek olan ve hiçbir şeye muhtaç olmayan, fakat her şeyin kendisine muhtaç olduğu Allah'a âyinedarlık.

bâki: ebedî, daimî, sonu gelmez, bitip tükenmez, ölmez, sonsuz.

beyan: açıklama, bildirme, izah.

cilve: tecelli, görüntü.

cin: gözle görünmez, lâtif cisimlerden ibaret bir yaratık.

daim: devam eden, devamlı, sürekli.

dair: alâkalı, ilgili.

dâr-ı beka: bâkî ve sonsuz dünya; ahiret.

ebedi: sonu olmayan, daimî, sürekli.

ekmel: daha (en, pek) mükemmel, en uygun, kusursuz ve eksiksiz olan.

esma: sıfatlar, isimler.

Ferd: tek ve yekta olan Allah.

Furkan-ı Hakîm: doğruyu yanlıştan ayıran hikmetli Kur'an.

Habîb-i Ekrem: en cömert sevgili, Allah'ın sevgilisi olan Hz. Muhammed (a.s.m.).

Hakem: haklı ile haksızı ayıran ve her işi hikmete göre olan Cenab-ı Hak.

Hâlık: yoktan yaratan, her şeyi yoktan var eden.

halk: yaratma, yaratış.

hayat-ı bâkiye: bâkî olan, sonsuz hayat, ahiret hayatı.

Hayy: gerçek hayat sahibi olan, Allah.

İsm-i Azam: Cenab-ı Hakkın bin bir isminden en büyük ve manaca diğer isimleri kuşatmış olanı.

Kayyum: her şeyin varlığı onunla ayakta duran ve devam eden.

kemalât: faziletler, kemaller, olgunluklar, mükemmellikler.

Kıymettar: kıymetli, değerli.

Kuddüs: kusur, eksiklik ve noksanlıktan, temiz olan, fazilet ve güzelliklerle övülen, noksanlığı gerektirecek şeylerden son derece münezze olan, izzet ve kibriya sahibi Allah.

madem: ...den dolayı, böyle ise.

maksut: kastedilmiş, kastedilen.

marifet: Allah'ı bilme.

mazhar: nail olma, şereflenme.

muhabbet-i İllâhiye: Allah sevgisi.

muhafaza: koruma, saklama.

müntehap: seçilmiş, seçkin, güzide, mümtaz.

teskin eder. Ve madem bu kâinat insan için halk edilmiş ve insan ise marifet ve muhabbet-i İlâhiye için yaratılmış. Ve madem bu kâinatın Hâlık'ı, esmasıyla sermedidir. Ve madem esmalarının cilveleri daim ve bâkî ve ebedî olacaktır. Elbette ve her hâlde insan bir dâr-ı bekaya gidecek ve bir hayat-ı bâkiyeye mazhar olacaktır. Ve insanın kıymetini ve vazifelerini ve kemalâtını bildiren, rehber-i azam ve insan-ı ekmel olan Muhammed-i Arabî Aleyhis-salâtü Vesselâm, insana dair beyan ettiğimiz bütün kemalâtı ve vazifeleri en ekmel bir surette kendinde ve dinde göstermesiyle gösteriyor ki: Nasıl kâinat insan için yaratılmış ve kâinattan maksut ve müntehap insandır. Öyle de, insandan dahi en büyük maksut ve en kıymettar müntehap ve en parlak âyine-i Ehad ve Samed, elbette Ahmed-i Muhammed'dir.

عَلَيْهِ وَعَلَىٰ آلِهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ بَعْدَ حَسَنَاتِ أُمَّتِهِ * يَا اللَّهُ *
يَا رَحْمَنُ * يَا رَحِيمُ * يَا فَرْدُ * يَا حَيُّ * يَا قَيُّوْمُ * يَا حَكَمُ
يَا عَدْلُ * يَا قُدُّوسُ * نَسْتَلِكُ بِحَقِّ فِرْقَانِكَ الْحَكِيمِ وَبِحَرْمَةِ
حَبِيبِكَ الْأَكْرَمِ * وَبِحَقِّ أَسْمَائِكَ الْحُسْنَى * وَبِحَرْمَةِ اسْمِكَ
الْأَعْظَمِ * أَحْفَظْنَا مِنْ شَرِّ النَّفْسِ وَالشَّيْطَانِ
1 وَمِنْ شَرِّ الْجِنِّ وَالْإِنْسَانِ آمِينَ

Lem'alar, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 962-963.

1. Ümmetin hasenatı adedince ona ve Âline salât ve selâm olsun. Yâ Allah, yâ Rahman, yâ Rahîm, yâ Ferd, yâ Hayy, yâ Kayyum, yâ Hakem, yâ Adl, yâ Kuddüs! Furkan-ı Hakîm'inin hakkı için ve Habîb-i Ekrem'inin hürmetine, Esmâ-i Hüsnanın hakkı ve İsm-i Azamının hürmetine Senden niyaz ediyoruz ki: Bizi nefis ve şeytanın, cin ve insanların şerrinden muhafaza eyle. Âmin.

müntehap: seçkin, güzide, mümtaz.

niyaz: yalvarma ve yakarma.

Rahîm: sonsuz merhamet sahibi olan Allah.

Rahman: sonsuz merhamet sahibi ve şefkatle bütün varlıkları nızıklandıran Allah.

rehber-i azam: en büyük rehber.

salât: Hz. Peygambere dua; Hz. Muhammed'e Ashabına, ailesine Allah'ın rahmet ve mağfiretini, meleklerin istigfarını ve mü'minlerin dualarını dileme.

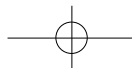
şer: kötülük.

sermedi: ebedî, daimî, sürekli.

suret: biçim, şekil, tarz.

teskin: sakinleştirme, yatıştırma.

ümme: Müslümanların tamamı; bütün Müslümanlar.

TESBİHAT-I PEYGAMBERİNİN KÜLLİYETİ

Bu makam yazıldığı zaman, Kurban Bayramı geldi ¹ **اللَّهُ أَكْبَرُ • اللَّهُ أَكْبَرُ • اللَّهُ أَكْبَرُ** 'ler ile nev-i beşerin beşten birisine, üç yüz milyon insanlara birden **اللَّهُ أَكْبَرُ** dedirmesi; koca küre-i arz, büyüklüğü nispetinde o **اللَّهُ أَكْبَرُ** kelime-i kudsiyesini semavattaki seyyarat arkadaşlarına işittiriyor gibi, yirmi binden ziyade hacıların Arafat'ta ve yd'de beraber, birden **اللَّهُ أَكْبَرُ** demeleri, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâmın bin üç yüz sene evvel Âl ve Sahabileriyle söylediği ve emrettiği **اللَّهُ أَكْبَرُ** kelâmının bir nevi aks-i sedası olarak, rububiyet-i İlâhiyenin ² **رَبُّ الْأَرْضِ** ve ³ **رَبُّ الْعَالَمِينَ** azamet-i ünvanıyla külli tecellisine karşı geniş ve küllî bir ubudiyetle bir mukabeledir, diye tahayyül ve his ve kanaat ettim.

Şualar, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 366.

İşte bu üç kudsî kelimeler gibi, ⁴ **بِسْمِ اللَّهِ** ve ⁵ **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** ve sair kelimat-ı mübareke, her biri erkân-ı imaniyenin birer çekirdeği ve bu zamanda keşfedilen et hülâsası ve şeker hülâsası gibi hem erkân-ı imaniyenin, hem Kur'ân

1. Allah en büyüktür, en yücedir. · Allah en büyüktür, en yücedir. · Allah en büyüktür, en yücedir.
2. Yerin Rabbi. (Casiye Suresi: 36.)
3. Âlemlerin Rabbi. (Casiye Suresi: 36.)
4. Allah'ın adıyla.
5. Allah'tan başka ilâh yoktur. (Muhammed Suresi: 19.)

aks-i seda: ses yankılanması, sesin bir yere çarpıp geri gelmesi, yankı.
Arafat: Hacca gidenlerin arefe günü toplandıkları yer.
azamet-i ünvan: ünvanının, şöhretinin büyüklüğü.

erkân-ı imaniye: imana ait esaslar.
ıyd (îd): bayram, bayram günü.
kanaat: inanma, görüş, fikir.
kelâm: söyleyiş, konuşma, nutuk.

kelimat-ı mübareke: mübarek kelimeler, sözler.
kelime-i kudsiye: yüce, kudsî söz.
küllî: umumî, genel.
külliyet: bütünlük, bolluk, çokluk.

küre-i arz: yer küre, dünya.
makam: yer, durak.
mukabele: karşılık verme, karşılama.
nev-i beşer: insanoğlu, insan soyu; insanlar.
nevi: çeşit.
nispet: kıyaslama, kıyas, ölçü, oran.
Resul-i Ekrem: çok cömert, kerim olan peygamber, Hz. Muhammed (a.s.m.).
rububiyet-i İlâhiye: Allah'ın terbiye ediciliği.
Sahabe: Peygamberimiz Hz. Muhammed'in mübarek yüzünü görmekle şereflenen ve onun sohbetlerine katılan mü'min kimse.
sair: diğer, başka, öteki.
semavat: semalar, gökler.
seyyarat: gezegenler.
tahayyül: hayale getirme, hayalinde canlandırma.
tecelli: belirme, bilinme, görünme.
tesbihat: tesbihler, Cenab-ı Hakkın bütün noksan sıfatlardan uzak ve bütün kemal sıfatlara sahip olduğunu ifade eden sözler.
ubudiyet: kulluk.
ziyade: çok, fazla.

hakikatlerinin hülâsaları ve bu üçü namazın çekirdekleri oldukları gibi, Kur'ân'ın dahi çekirdekleri ve parlak bir kısım surelerin başlarında pırlanta gibi görünmeleri ve çok sünuhatı tesbihatta başlayan Risale-i Nur'un dahi hakikî madenleri ve esasları ve hakikatlerinin çekirdekleridirler. Ve velâyet-i Ahmediye ve ubudiyet-i Muhammediye (Aleyhissalâtü Vesselâm) cihetinde, öyle bir daire-i zikirde, namazdan sonraki tesbihatta bir tarikat-i Muhammediyenin (a.s.m.) virdidirler ki, her namaz vaktinde, yüz milyondan ziyade mü'minler, beraber o halka-i kübra-i zikirde, ellerinde tesbihler, ¹ **سُبْحَانَ اللَّهِ** otuz üç, ² **الْحَمْدُ لِلَّهِ** otuz üç, ³ **اللَّهُ أَكْبَرُ** otuz üç defa da tekrar ederler.

Şualar, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 369-370.

cihet: yön, görüş açısı.

daire-i zikir: zikir dairesi, zikir yeri.

erkân-ı imaniye: imana ait esaslar.

halka-i kübra-i zikir: en büyük zikir halkası, dairesi.

hülâsa: bir şeyin özü, esası, özeti.

kesif: bulma, meydana çıkarma.

mâden: asıl, esas, kaynak.

mü'min: iman eden, inanan.

pırlanta: foyasız, yuvarlakça, parlak, kıymetli elmas.

sünuhat: akla gelen, içe doğan şeyler.

tarikat-i Muhammediye: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) tarikati olan

1. Allah her türlü kusur ve noksandan uzaktır.

2. Ezelden ebede kadar her türlü hamd ve şükür Allah'a mahsustur. (Fatiha Suresi: 2.)

3. Allah en büyüktür, en yücedir.

sünnet yolu.

tesbihat: tesbihler, Cenab-ı Hakkın bütün noksan sıfatlardan uzak ve bütün kemal sıfatlara sahip olduğunu ifade eden sözler.

tesbihat: tesbihler, Cenab-ı Hakkın bütün noksan sıfatlardan uzak ve bütün kemal sı-

fatlara sahip olduğunu ifade eden sözler.

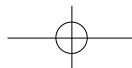
ubudiyet-i Muhammediye: Hz. Muhammed'in (a.s.m.) mükemmel kulluk ve ibadeti.

velâyet-i Ahmediye: Peygamberimizin vefatından sonra nübüvvet tarzındaki hizmetinin sureten, fiilen ve

şeklen sona ermesiyle velâyet tarzında bu makamda devam eden manevî hizmet tarzı ve manevî varlığı.

virt: zikir; belli zamanlarda, belli sayıda, belli duaların zikir olarak belli biçimde ve düzenli şekilde okunması.

ziyade: çok, fazla, artık.

Risalet ve Nübüvvet-i Ahmediye (a.s.m.)

RİSALET-İ AHMEDİYEYE EN GÜZEL VE EN HOŞ ŞAHADET: NAMAZ

Hem, saltanat-ı rububiyetin dellâli ve mübelliğ-i marziyatı ve kitab-ı kâinatın tercüman-ı âyâtı olan Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâmın risaletine şahadet etmek demek olan mağrip namazını kılmak ne kadar lâtif, nazif bir vazife, ne kadar aziz, leziz bir hizmet, ne kadar hoş ve güzel bir ubudiyet, ne kadar ciddî bir hakikat ve bu fânî misafirhanede bâkiyâne bir sohbet ve daimâne bir saadet olduğunu anlamayan adam, nasıl adam olabilir?

Sözler, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 77-78.

HZ. MUHAMMED'İ (A.S.M.) EN YÜKSEK MERTEBEYE ÇIKARAN, SİDKTİR

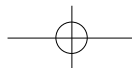
Hülâsa, yol ikidir: Ya sükût etmektir —çünkü, söylenilen her sözün doğru olması lâzımdır— veya sıdktır. Çünkü, İslâmiyetin esası sıdktır, imanın hassası sıdktır, bütün kemalâta isal edici sıdktır, ahlâk-ı âliyenin hayatı sıdktır, terakkiyatın mihveri sıdktır, âlem-i İslâmın nizamı sıdktır,

ahlâk-ı âliye: yüksek ahlâk, yüce ahlâk, üstün ahlâk.
âlem-i İslâm: İslâm âlemi, İslâm dünyası.
aleyhissalâtü vesselâm: Salât ve selâm onun üzerine olsun.
aziz: izzetli, muhterem, saygın.
bâkiyâne: daimî, sonsuz bir şekilde.
ciddî: mühim, önemli.
daimane: devamlı şekilde, sürekli olarak.

dellâl: ilân edici; hakka davet eden.
fânî: ölümlü, geçici.
hakikat: gerçek, doğru.
hassa: bir şeye mahsus olan özellik, nitelik.
hizmet: görev, vazife.
hülâsa: kısaca, özet.
iman: inanç, itikat.
isâl: ulaştırma, eriştirme.
kemalât: kemaller, olgunluklar, mükemmellikler.
kitab-ı kâinat: kâinat kitabı.
latif: güzel, hoş.

leziz: lezzetli, tatlı.
mağrip: akşam.
mertebe: derece.
mihver: bir konunun ağırlık noktası.
Muhammed-i Arabî: Arapların içinden çıkan Peygamberimiz Muhammed (asm).
mübelliğ-i marziyat: Cenab-ı Hakkın razı olduğu şeyleri ve emirlerini insanlara tebliğ eden, haber veren.
nazif: temiz, pak, tahir.
nizam: düzen, düzgünlük;

kaide, kanun.
risalet: elçilik, nebîlik, resullük, peygamber olarak gönderilme, peygamberlik.
saadet: mutluluk.
saltanat-ı rububiyet: Allah'ın kâinatı terbiye ve idare edicilik sıfatının saltanatı.
sıdk: doğruluk.
sükût: susma, sessiz kalma.
şahadet: şahit olma, şahitlik, tanıklık.
terakkiyat: ilerlemeler, gelişmeler, yükselişler.
ubudiyet: kulluk.
vazife: görev.

Ashab-ı Kiram: Hz. Muhammed'in (asm) Ashabı, Sahabeleri, arkadaşları.
âyine-i Ahmediye: Hz. Muhammed'in (asm) hâl ve tavırlarında görülen güzellik.
bürhan: delil, ispat, hüccet.
cemal: güzellik.
cemal-i esma: isimlerin güzelliği; Cenab-ı Allah'ın isimlerinin güzelliği ve güzelliğinin parıltıları.
cemal-i masnuat: Cenab-ı Allah'ın mahlûkatındaki sanatkârane, mükemmel, kusursuz güzellik.
cemal-i sanat: sanattaki güzellik, Cenab-ı Hakkın mahlûkatında bulunan ilâhî sanat güzelliği.
cihet: yön, sebep, vesile.
cilve: tecelli, görüntü.
dellâl-ı azam: en büyük delil ve ispat, en büyük ilân edici.
dellâl-ı saltanat-ı rububiyet: terbiye edici olan Rabbimizin saltanatının duyurucusu, ilâncısı.
ekser: pek çok.
elhâsil: hasılı, netice itibarıyla, kısaca.
Esmâ-yı Hüsna: Allah'ın adları, Allah'ın doksan dokuz güzel ismi.
fiil: iş, hareket.
Habîb-i Rabbülâlemin: Âlemlerin Rabbi olan Allah'ın habibi, sevgilisi, Hz. Muhammed (asm).
hâkezâ: böylece, bunun gibi.
hakikat: gerçek, doğru.
haşmet-i rububiyet: Rablîğin, idare ve terbiye ediciliğinin haşmeti, heybeti, büyüklüğü.
hikmet: ilâhî gaye, yüksek bilgi.
hükümünde: değerinde, yerinde.
inayet: yardım, ihsan, lütuf.
inkâr: Allah'ın varlığına, birliğine inanmama, kabul ve tasdik etmeme.
isâl: ulaştırma, eriştirme.
ism-i Rahman: Rahman ismi, bütün mahlûkatı rahmet ve merhametle kuşatan ve kendisine itaat eden-etmeyen diye ayırt etmeden herkese her türlü ihsanda bulunan manasında Cenab-ı Hakk'a ait isim.
ism-i Vedûd: seven ve sevilen manasında Cenab-ı Hakkın bir ismi.
kâbe-i kemalât: mükemmellikler kâbesi, güzelliklerin merkezi.
kâinat: yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlemler, varlıklar.
madem: değil mi ki.
meratib-i beşeriye: insanlık dereceleri, insanlığın aşamaları.
meselâ: örneğin.
meşhut: gözle görülen, müşahe-de olunan.
misal: örnek, nümune.
mizan: ölçü, denge.

nev-i beşeri kâbe-i kemalâta isal eden sıdktır, Ashab-ı Kiramı bütün insanlara tefevvuk ettiren sıdktır, Muhammed-i Haşimî Aleyhissalâtü Vesselâmi meratib-i beşeriyenin en yükseğine çıkaran, sıdktır.

İşaratü'l-İ'caz, Yeni Asya Neşriyat, 2004, s. 93.

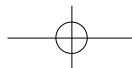

RİSALET-İ MUHAMMEDİYENİN (A.S.M.) REDDİ MÜMKÜN DEĞİLDİR

Meselâ, ism-i *Rahman*'ın cilvesi olan rahmet-i vâsia, o *Rahmeten Lilâlemîn* ile tezahür eder. Ve ism-i *Vedûd*'ün cilvesi olan tahabbüb-i İlâhî ve tearrûf-i Rabbanî, o *Habîb-i Rabbülâlemin* ile netice verir, mukabele görür. Ve ism-i *Cemil*'in bir cilvesi olan bütün cemaller, yani cemal-i zat, cemal-i esma, cemal-i sanat, cemal-i masnuat o âyine-i Ahmediyede görülür, gösterilir. Ve haşmet-i rububiyetin ve saltanat-ı ulûhiyetin cilveleri dahi, o dellâl-ı saltanat-ı rububiyet olan zat-ı Ahmediyenin risaletiyle bilinir, görünür, anlaşılır, tasdik edilir. Ve hakeza, bu misaller gibi, ekser Esmâ-i Hüsnanın her biri, risalet-i Ahmediyeye birer parlak bürhandır.

Elhâsil: Madem kâinat mevcuttur ve inkâr edilmiyor; elbette kâinatın renkleri, ziynetleri, ışıkları, ziyaları, sanatları, hayatları, rabitaları hükümünde olan hikmet, inayet, rahmet, cemal, nizam, mizan, ziynet gibi meşhut hakikatler, hiçbir cihetle inkâr edilmez. Madem bu sıfatların, fiillerin inkârı mümkün değildir; elbette o sıfatların

mukabele: karşılık.
nev-i beşer: insanoglu, insanlar.
nizam: düzen, düzgünlük; kâide, kanun.
rabita: münasebet, alâka, bağ.
rahmet: Allah'ın kullarını esirgemesi, onlara maddî ve manevî nimetler vermesi.
Rahmeten li'l-âlemin: bütün âlemlere rahmet olan, Hz. Muhammed (asm).
rahmet-i vâsia: bütün mahlûkatı içine alan genişlikte ve bol rahmet.
risalet: elçilik, nebîlik, resul-lük, peygamber olarak gönderilme, peygamberlik.
risalet-i Ahmediye: Peygamber Efendimizin (asm) peygamberliği.
saltanat-ı ulûhiyet: kâinatta şerik, ortak kabul etmeyen ilâhî saltanat.
sıdk: doğruluk.
sıfat: vasıf, nitelik, özellik.
taarrûf-i Rabbanî: Cenab-ı Allah'ın kendini tanıtmayı, bildirmesi.
tahabbüb-i İlâhî: Allah'ı sevmeye, Allah sevgisi.
tasdik: doğrulama, onaylama.
tefevvuk: üstün olma, üstünlük.
tezahür: görünme, belirme, ortaya çıkma.
zat-ı Ahmediye: Hz. Peygamberin zatı, kişiliği.
ziya: ışık, aydınlık, nur.
ziynet: süs.

mevsufu ve o fiillerin faili ve o ziyaların güneşi olan *Zat-ı Vacibü'l-Vücut, Hakîm, Kerîm, Rahîm, Cemîl, Hakem, Adl* dahi hiçbir cihetle inkâr edilmez ve inkârı kabil olmaz. Ve elbette o sıfatların ve o fiillerin medar-ı zuhurları, belki medar-ı kemalleri, belki medar-ı tahakkukları olan rehber-i ekber, muallim-i ekmel ve dellâl-ı azam ve tılsım-ı kâinatın keşşafı ve âyine-i Samedanî ve habib-i Rahmanî olan Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmın risaleti hiçbir cihetle inkâr edilmez. Âlem-i hakikatın ve hakikat-i kâinatın ziyaları gibi, bunun risaleti dahi, kâinatın en parlak bir ziyasıdır.

عَلَيْهِ وَعَلَىٰ آلِهِ وَصَحْبِهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ بَعْدَ عَاشِرَاتِ الْأَيَّامِ
وَذَرَّاتِ الْأَنَامِ¹

Asa-yı Mûsa, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 298-299.

İNSANLIK KERVANININ REİSİ RESUL-İ EKREM'DİR (A.Ş.M.)

Hikmet: “Nereden geliyorsunuz? Nereye gidiyorsunuz? Bu dünyada işiniz nedir? Reisiniz kimdir?”

Bu suale, benîadem namına, emsali olan büyük peygamberler gibi, Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâm, nev-i beşere vekâleten karşısına çıkarak şöyle cevapta bulundu:

1. Günlerin aşireleri ve mahlûkatın zerrelere adedince, ona ve Âl ve Ashabına salât ve selâm olsun.

Adl: her şeyi adaletli bir şekilde idare eden Allah.
âlem-i hakikat: hakikat âlemi, gerçeklik dünyası.
aleyhissalâtü vesselâm: Salât ve selâm onun üzerine olsun.
Ashap: Sahabeler, Hz. Peygamberi (asm) görmüş ve onunla konuşmuş olan Müslüman kimseler.

aşire-i dakika: dakikanın onuncu kuvveti, 60 üzeri 10.
âyine-i Samedanî: en geniş bir kulluk vazifesiyle lâhî rızaya ayinedarlık eden Hz. Muhammed (asm).
benîadem: Ademoğulları, insanlar.
bürhan: delil, ispat, hüccet.
Cemil: güzellik sahibi olan zat, Allah.

cihet: yön, sebep, vesile.
delâil-i nübüvvet: peygamberlik delilleri, peygamberliğin hak olduğunu ispatlayan deliller.
delâlet: delil olma, gösterme, alamet, işaret.
dellâl-ı azam: en büyük delil ve ispat, en büyük ilân edici.
emsal: örnekler, benzerler.
fail: işi yapan, fiili işleyen, ya-

pan, eden işleyen.

fiil: iş, hareket.

Hakem: haklı ile haksızı ayıran ve her işi hikmete göre olan Cenab-ı Hak.

hakikat-ı haşriye: diriliş gerçeği, haşir hakikatı.

hakikat-ı kâinat: yaratılmışların, nesnelere gerçeği, aslı.

Hakim: her şeyi bir maksatla uygun ve hikmetle yaratan, hikmet sahibi Allah.

hakkanîyet: hak ve adalete uygunluk, hak ve doğruluktan ayrılmama.

hikmet: lâhî gaye, yüksek bilgi.

inkâr: reddetme, tanımama, kabul ve tasdik etmeme, inanmama.

ispat: kanıtlama, doğrulama.

kabil: mümkün, ihtimal dairesinde.

Kerîm: ihsan ve ikramı bol olan Allah.

kervan: birbirinin ardınca ve topluca hareket eden şeyler.

keşşaf: keşfeden, gizli bir şeyi meydana çıkaran.

mahlûkat: yaratıklar, Allah tarafından yaratılanlar.

medar-ı kemal: olgunluk vesilesi, mükemmellik sebebi.

medar-ı tahakkuk: ortaya çıkmaya sebep olan.

medar-ı zuhur: görünme sebebi, olmaya ve çıkmaya sebep.

mevsuf: vasıflanmış, nitelenmiş.

mu'cize: benzerini yapmaktan insanların aciz kaldığı şey.

Muhammed-i Arabî: Arapların içinden çıkan Peygamberimiz Muhammed (asm).

Rahîm: merhamet eden, çok merhametli olan, esirgeyen, koruyan, acıyan Allah.

rehber-i ekber: en büyük rehber.

risalet: elçilik, nebilik, resullük, peygamber olarak gönderilme, peygamberlik.

şahadet: şahit olma, şahitlik, tanıklık.

tahakkuk: gerçekleşme, meydana gelme, olma.

tenzih: Allah'ı şanına lâyık olmayan şeylerden, her türlü eksik ve noksandan uzak ve yüce tutma, münezzehe sayma.

tılsım-ı kâinat: kâinatın tılsımı, evrenin gizli sırrı.

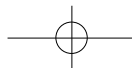
vazife: görev.

vekâleten: vekâlet yoluyla, birisine vekil olarak, başkası adına.

zat-ı vacibü'l-vücut: varlığı mutlaka gerekli olan zat, Cenab-ı Allah.

zerre: en küçük parça, molekül, atom.

ziya: ışık, aydınlık, nur.

“Ey hikmet! Bu gördüğün insanlar, Sultan-ı Ezelî'nin kudretiyle, yokluk karanlıklarından ziyadar varlık âlemine çıkarılan mahlûklardır. Sultan-ı Ezelî, bütün mevcudatı içinde biz insanları seçmiş ve emanet-i kübrayı bize vermiştir. Biz, haşır yoluyla saadet-i ebediyeye müteveccihen hareket etmekteyiz. Dünyadaki işimiz de, o saadet-i ebediye yollarını temin etmekle re'sû'l-malımız olan istidatlarımızı nemalandırmaktır. Ve şu azîm insan kervanına, bundan sonra Sultan-ı Ezelî'den risalet vazifesiyle gelip riyaset eden benim. İşte o Sultan-ı Ezelî'nin risalet beratı olarak bana verdiği Kur'ân-ı Azîmüşşan elimdedir. Şüphən varsa al, oku!”

İşaratü'l-İ'caz, Yeni Asya Neşriyat, 2004, s. 17-18.

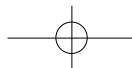
RESUL-İ EKREM (A.Ş.M.) HÂTEMÜ'L-ENBİYADIR

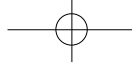
¹ عَلَيْكَ 'ye bedel ² إِلَيْكَ 'nin zikri, Resul-i Ekrem'in (a.s.m.) teklif edilen risalet vazifesini cüz-i ihtiyarîsiyle haml ve kabul etmiş olduğuna ve bu hizmet Cibril tarafından görüldüğünden, Resul-i Ekrem'in (a.s.m.) daha yüksek olduğuna işaret eder. Çünkü, ³ عَلَيَّ 'da ihtiyar olmadığı gibi, vasıta-i nüzulün daha yüksek olduğuna delâlet eder. **إِلَيْكَ** 'deki zamirin ism-i zahire tercih sebebi, Kur'ân

âlem: dünya, cihan.
azîm: büyük, yüce.
berat: nişan, rütbe ve imtiyaz için verilen belge, kurtuluş belgesi.
Cibril: Cebrail (as).
cüz-i ihtiyarî: Cenab-ı Hak tarafından insana verilen arzu serbestliği; dilediği gibi hareket edebilme kuvveti; cüz'î irade.
delâlet: delil olma, gösterme.
emanet-i kübra: büyük emanet, en büyük emanet.
haml: yükleme, yüklenme.
hasr: yeniden toplanma, bir araya gelme.
hikmet:
hizmet: görev, vazife.
ihiyar: irade, tercih.
ism-i zahîr: Esmâ-yı Hüsnadan Cenab-ı Hakkın varlığının eserleriyle ve delilleriyle aşikâr ve görünür olduğunu ifade eden ismi.
istidat: yaratılıştan olan ve zamanla geliştirilen kabiliyet; bir şeyin kazanılmasına olan fitrî meyil.

1. Senin üzerine...
2. Sana... (Bakara Suresi: 4.)
3. Üzerine.

kudret: güç, kuvvet, iktidar.
mahlûk: yaratık, Allah tarafından yaratılmış olan.
mevcudat: mevcutlar, var olan her şey, mahlûklar.
müteveccihen: teveccüh ederek, yönelerek.
nema: çoğalma, artma.
Resul-i Ekrem: çok cömert, kerîm olan peygamber, Hz. Muhammed (asm).
re'sû'l-mâl: ana para, sermaye.
risalet: elçilik, nebîlik, resullük, peygamber olarak gönderilme, peygamberlik.
riyaset: reislik, başkanlık.
saadet-i ebediye: sonu olmayan, sonsuz mutluluk.
Sultan-ı Ezelî: ezeli sultan; kudret, kuvvet ve hükümranlığının başlangıcı olmayan Allah.
teklif: bu maksatla sunulan şey.
temin: elde etme.
tercih:

ve Kur'an'a ait hususat hususunda Hazret-i Muhammed (a.s.m.) yalnız muhatap olup, kelâm Allah'ın kelâmı olduğuna işaretir. Bu kelâmın icaz derecesi, şu zikredilen letaiften anlaşıldı.

1 وَمَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ مِنَ الْقُرْآنِ

Bu gibi sıfatlarda bir teşvik vardır. Ve o teşvikten sâmi-leri imtisale sevk eden emirler ve nehiyeler doğuyor. Bu cümlelerin makabliyle nazmına dair “dört letaif” vardır.

1. Bu cümlelerin makabline atfı, medlûlün delile olan bir atfıdır. Şöyle ki:

“Ey insanlar! Kur'an'a iman ettiğiniz gibi, kütüb-i sabıkaya da iman ediniz. Çünkü, Kur'an onların sıdkına delil ve şahittir.”

2. Yahut o atfı, delilin medlûle olan atfıdır. Şöyle ki:

“Ey ehl-i kitap! Geçmiş olan enbiya ve kitaplara iman ettiğiniz gibi, Hazret-i Muhammed (a.s.m.) ile Kur'an'a da iman ediniz. Zira, onlar Hazret-i Muhammed'in (a.s.m.) gelmesini tebşir ettikleri gibi, onların ve kitaplara olan deliller, hakikatiyle, ruhuyla Kur'an'da ve Hazret-i Muhammed'de (a.s.m.) bulunmuştur. Öyle ise, Kur'an Allah'ın kelâmı ve Hazret-i Muhammed de (a.s.m.) resulü olduğunu tarik-ı evlâ ile kabul ediniz ve etmelisiniz.”

İşaratü'l-İ'caz, Yeni Asya Neşriyat, 2004, s. 51-52.

* * *

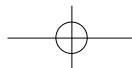
1. Senden önce indirilene... (Bakara Suresi: 4.)

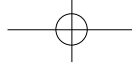
atf: bağlamak, yüklemek.
dair: alakalı, ilgili.
delil: bir davayı ispata yarayan şey, burhan.
ehl-i kitap: kitap ehli, kitaplı dinlerin mensupları.
enbiya: nebiler, peygamberler.
hakikat: gerçek, doğru.
hususat: hususlar.
icaz: az sözle çok mana ifade

etme.
iman: inanç, itikat.
imtisal: emre tamamen uyma, gerekeni yapma, alınan emre boyun eğme.
kelâm: ilâhî söz, ilâhî emir, vahiy.
kelâm: söz, konuşma.
kütüb-i sabika: önceki, geçmiş kitaplara.
letaif: güzellikler, incelikler.

mâkabl: öndeki, üstteki.
medlûl: delâlet olunan, işaret edilen, gösterilen.
muhâtab: kendisine hitap olunan, söz söylenilen kimse.
nazm: tertip etme, düzene koyma, dizme.
nehiy: yasaklama, menetme, bir işin yapılmaması konusunda tembihte bulunma.
resul: Allah'ın elçisi, peygamber.

ber.
sâmi: dinleyen, dinleyici.
sevk: yöneltme.
sıdk: doğruluk.
tarik-ı evlâ: daha iyi olan yol, üstün yol, meslek.
tebşir: müjde verme, müjdeleme.
teşvik: isteklendirme, özendirme.
vasıta-i nüzul: inme vasıtası.
vazife: görev.
zamir: ismin yerini tutan kelimeler.
zikretmek: anmak, bildirmek.
ziyadar: ziyalı, ışıklı, parlak, aydınlık.

Ezcümle, ¹ **مِنْ قَبْلِكَ** kelimesine bak. Bu ayetin her tarafından uçup bu kelimenin başına konan letaifi gör. Zira bu ayet, nübüvvet hakkındadır.

Nübüvvet meselesinde beş maksat vardır. Bu maksatlar, beş nükte ve letaiften in'ikâs etmiştir. Bu beş letaif, **مِنْ قَبْلِكَ** 'nin sadefindedir.

Maksatlar ise:

1. Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm, resul -dür.

2. Ekmelü'r-rusüldür.

3. Hatemü'l-enbiyadır.

4. Risaleti ammedir.

5. Şeriatı, sair şeriatların mehasinini cem ile onların nasihidir.

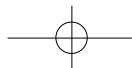
• Birinci maksadın **مِنْ قَبْلِكَ** 'den vech-i in'ikâsı:

Meslekleri ve yolları bir olan bir cemaat, **مِنْ قَبْلِكَ** kelimesinden imaen fehmolunur. Binaenaleyh, Hazret-i Muhammed'in (a.s.m.) **مِنْ قَبْلِكَ** 'deki zamire merci olması, o cemaatten ma'dut olmasını iktiza eder. Ve onların meslekleri olan nübüvvetlerine ve kitaplarının sıdkına

aleyhissalâtü vesselâm: Salât ve selâm onun üzerine olsun.
amme: umuma mahsus olan, genel, umumî.
ayet: Kur'an'ın her bir cümlesi.
binaenaleyh: bundan dolayı, bunun üzerine.
cem: toplama, biriktirme.
cemaat: topluluk, aralarında çeşitli bağlar bulunan insanlar topluluğu.
ekmelü'r-rusul: peygamberlerin en üstünü; Hz. Muhammed (asm).
ezcümle: bu cümleden olarak.
fehmi: anlama, anlayış, kavrayış.
Hâtemü'l-Enbiya: peygamberlerin en sonuncusu Hz. Muhammed (asm).
Hazret-i Muhammed: Peygamber Efendimiz.
iktiza: gerektirme, lüzumlu kılma.
imaen: ima yoluyla, ima ederek, sezdirerek, işaretle.
in'ikâs: aksetme, yansıma.

1. Senden önce... (Bakara Suresi: 4.)

letaif: güzellikler, incelikler.	berlik.	nan hükümlerin hepsi.
ma'dut: sayılan, addolunan.	nükte: ince manalı, düşündürücü söz.	seriat: Allah tarafından peygamber vasıtasıyla bildirilen, ilâhî emir ve yasaklara dayanan hükümlerin hepsi.
maksat: kastedilen sey; gaye.	resul: Allah'ın elçisi, peygamber.	vech-i in'ikâs: aksetme yönü.
mehasin: güzellikler, iyilikler.	sâir: diğer, başka, öteki.	zahir: kişi, özlük, gösterme, soru ve belirsizlik kavramı vererek varlıkların yerini tutan kelime.
merci: merkez, kaynak.	sâir: diğer, başka, öteki.	
mesale: konu.	sâir: diğer, başka, öteki.	
meslek: gidiş, usül, tarz.	sâir: diğer, başka, öteki.	
nasih: nesih eden, iptal eden, battal eden, hükmü bıraktıran.	sâir: diğer, başka, öteki.	
nübüvvet: nebilik, peygamberlik.	sâir: diğer, başka, öteki.	

olan bütün deliller, Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmin risaletine ve Kur'ân'ın Allah'tan nazil olduğuna bir hüccet-i kâta olduğu gibi, onların mu'cizeleri de Hazret-i Muhammed'in (a.s.m.) davasına bir mu'cize hükmüne geçer.

- *İkinci maksadın vech-i in'ikâsı:*

Üç kaideden tezahür eder.

1. Sultanlar daima halkın, cemaatin, ordunun sonunda çıkarlar.

2. Nev-i beşerde tekemmül vardır. Bu tekemmül kanunu, ikinci mürebbînin ve ikinci mükemmilin, evvelki mürebbîlerden daha ekmel olmasını iktiza eder.

3. Alekser, halefin mahareti selefinden daha ziyadedir.

İşte bu üç kaideden, Hazret-i Muhammed'in (a.s.m.) ekmel-i enbiya olduğu tezahür eder.

- *Üçüncü maksadın vech-i in'ikâsı:*

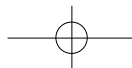
Meşhur bir kaidedir ki, bir vahit çoğalsa teselsül eder, gittikçe gider, bir yerde durmaz. Fakat, çoklar ve kesir olanlar ittihat etse kuvvetlenir, istikrar peyda eder, yerinde kalır, daha değişmez. Demek, Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm, hatemü'l-enbiyadır. Mefhum-i muhalifiyle işmam eder ki, ondan sonra peygamber gelmez; hatemiyetine hatem ve imza basar.

alekser: ekseriya, çoğunlukla, çok kez, çok vakit.
delil: kanıt, şahit, iz.
ekmel: daha (en, pek) mükemmel, en olgun, kusursuz ve eksiksiz olan.
ekmel-i enbiya: nebîlerin en mükemmeli, Peygamberimiz Hz. Muhammed (asm).
evvel: önce.
halef: sonradan gelen.
hatem: mühür, damga.
hatemiyet: hatemlik, mühür olma, en son olma durumu.

hâtemü'l-enbiya: peygamberlerin en sonuncusu Hz. Muhammed (asm).
hüccet-i kâta: kat'i ve kesin delil, hiç bir şüpheye mahal bırakmayan delil.
hükmüne: yerine, değerine.
iktiza: lazım gelme, gerekme.
istikrar: kararlılık.
işmam: biraz duyurma, çıtlama.
ittihat: birleşme, birlik oluşturma.
kaide: kural, esas, düstur.

kesir: çok çok olan, bol.
maharet: mahirlik, ustalık.
mefhum-ı muhalif: bir sözde bizzat kast edilen mananın tersinden anlaşılma, zıt anlam.
mu'cize: benzerini yapmaktan insanların aciz kaldığı şey.
mükemmil: mükemmel hale getiren, tamamlayan, tamamlayıcı, ikmal eden, mükemmelleştiren.
mürebbî: terbiye eden, terbiye veren, yetiştiren.
nazil: nüzul eden, inen.

nev'i beser: insanoğlu, insanlar.
peydâ: meydana gelme, açığa çıkma.
peygamber: haber getiren, haber ulaştıran, haberci.
risalet: elçilik, nebîlik, resulük, peygamber olarak gönderilme, peygamberlik.
selef: daha önce yaşamış olan kimse, ced, ata.
tekemmül: olgunlaşma, kemal etme, mükemmelleşme.
teselsül: zincirleme, silsile halinde birbirini takip etme.
tezahür: görünme, belirme, ortaya çıkma.
vahit: yalnız, tek, bir.
vech-i in'ikâs: aksetme yönü.
ziyade: çok, fazla.

• *Dördüncü maksadın vech-i in'ikâsı:*

¹ **مِنْ قَبْلِكَ** kelimesinin ifade ettiği gibi, Hazret-i Mu-

hammed (a.s.m.), onların halefidir ve onlar, tamamen o hazretin selefleridir. Binaenaleyh, halefin, selefe ait vazifeyi tamamıyla üzerine alarak onların yerine kaim olması, o hazretin bütün seleflerine naip ve bütün ümmetlerine resul olduğunu iktiza eder.

Evet, bu kaide, hükmüne uygun fitrî bir kaidedir. Zira, Zaman-ı Saadetten evvel insan âleminin ihtiva ettiği ümmetler, milletler arasında maddeten ve manen, istidaden ve terbiyeten pek muhtelif ve geniş mesafeler vardı. Bunun içindir ki, terbiye-i vahide ve davet-i münferide kâfi gelmiyordu. Vakta ki âlem-i insaniyet Zaman-ı Saadetin şems-i saadetiyle uyandı ve müdavele-i efkâr ile, an'anelerinin terkiyle, tebdiliyle ve kavimlerin birbirine ihtilâtlarıyla ittihad meyil gösterdi ve aralarında münakale ve muhabere başladı; hatta küre-i arz bir memleket, belki bir vilâyet, belki bir köy gibi oldu; bir davet ve bir nübüvet umum insanlara kafi görüldü.

Beşinci maksadın vech-i in'ikâsı:

مِنْ قَبْلِكَ 'deki **مِنْ** iptida manasını ifade eder. İptida ise,

bir intihaya bakar. İntiha, adem-i ihtiyaca delâlet eder. Öyleyse, o hazret, hatemü'l-enbiyadır ve âlem-i insaniyetin başka bir resule ihtiyacı yoktur.

İşaratü'l-İ'caz, Yeni Asya Neşriyat, 2004, s. 53-54.

1. Senden önce... (Bakara Suresi: 4.)

adem-i ihtiyaç: muhtaç olmama, ihtiyaçtan uzak olma, ihtiyaçsızlık.

âlem: dünya.

âlem-i insaniyet: insanlık âlemi.

an'ane: âdet, örf, gelenek, nesilden nesile aktarılagelen şeyler.

binaenaleyh: bundan dolayı, bunun üzerine.

davet-i münferide: yalnız olarak, tek başına olan davet.

delâlet: delil olma, gösterme.

evvel: önce.

fitri: tabii, yaratılıştaki, doğuştan olan.

halef: sonradan gelen.

Hâtemü'l-Enbiya: peygamberlerin en sonuncusu Hz. Muhammed (asm).

hazret: saygı, ululama, yüceltme, övme maksadıyla kullanılan tabir.

hükmüne: yerine, değerine.

ihtilât: karışma.

ihtiva: içine alma, kapsama.

iktiza: gerektirme, lüzumlu kılma.

intiha: son, nihayet, uç.

iptida: baş taraf, evvel, başlangıç.

istidaden: kabiliyet olarak, yetenek bakımından.

ittihat: birleşme, birlik oluşturma.

kâfi: yeterli.

kaide: kural, esas, düstur.

kâim: yerine geçmek.

kavim: millet; aralarında dil, âdet, örf, kültür birliği olan insan topluluğu.

küre-i arz: yer küre, dünya.

maddeten: maddî olarak.

mana: anlam.

manen: mana bakımından, manaca.

mesafe: uzaklık, ara.

meyil: bir tarafa doğru eğilme, yönelme.

muhabere: haberleşme.

muhtelif: türlü türlü, çeşitli.

müdavele-i efkâr: larşılıklı fikir alış-verişinde bulunma.

münakale: ulaştırma.

naip: vekil, bir kimsenin yerini tutan, işlerini yürüten kimse.

nübüvvet: nebilik, peygamberlik, Allah elçiliği.

resul: yeni bir din veya yeni bir kitap getirmiş olan peygamber, kendisine kitap indirilmiş peygamber; Allah'ın elçisi.

selef: daha önce yaşamış

olan kimse, ced, ata.

sems-i saadet: saadet, mutluluk güneşi.

tebdil: değiştirme, dönüştürme.

terbiye-i vahide: tek terbiye, terbiyede birlik.

terbiyeten: terbiye olarak, eğitim açısından.

umum: bütün, herkes.

ümme: hak dine davet et-

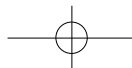
mek için Allah tarafından kendilerine peygamber gönderilen ve bu peygambere inanıp bağlanan cemaat, topluluk.

vazife: görev.

vech-i in'ikâs: aksetme yönü.

vilayet: il.

zaman-ı saadet: Asr-ı saadet dönemi.

NEV-İ BEŞERİN ANDELİB-İ ZÎŞANI

Bülbül bahsine bir tetimme

Sakın zannetme ki, bu ilân ve dellâlık ve tesbihatın nağamatıyla teganni bülbüle mahsustur. Belki, ekser envanın her bir nev'inin bülbül misali bir sınıfı var ki, o nev'in en lâtif hissiyatını, en lâtif bir tesbih ile, en lâtif sec'alarla temsil edecek birer lâtif ferdi veya efradı bulunur. Hususan sinek ve böceklerin bülbülleri hem çoktur, hem çeşit çeşittirler ki, onlar bütün kulağı bulunanların en küçük hayvandan en büyüğüne kadar olanların başlarında tesbihatlarını güzel sec'alarla onlara işittirip, onları mütelezziz ediyorlar.

Onlardan bir kısmı leylîdir; gecede sükûta dalan ve sükûnete giren bütün küçük hayvanların kasidehan enisleri, gecenin sükûnetinde ve mevcudatın sükûtunda onların tatlı sözlü nutukhanlarıdır ve o meclis-i halvette olan zikr-i hafnin dairesinde birer kutuptur ki, her birisi onu dinler, kendi kalpleriyle Fâtır-ı Zülcelâl'lerine bir nevi zikir ve tesbih ederler.

Diğer bir kısmı, neharîdir; gündüzde ağaçların minberlerinde, bütün zihayatların başlarında, yaz ve bahar mevsimlerinde yüksek avazlarıyla, lâtif nağamat ile, sec'alı tesbihat ile, Rahmanirrahîm'in rahmetini ilân ediyorlar. Güya bir zikr-i cehrî halkasının bir reisi gibi, işitenlerin cezbelerini tahrik ediyorlar ki, o vakit işitenlerin her birisi

andelib-i zîşan: şan sahibi bülbül.
avaz: nefret, kin. ses, seda, bağırıtı, çığlık.
cezbe: ruhî heyecan, coşkunkuluk, ruhun coşkunkulukla kendinden geçme hâli.
dellâl: ilân edici; hakka davet eden.
efrat: fertler.
ekser: pek çok.
enis: dost, arkadaş; yar, sevgili, yoldaş.
enva: çeşitler, türler, neviler.

Fâtır-ı Zülcelâl: sonsuz büyüklük sahibi ve benzeri olmayan şeyleri yaratan Allah.
güya: sanki.
hissiyat: hisler, duygular.
hususan: bilhassa, özellikle.
ilân: yayma, duyurma, bildirme.
kasidehan: kaside söyleyen, okuyan.
latif: güzel, hoş.
leylî: geceye ait, geceyle ilgili, gece vakti olan.
meclis-i halvet: baş başa ka-

linan meclis.

mevcudat: mevcutlar, var olan her şey, mahluklar.
minber: camide hatibin hutbe okuduğu merdivenli kürsü.
misal: örnek, nümune.
mütelezziz: lezzet alan, tat hissededen, hazzeden, hoşlanan.
nağamat: nağmeler, güzel sesler, âhenkler, ezgiler.
nehari: gündüzcü.
nev: tür, çeşit.

nev-i beşer: insanoğlu, insanlar.
nevi: çeşit.
nutukhan: nutuk okuyan, konuşan.
Rahmanürrahim: çok şefkatli, çok merhametli olan Allah.
rahmet: Allah'ın kullarını esirgemesi, onlara maddî ve manevî nimetler vermesi.
reis: başkan.
sec'a: kumru, güvercin gibi kuşların nağmelerini tekrarlamak suretiyle ötmeleri.
sükûnet: huzur, sakinlik.
sükût: sessizlik.
tahrik: hareket ettirme, harekete geçirme.
teganni: makamla okuma, şarkı söyleme.
temsil: benzetme, misal getirme.
tesbih: Allah'ı bütün kusur ve noksan sıfatlardan uzak tutma, Cenab-ı Hakkı şanına layık ifadelerle anma.
tesbihat: tesbihler, Cenab-ı Hakkın bütün noksan sıfatlardan uzak ve bütün kemal sıfatlara sahip olduğunu ifade eden sözler.
tetimme: bir konuyu veya eseri tamamlamak için eklenen kısım, ek.
zihayat: hayat sahibi.
zikir: Allah'ın adlarını anarak dua etme, Allah'ı anma.
zikr-i cehrî: yüksek sesle yapılan zikir.
zikr-i hafi: gizli zikir, içten ve kalpten yapılan gizlice zikir, alçak sesle, müridin ancak kendinin duyabileceği sesle yapılan zikir.

lisan-ı mahsusuyla ve bir avaz-ı hususî ile Fâtır-ı Zülcelâl'inin zikrine başlar.

andelib-i zîşan: şan sahibi bülbül.
arz: yer, dünya.
avaz-ı hususî: her canlının kendine mahsus olan ve onu başkalarından ayıran sesi, ses tonu.
azim: büyük, yüce, ulu.
bâhir: apaçık, aşikar.
bedî: eşi ve benzeri olmayan, eşsiz güzel; yeni, garip, eşsiz.
benîâdem: Ademoğulları, insanlar.
bülbül-i zülkurân: Kurân sahibi bülbül.
Cenab-ı Hak: Allah; doğru, gerçek, Hakkın tâ kendisi olan, şeref ve azamet sahibi yüce Allah.
cezbe: çekme, çekim; heyecan, coşkunluk.
dergâh: huzur, kat.
eamm: pek şümüllü, daha umumî ve geniş.
ecmel: çok güzel, en yakışıklı, daha güzel.
efdâl: faziletli, üstün, geçerli.
ekmel: daha (en, pek) mükemmel, en olgun, kusursuz ve eksiksiz olan.
elhâsil: hasıllı, netice itibarıyla, kısaca.
esref: en şerefli, daha şerefli, en iyi, en güzel.
etem: daha, en, pek tam, kusursuz, eksiksiz.
evamir-i tekviniye: yaratma içeren emirler, varlığın yaratılışıyla ilgili işler.
Fâtır-ı Zülcelâl: sonsuz büyüklük sahibi ve benzeri olmayan şeyleri yaratan Allah.
fitrat: yaratılış, tabiat, mizaç, huy.
hayvânât: hayvanlar.
hedaya: hediyeler, armağanlar, bağışlar.
hizmet: görev, vazife.
ibadat: ibadetler.
imtîsal: emre tamamen uyma, gerekeni yapma, alınan emre boyun eğme.
izhar: gösterme, açığa vurma.
kâinat: yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlemler, varlıklar.
kemal-i itaat: itaatin kusursuzluğu, tam ve mükemmel itaat.
latîf: güzel, hoş.
leziz: lezzetli, tatlı.
lisan-ı mahsus: kendisine ait dil, kendine ait tarz.
mevcudat: mevcutlar, var olan her şey, mahluklar.
Muhammed-i Arabî: Arapların içinden çıkan Peygamberimiz Muhammed (asm).
münevver: nurlu, ışıklı, parlak.

Demek, her bir nevi mevcudatın, hatta yıldızların da bir serzakiri ve nurefşan bir bülbülü var. Fakat, bütün bülbüllerin en efdali ve en eşrefi ve en münevveri ve en bâhiri ve en azîmi ve en kerîmi ve sesçe en yüksek ve vasıfça en parlak ve zikirce en etem ve şükürce en eam ve mahiyetçe en ekmel ve suretçe en ecmel, kâinat bostanında arz ve semavatın bütün mevcudatını lâtif secaatıyla, leziz nağamatıyla, ulvî tesbihatıyla vecde ve cezbeyle getiren, nev-i beşerin andelib-i zîşanı ve benîâdem'in bülbül-i zülkur'ânı, Muhammed-i Arabîdir.

1 عَلَيْهِ وَعَلَىٰ آلِهِ وَأَمَثَلِهِ أَفْضَلُ الصَّلَاةِ وَأَجْمَلُ التَّسْلِيمَاتِ

Elhâsıl: Kâinat sarayında hizmet eden hayvanat, kemal-i itaatle evamir-i tekviniyeye imtisal edip, fitratlarındaki gayeleri güzel bir vecihle ve Cenab-ı Hakkın namıyla izhar ederek, hayatlarının vazifelerini bedî bir tarz ile Cenab-ı Hakkın kuvvetiyle işlemekle ettikleri tesbihat ve ibadat, onların hedâyâ ve tahiyatlarıdır ki, Fâtır-ı Zülcelâl ve Vâhib-i Hayat dergâhına takdim ediyorlar.

Sözler, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 570-571.

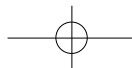

1. Ona, âline ve benzerleri olan diğer peygamberlere en üstün salâvatlar ve en güzel selâmlar eyle.

nagamat: nağmeler, güzel sesler, âhenkler, ezgiler.
nev-i beşer: insanoğlu, insanlar.
nevi: çeşit.
nurefşan: nur saçan, aydınlatan.
semavat: semalar, gökler.
serzakir: zikredenlerin başı.
tahiyat: tahiyeler, selam-

lar, dualar.
takdim: arz etme, sunma.
tarz: biçim, şekil, suret.
tesbihat: tesbihler, Cenab-ı Hakkın bütün noksan sıfatlardan uzak ve bütün kemal sıfatlara sahip olduğunu ifade eden sözler.
ulvî: yüksek, yüce; manevî, ruhanî.

Vâhib-i Hayat: hayat veren, hayat bağışlayan.
vazife: görev.
vecd: kendini kaybedercesine ilâhî aşka dalma.
vecih: cihet, yön.
zikir (zikir): Allah'ın adlarını anarak dua etme, Allah'ı anma.

DELÂİL-İ NÜBÜVET HAŞİRİ GEREKTİRİR

Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtu Vesselâmin risaletine delâlet eden bütün mu'cizeleri ve bütün delâil-i nübüvveti ve hakkaniyetinin bütün bürhanları, birden, hakikat-i haşriyenin tahakkukuna şahadet ederek ispat ederler. Çünkü, bu zatın bütün hayatında, bütün davaları, vahdaniyetten sonra haşirde temerküz ediyor. Hem, umum peygamberleri tasdik eden ve ettiren bütün mu'cizeleri ve hüccetleri, aynı hakikate şahadet eder. Hem, ¹ **وَبِرَسُولِهِ** kelimesinden gelen şahadeti bedahet derecesine çıkararak ² **وَكُتِبَ** şahadeti de, aynı hakikate şahadet eder.

Sözler, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 163-164.

NÜBÜVET-İ AHMEDİYEE (A.S.M.) DELİL OLAN BÜTÜN MU'CİZAT-I PEYGAMBERÎ HAŞİR VE AHİRETE DAHİ ŞAHADET EDER

Mu'cizülbeyan-ı Kur'ân'ın üçten birisi haşre ve ahirete bakar, her davayı ona bina eder. Öyle ise, Kur'ân'ın hakkaniyetini ispat eden bütün mu'cizeleri ve hüccetleri, ahiretin vücuduna dahi delâlet ettikleri gibi, Muhammed Aleyhissalâtu Vesselâmin nübüvvetine şahadet eden bütün mu'cizeleri ve umum delâil-i nübüvveti ve sıdkının bütün hüccetleri, haşir ve ahirete dahi şahadet ederler. Çünkü, o zatın (a.s.m.) bütün hayatında daimî bir büyük davası ahiret olduğu gibi, bütün yüz yirmi dört bin

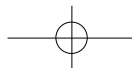
1. Ve peygamberlerine iman ettim.
2. Ve kitaplarına iman ettim.

ahiret:
bedahet: açıklık, ap açık oluş.
bürhan: delil, ispat, hüccet.
dava: takip edilen fikir, iddia.
delâil-i nübüvvet: peygamberlik delilleri, peygamberliğin hak olduğunu ispatlayan deliller.
delâlet: delil olma, gösterme; alamet, işaret.

hakikat-i haşriye: diriliş çeği, haşir hakikati.
hakkaniyet: doğruluk, gerçek oluş.
haşir:
hüccet: delil.
ispat: delil ve şahit göstererek doğruyu ortaya koyma, doğruyu delillerle gösterme.
Mu'cizülbeyan-ı Kur'ân:

Kur'ân'ın mu'cize olan açıklamaları, ifadeleri.
mu'cizat-ı Peygamberi: Peygamberimiz Hz. Muhammed'e (a.s.m.) ait mu'cizeler.
mu'cize: olağanüstü hâl, harika durum.
nübüvvet: peygamberlik, elçilik.
nübüvvet-i Ahmediye:

Hazret-i Muhammed'in peygamberliği, elçiliği.
risalet: elçilik, nebîlik, resullük, peygamber olarak gönderilme, peygamberlik.
sıdk: doğruluk; bağlılık.
şahadet: şahit olma, şahitlik, tanıklık.
tahakkuk: gerçekleşme, olma; delil ile ispat edilme, kesinleşme.
tasdik: doğrulama, onaylama.
temerküz: merkezleşme, bir merkezde toplanma.
umum: bütün.
vahdaniyet: Allah'ın birliği ve varlığı, Allah'ın bir oluşu.
zat: kişi, şahıs, fert.

peygamberler (aleyhimüsselâm) dahi hayat-ı bâkiye ve saadet-i ebediyeyi dava edip beşere müjde ederek hadsiz mu'cizelerle ve kat'î delillerle ispat ettiklerinden, elbette onların peygamberliklerine ve sadıkiyetlerine delâlet eden bütün mu'cizeleri ve hüccetleri, onların en büyük ve daimî davaları olan ahirete ve hayat-ı bâkiyeye şahadet ederler. Buna kıyasen, sair erkân-ı imaniyeyi ispat eden bütün deliler dahi haşrin vukuuna ve dâr-ı saadetin açılmasına şahadet ederler.

Şualar, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 947-948.

KUR'ÂN VE RESULULLAH HAŞİR HAKİKATİNİN EN PARLAK İKİ BÜRHANIDIR

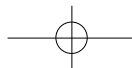
Hem madem Hâlık'ımız, bize en büyük muallim ve en mükemmel üstat ve şaşırmaz ve şaşırtmaz en doğru rehber olarak Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâmı tayin etmiş ve en son elçi olarak göndermiş; biz dahi, ilmelyakin mertebesinden, aynelyakin ve hakkalyakin mertebelerine terakki ve tekemmül etmek üzere her şeyden evvel bu üstadımızdan, Hâlık'ımızdan sorduğumuz suali sormaklığımız lâzım geliyor. Çünkü o zat, Hâlık'ımız tarafından her biri birer nişane-i tasdik olan bin mu'cizatiyla, Kur'ân'ın bir mu'cizesi olarak, Kur'ân'ın hak ve kelâmullah olduğunu ispat ettiği gibi; Kur'ân dahi, kırk nevi i'caz ile, o zatın bir mu'cizesi olup, onun

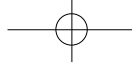
aleyhimüsselâm: "Allah'ın selamı onların üzerine olsun" anlamında bir dua.
aynelyakin: imanî meseleleri gözle görür gibi bilme, inanma.
beser: insan, insanlık.
bürhan: delil, kanıt.
dâr-ı saadet: mutluluk yurdu.
delâlet: delil olma, gösterme.
erkân-ı imaniye: iman esasları.
hadsiz: sınırsız.
hak: doğru, gerçek.
hakkalyakin: imanî meseleleri bizzat yaşarcasına ve hakikatini

hissedercesine bilip, inanma.
Hâlık: Her şeyi yoktan yaratıcı, her şeyin yaratıcısı Allah.
haşir: öldükten sonra dirilme.
hayat-ı bâkiye: ebedî hayat, ahiret hayatı.
hüccet: kanıt, delil.
i'caz: olağanüstülük.
ilmelyakin: bir şeyi ilim ve delil ile kesin olarak bilme, tanıma.
ispat etmek: kanıtlamak.
kat'î: kesin.
kelâmullah: Allah kelâmı Ku-

rân-ı Kerim.
kıyasen: oranla.
mertebe: derece, rütbe.
mu'cizat: mu'cizeler.
mu'cize: olağanüstü hâl, durum.
muallim: öğretmen.
mükemmel: kemale ulaşmış.
nevi: cins, çeşit, tür.
nişane-i tasdik: onay nişanı, belirtisi, alâmeti.
saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk.
sadıkiyet: doğruluk, bağlılık.

sual: soru.
şahadet: şahitlik etme.
tayin etmek: belirlemek.
tekemmül: olgunlaşma, kemale erme, eksiksiz olma.
terakki: yükselme, ilerleme.
üstat: bir ilimde üstün olan kimse, öğretmen, tecrübeli usta.
vukua gelmek: olmak, meydana gelmek.
zat: yüce kişilik Hz. Muhammed (asm).

doğru ve Resulullah olduğunu ispat ederek, ikisi beraber, biri âlem-i şahadet lisanı —bütün hayatında bütün enbiya ve evliyanın tasdikleri altında— diğeri âlem-i gayp lisanı —bütün semavî fermandan ve kâinat hakikatlerinin tasdikleri içinde— binler âyâtıyla iddia ve ispat ettikleri hakikat-i haşriye, elbette güneş ve gündüz gibi bir kat'iyettir.

Asa-yı Mûsa, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 64-65.

RESULULLAHIN SÖZLERİ SAADET-İ EBEDİYEYE BİR PENCEREDİR

Dokuzuncu Medar: Sadık, masduk, musaddak olan Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâmın ihbarıdır. Evet, o Zatın (a.s.m.) sözleri, saadet-i ebediyenin kapılarını açmıştır ve Onun (a.s.m.) kelâmları, saadet-i ebediyeye karşı birer penceredir. Zaten bütün enbiyanın (aleyhimüsselâm) icmasını ve bütün evliyanın tevatürünü elinde tutmuş, bütün kuvvetiyle bütün davaları tevhid-i İllâhîden sonra şu haşir ve saadet noktasında temerküz ediyor. Acaba, şu kuvveti sarsacak bir şey var mıdır?

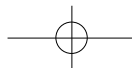
Sözler, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 849-850.

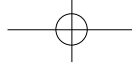

Ve madem Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmın bütün hayatında vahdaniyetten sonra en daimî davası ve

âlem-i gayp: görünmeyen âlem.	çağı: yeniden dirilip toplanmak, ikinci diriliş.	medar: dayanak noktası, sebep, vesile.
âlem-i şahadet: görünen âlem, kâinat.	haşir: yeniden dirilip toplanmak, ikinci diriliş.	musaddak: tasdik edilmiş, doğrulanmış, doğruluğu kabul edilmiş.
âyât: ayetler.	icma: fikir birliği etme, görüş birliğine varma.	risalet: elçilik, resullük, peygamber olarak gönderilme.
daimî: devamlı olan.	ihbar: haber verme, bildirme.	saadet: mutluluk.
dava: takip edilen fikir, iddia.	ispat: evren, yaratılmışların tümü.	saadet-i ebediye: sonu olmayan, sonsuz mutluluk.
delil: şahit, belge, tanık.	kâinat: evren, yaratılmışların tümü.	sadık: doğru, gerçek, hakikî, sahte olmayan.
enbiya: nebiler, peygamberler.	kat'iyet: kesinlik.	semavî: İllâhî kaynaklı, dinî,
evliya: veliler, Allah dostları.	kelâm: söyleyiş, konuşma, nutuk.	
ferman: emir, buyruk.	lisan: dil.	
hakikat: gerçek.	masduk: tasdik eden, doğru-	
hakikat-i haşriye: haşir ger-		

manevî.
tasdik: onaylama, dorulama.
temerküz: merkezleşme, bir merkezde toplanma.
tevatür: bir haberin ağızdan ağıza dolaşarak yayılması.
tevhid-i İllâhî: Allah'ın birliğine iman ve Ondandır başka ilâh olmadığını tasdik etme.
vahdaniyet: bütün kâinatta birden görünen Allah'ın birliği.
zat: kişi, şahıs, fert.

müddeası ve esası ahirettir; elbette o zatın nübüvvetine ve sıdkına delâlet eden bütün mu'cizeleri ve hüccetleri, bir cihette, dolayısıyla ahiretin tahakkukuna ve geleceğine şahadet ederler.

Şualar, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 347-348.

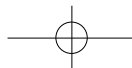

ÂDETA BU KÂİNAT ONUN İÇİN YARATILMIŞTIR

Ve madem, nasıl ki Kâinatın Sahibi, kâinattan zemini ve zeminden nev-i insanı intihap edip, gayet büyük bir makam, bir ehemmiyet vermiş; öyle de, nev-i insandan dahi makasıd-ı rububiyetine tevafuk eden ve kendilerini iman ve teslim ile Ona sevdiren hakikî insanlar olan enbiya ve evliya ve asfiyayı intihap edip kendine dost ve muhatap ederek, onları mu'cizeler ve tevfikler ile ikram ve düşmanlarını semavî tokatlar ile tazip ediyor. Ve bu kıymetli, sevimli dostlarından dahi, onların imamı ve mefhari olan Muhammed Aleyhissalâtu Vesselâmi intihap ederek, ehemmiyetli küre-i arzın yarısını ve ehemmiyetli nev-i insanın beşten birisini uzun asırlarda onun nuruyla tenvir ediyor. Âdeta, bu kâinat onun için yaratılmış gibi, bütün gayeleri onun ile ve onun dini ile ve Kur'ân'ı ile tezahür ediyor. Ve o pek çok kıymetli ve milyonlar sene yaşayacak kadar hadsiz hizmetlerinin ücretlerini, hadsiz bir zamanda almaya müstahak ve lâıyk iken, gayet meşakkatler ve mücahedeler içinde altmış üç sene gibi kısacık bir ömür verilmiş.

âdeta: sanki.
ahiret: ölümden sonraki sonsuz hayat.
asfiya: samimî, saf, içi temiz, tuttuğu yol doğru olan kimseler.
asr: yüzyıl, asır.
cihet: yön, taraf.
delâlet: işaret, belirti, iz.
ehemmiyet: önem.
ehemmiyetli: önemli.
enbiya: nebiler, peygamberler.
evliya: veliler, Allah dostları.
gayet: son derece.
hadsiz: sınırsız, sonsuz.
hakikî: gerçek.
hüccet: delil, kanıt, bürhan.
ikram: bağış, ihsan.
imam: önde ve ileride olan, delil, rehber.
iman: inanc, itikat.
intihap: seçme, seçilme.
kâinat: evren; yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlemler.
kâinat: evren; yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlemler.
kıymetli: kıymetli, değerli.
küre-i arz: yer küre, dünya.
madem: ...den dolayı, böyle ise.
makam: manevî mevki.
makasıd-ı rububiyet: Allah'ın kâinattaki bütün varlıkları idare ve beslemesindeki maksatlar ve gayeler.
mefhari olmak: övünme sebebi, övünme vesilesi.
meşakkat: zahmet, sıkıntı, güçlük, zorluk.
mu'cize: olağanüstü hâl, durum.
muhâtab: hitap olunan, kendisine söz söylenen, konuşulan kimse.
mücahede: savaşıma, mücadeleye, uğraşıma, çaba, gayret.
müddea: iddia edilen, sav.
müstahak: lâıyk olunan, hak edilen şey.
nev-i insan: insanlık âlemi.
nübüvvet: peygamberlik, elçilik.
semavî: semaya ait, gökten gelen.
sıdk: doğruluk; bağlılık.
şahadet:

tahakkuk: birbirine denk gelme.
tazip: azap çektirme, eziyet etme, sıkıntı verme.
tenvir: nurlandırma, aydınlatma, ışıklandırma.
teslim: sığınma, güvenme.
tevfak: uyma, uygunluk,
tevhik: Allah'ın yardımı, başarılı kılması.
tezahür: görünme, belirme, ortaya çıkma.
zat: kişi, fert, şahıs.
zemin: yeryüzü.

Acaba hiçbir cihetle hiçbir imkânı, hiçbir ihtimali, hiçbir kabiliyeti var mı ki, o zat, bütün emsali ve dostlarıyla beraber dirilmesin ve şimdi de ruhen diri ve hayy olmasın; idam-ı ebedî ile mahvolsunlar? Hâşâ, yüz bin defa hâşâ ve kellâ! Evet, bütün kâinat ve hakikat-i âlem, dirilmesini dava eder ve hayatını Sahib-i Kâinat'tan talep ediyor.

Şualar, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 298.

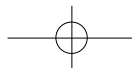

cihet: sebep, vesile, mucip, bahane.
ihtimal: olabilirlik.
kabiliyet: istidat, yetenek.
zat: kişi, şahıs, fert.
emsal: eşler, benzerler.
ruhen: ruh ile.

hay: diri, sağ, canlı.
idam-ı ebedî: dirilmemek üzere yok oluş, ahiret inancı olmadığı için ölümü ebedî olarak görme.
Hâşâ: asla, katiyen, hiç bir va-

kit.
hâşâ: asla, katiyen, hiç bir va-
kit.
kellâ: hiç bir zaman, asla, katiyen, kesinlikle.
kâinat: evren; yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlem-

ler.
hakikat-i âlem: dünyanın gerçeği, aslı.
dava: takip edilen fikir, iddia.
Sahib-i Kâinat: kâinatın sahibi olan Allah.
talep: isteme, dileme.

* *On Dokuzuncu Söz* risalesi, 1921-23 yıllarında telif edilen Arabî Mesnevî-i Nuriye'nin başındaki Lâsiyyemalar, Lem'alar ve Reşhalar isimli üç risaleden üçüncüsü olan Reşhalar isimli risale ile aynı mealde olup, bir nevi onun tercümesi hükümündedir. Aynı zamanda 1925'te Burdur'da telif edilen *Nurun İlk Kapısı* isimli Türkçe eserin de On Dördüncü Dersidir.

On Dokuzuncu Söz

Risalet-i Ahmediyeye dairdir.

وَمَا مَدَحْتُ مُحَمَّدًا بِمَقَالَتِي ❁ وَلَكِنْ مَدَحْتُ مَقَالَتِي بِمُحَمَّدٍ
عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ¹

Evet, şu Söz güzeldir. Fakat onu güzelleştiren, güzellere güzel olan evsaf-ı Muhammediyedir.

On Dört Reşehatı tazammun eden On Dördüncü Lem'anın

BİRİNCİ REŞHASI

Rabbimizi bize tarif eden üç büyük külli muarraf var. Birisi şu kitab-ı kâinattır ki, bir nebze, şahadetini on üç lem'a ile, Arabî Nur Risalesinden On Üçüncü Dersten işittik; birisi şu kitab-ı kebirin ayet-i kübrası olan Hatemülenbiya Aleyhissalâtü Vesselâmdır; birisi de Kur'an-ı Azîmüşşan'dır. Şimdi, şu ikinci bürhan-ı natikî olan Hatemülenbiya Aleyhissalâtü Vesselâmı tanımalıyız, dinlemeliyiz.

Evet, o bürhanın şahs-ı manevîsine bak:

Sath-ı arz bir mescit, Mekke bir mihrap, Medine bir minber; o bürhan-ı bâhir olan Peygamberimiz Aleyhissalâtü Vesselâm bütün ehl-i imana imam, bütün insanlara hatip, bütün enbiyaya reis, bütün evliyaya seyid, bütün

aleyhissalâtü vesselâm: Allah'ın selâmı ve rahmeti onun üzerine olsun.
ayet-i kübra: en büyük ayet, en büyük delil.
bürhan-ı bâhir: apaçık delil.
bürhan-ı natikî: konuşan delil.
ehl-i iman: inananlar.
enbiya: peygamberler.
evsaf-ı Muhammediye: Hz. Muhammed'in vasıfları, özellikleri.
Hatemülenbiya: son peygamber, peygamberlik makamına vurulan son mühür.
hatip: topluluğa karşı konuşan.
İmam-ı Rabbani: bkz. Şahıs Bilgileri.
kitab-ı kâinat: kâinat kitabı, dünya.
kitab-ı kebir: büyük kitap.
Kur'an-ı Azîmüşşan: şan ve şerefi yüce olan Kur'an.
külli muarraf: tarif eden, evrensel rehber.
lâsiyyema: özellikle.
Mesnevî-i Nuriye: Risale-i Nur

1. Ben sözlerimle Muhammed'i (a.s.m.) övmüş, güzel göstermiş olmadım; aksine Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmdan bahsetmekle sözlerimi güzelleştirmiş oldum. (İmam-ı Rabbani, *Mektubat*, 1: 58.)

Külliyyatından bir eser.

mihrap: imamin namaz kıldırırken durduğu yer.

minber: hutbe okunulan yer.

nebze: az şey, bir parça.

Rab: her şeyi yaratan, idare ve terbiye eden Mevlâmız, Allah.

bürhan: delil, kanıt.

evliya: Allah dostu.

imam: baş, önder, namaz kıldıran din görevlisi.

lem'a: parıltı.

mescit: küçük cami.

reis: başkan.

reşahat: sızıntılar, damlalar.

reşha: sızıntı, damla.

risalet-i Ahmediye: Peygam-

ber Efendimizin peygamberliği.

sath-ı arz: yeryüzü.

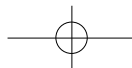
seyid: efendi.

şahadet: görerek, şahitlik.

şahs-ı manevî: manevî şahıs.

tarif: tanıtmak, anlatma.

tazammun: içine alma, ihtiva etme.

enbiya ve evliyadan mürekkep bir halka-i zikrin serzakiri; bütün enbiya hayattar kökleri, bütün evliya taravettar semereleri bir şecere-i nuraniyedir ki, her bir davasını, mu'cizatlarına istinat eden bütün enbiya ve kerametlerine itimat eden bütün evliya tasdik edip imza ediyorlar. Zira, o ¹ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ der, dava eder. Bütün sağ ve sol, yani mazi ve müstakbel taraflarında saf tutan o nuranî zikirler, aynı kelimeyi tekrar ederek, icma ile manen ² صَدَقْتَ وَبِالْحَقِّ نَطَقْتَ derler.

Hangi vehmin haddi var ki, böyle hesapsız imzalarla teyit edilen bir müddeaya parmak karıştırın.

İKİNCİ REŞHA

O nuranî bürhan-ı tevhid, nasıl ki iki cenahın icma ve tevatürüyle teyit ediliyor; öyle de, Tevrat ve İncil gibi kütüb-i semaviyenin ^(HAŞİYE) yüzler işaretleri ve irhasatın binler rumuzatı ve hatiflerin meşhur beşaratı ve kâhinlerin mütevatir şهادatı ve Şakk-ı Kamer gibi binler mu'cizatının delâlatı ve şeriatın hakkaniyeti ile teyit ve tasdik ettikleri gibi, zatında gayet kemaldeki ahlâk-ı hamidesi ve vazifesinde nihayet hüsnündeki secaya-i galiyesi ve kemal-i emniyeti ve kuvvet-i imanını ve gayet itminanını ve nihayet vüsukunu gösteren fevkalâde takvası, fevkalâde

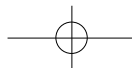
HAŞİYE: Hüseyin-i Cısrî *Risale-i Hamidiye*'sinde yüz on dört işaretleri o kitaplardan çıkarmıştır. Tahriften sonra bu kadar bulunsa, elbette daha evvel çok tasrihat varmış.

1. Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. (Saffat Suresi: 35; Muhammed Suresi: 19.)

2. Doğru dedin ve söyledüğün hakdır.

ahlâk-ı hamide: övülmüş ahlâk.	enbiya: peygamberler, nebîler.	malin üzerinde.
beşarat: müjdeler.	enbiya: peygamberler.	gayet: çok fazla, oldukça, son derece.
bürhan-ı tevhit: Allah'ın birliğinin delili.	evliya: erenler, Allah dostları, kullukta örnek insanlar.	gayet itminan: inancına sonsuz güvenmek.
cenah: taraf, kanat.	fevkalâde takva: Allah'ın emirlerini tutup yasaklarından kaçınmada, herkesten üstün olmak.	gayet kemalde: son derece mükemmel.
dava etmek: inancını ilân etmek.		had: güç, kuvvet.
dava: ideal, iddia.	fevkalâde: olağanüstü, nor-	hakkaniyet: bir şeyin doğruluğu.
delâlat: deliller, işaretler.		

halka-i zikir: zikir halkası.
haşiyeye: dipnot.
hatif: gâipten haber veren melek.
hayattar: canlı, dipdiri.
hüsün: güzellik.
icma: fikir birliği, söz birliği.
icma: fikir birliği.
irhasat: Hz. Muhammed'in peygamberliğinden evvel meydana gelen harika hâller, olaylar.
istinat: dayanma.
işaret: işaretler.
itimat: güvenme.
itminan: emin olma, güvenme.
kâhin: gelecekte haber verdiği iddia eden kimse, falcı, medyum.
kemal: olgunluk.
kemal-i emniyet: tam bir güven içinde olma.
keramet: Allah'ın dostlarına ikram ettiği güzel hâller.
kuvvet-i iman: iman kuvveti.
kütüb-i semaviye: vahye dayanan kutsal kitaplar.
mazi: geçmiş zaman.
mu'cizat: mu'cizeler, harika olaylar, olağanüstü şeyler.
müdde: iddia eden.
mürekkep: bir araya gelmiş, oluşmuş.
müstakbel: gelecek zaman.
mütevâtir şهادat: doğruluğu kesin olan şahitlikler.
nihayet hüsnü: sonsuz güzellik.
nihayet vüsuk: inandığı şeye sonsuz bağlılık, sadakat.
nuranî: parlak, aydın.
reşha: sızıntı, damla.
rumuzat: rumuzlar, işaretler.
secaya-i galiye: çok kıymetli özellikler.
serzakir: zikredenlerin başı.
seyyid: efendi, rehber, ileri gelen.
şakk-ı kamer: ayın ikiye bölünmesi.
şecere-i nuraniye: nurlu ağaç.
şeriat: İslâmiyet.
tahrif: değişim, bozma.
taravettar semere: taze, turfanda meyve.
tasdik: doğrulama.
tasrihat: düzeltme.
tevatür: yalanda ittifak etmeleri aklen imkânsız olan birçok kişi tarafından nakledilen kesin bilgi.
teyit: kuvvet verme, destekleme, pekiştirme.
vazife: görev.
vehim: yanlış ve esassız düşünce.
vüsuk: bağ, rabta.
zakir: çok dua eden, zikreden.
zatında: şahsında.
zira: çünkü.

ubudiyeti, fevkalâde ciddiyeti, fevkalâde metaneti; davasında nihayet derecede sadık olduğunu güneş gibi aşikâre gösteriyor.

ÜÇÜNCÜ REŞHA

Eğer istersen gel, Asr-ı Saadete, Ceziretülarap'a gideriz. Hayalen olsun onu vazife başında görüp ziyaret ederiz. İşte bak:

Hüsnüsîret ve cemel-i suret ile mümtaz bir zatı görüyoruz ki, elinde mu'ciznüma bir kitap, lisanında hakaikaşına bir hitap, bütün benîâdeme, belki cin ve inse ve meleğe, belki bütün mevcudata karşı bir hutbe-i ezeliyeyi tebliğ ediyor. Sırr-ı hilkat-i âlem olan muamma-i acibâne-sini hall ve şerh edip ve sırr-ı kâinat olan tılsım-ı muğlâkını fetih ve keşfederek, bütün mevcudattan sorulan, bütün ukulü hayret içinde meşgul eden üç müşkül ve müt-hiş sual-i azîm olan "Necisin? Nereden geliyorsun? Nereye gidiyorsun?" suallerine mukni, makbul cevap verir.

DÖRDÜNCÜ REŞHA

Bak, öyle bir ziya-i hakikat neşreder ki, eğer onun o nuranî daire-i hakikat-i irşadından hariç bir surette kâinata baksan, elbette kâinatın şeklini bir matemhane-i umumî hükmünde ve mevcudatı birbirine ecnebi, belki düşman ve camidatı dehşetli cenazeler ve bütün zevilhayatı zeval ve firakın sillesiyle ağlayan yetimler hükmünde görürsün.

Asr-ı Saadet: Peygamberimizin yaşadığı devir.
aşikâre: apaçık.
benîâdem: Âdemoğulları.
camidat: cansızlar.
cemel-i suret: görünüş güzelliği.
Ceziretülarap: Arap Yarımadası.
cin: gözle görülmeyen bir kısım lâtif, ruhlı varlıklar.
dehşet: korku.
ecnebi: yabancı.
fetih: açmak.
fevkalâde metanet: sıkıntılara karşı sabırda sağlamlık.
fevkalâde ubudiyet: Allah'a kul-luk yapmada herkesten üstün ol-mak.
fevkalâde: olağanüstü, normalin üzerinde.
firak: ayrılma.
hakaikaşına: gerçekleri bilen.
hall: çözüme.
hariç: başka, dışarı.
hayret: şaşkırtan.
hitap: topluluğa karşı konuşma.
hutbe-i ezeliye: varlığının baş-langıcı olmayan Allah'ın insanlara ve cinlere bir hutbesi olan Kur'an.
Hüseyin-i Cisri: bkz. Şahıs Bilgile-ri.
hüsnüsîret: ahlâk güzelliği.
ins: insan.
kâinat: evren, tüm varlıklar.
lisan: dil, konuşma.
makbul: geçerli.
matemhane-i umumî hükmün-de: herkesin kendine ait hüznün-lerden dolayı üzümlü ağladığı, yas tuttuğu yer benzerinde, değerinde.
melek: nurdan yaratılmış ma-

sum, ruhlı varlıklar.

metanet: sağlamlık, dayanıklılık.

mevcudat: yaratılmış varlıklar, var olan her şey.

mu'ciznüma: mu'cizeli, harikalar gösteren.

muamma-i acibâne: hayret verici sır, şaşkırtıcı.

mukni: ikna edici.

mümtaz zat: seçilmiş peygamber, şahıs.

müşkül: güç, zor.

müt-hiş: dehşetli.

neşretmek: yaymak.

nuranî daire-i hakikat-i irşat: gerçekleri, doğruları gösteren nurlu daire, parlak saha.

reşha: sızıntı, damla.

Risale-i Hamidiye: Hüseyin-i Cisri'nin en mühim eseri.

sadık: inancına son derece bağlı, doğru.

sırr-ı hilkat-i âlem: âlemin yaratılış sırrı.

sırr-ı kâinat: kâinatın sırrı.

sual-i azîm: büyük soru.

suret: biçim, şekil.

şerh: açıklama.

tebliğ: bildirme, duyurma.

tılsım-ı muğlâk: anlaşılması zor sır.

ubudiyet: kulluk.

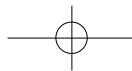
ukul: akıllar.

yetimler hükmünde: annesiz kalan çocuklar gibi.

zeval: yok olma.

zevilhayat: hayat sahipleri, canlılar.

ziya-i hakikat: gerçek, doğruluğun ışığı.

Şimdi bak, onun neşrettiği nur ile, o matemhane-i umumî, şevk u cezbe içinde bir zikirhaneye inkılâp etti. O ecnebi, düşman mevcudat, birer dost ve kardeş şekline girdi. O camidat-ı meyyite-i samite, birer munis memur, birer musahhar hizmetkâr vaziyetini aldı. Ve o ağlayıcı ve şekva edici, kimsesiz yetimler, birer tesbih içinde zakir veya vazife paydosundan şakir suretine girdi.

BEŞİNCİ REŞHA

Hem o nur ile; kâinattaki harekât, tenevvüat, tebeddülât, tagayyürat, manasızlıktan ve abesiyetten ve tesadüf oyuncaklığından çıkıp, birer mektubat-ı Rabbaniye, birer sahife-i ayat-ı tekviniye, birer merâyâ-i esma-i İlâhiye ve âlem dahi bir kitab-ı hikmet-i Samedâniye mertebesine çıktılar.

Hem, insanı bütün hayvanatın mâdûnuna düşüren hadsiz zaaf ve aczi, fakr ve ihtiyacı ve bütün hayvanlardan daha bedbaht eden, vasita-i nakl-i hüzn ve elem ve gam olan akli o nur ile nurlandığı vakit, insan bütün hayvanat, bütün mahlûkat üstüne çıkar. O nurlanmış acz, fakr, akıl ile niyaz ile nazenin bir sultan ve fizar ile nazdar bir halife-i zemin olur.

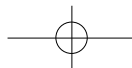
Demek, o nur olmazsa, kâinat da, insan da, hatta her şey dahi hiçe iner. Evet, elbette böyle bedî bir kâinatta, böyle bir zat lâzımdır; yoksa, kâinat ve eflâk olmamalıdır.

abesiyet: faydasız ve boş olma.
acz: eli ermez, güçsüz.
âlem: bütün evren.
bedbaht: zavallı.
bedi: eşsiz güzel.
camidat: cansız varlıklar.
camidat-ı meyyite-i samite: suskun ölü ve cansız varlıklar.
ecnebi: yabancı.
eflâk: felekler gökler, uzay.
elem ve gam: sıkıntı ve tasa, kaygı.
fakr: çok şeye muhtaç, fakir-

lik.
fizar: ağlayıp inleme.
hadsiz: sınırsız.
halife-i zemin: yeryüzü halifesi.
harekât: hareketler.
hayvanat: hayvanlar.
hizmetkâr: hizmet eden.
ihtiyacat: ihtiyaçlar, muhtaçlık.
inkılâp: dönüşme.
kâinat: bütün yaratılmışlar, evren.
kitab-ı hikmet-i Samedâni-

ye: her şeyin kendisine muhtaç olduğu, ilâhî icraatlardaki gayeleri gösteren kitap.
mâdûn: aşağı, alt.
mahlûkat: yaratılan bütün canlı, cansız her şey.
matemhane-i umumî: herkesin kendine ait hüznlerinden dolayı üzümlü ağladığı, yas tuttuğu yer.
mektubat-ı Rabbaniye: her şeyi terbiye eden Allah'ın yarattığı ve her biri bir mektup gibi manalar ifade eden var-

lıklar.
merâyâ-i esma-i İlâhiye: Allah'ın isimlerinin tecelli ettiği aynalar.
mevcudat: yaratılmış varlıklar.
munis: cana yakın, dost.
musahhar: boyun eğen.
nazdar: naz yapan.
nazenin: nazlı.
neşrettiği nur: yayıp saçtığı nur, aydınlık.
niyaz: dua.
nur: Kur'an'ın aydınlığı, maddî-manevî aydınlık.
reşha: sızıntı, damla.
sahife-i ayat-ı tekviniye: yaratılışa ait delillerin sayfası.
şakir suret: şükreden biçim.
şekva: şikâyet.
şevkucezbe: neşe, coşku ile kendinden geçme.
tagayyürat: değişiklikler.
tebeddülât: değişmeler, başkalaşmalar.
tenevvüat: çeşitlilikler.
tesbih: Allah'ı anma.
vasita-i nakl-i hüzn: üzüntüyü nakleden araç.
vaziyet: durum.
zaaf: zayıflık.
zakir: zikreden, çok çok dua eden.
zikirhane: zikir yapılan yer.

ALTINCI REŞHA

İşte o zat, bir saadet-i ebediyenin muhbiri, müjdecisi, bir rahmet-i bînihayenin kâşifi ve ilâncısı ve saltanat-ı rububiyetin mehasininin dellâli, seyircisi ve künuz-i esma-i İlâhiyenin keşşafı, göstericisi olduğundan, böyle baksan, yani ubudiyeti cihetiyle, onu bir misal-i muhabbet, bir timsal-i rahmet, bir şeref-i insanîyet, en nuranî bir semere-i şecere-i hilkat göreceksin; şöyle baksan, yani risaleti cihetiyle, bir bürhan-ı Hak, bir sirac-ı hakikat, bir şems-i hidayet, bir vesile-i saadet görürsün.

âdât: âdetler, gelenekler.
âdet: töre, gelenek.
ahlâk-ı hasene: güzel ahlâk.
ahlâk-ı seyyie-i vahşiyâne: kaba ve çirkin ahlâk.
âlem: dünya.
berk-i hatif: göz kamaştırıcı simşek.
bürhan-ı hak: hakkın, doğrunun delili, göstericisi.
cezire-i vâsia: geniş yarımada.
cihet: yön.
defâten: birden.
dellâl: ilân eden.
fetih: kazanma.
garb: batı.
hediye-i hidayet: hidayete sevk ediciliği.
hırz-ı can: canı gibi koruma.
hums-i beşer: insanların beşte biri.
kal' etmek: temelinden yıkmak.
kâsif: keşfeden.
keşşaf: keşfeden.
künuz-i esma-i İlâhiye: Allah'ın isimlerinin hazineleri.
mahbub-i kulûp: kalplerin sevgilisi.
mehasin: güzellikler.
meratip: mertebeler, basamaklar.
misal-i muhabbet: muhabbet misali.
muallim: öğretmen.
muallim-i ukul: akılların öğretmeni.
muhbir: haber veren.
muhtelif akvam: çeşitli kavimler, milletler.
mutaassip: eski âdet ve geleneklerine aşırı bağlı olan.
mürebbi-i nüfus: nefislerin terbiyecisi.
nefis: insanda kötülüğe sevk eden güç, kötülüğe sevk eden, meyleden, ben.
nısf-ı arz: dünyanın yarısı.
nur: aydınlık.

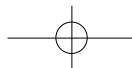
İşte, bak: Nasıl berk-i hatif gibi, onun nuru şarktan garbı tuttu. Ve nısf-ı arz ve hums-i beşer onun hediye-i hidayetini kabul edip hırz-ı can etti. Bizim nefis ve şeytanımıza ne oluyor ki, böyle bir zatın bütün davalarının esası olan ¹ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ¹, bütün meratibiyle beraber kabul etmesin?

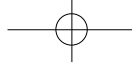
YEDİNCİ REŞHA

İşte, bak: Şu cezire-i vâsiada vahşi ve âdetlerine mutassıp ve inatçı muhtelif akvamı, ne çabuk âdât ve ahlâk-ı seyyie-i vahşiyânelerini def'aten kal' ve refederek bütün ahlâk-ı hasene ile teşhiz edip bütün âleme muallim ve medenî ümeme üstat eyledi. Bak, değil zahirî bir tasallut, belki akılları, ruhları, kalpleri, nefisleri fetih ve teshir ediyor. Mahbub-i kulûp, muallim-i ukul, mürebbi-i nüfus, sultan-ı ervah oldu.

1. Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. (Saffat Suresi: 35; Muhammed Suresi: 19.)

nuranî: nurlu, aydınlık.
rahmet-i bînihaye: sonsuz rahmet.
ref etmek: kaldırmak.
risalet: peygamberlik.
saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk.
saltanat-ı rububiyet: kâinatı terbiye ve idare edici olan Allah'ın saltanatı.
semere-i şecere-i hilkat: yaratılış ağacının meyvesi, neticesi.
sirac-ı hakikat: hakikat lâmbası.
sultan-ı ervah: ruhların sultanı.
şark: doğu.
şems-i hidayet: hidayet güneşi.
şeref-i insanîyet: insanlığın iftihar ettiği, şerefi, yüzüğü.
tasallut: rahatsız etme.
teşhiz: donatma.
teshir: emrine itaat ettirme.
timsal-i rahmet: rahmet sembolü.
ubudiyet: kulluk.
ümem: ümmet, millet.
vesile-i saadet: mutluluk vesilesi.
zahiri: görünen.

SEKİZİNCİ REŞHA

Bilirsin ki sigara gibi küçük bir âdeti, küçük bir kavimde büyük bir hâkim, büyük bir himmetle ancak daimî kaldırabilir. Hâlbuki, bak, bu zat büyük ve çok âdetleri, hem inatçı, mutaassıp büyük kavimlerden zahiri küçük bir kuvvetle, küçük bir himmetle, az bir zamanda ref' edip, yerlerine öyle secaya-i âliyyeyi-ki, dem ve damarlarına karışmış derecede sabit olarak-vaz' ve tespit eyliyor. Bunun gibi daha pek çok harika icraatı yapıyor.

İşte, şu Asr-ı Saadeti görmeyenlere Ceziretülarap'ı gözlerine sokuyoruz. Haydi yüzer feylesofu alsınlar, oraya gitsinler, yüz sene çalışsınlar. O zatın, o zamana nispeten bir senede yaptığının yüzden birisini, acaba yapabilirler mi?

DOKUZUNCU REŞHA

Hem, bilirsin, küçük bir adam, küçük bir haysiyetle, küçük bir cemaatte, küçük bir meselede, münazaralı bir davada hicapsız, pervasız, küçük fakat hacaletaver bir yalanı, düşmanları yanında, hilesini hissettirmeyecek derecede teessür ve telâş göstermeden söyleyemez.

Şimdi bak bu zata: Pek büyük bir vazifede, pek büyük bir vazifedar; pek büyük bir haysiyetle, pek büyük emniyete muhtaç bir hâlde, pek büyük bir cemaatte, pek büyük husumet karşısında, pek büyük meselelerde, pek büyük davada, pek büyük bir serbestiyetle, bilâperva, bilâtereddüt, bilâhicap, telâşsız, samimî bir saffetle, büyük

âdet: gelenek.

asr-ı saadet: Hz. Muhammed'in peygamber olarak dünyada bulunduğu devir.

bilâhicap: perdesiz.

bilâperva: korkusuzca.

bilâtereddüt: şüphesiz.

cemaat: topluluk.

Ceziretülarap: Arap Yarımadası.

daimi: sürekli.

dava: konu, mesele.

dem: kan.

feylesof: filozof.

hacaletaver: utandırıcı.

hâkim: adaletli idareci.

haysiyet: itibar, kıymet şeref.

hicap: utanma duygusu, perde.

himmet: gayret gösterme; gayret

husumet: düşmanlık.

icraat: işler.

kavim: millet, toplum.

mutaassıp: eski geleneklerine aşırı bağlı olan.

münazara: tartışma.

perva: korku.

ref etme: kaldırma.

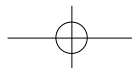
secaya-i âliye: yüksek özellik.

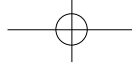
teessür: etkilenme.

vaz' ve tespit: meydana getirip ispat etme.

vazifedar: vazifeli, görevli.

Zat: Hazret-i Muhammed.

bir ciddiyetle, hasımlarının damarlarına dokunduracak şedit, ulvî bir surette söylediği sözlerinde hiç hilâf bulunabilir mi? Hiç hile karışması mümkün müdür? Kellâ!

1 . اِنْ هُوَ الْاَوْحَىٰ يُوْحَىٰ .

Evet, hak aldatmaz, hakikatbin aldanmaz. Hak olan mesleği hileden müstağnidir; hakikatbinin gözüne hayalin ne haddi var ki hakikat görünsün, aldatsın.

ONUNCU REŞHA

İşte bak: Ne kadar merakaver, ne kadar cazibedar, ne kadar lüzumlu, ne kadar dehşetli hakaikî gösterir ve mesaili ispat eder. Bilirsin ki, en ziyade insanı tahrik eden meraktır. Hatta, eğer sana denilse, “Yarı ömrünü, yarı malını versen, kamerden ve müşteriden biri gelir, kamerde ve müşteride ne var, ne yok, ahvalini sana haber verecek. Hem doğru olarak senin istikbalini ve başına ne geleceğini doğru olarak haber verecek”; merakın varsa, vereceksin.

Hâlbuki, şu zat öyle bir Sultanın ahbarını söylüyor ki, memleketinde Kamer, bir sinek gibi, bir pervane etrafında döner. O Arz olan o pervane ise, bir lâmba etrafında pervaz eder; ve o güneş olan lâmba ise, o Sultanın binler menzillerinden bir misafirhanesinde binler misbahlar içinde bir lâmbasıdır.

Hem öyle acayip bir âlemden hakikî olarak bahsediyor ve öyle bir inkılâptan haber veriyor ki, binler küre-i arz bomba olsa, patlasalar, o kadar acip olmaz. Bak, onun lisanında,

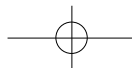
1. O ancak kendisine vahyolunanı söyler. (Necm Suresi: 4.)

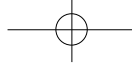
acayip: ilginç, hayret veren, garip.
acip: ilginç, hayret veren.
ahbar: haberler.
ahval: hâller.
arz: yer, yeryüzü.
cazibedar: çekici.
dehşet: korkma.
hak: gerçek, hakikat.
hakaik: gerçekler.
hakikat: gerçek.

hakikatbin: hakikati gören.
hasım: düşman.
hilâf: zıtlık, aykırılık.
hile: aldatma, kandırma.
inkılâp: değişime, başkalaşma.
istikbal: gelecek.
kamer: ay.
kellâ: asla.
lisan: dil.
küre-i arz: dünya, yer küre.

menzil: yer.
merakaver: merak uyandıran.
mesail: meseleler.
misbah: lâmba.
müstağni: tenezzül etmeyen, ihtiyaç duymayan ihtiyaç duymama.
Müşteri: Jüpiter.
pervane: çark edip dönen.
pervaz: uçan.

reşha: sızıntı, damla.
saffet: duru, temiz, berrak.
Sultan: yüce yaratan, bütün varlıklar emir ve idaresi altında olan, Allah.
suret: şekil, biçim.
şedit: şiddetli.
tahrik: harekete geçirme, teşvik.
ulvî: yüksek, yüce.
ziyade: fazla.

اِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ۝۱ اِذَا السَّمَاءُ اِنْفَطَرَتْ ۝۲ الْقَارِعَةُ ۝۳

gibi sureleri işit.

Hem öyle bir istikbalden doğru olarak haber veriyor ki, şu dünyevî istikbal ona nispeten bir katre serap hük-mündedir. Hem, öyle bir saadetten pek ciddî olarak ha-ber veriyor ki, bütün saadet-i dünyeviye, ona nispeten bir berk-i zailin bir şems-i sermede nispeti gibidir.

ON BİRİNCİ REŞHA

Böyle acip ve muammaâlûd şu kâinatın perde-i zahiri-yesi altında, elbette ve elbette böyle acayip bizi bekliyor. Böyle acayibi haber verecek, böyle harika ve fevkalâde mu'ciznüma bir zat lâzımdır.

Hem, bu zatın gidişatından görünüyor ki, o, görmüş ve görüyor ve gördüğünü söylüyor.

Hem, “Bizi nimetleriyle perverde eden şu semavat ve arzın İlahı, bizden ne istiyor, marziyatı nedir?” pek sağ-lam olarak bize ders veriyor.

Hem bunlar gibi daha pek çok merakaver, lüzumlu ha-kaiki ders veren bu zata karşı her şeyi bırakıp ona koş-mak, onu dinlemek lâzım gelirken, ekser insanlara ne ol-muş ki, sağır olup kör olmuşlar, belki divane olmuşlar ki bu hakkı görmüyorlar, bu hakikati işitmiyorlar, anlamı-yorlar?

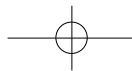
1. Güneş dürlüp toplandığında. (Tekvir Suresi: 1.)
2. Gök yarıldığı zaman. (Infitar Suresi: 1.)
3. Çarpacak olan felâket. (Karia Suresi: 1.)

acayip: ilginç, hayret veren, garip.
acip: ilginç, hayret veren.
arz: dünya.
berk-i zail: bir anda parlayıp sönen şimşek.
divane: deli.
fevkalâde: olağanüstü.
gidişat: tutum, davranış, du-

rum.
hak: doğruluk, doğru.
hakikat: gerçek.
hakaik: hakikatler, imana, İs-lâma ait doğrular.
harika: olağanüstü vasıflar taşıyan.
hükümde: değerinde, ölçü-sünde.

istikbal: gelecek.
katre: damla.
marziyat: razı olunacak şey-ler.
merakaver: merak uyandı-ran.
mu'ciznüma: mu'cize göste-ren.
muammaâlûd: anlaşılmaz,

karışık iş.
nimet: yiyecek, içecekler.
nispet: oran.
perde-i zahiriye: görünüşteki perde.
perverde etmek: besleyip bü-yütmek, yetiştirmek.
saadet: mutluluk.
saadet-i dünyeviye: dünya mut-luluğu.
semavat: gökler.
serap: su olmayıp, su gibi görü-nen sis.
sure: Kur'ân'ın her bir bölümü.
şems-i sermed: batmayan gü-neş.

ON İKİNCİ REŞHA

İşte şu zat, şu mevcudat hâlıkının vahdaniyetinin hakkaniyeti derecesinde hak bir bürhan-ı natık, bir delil-i sadık olduğu gibi, haşrin ve saadet-i ebediyenin dahi bir bürhan-ı katı, bir delil-i satıdır. Belki, nasıl ki o zat, hidayetiyle saadet-i ebediyenin sebep-i husulü ve vesile-i vusulüdür. Öyle de; duasıyla, niyazıyla o saadetin sebep-i vücudu ve vesile-i icadıdır. Haşir meselesinde geçen şu sırrı, makam münasebetiyle tekrar ederiz.

İşte, bak: O zat öyle bir salât-ı kübrada dua ediyor ki, güya şu cezire, belki arz, onun azametli namazıyla namaz kılar, niyaz eder.

Bak, hem öyle bir cemaat-i uzmada niyaz ediyor ki, güya benîâdemın zaman-ı Âdem'den asrımıza, kıyamete kadar bütün nuranî kâmil insanlar, ona ittiba ile iktida edip duasına âmin diyorlar.

Hem bak, öyle bir hacet-i amme için dua ediyor ki, değil ehl-i arz, belki ehl-i semavat, belki bütün mevcudat, niyazına, “Evet, yâ Rabbena, ver, biz dahi istiyoruz” deyip iştirak ediyorlar.

Hem öyle fakirâne, öyle hazinâne, öyle mahubâne, öyle müştakane, öyle tazarrukârâne niyaz ediyor ki, bütün kâinatı ağlattırıyor, duasına iştirak ettiriyor.

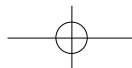
Bak, hem öyle bir maksat, öyle bir gaye için dua ediyor ki, insanı ve âlemi, belki bütün mahlûkatı esfel-i safilinden, sukuttan, kıymetsizlikten, faydasızlıktan âlâyilliyine, yani kıymete, bekaya, ulvî vazifeye çıkarıyor.

âlâyilliyin: en yüksek mertebe.
âlem: dünya.
âmin: ‘Allah kabul etsin.’
arz: dünya, yeryüzü.
asır: yüzyıl.
azamet: büyüklük.
beka: ebedlilik.
benîâdem: Âdemoğulları, insanlık.
bürhan-ı katı: kesin delil.
bürhan-ı natık: konuşan delil.
cemaat-i uzma: çok büyük cemaat.
cezire: yarımada.
delil-i sadık: doğru kanıt.
delil-i satı: parlak delil.
ehl-i arz: dünyadakiler.
ehl-i semavat: gökyüzü halkı, melekler, ruhanîler.
esfel-i safilin: aşağıların en aşağısı.
fakirâne: fakirce, muhtaçlığını söyleyerek.
güya: sanki.
hacet-i amme: herkesin ihtiyacı olan şey.
hak: gerçek, doğru.
hakkaniyet: doğruluktan, adaletten ayrılmamak.
hâlık: yaratıcı.
haşir: dirilis.

hazinâne: hüzünlü bir şekilde.
hidayet: doğruluk, İslâmlık.
iktida: uyma, örnek alma.
iştirak: katılma.
ittiba: tâbi olma.
kâinat: bütün varlıklar, evren.
kâmil: ermiş, Allah dostu.
kıyamet: dünyanın ölümü.
mahubâne: muhabbetle, sevgiyle.
mahlûkat: yaratılmış varlıklar yaratılanlar.
maksat: amaç, gaye.

mevcudat: var olanlar.
müştakane: çok isteyerek.
niyaz: dua, yalvarış.
niyaz: dua.
nurani: nurlu, aydın.
saadet: mutluluk.
saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk.
salât-ı kübra: en büyük namaz.
sebeb-i husul: meydana gelme sebebi.
sebeb-i vücud: varlık sebebi.
sır: gizli bilgi, gizem.

sukut: değerden düşme, kıymetini yitirme.
tazarrukârâne: yalvarıp yalvararak.
ulvî: yüksek.
vahdaniyet: Allah'ın bir oluşu.
vesile-i icat: yaratılış vesilesi.
vesile-i vusul: kavuşma vesilesi.
yâ Rabbena: Ey Rabbimiz.
zaman-ı Âdem: Hz. Âdem zamanı.
zat: kişi; Hazret-i Peygamber.

Bak, hem öyle yüksek bir fizar-ı istimdatkârâne ve öyle tatlı bir niyaz-ı istirhamkârâne ile istiyor, yalvarıyor ki, güya bütün mevcudata ve semavata ve Arşa işittirip, vecde getirip, duasına “Âmin, Allahümme âmin” dedirtiyor.

Bak, hem öyle *Semî*, *Kerîm* bir *Kadîr*'den, öyle *Basîr*, *Rahîm* bir *Alîm*'den hacetini istiyor ki, bilmüşahede en hafî bir zîhayatın en hafî bir hacetini, bir niyazını görür, işitir, kabul eder, merhamet eder. Çünkü, istediğini—velev lisan-ı hâl ile olsun—verir ve öyle bir suret-i hakîmâne, basîrâne, rahîmânede verir ki, şüphe bırakmaz, bu terbiye ve tedbir, öyle bir *Semî* ve *Basîr* ve öyle bir *Kerîm* ve *Rahîm*'e hasır.

ON ÜÇÜNCÜ REŞHA

Acaba bütün efazıl-ı benîâdemi arkasına alıp, arz üstünde durup, Arş-ı Azama müteveccihen el kaldırıp dua eden şu şeref-i nev-i insan ve ferid-i kevnüzaman ve bihakkın Fahr-i Kâinat ne istiyor?

Bak, dinle; saadet-i ebediye istiyor, beka istiyor, lika istiyor, Cennet istiyor. Hem, merâyâ-i mevcudatta ahkâmını ve cemallerini gösteren bütün esma-i kudsiye-i İlâhiye ile beraber istiyor. Hatta, eğer rahmet, inayet, hikmet, adalet gibi, hesapsız o matlûbun esbab-ı mucibesi olmasa idi, şu zatın tek duası, baharımızın icadı kadar kudretine hafif gelen şu Cennetin binasına sebebiyet verecekti.

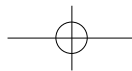
Evet, nasıl ki onun risaleti şu dâr-ı imtihanın açılmasına sebebiyet verdi; öyle de, onun ubudiyeti dahi, öteki dârın açılmasına sebeptir. Acaba ehl-i akıl ve tahkike

adalet: her şeye hakkını eşitçe verme.
ahkâm: emirler, buyruklar.
Alîm: her şeyi hakkıyla bilen, Allah.
arş: göğün en yüksek katı.
Arş-ı Azam: yüceler yücesi İlâhî makam. Cenab-ı Hakkın irade ve idaresinin tecelli ettiği, görüldüğü yer.
arz: yer, yeryüzü.
Basîr: her şeyi gören, Allah.
Basîrâne: görerek.
beka: ölümsüz bir hayat.

bihakkın: tam bir liyakatle, uygunlukta.
bilmüşahede: görerek.
cemal: güzellik.
dâr: yer, dünya.
dâr-ı imtihan: imtihan yeri.
efazıl-ı benîâdem: âdemoğlunun faziletliileri, seçkinleri.
ehl-i akıl ve tahkik: ilim sahipleri, İslâm âlimleri.
esbab-ı mucibe: gerekçeler.
esma kudsiye-i İlâhiye: Allah'ın mukaddes isimleri.
Fahr-i Kâinat: kâinatın iftihar

tablosu olan Hz. Muhammed.
ferid-i kevnüzaman: kâinatın ve bütün zamanların benzersizi olan, bir tanesi.
fizar-ı istimdatkârâne: yardım isteyerek inleyip yalvarmak.
hacet: ihtiyaç.
hafî: gizli.
hakîmâne: hikmetle, hikmetlice.
has: mahsus, özel.
hikmet: İlâhî maksatlar, gayeler.

icat: yaratılış.
inayet: yardım, lütuf.
Kadîr: her şeye gücü yeten, Allah.
Kerîm: çok cömert, çok âlicenap ikram ve ihsanı bol olan Allah.
kudret: Allah'ın ezeli gücü.
lika: kavuşma, Allah'a ulaşma.
lisan-ı hâl: hâl dili.
matlûp: istenen.
merâyâ-i mevcudat: üzerlerinde Allah'ın isimlerinin tecelli edip görüldüğü, varlık aynaları.
mevcudat: var olanlar.
müteveccihen: yönelerek.
niyaz: dua.
niyaz-ı istirhamkârâne: merhamet isteyerek dua etmek.
Rahîm: merhameti, ihsanı sonsuz Hz. Allah.
rahîmâne: merhamet ederek
rahmet: acıma, şefkat gösterme, merhamet etme.
risalet: peygamberlik.
saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk.
semavat: gökyüzü.
Semî: her şeyi işiten, Hz. Allah.
suret-i hakîmâne: hikmetli bir şekilde.
şeref-i nev-i insan: insanlığa şeref veren.
tedvir: çekip çevirme.
terbiye: besleme, yetiştirme.
ubudiyet: kulluk.
vecd: coşku, İlâhî aşkın insanı bütünleriyle sarması.
velev: sayet, dahi.
zîhayat: hayat sahibi.

¹ **لَيْسَ فِي الْأَمْكَانِ أَبَدٌ مِّمَّا كَانَ** dediren şu meşhut intizam-ı faik, şu rahmet içinde kusursuz hüsnüsanat ve mîsilsiz cemal-i rububiyet, hiç böyle bir çirkinliği, böyle bir merhametsizliği, böyle bir intizamsızlığı kabul eder mi ki, en cüz'î, en ehemmiyetsiz arzuları, sesleri ehemmiyetle işitip ifa etsin, en ehemmiyetli, en lüzumlu arzuları ehemmiyetsiz görüp işitmesin, anlamasın, yapmasın? Hâşâ ve kellâ, yüz bin defa hâşâ; böyle bir cemal, böyle bir çirkinliği kabul etmez, çirkin olmaz.

Yahu, ey hayalî arkadaşım! Şimdilik kâfidir, geri gitmeliyiz. Yoksa yüz sene şu zamanda, şu cezirede kalsak, yine o zatın garaib-i icraatını ve acaib-i vezaifini, yüzden birisine, tamamen ihata edip, temaşasında doyamayız. Şimdi, gel, üstünde döneceğimiz her asra birer birer bakacağız. Bak, nasıl her asır, o şems-i hidayetden aldıkları feyiz ile çiçek açmışlar; Ebu Hanife, Şafîî, Bayezit-i Bistamî, Şah-ı Geylânî, Şah-ı Nakşibend, İmam-ı Gazalî, İmam-ı Rabbanî gibi milyonlar münevver meyveler veriyor.

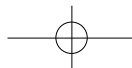
Meşhudatımızın tafsilâtını başka vakte talik edip, o mu'ciznüma ve hidayetede bir kısım kat'î mu'cizatına işaret eden bir salâvat getirmeliyiz:

عَلَىٰ مَنْ أَنْزَلَ عَلَيْهِ الْفُرْقَانَ الْحَكِيمَ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مِنَ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ سَيِّدَنَا مُحَمَّدَ الْفِ صَلَاةٍ وَالْفِ سَلَامٍ بَعْدَ حَسَنَاتِ أُمَّتِهِ ۞ عَلَىٰ مَنْ بَشَّرَ بِرِسَالَتِهِ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَالزَّبُورَ

1. İmkân dairesi içinde, şu andaki durumdan daha mükemmeli, daha üstünü, daha güzeli yoktur. (İmam-ı Gazalî)
2. Rahmanirrahîm olan Allah'ın, Furkan-ı Hakîm'i Arş-ı Azîmden üzerine indirdiği zat olan Efendimiz Muhammed'e (a.s.m.) ümmetinin iyilikleri adedince milyon salât ve milyon selâm olsun.

acaib-i vezaif: vazifelerin şaşırıcılığı.
Ars-ı Azîm: Cenab-ı Hakkın saltanatının büyük dairesi.
arzu: istek.
asır: yüzyıl.
Bayezit-i Bistamî: Hicrî 188-261 tarihleri arasında yaşamış büyük evliya. bkz. Şahıs Bilgileri.
cemal: güzellik.
cemal-i rububiyet: Allah'ın bütün varlıkları kuşatan mükemmel yönetimi, terbiye etmedeki eşsiz güzelligi.
cezire: yarımada.
cüz'î: pek az.
Ebu Hanife: İmam-ı Azam Ebu Hanife. bkz. Şahıs Bilgileri.
ehemmiyet: önem.
faik: üstünlük, farklı ve üstün olan.
feyiz: irfan, ihsan.
Furkan-ı Hakîm: doğruyu yanlıştan ayıran hikmetli Kur'ân.
garaib-i icraat: işlerin hayret vericiliği.
hâşâ ve kellâ: asla ve kesinlikle.
hidayetede: hidayet sebeplerini yerine getiren.
hüsnüsanat: sanattaki güzellik.
îfa: yerine getirme.
ihata: kuşatma.
İmam-ı Gazalî: bkz. Şahıs Bilgileri.
İmam-ı Rabbanî: bkz. Şahıs Bilgileri.
intizam: uyum, düzenlilik.
intizam-ı faik: üstün düzen, intizam.
kat'î: kesin.
meşhudat: görünenler.
meşhut: görünen, bilinen.
mîsilsiz: benzersiz, eşsiz.
mu'ciznüma: mu'cize gösteren.

münevver: aydınlatılmış.
salâvat: Hz. Muhammed'e rahmet ve esenlik dileme.
Şafîî: İmam-ı Şafîî. bkz. Şahıs Bilgileri.
Şah-ı Geylânî: Abdülkadir-i Geylânî. bkz. Şahıs Bilgileri.
Şah-ı Nakşibend: bkz. Şahıs Bilgileri.
şems-i hidayet: hidayet güneşi Hz. Muhammed.
tafsilât: açıklamalar, izahlar.
talik: tehir, erteleme.
temaşa: hayretle bakıp seyretme.

وَبَشَّرَ بِنُبُوَّتِهِ الْأَرَهَاصَاتُ وَهَوَاتِفُ الْجِنِّ وَأَوْلِيَاءُ الْأَنْسِ
وَكَوَاهِنُ الْبَشْرِ وَأَنْشَقَّ بِإِشَارَتِهِ الْقَمَرُ، سَيِّدَنَا مُحَمَّدُ أَلْفُ أَلْفِ
صَلَاةٍ وَسَلَامٍ بَعْدَ أَنْفَاسِ أُمَّتِهِ ﷺ عَلَى مَنْ جَاءَتْ لِدَعْوَتِهِ الشَّجَرُ،
وَنَزَلَ سُرْعَةً بِدُعَائِهِ الْمَطْرُ، وَأَظْلَمَتْهُ الْعِمَامَةُ مِنَ الْحَرِّ وَشَبِعَ مِنْ
صَاعٍ مِنْ طَعَامِهِ مَاتٌ مِنَ الْبَشْرِ، وَنَبَعَ الْمَاءُ مِنْ بَيْنِ أَصَابِعِهِ
ثَلَاثَ مَرَّاتٍ كَالْكَوْثَرِ وَأَنْطَقَ اللَّهُ لَهُ الضَّبُّ وَالظَّبْيُ وَالْجَزَعُ
وَالذِّرَاعُ وَالْجَمَلُ وَالْجَبَلُ وَالْحَجَرُ وَالْمَدْرُ صَاحِبُ الْمِعْرَاجِ
وَمَا زَاغَ الْبَصَرُ ﷺ سَيِّدَنَا وَشَفِيعَنَا مُحَمَّدُ أَلْفُ أَلْفِ صَلَاةٍ وَسَلَامٍ
بَعْدَ كُلِّ الْحُرُوفِ الْمُتَشَكَّلَةِ فِي الْأَكْلِمَاتِ الْمُتَمَثِّلَةِ بِأَذْنِ
الرَّحْمَنِ فِي مَرَايَا تَمَوَّجَاتِ الْهَوَاءِ عِنْدَ قِرَاءَةِ كُلِّ كَلِمَةٍ مِنَ الْقُرْآنِ
مِنْ كُلِّ قَارٍ مِنْ أَوَّلِ النُّزُولِ إِلَى آخِرِ الزَّمَانِ وَأَغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا

يَا أَلِهَنَا بِكُلِّ صَلَاةٍ مِنْهَا.. آمِينَ ﷻ¹

[Şuaat-ı Marifetinnebî² namındaki Türkçe bir risalede ve On Dokuzuncu Mektupta ve şu sözde icmalen işaret ettiğimiz delâil-i nübüvvet-i Ahmediyeyi (a.s.m.) beyan etmişim. Hem onda Kur'an-ı Hakîm'in vücuh-i i'cazı icmalen zikredilmiş. Yine Lemaat namında Türkçe bir risalede ve Yirmi Beşinci Sözde Kur'an'ın kırk vecihle mu'cize olduğunu icmalen beyan ve kırk vücuh-i i'cazına işaret etmişim. O kırk vecihle, yalnız nazımda olan belâgati, *İşaratü'l-i'caz* namındaki bir tefsir-i Arabide

1. Risaletini İncil, Tevrat ve Zebur'un müjdelediği; nübüvvetini doğduğundan hemen önce ve doğumu anında meydana gelen harikulâde hâllerin, cinnî hatiflerin, insanlardan evliya ve kâhînin haber verdiği; işaretiyle ayın ikiye bölündüğü Efendimiz Muhammed'e (a.s.m.) ümmetinin alıp verdiği nefesler sayısınca milyon salât ve milyon selâm olsun. Çağırmasıyla, ağaçların, yanına geldiği, duasıyla yağmurun sür'atle yağdığı, bulutun sıcaktan korumak için başında gölge yaptığı, bir kilelik yiyeceğinden yüzlerce insanın doyduğu, parmakları arasından suyun üç defa Kevser gibi aktığı; Allah'ın kertenkeleyi, ceylânı, kuru hurma direğini, koyun paçasını, deveyi, dağı, taşı ve çakıl taşlarını onun için konuşturduğu; Miracın ve, "Göz ne şaştı, ne de başka bir şeye baktı" (Necm Suresi: 17.) ayetinin sahibi Efendimiz ve şefaâtçimiz Muhammed'e, (a.s.m.) ilk indiği andan itibaren kıyamete kadar Kur'an'ın, her okuyanın okuduğunda hava dalgalarının aynalarında Allah'ın izni ile temessül eden her kelimesindeki her harfi sayısınca salât ve selâm olsun. Bu salâvatların her birisi hürmetine bizi bağışla, bize merhamet et, ey İlahımız! Âmin.

2. Rumî 1339'da, İstanbul'da Türkçe olarak telif edilen Şuaat risalesidir.

âmin: "Kabul eyle!" anlamında kullanılır.

belâgat: sözün güzel olmakla beraber yerinde ve makama uygun olması.

cins-i lâtifler: gaipten haber veren cinler.

delâil-i nübüvvet-i Ahmediye: Hz. Muhammed'in peygamberliğinin delilleri.

evliya: Allah dostları, veliler.

hâl: durum.

harikulâde: olağanüstü.

icmalen: kısaca.

İşaratü'l-i'caz: Risale-i Nur Külliyyatında yer alan bir eser.

kâhîn: gaipten haber veren, falcı.

Kevser: Cennette bir havuz.

kile: tahıl ölçülen bir ağırlık ölçüsü.

Kur'an-ı Hakîm: her ayet ve suresinde sayısız hikmet bulunan Kur'an.

merhamet: acıma.

Miraç: Hz. Peygamberin, ruhen ve bedenen göğe çıkma mu'cizesi.

nübüvvet: peygamberlik.

risalet: peygamberlik.

salât: dua.

selâm: esenlik, koruma, selâmet dileme.

Şuaat-ı Marifetinnebî: Peygamberi tanıma parlıtları manasına gelen Üstad Bediüzzaman'ın bir eseri.

tefsir-i Arabî: Arap dilinde yazılmış Kur'an yorumu.

temessül: suret giyme, cisimleşme.

ümmet: nesil, millet.

vücuh-i i'caz: mu'cizelik yönleri.

kırk sahife içinde yazmışım. Eğer ihtiyacın varsa, şu üç kitaba müracaat edebilirsin.]

ON DÖRDÜNCÜ REŞHA

Mahzen-i mu'cizat ve mu'cize-i kübra olan Kur'ân-ı Hakîm, nübüvvet-i Ahmediye (a.s.m.) ile vahdaniyet-i İlahiyeyi, o derece kat'î ispat ediyor ki, başka bürhana hacet bırakmıyor. Biz de onun tarifine ve medar-ı tenkit olmuş bir iki lem'a-i i'cazına işaret ederiz.

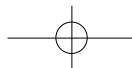
İşte, *Rabbimizi bize tarif eden Kur'ân-ı Hakîm, şu kitab-ı kebir-i kâinatın bir tercüme-i ezeliyesi, şu sahaifi arz ve semada müstetir künuz-i esma-i İlahiyenin keşşafı, şu sutur-i hâdisatın altında muzmer hakaikın miftahı, şu âlem-i şahadet perdesi arkasındaki âlem-i gayp cihetinden gelen iltifatat-ı Rahmaniye ve hitabat-ı Ezeliyenin hazinesi, şu âlem-i maneviye-i İslâmiyenin güneşi, temel, hendesesi, avalim-i uhreviyenin haritası, zat ve sıfat ve şunun İlahiyenin kavli şarihi, tefsir-i vazihı, bürhan-ı natık, tercüman-ı satı, şu âlem-i insanîyetin mürebbisi, hikmet-i hakikîsi, mürşit ve hâdisi; hem bir kitab-ı hikmet ve şeriat, hem bir kitab-ı dua ve ubudiyet, hem bir kitab-ı emir ve davet, hem bir kitab-ı zikir ve marifet gibi, bütün hacat-ı manevîyesine karşı birer kitap ve bütün muhtelif ehl-i mesalik ve meşarip olan evliya ve sıddıkînin, asfiya ve muhakkikînin her birinin meşreplerine lâayık birer risale ibraz eden bir kütüphane-i mukaddesedir.*

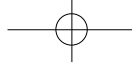
âlem-i gayp: beş duyu ile kavranamayan gerçeklerin âlemi.
âlem-i insanîyet: insanlık âlemi.
âlem-i maneviye-i İslâmiye: İslâmın manevî âlemi.
âlem-i şahadet: gözle gördüğümüz âlem.
âlem-i uhreviye: ahiret âlemi.
asfiya: Hz. Peygamberin vârisi hükmünde olan âlim zatlar.
bürhan: delil.
bürhan-ı natık: konuşan delil.
cihet: yön, taraf.
ehl-i mesalik ve meşarip: meslek ve mesrep sahipleri.
evliya: velîler, Allah dostları.
hacat-ı maneviye: manevî ihtiyaçlar.
hâdi: hidayet eden, doğru yolu gösteren.
hendese: matematik bilgisi.
hikmet-i hakikî: gerçek hikmet, doğru, yanılmayan, üstün bilgi.
hitabat-ı ezeliye: ezeli hitaplar, Allah'ın dinlerle ve insanlarla konuşması olan Kur'ân-ı Kerîm.
ibraz: ortaya koyma.
iltifatat-ı rahmaniye: her şeye merhametle bakan Allah'ın sınırsız iltifatları.
kat'î: kesin.
kavl-i şarih: açıklayıcı söz.
keşşaf: keşfeden, ortaya çıkaran.
kitab-ı dua: dua kitabı.
kitab-ı emir: emir, tavsiye kitabı.
kitab-ı hikmet ve şeriat: varlıkların yaratılış sebeplerini açıklayan hikmet ve hukuk kitabı.
kitab-ı kebir-i kâinat: büyük bir kitap olan kâinat.
kitab-ı zikir ve marifet: okunmakla Allah'ın zikredildiği, anıldığı üstün bilgi kitabı.
Kur'ân-ı Hakîm: her ayet ve suresinde sayısız hikmet bulunan Kur'ân.
künuz-i esma-i İlahiye: ilâhî isimlerin hazineleri.
kütüphane-i mukaddese: mukaddes kitaplık, bütün ilimlere kaynak olan ilâhî kitap.
lem'a-i i'caz: mu'cizelik parıltısı.
mahzen-i mu'cizat: mu'cizelerin toplu bulunduğu kitap.

medar-ı tenkit: tenkit sebebi.
miftah: anahtar.
mu'cize-i kübra: en büyük mu'cize.
muhakkikîn: muhakkikler, titizce hakikati araştıranlar.
muzmer hakaik: gizli, örtülmüş gerçekler.
mürebbi: terbiye eden.
mürşit: doğru yolu gösteren.
müstetir: gizli, saklı.
nübüvvet-i Ahmediye: Hz. Muhammed'in peygamberliği.

gi.
risale: belli bir konuda yazılmış olan küçük kitap.
sahaifi arz: yeryüzü sayfaları.
sema: gökyüzü.
siddikîn: sıddıklar, işleri imanı doğrulayan, çok vefalı ideal kişiler.
sudur-i hâdisat: olayların önyüzü, hâdiselerin ifade ettiği gerçeklerin kâinat kitabında yer aldığı satırlar.
suun-i İlahiye: Allah'a ait ic-

raatlar, işler, hâl ve keyfiyetler.
tefsir-i vazih: açıklayıcı tefsir.
tercüman-ı satı: yüksek, parlak tercüman.
tercüme-i ezeliye: ezeli olan ve bütün varlıkların mahiyet ve vazifelerini herkesin anlayacağı bir şekilde açıklayan mevcudatın tercümesi hükmündeki Kur'ân-ı Kerîm.
ubudiyet: kulluk.
vahdaniyet-i İlahiye: Allah'ın bir ve tek olması.

Sebeb-i kusur tevehhüm edilen tekraratındaki lem'a-i i'caza bak ki; Kur'ân, hem bir kitab-ı zikir, hem bir kitab-ı dua, hem bir kitab-ı davet olduğundan, içinde tekrar müstahsendir, belki elzendir ve eblâğdır, ehl-i kusurun zannı gibi değil. Zira, zikrin şe'ni, tekrar ile tenvidir; duanın şe'ni, terdat ile takrirdir; emir ve davetin şe'ni, tekrar ile te'kittir.

Hem, herkes her vakit bütün Kur'ân'ı okumaya muktedir olamaz, fakat bir sureye galiben muktedir olur. Onun için, en mühim makasıd-ı Kur'âniye ekser uzun surelerde derç edilerek, her bir sure bir küçük Kur'ân hükmüne geçmiş. Demek, hiç kimseyi mahrum etmemek için tevhid ve haşir ve kıssa-i Mûsa gibi bazı makasatlar tekrar edilmiş.

Hem, cismanî ihtiyaç gibi, manevî hacat dahi muhtelifdir. Bazısına insan her nefes muhtaç olur: cisme hava, ruha Hû gibi. Bazısına her saat: Bismillâh gibi ve hakeza... Demek, tekrar-ı ayet, tekerrür-i ihtiyaçtan ileri gelmiş ve o ihtiyaca işaret ederek, uyandırıp teşvik etmek, hem işiyakı ve iştihayı tahrik etmek için tekrar eder.

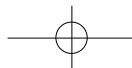
Hem Kur'ân, müessistir, bir Din-i Mübinin esasatıdır ve şu âlem-i İslâmiyetin temelleridir ve hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeyi değiştirip, muhtelif tabakata, mükerrer suallerine cevaptır. Müessise, tespit etmek için tekrar lâzımdır, te'kit için terdat lâzımdır, teyit için takrir, tahkik, tekrir lâzımdır.

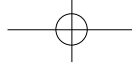
âlem-i İslâmiyet: İslâm dünyası.
Bismillâh: Allah'ın adı ve izni ile.
derç: içine almak, ilâve yapmak.
Din-i Mübinin esasatı: İslâm dininin esasları, temelleri.
ebîlâğ: en belîğ, daha edebî.
ehl-i kusur: kusur arayanlar.
ekser: daha çok, çoğunluk.
elzem: daha lüzumlu.
galiben: genellikle.
haşir: diriliş.

hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeye: insanlığın sosyal, toplumsal hayatı.
Hû: Allah, demek.
hükmüne geçme: yerine geçme.
iştiyak: isteme, özleme.
kıssa-i Mûsa: Hz. Mûsa'nın kıssası.
kitab-ı davet: davet, tavsiye kitabı.
kitab-ı dua: dua kitabı.
kitab-ı zikir: zikir kitabı.
lem'a-i i'caz: mu'cizelik parlatması.

mahrum: yoksun kalmak.
manevî hacat: manevî ihtiyaçlar.
muhtelif: çeşitli, farklı.
muktedir: güç yetirme.
müessis: temel atan, kuran, tesis eden.
mükerrer: tekrar edilen.
müstahsen: öğülmüş, beğenilmiş, makbul.
sebeb-i kusur: eksiklik nedeni.
şe'n: gerek, özellik, yapı.

tahkik: inceleme, iç yüzünü araştırma.
tahrik: harekete geçirme.
takrir: yerleştirme, anlatma.
te'kit: kuvvetlendirme pekiştirme.
tekerrür-i ihtiyaç: ihtiyacın tekrarlanması.
tekrarat: tekrarlar.
tekrir: tekrarlanma.
tenvir: aydınlatma.
terdat: tekrar, devamlı.
teşvik: özendirme, isteklendirme.
tevehhüm: vehm etme, sanma.
tevhit: Allah'ın birliği.
teyit: doğrulama.
zan: zannetme.

Hem öyle mesail-i azîme ve hakaik-ı dakikadan bahsediyor ki, umumun kalplerinde yerleştirmek için çok defa muhtelif suretlerde tekrar lâzımdır.

Bununla beraber, sureten tekrardır, fakat manen her bir ayetin çok manaları, çok faydaları, çok vücuh ve tabakatı vardır. Her bir makamda ayrı bir mana ve fayda ve maksatlar için zikrediliyor.

Hem Kur'ân'ın, mesail-i kevnîyenin bazısında ipham ve icmali ise, irşadî bir lem'a-i i'cazdır. Ehl-i ilhadın tevehhüm ettikleri gibi medar-ı tenkit olamaz ve sebebi kusur değildir.

Eğer desen: “Acaba neden Kur'ân-ı Hakîm, felsefenin mevcudattan bahsettiği gibi etmiyor? Bazı mesaili mücmel bırakır, bazısını nazar-ı umumîyi okşayacak, hiss-i ammeyi rencide etmeyecek, fikr-i avamı taciz edip yormayacak bir suret-i basitâne-i zahirânede söylüyor.”

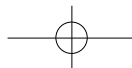
Cevaben deriz ki: Felsefe, hakikatin yolunu şaşırmış onun için. Hem, geçmiş derslerden ve sözlerden elbette anlamışsın ki, Kur'ân-ı Hakîm şu kâinatın bahsediyor; tâ zat ve sıfat ve esma-i İlâhiyeyi bildirsin. Yani bu kitab-ı kâinatın maanisini anlattırıp, tâ Hâlıkını tanıttır-sın. Demek, mevcudata kendileri için değil, belki mucitleri için bakıyor. Hem, umuma hitap ediyor. İlm-i hikmet ise, mevcudata mevcudat için bakıyor. Hem, hususan ehl-i fenne hitap ediyor. Öyle ise, madem ki Kur'ân-ı Hakîm mevcudatı delil yapıyor, bürhan yapıyor; delil zahirî olmak, nazar-ı umuma çabuk anlaşılacak gerektir.

bürhan: ispatlayıcı delil.
delil: kanıt, bürhan.
ehl-i fen: fen bilimleri ile uğraşanlar.
ehl-i ilhad: inançsızlar, dinsizler.
esma-i İlâhiye: Allah'ın isimleri.
felsefe: bilimsel araştırmaya dayalı bilgi esasları, varlıkları tanımlayan, aklın ürünü olan fen ilimleri.
fikr-i avam: halkın düşüncesi, bilgi seviyesi.
hakaik-i dakika: ince, dikkat isteyen gerçekler.
hakikat: gerçek.
Hâlık: Yaratan, yaratıcı.
hiss-i amme: genel his, toplumun hissiyatı.
hitap: konuşma.
icmal: kısaca özetlemek.
ilm-i hikmet: felsefe, fen bilimleri.
ipham: anlamın kapalı oluşu.
irşadi: doğru yolu göstermekle ilgili.
kâinat: evren, tüm varlıklar.
kitab-ı kâinat: kâinat kitabı.
Kur'ân-ı Hakîm: her ayet ve su-

resinde sayısız lâhî gayeler bulunan Kur'ân.
lem'a-i i'caz: mu'cizelik parlantısı.
maani: manalar, anlamlar.
makam: mevki, mertebe.
manen: mana itibarıyla, manaca.
medar-ı tenkit: tenkit, eleştiri dayanağı.
mesail: mesele, konu.
mesail-i azime: büyük meseleler.
mesail-i kevnîye: kâinatta

var oluşla ilgili meseleler
mesaili kevnîye: kâinatta var oluşla ilgili meseleler.
mevcudat: varlıklar.
Mucit: icat eden, varlıkları meydana getiren.
muhtelif: çeşitli.
mücmel: maksadın kısa ve özlü anlatımı.
nazar-ı umumî: kamuoyunun bakışı, genel anlayış.
rencide: incinme, kırılma, gücenme.
sebeb-i kusur: eksiklik nede-

ni.
sıfat: vasıf, nitelik, hâl.
suret: görünüş, biçim.
suret-i basitâne-i zahirâne: görünüşe göre, açık basitçe şekil.
tabakat: tabakalar.
taciz etmek: rahatsız etmek, sıkıkmak.
tevehhüm: zannetme.
umum: genel, bütün.
vücuh: yön, taraf.
zahiri: açık.
zat: kişi.

Hem madem ki Kur'ân-ı Mürşit, bütün tabakat-ı beşere hitap eder; kesretli tabaka ise, tabaka-i avamdır. Elbette irşat ister ki, lüzumsuz şeyleri ipham ile icmal etsin ve dakik şeyleri temsil ile takrip etsin; ve mugalâtalara düşürmemek için zahirî nazarlarında bedihî olan şeyleri, lüzumsuz, belki zararlı bir surette tağyir etmemektir.

Meselâ, güneşe der: “Döner bir sıraçtır, bir lâmbadır.” Zira, güneşten güneş için, mahiyeti için bahsetmiyor. Belki bir nevi intizamın zembereği ve nizamın merkezi olduğundan; intizam ve nizam ise Sâniin âyine-i marifeti olduğundan bahsediyor.

Evet, der: ¹ **الْشَّمْسُ تَجْرِي**, “Güneş döner.” Bu döner tabiriyle, kış-yaz, gece-gündüzün deveranındaki muntazam tasarrufat-ı kudreti ihtar ile azamet-i Sâniî ifham eder. İşte, bu dönmek hakikati ne olursa olsun, maksut olan ve hem mensuç, hem meşhut olan intizama tesir etmez.

Hem, der: ² **وَجَعَلَ الشَّمْسُ سِرَاجًا**. Şu “sıraç” tabiriyle âlemi bir kasır suretinde; içinde olan eşya ise, insana ve zihayata ihzar edilmiş müzeyyenat ve mat'umat ve levazımat olduğunu ve güneş dahi musahhar bir mumdar olduğunu ihtar ile, rahmet ve ihsan-ı Hâlık'ı ifham eder.

Şimdi bak; şu sersem ve geveze felsefe ne der? Bak, diyor ki: “Güneş, bir kitle-i azîme-i mayia-i nâriyedir. Ondandır fırlamış olan seyyaratı, etrafında döndürüp,

1. Yâsin Suresi: 38.

2. Güneşi de bir kandil olarak asmıştır. (Nuh Suresi: 16.)

âlem: evren, dünya.

âyine-i marifet: Allah'ı tanıma ve bilme vasıtası, ilâhî bilgileri yansıtan ayna.

azamet-i Sâni: sanatkârâne yaratan Allah'ın büyüklüğü.

bedihî: açık.

dakik: ince dikkat gerektiren.

deveran: birbirini takip etme, peşi sıra gelme.

felsefe: sadece akla dayanan, bilimselliği tek ölçü kabul eden dünya görüşünün genel adı.

geveze: çok konuşan, boş konuşan.

hakikat: gerçek.

hitap: konuşma.

icmal: kısaca, özetlemek.

ifham: anlatma, bildirme.

ihsan-ı Hâlık: Yaratanın hediyesi, ikramı.

ihtar: uyarma, hatırlatma.

ihzar: hazırlama.

intizam: düzen, düzgünlük.

ipham: anlamın açık olmayışı.

irşat: doğru yolu gösterme, aydınlatma.

kasır sureti: saray görünüşü.

kesretli tabaka: çoğunluklu katman.

kitle-i azîme-i mayia-i nâriye: sıvı hâledeki büyük ateş denizi kütleli.

Kur'ân-ı mürşit: hak yolu gösteren Kur'ân.

levazımat: gerekli malzemeler.

mahiyet: özellik, netice, sonuç.

maksut: istenilen şey, istek, arzu, gaye.

mat'umat: yenecek şeyler.

mensuç: dokunmuş, işlenmiş.

meşhut: görünen.

mugalâta: delilsiz, saçmalıklarla yarıltma.

mumdar: aydınlatan lâmba.

muntazam: kusursuz, mükemmel.

musahhar: emir altında olan.

mürşit: doğru yolu gösteren, rehber, kılavuz.

müzeyyenat: süslenmiş şeyler.

nazar: bakış.

nevi: çeşit.

nizam: düzen, kanun.

rahmet: acıma, merhamet etme, bağışlama.

rahmet: sonsuz, ilâhî nimetler, lütuf ve bağışlar.

Sâni: yapan, yaratıcı.

sersem: dengesiz.

seyyarat: gezegenler.

sıraç: kandil, lâmba.

suret: şekil, görünüş.

tabaka-i avam: avam tabakası, genel halk.

tabakat-ı beşer: toplum seviyeleri, katmanları.

tabir: söz.

tağyir: değiştirme, bozma.

takrip: yakınlaştırma.

tasarrufat-ı kudret: Cenab-ı Allah'ın kudretinin işleri.

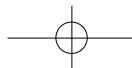
temsil: benzetme, örnek getirme.

zahiri: dış görünüş.

zemberek: saatlerin parçalarını harekete geçiren yay.

zihayat: canlılar.

zira: çünkü.

cesameti bu kadar, mahiyeti böyledir, şöyledir.” Muhiş bir dehşetten, müthiş bir hayretten başka ruha bir ke-mal-i ilmî vermiyor. Bahs-i Kur’ân gibi etmiyor. Buna kı-yasen, bâtinen kof, zahiren mutantan felsefî meselelerin ne kıymette olduğunu anlarsın. Onun şaşaa-i sûriyesine aldanıp, Kur’ân’ın gayet mu’ciznüma beyanına karşı hürmetsizlik etme.

اللَّهُمَّ اجْعَلِ الْقُرْآنَ شَفَاءً لَنَا وَلِكَاتِبِهِ وَآمِثَةً مِنْ كُلِّ دَاءٍ، وَمُونِسًا
لَنَا وَلَهُمْ فِي حَيَاتِنَا وَبَعْدَ مَوْتِنَا، وَفِي الدُّنْيَا قَرِينًا، وَفِي الْقَبْرِ
مُونِسًا، وَفِي الْقِيَامَةِ شَفِيعًا، وَعَلَى الصِّرَاطِ نُورًا، وَمِنَ النَّارِ سِتْرًا
وَحِجَابًا، وَفِي الْجَنَّةِ رَفِيقًا، وَالْإِلَى الْخَيْرَاتِ كُلِّهَا دَلِيلًا وَآمَامًا،
بِفَضْلِكَ وَجُودِكَ وَكَرَمِكَ وَرَحْمَتِكَ يَا أَكْرَمَ الْأَكْرَمِينَ

وَيَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ آمِينَ

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَيَّ مِنْ أَنْزَلِ عَلَيْهِ الْفُرْقَانَ الْحَكِيمُ وَعَلَى

آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ ﴿١﴾ آمِينَ آمِينَ

İHTAR: Arabî Risaletü'n-Nur'da On Dördüncü Reşhanın Altı Katresi, bahusus Dördüncü Katrenin Altı Nüktesi, Kur’ân-ı Hakîm’in kırk kadar enva-ı i’cazından on beşini beyan eder. Ona iktifaen burada ihtisar ettik. İstersen ona müracaat et; bir hazine-i mu’cizat bulursun.

Sözler, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 370-386.

ahiret: öteki âlem.

Âl: Sevgili Peygamberimizin aile fertleri.

âmin: “Öyle olsun, kabul buyur!” anlamında bir ibare.

Ashap: Sevgili Peygamberimizin arkadaşları.

bahs-i Kur’ân: Kur’ân’ın bahsi, konunun Kur’ân da geçtiği gibi.

bahusus: özellikle.

batıl: yanlış.

bâtinen: iç yüzünde.

beyan: açıklama.

cesamet: büyüklük, irilik.

cömert: eli açık, ikram sahibi.

dehşet: korku.

enva-ı i’caz: mu’cizelik türleri.

fazl: Allah’ın rahmeti, adaleti.

felsefî: felsefe ile ilgili.

hak: doğru.

hazine-i mu’cizat: mu’cizeler ha-zinesi.

hürmet: saygı.

ihtar: hatırlatma, uyarı.

ihtisar: kısaltma.

iktifaen: yeterli görek.

kemal-i ilmî: ilmî olgunluk, zevk.

kerem: ikram edis.

kıyamet: evrenin yıkılması, dağıl-ması.

kıyasen: benzeterek.

kof: güçlü görünmekle birlikte kuvvetli olmayan.

Kur’ân-ı Hakîm: her ayet ve su-resinde sayısız ilâhî gayeler bulu-nan Kur’ân.

mahiyeti: özelliği, yapısı.

merhamet: bağışlama, rahmet.

mu’ciznüma: mu’cizeli, harika.

muhiş: korkutucu.

mutantan: gösterişli, şatafatlı.

müracaat: başvuru.

rahmet: acıma, bağışlama, mer-hamet etme.

rehber: önder.

Risale-i Nur: Nur Risalesi, Bediü-z-zaman Said Nursî’nin eserlerinin adı.

salât: Sevgili Peygamberimi-zin ismi anıldığında okunan dua.

selâm: esenlik dileme, dua.

sevki: yollama.

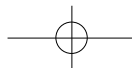
sırat: köprü, ahirette bütün insanların üzerinden geçeceği özel bir geçit.

şaşaa-i sûriye: görünüşteki parlaklık.

sefaat: bağışlanmayı dile-mek.

zahiren: dış görünüşü.

zat: Sevgili Peygamberimiz.

Peygamberimizin Mu'cizeleri

KUR'ÂN

KUR'ÂN-I MU'CİZÜLBEYAN, TALİM-İ ESMANIN HAKİKATİNE MUFASSALAN MAZHARDIR

Hem meselâ, hatem-i divan-ı nübüvvet; ve bütün enbiyanın mu'cizeleri onun dava-i risaletine bir tek mu'cize hükmünde olan enbiyanın serveri; ve şu kâinatın mâbihiliftiharı; ve Hazret-i Âdem'e (aleyhisselâm) icmalen talim olunan bütün esmanın bütün meratibiyle tafsilan mazharı; yukarıya celâl ile parmağını kaldırmakla şakk-ı kamer eden ve aşağıya cemal ile indirmekle yine on parmağından Kevser gibi su akıtan ve bin mu'cizat ile musaddak ve müeyyet olan Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmın mu'cize-i kübrası olan Kur'ân-ı Hakîm'in vücuh-i i'cazının en parlaklarından olan hak ve hakikate dair beyanatındaki cezalet, ifadesindeki belâgat, maanisindeki camiiyet, üslûplarındaki ulviyet ve halâveti ifade eden,

قُلْ لِّئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ
لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا¹

gibi çok ayat-ı beyyinatla ins ve cinnin enzarını şu mu'cize-i ebediyenin vücuh-i i'cazından en zahir ve en parlak veçhine çeviriyor. Bütün ins ve cinnin damarlarına dokunduruyor. Dostlarının şevklerini, düşmanlarının inadını tahrik edip, azîm bir teşvik ile, şiddetli bir tergipten dost ve düşmanları, onu tanzire ve taklide, yani nazirini

1. De ki: And olsun, eğer bu Kur'ân'ın benzerini getirmek için insanlar ve cinler bir araya toplanıp da hepsi birbirine yardımcı olsalar, yine de onun benzerini getiremezler. (İsra Suresi: 88.)

Allahü ekber: Allah en büyük ve en yücedir.
âyât-ı beyyinat: apaçık ayetler, deliller veya işaretler.
azîm: büyük, yüce, ulu.
belâgat: söz ve yazıda sanatlı ve tesirli ifade; bir şeyde saklı bulunan derin anlam.
beyanat: açıklamalar, izahlar.
camiiyet: toplu olma, toplu-

luk.
celâl: nihayet derecede büyüklük, azamet, ululuk.
Cemal: Cenab-ı Hak'ın lütuf ve ihsanı ile tecellisi.
cezalet: ahenkli, akıcı ve güzel ifade.
cin: gözle görünmez, lâtif cisimlerden ibaret bir yaratık.
dair: alâkalı, ilgili.

dava-i risalet: peygamberlik davası, iddiası.
enbiya: nebîler, peygamberler.
enzar: bakışlar, bakmalar, nazaretmeler.
esma: sıfatlar, isimler.
halâvet: tatlılık, şirinlik.
hatem-i divan-ı nübüvvet: Peygamberlik meclisinin

mührü.

hükmünde: değerinde, yerinde.

icmalen: kısaltarak, kısaca, özetle.

ins: insan, beşer, âdemoğlu.

kâinat: evren; yaratılmış olan şeylerin tamamı, bütün âlemler.

Kevser: Cennette bulunan bir akarsu.

Kur'ân-ı Hakîm: her ayet ve suresinde sayısız hikmet ve faydalar bulunan Kur'ân.

maani: manalar, anlamlar.

mâbihiliftihâr: kendisiyle iftihar edilen, övülen.

mazhar: nail olma, şereflenme.

meratip: mertebeler, basamaklar.

meselâ: misal olarak, şunun gibi, söz gelişi, faraza.

mu'cizat: mu'cizeler, Allah tarafından verilip, yalnız peygamberlerin gösterebilecekleri büyük harika işler.

mu'cize: benzerini yapmaktan insanların âciz kaldığı şey.

mu'cize-i ebediye: sonsuz mu'cize.

mu'cize-i kübra: en büyük mu'cize.

mufassalan: tafsilâtli olarak, ayrıntılı biçimde, geniş ve izahlı şekilde, etraflıca.

musaddak: tasdik edilmiş, doğrulanmış, doğruluğu kabul edilmiş.

müeyyet: doğrulanmış, tasdik ve teyit edilmiş.

nazir: benzer, eş.

serveri: başlık, başkanlık.

şakk-ı kamer: ayın ikiye bölünmesi; Hz. Muhammed'in (a.s.m.) Cenab-ı Hak'ın izniyle, bir parmak işaretleriyle ayı ikiye bölmesi suretiyle gösterdiği büyük mu'cize.

şevk: şiddetli arzu, aşırı istek ve heves.

tafsilen: tafsilî bir şekilde, uzun uzadıya, ayrıntılı olarak.

tahrik: hareket ettirme, harekete geçirme.

talim: öğretme, yetiştirme.

talim-i esma: Cenab-ı Hak tarafından Hz. Âdem'e (a.s.) isimlerin öğretilmesi.

tanzir: benzetme, benzetilme.

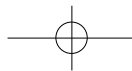
tergip: rağbet verme, isteklendirme.

ulviyet: ulvilik, yücelik, yükseklik.
üslûp: bir eserin şekil ve ifade yönü.

vecih: cihet, yön.

vücuh-i i'caz: mu'cize olmanın yolları, i'caz neveleri ve vecihleri.

zahir: açık, aşikâr.

ahali: halk.
ahlaf: zürriyetler, nesiller.
aleyhimüsselâm: Allah'ın selâmı onların üzerine olsun.
amma: ama, lakin, ancak.
azim: büyük.
belâgat: iyi, güzel, pürüzsüz söz söyleme.
belîğ: belâgatle, düzgün ve sanatlî olarak meramını anlatan.
beşer: insan, insanlık.
cazibe: cezp edicilik, çekicilik.
ceziretü'l-Arab: Arap Yarımadası.
çarşı-yı ticaret: ticaret çarşısı, ticaret yapılan yer.
durub-i emsal: meşhur sözler, darb-ı meseller, ata sözleri.
dünyevi: dünyaya ait.
düstur: kanun, kaideler, kural, prensip, esas.
edip: edebiyatçı, edebiyatla meşgul olan.
ekseriyet-i mutlaka: mutlak çoğunluk.
elhâsıl: hâsılı, netice itibarıyla, kısaca.
enbiya: nebîler, peygamberler.
eslâf: selefler, evvelkiler, öncekiler, geçmişler.
fesahat: ahenk ve uyum yönünden kusursuz olma.
fihriste: katalog, liste.
fünun: fenler.
gaye-i yegâne: tek gaye, asıl maksat.
güya: sanki, sözde.
havarik-ı sanat: sanat harikaları, sanatta gösterilen olağanüstü başarılar ve ortaya konulan olağanüstü eserler.
ihtiyac-ı fitrî: yaratılışın gereği olan ihtiyaç.
ittihaz: edinme, kabul etme.
kabile: birlikte yaşayan ve bir süläleden gelen insanlar.
kavim: millet; aralarında dil, âdet, örf, kültür birliği olan insan topluluğu.
kayıt: yazıya geçirme, deftere yazma.
kelâm: söyz, konuşma, nutuk.
kemalât: faziletler, kemaller, olgunluklar, mükemmellikler.
kitab: yazı yazma.
manevi: maddî olmayan, içe ait, mana ile ilgili.
manidar: nükteli, ince manalı.
mazhariyet: görünme ve tezahür yeri olma; nail olma, şereflenme.

yapmak ve kelâmını ona benzetmek için sevk ediyor; hem öyle bir surette o mu'cizeyi nazargâh-ı enâma koyuyor. Güya insanın bu dünyaya gelişinden gaye-i yegânesi, o mu'cizeyi hedef ve düstur ittihaz edip, ona bakarak, netice-i hilkat-i insaniyeye bilerek yürümektir.

Elhâsıl: Sair enbiya aleyhimüsselâmın mu'cizatları, birer havarik-ı sanata işaret ediyor ve Hazret-i Âdem Aleyhisselâmın mu'cizesi ise, esasat-ı sanat ile beraber, ulûm ve fûnunun, havarik ve kemalâtının fihristesini bir suret-i icmalîde işaret ediyor ve teşvik ediyor.

Amma, mu'cize-i kübra-i Ahmediye (a.s.m.) olan Kur'ân-ı Mu'cizülbeyan ise, talim-i esmanın hakikatine mufassalan mazhariyetini, hak ve hakikat olan ulûm ve fûnunun doğru hedeflerini ve dünyevî, uhrevî kemalâtı ve saadâtı vazıhan gösteriyor; hem pek çok azim teşvikatla, beşeri onlara sevk ediyor.

Sözler, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 416-417.

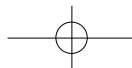

Ceziretü'l-Arab ahalisi o asırda ekseriyet-i mutlaka itibarıyla ümmî idi. Ümmîlikleri için mefahirlerini ve vukuat-ı tarihiyelerini ve mehasin-i ahlâka yardım edecek durub-i emsallerini kitabet yerine şiir ve belâgat kaydıyla muhafaza ediyorlardı. Manidar bir kelâm, şiir ve belâgat cazibesıyla eslâftan ahlâfa hafızalarda kalıp gidiyordu. İşte şu ihtiyac-ı fitrî neticesi olarak, o kavmin manevî çarşı-yı ticaretlerinde en ziyade revaç bulan, fesahat ve belâgat metaı idi. Hatta bir kabilenin belîğ bir edibi,

mefahir: iftihar edilecek, övülecek şeyler, mefahretler.
mehasin-i ahlâk: ahlâk güzelliği, ahlâkî güzellikler.
meta: sermaye, elde bulunan varlık.
mu'cizat: mu'cizeler, Allah tarafından verilir, yalnız peygamberlerin gösterebilecekleri büyük harika işler.
mu'cize: benzerini yapmaktan insanların âciz kaldığı şey.
mufassalan: tafsilâtlı olarak, ayrıntılı biçimde, geniş ve

izahlı şekilde, etraflıca.
muhafaza: koruma, saklama, hifzetme.
netice-i hilkat-i beşeriye: insan oğlunun yaratılışının neticesi, meyvesi.
revaç: rağbet, kıymet, değer.
saadet: mutluluk, kutluluk, bahtiyarlık, mes'ut olma.
sair: diğer, başka, öteki.
sevk: yöneltme, gönderme.
suret: biçim, tarz, görünüş.
suret-i icmalî: kısa ve özlü bir şekil, tarz.

talim-i Esma: Cenab-ı Hak tarafından Hz. Âdem'e (a.s.) isimlerin öğretilmesi.
teşvikat: heveslendirme, motive etme.
uhrevî: ahirete dair, ahirete ait.
ulûm: ilimler.
ümmî: okuma yazması olmayan, okumamış.
vazıh: açık, aşikâr; kolay anlaşılır.
ziyade: çok, fazla.

en büyük bir kahraman-ı millisi gibiydi. En ziyade onunla iftihar ediyorlardı. İşte, İslâmiyetten sonra âlemi zekâlarıyla idare eden o zeki kavim, şu en revaçlı ve medar-ı iftiharları ve ona şiddet-i ihtiyaçla muhtaç olan belâgatte akvam-ı âlemden en ileride ve en yüksek mertebede idiler. Belâgat, o kadar kıymettar idi ki, bir edibin bir sözü için iki kavim büyük muharebe ederdi ve bir sözüyle musalâha ediyorlardı. Hatta onların içinde “*Muallâkat-ı Seb'a*” namıyla yedi edibin yedi kasidesini altınla Kâbe'nin duvarına yazmışlar, onunla iftihar ediyorlardı.

İşte böyle bir zamanda, belâgat en revaçlı olduğu bir anda Kur'ân-ı Mu'cizülbeyan nüzul etti. Nasıl ki zaman-ı Mûsa Aleyhisselâm'da sihir ve zaman-ı İsa Aleyhisselâm'da tıp revaçta idi; mu'cizelerinin mühimi o cinsten geldi. İşte o vakit büleğa-i Arabı en kısa bir suresine mukabeleye davet etti.

1 *وَأَنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّنْ مِّثْلِهِ*

fermanıyla onlara meydan okuyor.

Hem, der ki: “*İman getirmezsensiz mel'unusunuz, Cehennemde gireceksiniz.*” Damarlarına şiddetle vuruyor, gururlarını dehşetli surette kırıyor, o kibirli akıllarını istihfaf ediyor. Onları bidayeten idam-ı ebedî ile ve sonra da Cehennemde idam-ı ebedî ile beraber dünyevî idam ile mahkûm ediyor. Der: “*Ya muaraza ediniz, yahut can ve malınız helâkettedir.*”¹

Sözler, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 592-594.

1. Sizin Allah'ı bırakıp da tapıklarınızın hepsi bir araya gelse, bir sinek bile yaratamazlar. (Hac Suresi: 73.)

âlem: dünya, cihan.

belâgat: iyi, güzel, pürüzsüz söz söyleme.

büleğa-i Arap: Arap belâğleri, Arap edebiyatçıları.

edip: edebiyatçı, edebiyatla meşgul olan.

ferman: emir, buyruk.

gurur: kibir, kurum, kurulma.

iftihar: gurur, övünme.

iftihar: övünme.

kaside: övgü maksadıyla yazılmış şiir ve bu şiirin nazım şekli.

kavim: millet; aralarında dil, âdet, örf, kültür birliği olan insan topluluğu.

kıymettar: kıymetli, değerli.

medar-ı iftihar: iftihar sebebi, övünme sebebi.

mel'un: lânetlenmiş, kötülenmiş.

mertebe: derece, basamak.

Muallâkat-ı Seb'a: yedi askı; Kur'ân nazil olmadan önce, meşhur Arap şairlerinin en beğenilmiş şiirlerinden, Kâbe'nin duvarına asılmış olanları.

mu'cize: benzerini yapma-

tan insanların âciz kaldığı şey.

muharebe: savaşma, savaş.

mukabele: karşılık verme, karşılama.

musalâha: banışma, uzlaşma, sulh, banış.

nam: ün, şöhret, şan.

nüzul: inme, iniş, gökten dünyaya geliş.

revaç: kıymet, değer, itibar, rayiç.

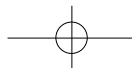
sihir: büyü, büyüçülük, göz boyacılık, gözbağcılık.

suret: tarz, yol, gidış; usul, metot, üslup.

şiddet-i ihtiyaç: ihtiyacın, muhtaç olmanın şiddeti, ihtiyacın çok fazla olması.

tıp: hastalıkları iyileştirmek, hafifletmek veya önlemek amacıyla başvurulan teknik ve ilmi çalışmaların tamamı, tabiplik, doktorluk, hekimlik.

ziyade: fazla, fazlasıyla.

KUR'ÂN'IN BENZERİ YAPILAMAZ

وَأَنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ وَادْعُوا
شُهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ¹

Yani: “Eğer, bir şüpheniz varsa, size yardım edecek, şahadet edecek bütün büyüklerinizi ve taraftarlarınızı çağırınız, bir tek suresine bir nazire yapınız.”

İşaratü'l-İ'caz'da izah ve ispat edildiği için, burada yalnız icmaline işaret ederiz. Şöyle ki:

Kur'ân-ı Mu'cizülbeyan diyor: “Ey ins ve cin! Eğer Kur'ân, kelâm-ı İlâhî olduğunda şüpheniz varsa, bir beşer kelâmı olduğunu tevehhüm ediyorsanız, haydi işte meydan, geliniz? Siz dahi ona Muhammedü'l-Emin dediğiniz zat gibi, okumak yazmak bilmez, kıraat ve kitabet görmemiş bir ümmîden bu Kur'ân gibi bir kitap getiriniz, yaptırınız.

“Bunu yapamazsanız, haydi ümmî olmasın, en meşhur bir edip, bir âlim olsun.

“Bunu da yapamazsanız, haydi bir tek olmasın, bütün büleğanız, hutebanız, belki bütün geçmiş belîğlerin güzel eserlerini ve bütün gelecek ediplerin yardımlarını ve ilâh-larınızın himmetlerini beraber alınız, bütün kuvvetinizle çalışınız, şu Kur'ân'a bir nazire yapınız.

“Bunu da yapamazsanız, haydi kabil-i taklit olmayan hakaik-ı Kur'âniyeden ve manevî çok mu'cizatından kat-ı nazar, yalnız nazımındaki belâgatine nazire olarak bir eser yapınız.”

1. Bakara Suresi: 23.

âlim: bilgin.

belâgat: sözün düzgün, kusursuz, yerinde ve hâlin ve makamın icabına göre söylenmesi.

belîğ: maksadını eksiksiz bir şekilde ve güzel sözlerle anlatan.

beser: insan.

büleğa: güzel söz söyleme sanatı ile meşgul olanlar.

cin: bir cins ateşten yaratılmış ve Allah'a iman etmekle yükümlü tutulmuş şuur sahibi bir varlık.

edip: güzel ve sanatlı söz söyleyen veya yazan.

hakaik-ı Kur'âniye: Kur'ân'ın hakikatleri, gerçekleri.

himmet: yardım.

huteba: hatipler; güzel konuşanlar.

icmal: özet.

ilâh: tanrı, tapınılan şey.

ins: insan.

ispat: doğruyu delillerle gösterme.

İşaratü'l-İ'caz: Bediüzzaman Said Nursî'nin, Risale-i Nur Külliyyatında

yer alan bir eseri.

izah: açıklama.

kabil-i taklit: taklit edilebilir.

kat-ı nazar: “...bir tarafa.”

kelâm: söz.

kelâm-ı İlâhî: Allah kelâmı.

kıraat: okuma.

kitabet: yazı yazma.

Kur'ân-ı Mu'cizülbeyan:

açıklamalarıyla akılları benze-

rini yapmaktan âciz bırakan

Kur'ân-ı Kerîm.

manevî: manaya ait.

meşhur: tanınmış.

misal: örnek.

mu'cizat: mu'cizeler.

Muhammedü'l-Emin: her bakımdan güvenilir olan Pey-

gamberimiz (a.s.m.).

nazım: Kur'ân'ın ayetlerinin

ve kelimelerinin dizilişi, dü-

zenlenişi.

nazire: benzeri.

sure: Kur'ân-ı Kerîm'in ayrıldığı 114 bölümden her biri.

meşhur: tanınmış.

şahadet: şahitlik.

şüphe: tereddüt, kuşku.

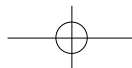
tevehhüm: zannetme, san-

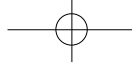
ma.

ümmî: okuma yazması olma-

yan.

zat: kişi, şahıs.

1 فَاتُوا بِعَشْرِ سُوْرٍ مِّثْلِهِ مُفْتَرِيَاتٍ ilzamıyla der:

“Haydi sizden mananın doğruluğunu istemiyorum, müftereyat ve yalanlar ve batıl hikâyeler olsun.

“Bunu da yapamıyorsunuz; haydi bütün Kur’ân kadar olmasın, yalnız **عَشْرٍ سُوْرٍ** on suresine nazire getiriniz.

“Bunu da yapamıyorsunuz; haydi bir tek suresine nazire getiriniz.

“Bu da çoktur; haydi kısa bir suresine bir nazire ibraz ediniz.

“Hatta, madem bunu da yapamazsanız ve yapamazsınız; hem bu kadar muhtaç olduğunuz hâlde, çünkü, hay siyet ve namusunuz, izzet ve dininiz, asabiyet ve şerefiniz, can ve malınız, dünya ve ahiretiniz, buna nazire getirmekle kurtulabilir; yoksa dünyada haysiyetsiz, namussuz, dinsiz, şerefsiz, zillet içinde, can ve malınız helâkette mahvolup ve ahirette,

2 فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ

işaretiyle, Cehennemde haps-i ebedî ile mahkûm ve sanelerinizle beraber ateşe odunluk edeceksiniz. Hem madem sekiz mertebe aczinizi anladınız, elbette sekiz defa, Kur’ân dahi mu’cize olduğunu bilmekliğiniz gerektir. Ya imana geliniz veyahut susunuz, Cehenneme gidiniz!”

1. Ve düzme ve uydurma da olsa onun gibi on tane sure getirin. (Hüd Suresi: 13.)

2. Yakıtı insanlar ve taşlar olan, kâfirler için hazırlanmış Cehennem ateşinden sakının. (Bakara Suresi: 24.)

acz: güçsüzlük, kuvvetsizlik, yetersiz kalma.

ahiret: kıyametten sonra kurulacak olan âlem.

asabiyet: kendi ırkını, dinini ve benzeri şeyleri koruma gayreti.

batıl: gerçek olmayan, yalan, hurafe, boş, manasız.

Cehennem: ahiretteki yargılamadan sonra günahkâr kulların girecekleri ve azap göcekleri yer.

haps-i ebedî: sonsuza dek kalınacak hapis.

haysiyet: şeref, onur.

helâket: mahvolma, yok olma.

hikâye: olmuş ve olması mümkün olayları yazılı veya sözlü olarak anlatma.

ibraz: ortaya koyma, gösterme.

ilzam: susturma, cevap vermez hâle getirme.

iman: inanma; Kur’ân’ın Allah sözü olduğunu kabul etme.

izzet: değer, itibar, şeref, yücelik.

kâfir: Allah’ın varlığını ve birliğini inkâr eden.

Kur’ân: Allah tarafından vahiy yoluyla Hz. Muhammed’e indirilmiş, semavî kitapların sonuncusu.

mahkûm: hükümlü, cezalı.

mahvolma: yok olma, bitme.

mertebe: derece.

mu’cize: Allah tarafından verilip, yalnız peygamberlerin gösterebilecekleri harika iş.

muhtaç: ihtiyaç içinde olan.

müftereyat: iftiralar, uydurmalar.

nazire: benzeri.

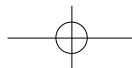
sanem: put.

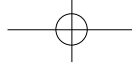
sure: Kur’ân-ı Kerim’in ayrıldığı 114 bölümden her biri.

şeref: onur, haysiyet.

veyahut: yahut, ya da.

zillet: alçaklık, adîlik.

ayat: Kur'an ayetleri, cümleleri.
beyan: anlatma, açıklama.
beyan-ı ifhâmiye: karşısındakini konuşamayacak derecede deliller ortaya koyarak susturma.
beyan-ı Kur'an: Kur'an'ın açıklaması, anlatması.
dair: ilgili.
delil: bir fikrin veya hükmün doğruluğunu kanıtlayan şey.
felâket: musibet, zarar verici büyük olay.
gayp: gizli olan, görünmeyen âlemler.
güruh: topluluk.
hacet: ihtiyaç, gerek.
hakikat: gerçek.
hazine: kıymetli şeylerin saklandığı sağlam yer; nimet.

ifhâm (أَفْحَامُ): bir şeyi delilleriyle ispat ve izah ile öğretme.
ilâh: tanrı, tapınılan şey.
ilzam: delille ispat edip, cevap veremez hale getirme.
iman: inanma.

kâfir: Allah'ın varlığını ve birliğini inkâr eden.

kâhin: karışık ve tahmini sözlerle gelecekte haber verdiği söylenen kimse.

kâinat: bütün âlemler, varlıklar.
Kur'an: Allah tarafından vahiy yoluyla Hz. Muhammed'e indirilmiş, sonuncu semavî kitap.

Kur'an-ı Mu'cizülbeyan: açıklamalarıyla akılları benzerini yapmaktan âciz bırakan Kur'an-ı Kerim.

makam-ı ifhâm: delille ispatlama makamı.

meccun: deli.

misal: örnek.

münezzeh: kusur ve noksanlardan uzak.

nimet: ihsan, lütuf, Allah'ın verdiği faydalı ve hoş giden şey.

niyet: bir şeyi düşünerek yapmaya karar verme.

öğüt: nasihat, tavsiye.

peygamber: Allah'ın elçisi.

Rab: varlıkların bütün ihtiyaçlarını gideren, besleyen, büyüten onları uyum içinde sevk ve idare eden Allah.

sırf: sadece.

tedbir: idare etme, yönetme.

ücret: karşılık.

1. İmam-ı Gazalî, *İhya-i Ulûmid-din*, 1:105.

2. Sen öğüt vermeye devam et. Rabbinin sana verdiği peygamberlik nimeti hakkı için, sen ne bir kâhinsin, ne de bir meccun. • Yoksa onlar "O bir

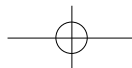
İşte, Kur'an-ı Mu'cizülbeyan'ın makam-ı ifhâmdaki ilzamına bak ve de: **كَيْسَ بَعْدَ بَيَانِ الْقُرْآنِ بَيَانٌ**¹. Evet, beyan-ı Kur'an'dan sonra beyan olamaz ve hacet kalmaz.

İkinci misal:

فَذَكِّرْ فَمَا أَنْتَ بِنِعْمَتِ رَبِّكَ بِكَاهِنٍ وَلَا مَجْنُونٍ ❀ أَمْ يَقُولُونَ
شَاعِرٌ تَتَّبِصُّ بِهِ رَبِّبَ الْمُنُونِ ❀ قُلْ تَرَبَّصُوا فَإِنِّي مَعَكُمْ مِنَ
الْمُتَرَبِّصِينَ ❀ أَمْ تَأْمُرُهُمْ أَحْلَامُهُمْ بِهَذَا أَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ ❀
أَمْ يَقُولُونَ تَقَوَّلَهُ بَلْ لَا يُؤْمِنُونَ ❀ فَلْيَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِثْلِهِ إِنْ كَانُوا
صَادِقِينَ ❀ أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ ❀ أَمْ خَلَقُوا
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ ❀ أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ ❀
أَمْ هُمُ الْمُصِيطِرُونَ ❀ أَمْ لَهُمْ سَلْمٌ يَسْتَمِعُونَ فِيهِ فَلْيَأْتِ مُسْتَمِعِهِمْ
بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ❀ أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ وَلَكُمْ الْبَنُونَ ❀ أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا
فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ ❀ أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُمُونَ ❀
أَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ ❀ أَمْ لَهُمْ آلٌ غَيْرُ اللَّهِ
سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ²

İşte şu ayatın binler hakikatlerinden yalnız beyan-ı ifhâmiyeye misal için bir hakikatini beyan ederiz. Şöyle ki:

şairdir; biz onun başına gelecek felâketi bekliyoruz" mu diyorlar? • Sen "Bekleyedurun," de. "Ben de sizinle beraber bekliyorum." • Onlar akıllarını kullanarak mı bunu söylüyorlar, yoksa onlar sırf bir azgınlar güruhu mudur? • Yahut Kur'an'ı kendisi mi uydurdu diyorlar? Doğrusu onların iman etmeye niyetleri yoktur. • Eğer doğru söylüyorlarsa, Kur'an'ın benzeri bir söz getirsinler. • Yoksa onlar bir yaratıcı olmaksızın mı yaratıldılar? Veya kendi kendilerini mi yaratıyorlar? • Yoksa gökleri ve yeri onlar mı yarattı? Doğrusu onların düşünüp iman etmeye niyetleri yoktur. • Yoksa Rabbinin hazineleri onların yanında mı? Veya kâinatın tedbir ve idaresini onlar mı ele geçirdi? • Yoksa göklere çıkıp da gök ehlinin haberlerini dinlemek için bir merdivenleri mi var? Öyleyse dinleyicileri, işittiklerine dair açık bir delil getirsin. • Yoksa kız çocukları Onun, erkek çocuklar da sizin mi? • Yoksa sen onlardan bir ücret istedin de onlar ağır bir borç altına mi girdiler? • Yoksa gaybın ilmi onların yanında da oradan mı alıp yazıyorlar? • Yoksa sana bir tuzak mı kurmak istiyorlar? Fakat o kâfirler tuzağa düşecek olanların tâ kendileridir. • Yoksa onların Allah'tan başka bir ilâhı mı var? Allah onların ortak koştukları şeylerden münezzehtir. (Tur Suresi: 29-43.)

¹ **أَمْ-أَمْ-أَمْ** lâfzıyla on beş tabaka istifham-ı inkârî-i taaccübî bî ile ehl-i dalâletin bütün aksamını susturur ve şübehatın bütün menşelerini kapatır. Ehl-i dalâlet için, içine girip saklanacak şeytanî bir delik bırakmıyor, kapatıyor. Altına girip gizlenecek bir perde-i dalâlet bırakmıyor, yırtıyor. Yalanlarından hiçbir yalanı bırakmıyor, başını eziyor. Her bir fıkrada bir taifenin hulâsa-i fikr-i küfrîlerini ya bir kısa tabir ile iptal eder, ya butlanı zahir olduğundan sü-kûtle butlanını bedahete havale eder veya başka ayetlerde tafsilen reddedildiği için, burada mücmelen işaret eder.

Meselâ, *birinci fıkra* ² **وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ** ayetine işaret eder, *on beşinci fıkra* ise, ³ **لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا** ayetine remzeder; daha sair fıkraları buna kıyas et. Şöyle ki:

Başta diyor: *Ahkâm-ı İlähiyeyi tebliğ et. Sen kâhin değilsin. Zira, kâhinin sözleri karışık ve tahminîdir; seninki, hak ve yakînidir. Mecnun olamazsın; düşmanın dahi senin kemal-i aklına şahadet eder.*

⁴ **أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ تَتَرَبَّصُ بِهِ رَبُّهُ** *Âyâ, acaba muhakemesiz âmî kâfirler gibi, sana şair mi diyorlar? Senin helâketini mi bekliyorlar? Sen, de: 'Bekleyiniz. Ben de bekliyorum.' Senin parlak, büyük hakikatlerin, şiirin hayalâtından münezzeh ve tezyinatından müstağnidir.*

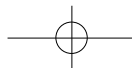
1. Yoksa, yoksa...
2. Biz Peygambere şiir öğretmedik; bu ona yakışmaz da. (Yâsin Suresi: 69.)
3. Eğer göklerde ve yerde Allah'tan başka ilâhlar olsaydı, ikisi de harap olup giderdi. (Enbiya Suresi: 22.)
4. Yoksa onlar "O bir şairdir; biz onun başına gelecek felâketi bekliyoruz" mu diyorlar? (Tur Suresi: 30.)

ahkâm-ı İlähiye: Allah'ın hükümleri, kanunları.
aksam: kısımlar.
âmî: cahil, bilgisiz.
âyâ: acaba, nasıl oluyor, hayret.

ayet: Kur'an'ın her bir cümlesi.
bedahet: açıklık.
butlan: batıllık, bir fikrin yanlış olması.

ehl-i dalâlet: İslâmîyeti kabul etmeyen, azgın ve sapkın kimseler.
fıkra: paragraf, bölüm.
hak: doğru, gerçek.
hakikat: gerçek.
harap: yıkılma, yok olma.

havale: gönderme, bırakma.
hayalât: hayaller.
helâket: mahvolma, yok olma.
hulâsa-i fikr-i küfrî: küfre ait fikrin özü.
ilâh: tanrı, tapınılan şey.
istifham-ı inkârî-i taaccübî: şaşırma ve yadırgama sorusu meselâ; 'Hiç böyle olur mu?' gibi.
kâfir: Allah'ı ve İslâmîyeti kabul etmeyen.
kâhin: karışık ve tahminî sözlerle gelecekte ve bilinmeyenden haber verdiği söylenen kimse.
kemal-i akıl: aklın mükemmelliği.
kıyas: karşılaştırma.
lâfız: kelime, söz.
mecnun: deli.
mense: kaynak, kök.
meselâ: örnek olarak.
muhakeme: akıl yürütüp doğru bir sonuç elde edebilme
mücmelen: kısa ve özlü bir şekilde.
münezzeh: uzak.
müstağni: ihtiyaç duymayan, te-nezzül etmeyen.
perde-i dalâlet: azgınlık ve sapıklık perdesi.
peygamber: Allah'ın elçisi.
red: kabul etmeme.
remiz: işaret.
sair: diğer, başka.
sükût: susma, söz söylememe.
şahadet: şahitlik, doğrulama.
şair: şiir yazar.
şeytani: şeytanla ilgili ve ona ait.
şübehat: şüpheler.
tabaka: derece.
tabir: söz, ifade.
tafsil: ayrıntılı şekilde.
tahmini: tahmin yoluyla.
taife: topluluk, bölük.
tebliğ: peygamberlerin Allah'ın emrini kullara bildirmeleri.
tezyinat: süslemeler.
yakîni: şüphe edilmeyecek derecede kesin bir şekilde.
zahir: açık.
zira: çünkü.

abes: boş, manasız, hikmetsiz.
akıbet: bir şeyin sonu.
âsâr-ı beşeriye: insanların eserleri.
delâil-i nübüvvet: peygamberlik delilleri, peygamberliğin hak olduğunu ispatlayan deliller.
delil: iz, nişan, emare.
evamir-i ilâhiye: Allah'ın emirleri.
felâket: musibet, yok edici büyük belâ.
felâsife-i abesiyun: kâinatın ve hâdiselerin başıboş, faydasız, gayesiz, kendi kendine, yaratıcısız olduğuna inanan felsefeciler.
feylesof: sadece akılla her şeyin halledilebileceğini iddia eden filozof.
Firavun: bkz. Şahıs Bilgileri.
gaye: hedef, amaç, netice, sonuç.
güruh: topluluk.
Hak: Allah.
hakaik: hakikatler, doğrular, gerçekler.
hakkaniyet: hak ve adâlete uygunluk.
hâlık: yaratıcı.
hikmet: belirli gayelere yönelik, faydalı ve yerli yerinde oluş.
iman: inanma, kabul etme.
inkâr: inanmama, kabul etmeme.
istinkâf: yüz çevirme, kabul etmeme.
itikat: inanmak, inanç.
ittiba: kabul edip arkasından gitme, uyma.
ittihâm: suçlama.
kâinat: bütün âlemler, varlıklar.
kemalât-ı ilmiye: ilimdeki ilerleme, yükselme ve mükemmellikler.
makul: akla uygun.
malûm: bilinen.
mevcudat: var olan her şey.
mu'cizat: mu'cizeler, Allah tarafından verilip, yalnız peygamberlerin gösterebilecekleri büyük harika işler.
mu'cize: benzerini yapmaktan insanların aciz kaldığı şey.
Muhammedü'l-Emin: her bakımdan güvenilir olan Peygamberimiz (a.s.m.).
musahhar: emir dinleyen, itaat eden.
muvazzaf: vazifeli, görevli.
münafık: inanmadığı hâlde inanır gibi görünen, ara bozucu.
müsmir: meyve veren.
mütecebbir: zor kullanan; büyük yüklenen.
müzeyyen: süslenmiş.

1 **أَمْ تَأْمُرُهُمْ أَحْلَامُهُمْ بِهَذَا** Yahut, acaba akıllarına güvenen akılsız feylesoflar gibi, 'Aklimız bize yeter' deyip sana ittibadan istinkâf mı ederler? Hâlbuki, akıl ise sana itibai emreder. Çünkü, bütün dediğin makuldür; fakat akıl kendi başıyla ona yetişemez.

2 **أَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ** Yahut, inkârlarına sebep, tağî zalimler gibi, Hakka serfuru etmemeleri midir? Hâlbuki, mütecebbir zalimlerin rüesaları olan Firavunların, Nemrutların akıbetleri malûmdur.

3 **أَمْ يَقُولُونَ تَقَوَّلَهُ بَلْ لَا يُؤْمِنُونَ** Veyahut yalancı, vicdansız münafıklar gibi, 'Kur'ân senin sözlerindir' diye seni ittiham mı ediyorlar? Hâlbuki, tâ şimdiye kadar 'Muhammedü'l-Emin' diyerek içlerinde seni en doğru sözlü biliyorlardı. Demek onların imana niyetleri yoktur. Yoksa Kur'ân'ın âsâr-ı beşeriye içinde bir nazirini bulsunlar.

Sözler, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 619-623.

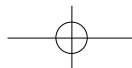
KUR'ÂN HAZRET-İ MUHAMMED'E (A.S.M.)

HAZRET-İ MUHAMMED (A.S.M.) KUR'ÂN'A DELİLDİR

Birinci Nokta: Nasıl ki, Kur'ân bütün mu'cizatıyla ve hakkaniyetine delil olan bütün hakaikiyle Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmın bir mu'cizesidir; öyle de, Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm da bütün mu'cizatıyla ve delâil-i nübüvvetiyle ve kemalât-ı ilmiyesiyle Kur'ân'ın

1. Onlar akıllarını kullanarak mı bunu söylüyorlar? (Tur Suresi: 32.)
2. Yoksa onlar sırf bir azgınlar güruhu mudur? (Tur Suresi: 32.)
3. Yahut Kur'ân'ı kendisi mi uydurdu diyorlar? Doğrusu onların iman etmeye niyetleri yoktur. (Tür Suresi: 33.)

nazir: benzer, eş. **tağî:** azgın, asi. **dan.**
Nemrut: bkz. Şahıs Bilgileri. **vazife:** görev. **yahut:** ya da.
niyet: bir şeyi düşünerek **veyahut:** yahut, ya da. **zalim:** haksızlık ve kötülük yapmaya karar verme. **yapararak zarar veren.**
rüesa: reisler. **vicdanen:** iyiyi kötüden ayırabilen, iyilik etmekten lezzet duyan ve kötülükten elem **zan:** sanma.
serfuru: baş eğme, itaat. **zerre:** maddenin en küçük alan manevî duygu bakımından parçası, atom.

bir mu'cizesidir ve Kur'ân kelâmullah olduğuna bir hüccet-i kâtiasıdır.

Sözler, Yeni Asya Neşriyat, 2005, s. 720.

KUR'ÂN, SİKKE-İ İ'CAZ TAŞIMAKTADIR

Üçüncü Vecih: Kur'ân-ı Kerîm, sanki onlara istihzaen diyor ki: “Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm, bütün insanlara nübüvvetini tasdik ettirmek için Allah'ından yardım istedi. Allah'ı da, Kur'ân'ına sikke-i i'cazı basarak pek çok insanlara tasdik ettirdi. Sizin âlihelerinizden bir faydanız varsa, siz de onları çağırınız, size yardım etsinler.”

İşaratü'l-İ'caz, Yeni Asya Neşriyat, 2004, s. 178.

HAZRET-İ MUHAMMED'İN (A.S.M) İZHAR ETTİĞİ MU'CEZELERİNİN ÜÇ NEV'İ

Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmın izhar ettiği mahsus ve zahiri ve insanlarca meşhûr ve malûm olan harika ve mu'cizelerinin ekserîsi, tarih ve siyer kitaplarında mezkûrdur ve aynı zamanda, muhakkikîn-i ulema tarafından izah ve beyan edilmişlerdir. Binaenaleyh, tafsilâtını o kitaplara havale ile yalnız o harikaların nevelerini icmalen izah edeceğiz.

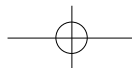
Evet, Peygamber Aleyhisselâmın zahiri harikalarının her birisi âhadî olup mütevatir değilse de, o âhadîlerin

âhadî: bir veya iki koldan bildirilen bilgiler, çoklar tarafından nakledilmemiş olan.
beyan: açıklama, bildirme, izah.
binaenaleyh: bundan dolayı, bunun üzerine.
ekser: pek çok.
havale: bir şeyi başkasının üstüne bırakma.
hüccet-i kâtia: kat'î ve kesin delil, hiç bir şüpheye mahal bırakmayan delil.
icmalen: kısaltarak, kısaca,

özetle.
istihzaen: alay ederek, eğlenerek.
izah: açıklama, ayrıntıları ile anlatma.
izhar: ortaya koyma, açığa çıkarma, gösterme.
kelâmullah: Allah'ın kelâmı, Kur'ân-ı Kerîm.
mezkûr: zikredilen, adı geçen, anılan.
mu'cize: benzerini yapmaktan insanların aciz kaldığı şey.
muhakkikîn-i ulema: haki-

katleri araştıran Müslüman âlimler.
mütevatir: yalan söylemekte birleşmeleri aklın kabul etmeyeceği bir topluluğun verdiği haber.
nevi: çeşit.
nübüvvet: nebilik, peygamberlik, Allah elçiliği.
sikke-i i'caz: mu'cizelik işaret-i, sikkesi, damgası.
siyer: siretler, ahlâk ve yüksek vasıflar.
tafsilât: tafsiller, açıklamalar,

izahlar.
tasdik: doğrulama, onaylama.
vecih: cihet, yön.
zahir: görünen, görünücü.

heyet-i mecmuası ve çok neveleri, mütevatir-i bilmanadır. Yani, lâfız ve ibareleri mütevatir değilse de, manaları çok insanlar tarafından nakledilmiştir. O harikaların neveleri üçtür.

Birincisi: “İrhasat” ile anılmaktadır ki, Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtu Vesselâmin nübüvvetinden evvel zuhur eden harikalardır. Mecusî milletinin taptığı ateşin sönmesi, Sava denizinin sularının çekilmesi, Kisra sarayının yıkılması ve gaipten yapılan tebşirler gibi şeylerdir. Sanki o Hazretin (a.s.m.) zaman-ı velâdeti, hassas ve keramet sahibi imiş gibi, o zatın kudüm ve gelmesini şu gibi hâdiselerle tebşiratta bulunmuştur.

İkinci Nevi: İhbarat-ı gaybiyedir ki, bilahare vukua gelecek pek çok garip şeylerden bahsetmiştir. Ezcümle, Kisra ve Kayserin definelerinin İslâm eline geçmesi, Rumların mağlûp edilmesi, Mekke'nin fethi, Kostantiniye'nin alınması gibi hâdisattan haber vermiştir. Sanki o zatın cesedinden tecerrüt eden ruhu, zaman ve mekânın kayıtlarını kırarak istikbalin her tarafına uçup gezmiş ve gördüğü vukuatı söylemiştir ve söylediği gibi de vukua gelmiştir.

Üçüncü Nevi: Hissi harikalardır ki, muaraza zamanlarında kendisinden talep edilen mu'cizelerdir—taşın konuşması, ağacın yürümesi, ayın iki parçaya bölünmesi, parmaklarından su akması gibi.

İşaratü'l-İ'caz, Yeni Asya Neşriyat, 2004, s. 173.

bilahare: sonra, sonradan, sonraları.

ceset: vücut, beden.

define: kıymet ve değeri yüksek olan şey, hazine.

ezcümle: bu cümleden olarak.

fetih: kuşatma, zaptetme, bir ülkeyi veya yeri ele geçirme.

gaiip: görünmeyen âlem.

garip: tuhaf, şaşılacak, bambaşka.

hassas: çok çabuk hisseden, hissi galip olan.

heyet-i mecmua: bir şeyin teferuatına ve cüzlerine bakılmaksızın bütünü'nün gösterdiği hâl ve manzara.

ibare: metin, cümle veya bir kaç cümleden oluşan söz grubu.

istikbal: gelecek, gelecek zaman, atı.

Kayser: Eski Roma ve Bizans imparatorlarının lakabı.

keramet: ermişçesine yapılan iş, hareket veya söylenen söz, fikir.

kudüm: ayak basma, gelme, geliş.

lâfız: söz, kelime.

mağlup: yenilme, kendisine galip gelinmiş.

Mecusî: ateşe tapan, Zerdüşti dinini benimseyen, bu dinle ilgili olan, Zerdüşti.

muaraza: birbirine karşı gelme, söz ile karşılıklı mücadele.

mütevatir: yalan söylemekte birleşmeleri aklın kabul etmeyeceği bir topluluğun ver-

diği haber.

mütevatir-i bilmana: manası itibarıyla mütevatir olan; mana bakımından yalan ihtimali olmayan kişilerin silsile hâlinde naklettiği bilgi.

mütevatir-i bi'l-mana: nakledilen bir haberin, başka ifade ve kelimelerle, başka başka şekilde ifade edilerek tevatür hâlin gelmesi.

nevi: türlü, çeşit.

nübüvvet: nebilik, peygamberlik, Allah elçiliği.

talep: isteme, dileme.

tebşir: müjde verme, müjdeleme.

tebşirat: müjdeler, müjdelemeler, müjde vermeler.

tecerrüt: soyunma, çıplak olma, soyutlanma.

vuku: bir hâdisenin çıkış şekli.

vukuat: vuku bulan şeyler, hâdiseler, olaylar.

zuhur: görünme, belli olma, ortaya çıkma.

